

BIBLICKÉ POVÍDKY.

NAPSAL
PROKOP HOLÝ.

PODÍL ÚDŮ „DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO“
NA ROK 1924. ČÍSLO 3.

Cena 7 Kč.

V PRAZE 1924.

NÁKLADEM „DĚDICTVÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO“.
TISKEM ARCIB. KNIHTISKÁRNY.

BIBLICKÉ POVÍDKY.

NAPSAL
PROKOP HOLÝ.

PODÍL ÚDŮ „DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO“
NA ROK 1924. ČÍSLO 3. 、

V PRAZE 1924.

NÁKLADEM „DĚDICTVÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO“.
TISKEM ARCIB. KNIHTISKÁRNY.

Studnice Panny Marie.

I.

Karavana blížila se již k „Městu“. Tak pyšně nazývali Židé Jerusalem, pro ně nebylo jiného „města“ na vší zemi. Divoké vzezření lidí nasvědčovalo tomu, že jsou otrlí již řemeslem válečnickým; sluneční paprsky ožehly jich tváře do temna a z očí sálaly blesky nezkrotné, násilnické povahy. Obrovští velbloudi byli patrně již znaveni únavným pochodem pouští i roklemi judskými, jimiž vede cesta z Jericha do Jerusalema; poslední odpočinek ve khanu byl jen krátký, protože náčelník karavany spěchal, aby před brány „Města“ dospěl ještě před večerem.

Karavana, minuvši Bethanii, dospěla na horu Olivetskou. Slunce sklánělo se ku hranici obzoru; zářivý kotouč jeho tvořil podivuhodně krásné pozadí mocné stavbě chrámu, jež se proti nim na hoře Moria pyšně k nebi pnula. Zlaté brány jeho odrážely tisícové paprsky, jež zaplavovaly posledním jasným nevýslovně půvabnou krajinu. Ve vzduchu houpali se bílí a šeděmodří holubi, zlaté révy se pnuly po zdích vzhůru, pilné včely bzučely mezi květy jasmínů a oleandrů, a nad ně pnuly se stoleté cedry, mohutné duby a sykomory, jež tichý vánek ukolébal u večerní sen.

Nad chrám vznesly se oblaky dýmu a vzduch rozechvěl se hudbou stříbrných trub; večerní oběť

beránka vysílala k nebi dým, vůní balsámu pro-sycený.

Zvuky trub probudily z hlubokého zamyšlení hochu asi desítiletého. Afer pocházel z dálné země Sabejské, kde otec jeho byl vysokým královským úředníkem. Bezstarostně těkal hošík se soudruhy městem i za městem. Ale kteréhosi dne, když obdivoval karavanu východních kupců, uchvátil ho jeden muž z karavany, a položiv ho před sebe na velblouda, hnal tohoto ven do pouště. Afer všecek zaleknutý ani nevykřikl, a když se vzpamatoval, bylo již pozdě: větrem letělo zvíře, metrékem *) poháněno, pustou pouští. Vůdce karavany, jenž ho unesl, těšil se, že Římanům přinese vítané rukojmí, a tak si je zavděčí, aby k lupičskému jeho řemeslu shovívavě zamhouřili oči. A dnes chtěl jej po dlouhé cestě vydati Valeriu Gratovi, vladaři římskému v Judsku.

Posel ku vladaři do římské tvrze Antoniovy, sousedící s chrámem, už odešel. Jakmile se vrátí s důstojníkem vladařovým, hoch bude vydán a lupičská rota hned za noci nastoupí další cestu k východu. Jsouť noci v požehnané této zemi jen krátké, a noc vystřídá den téměř bez přechodu.

Večerní klid skláněl se nad krajinu, mezitím co Afer s úžasem hleděl na mohutné obrysy staveb na protější hoře. V tom vzpomněl si na večerní oběti bohu Ptah v rodném městě, a stesk na chvílku zapomenutý znovu zachvátil srdečko jeho. „Domů, ach, domů, k matce a malé sestřičce!“ Tiché záupnění vydralo se mu ze rtů. Ale nikdo toho nepozoroval. Pozornost všech, i jeho hlídače, obrácena byla ke dvěma příchozím, jež vedl posel. Při-

*) hůlkou.

cházelí odvésti nabídnutého rukojmí do paláce Valeriova. Tribun Messala pyšně přistoupil k náčelníku beduinské rotý a začal s ním vyjednávatí.

Bystřé oko chlapcovo, úzkostí zosřené, zpozorovalo vhodný okamžik. Střelou vymřřil se Afer a dal se v běh po svahu hory dolů k potoku Kedronskému a brzy zmizel mezi hustými křovinami. Poplach, křik a klení, jež za sebou slyšel, poháněly nohy jeho k zoufalému útěku; tuřil, co by ho čekalo, kdyby byl dostižen. Přeběhnuv potok, pustil se divokým, pustým údolím k nejužří jeho části, kde stýkaly se hory Sion a Ofel. Husté vrboví, lemující břehy potoka, zakřývalo ho očím pronásledovatelů; klouzal po mokřých kamenech, nejednou klopýtl o dlouhé kořeny, ale vždy znovu hnal ho strach a hrůza dále. Tu náhle jako by se kolem něho zatmělo; rokle se zůžila a divoké útesy skalní čněly mu nad hlavou. Sotva dechu popadaje, vrazil v místo nejtemněřší a — Pťah budiž veleben! — ocitl se v jakési jeskyni, jejíž dno tvořila studánka. Jen jako pudem proběhl podle ní a ocitl se na terase, jež nad hladinou vodní podél stěny táhla se do tmavého pozadí. Běžel, pokud mohl, temnotou, až naraziv hlavou na výstupek skalní, upadl. V očích se mu zajiskřilo, pocítil prudkou bolest — ale již ho opustilo vědomí . . .

Pronásledovatelé jeho, ač se rozdělili na obě strany údolí Kedronského, vrátili se s nepořizenou. Hocha nenalezli. Sotř zlostí, nejen nad ztrátou kořisti, ale i proto, že Římany na sebe spíše jeřtě popudil, dal náčelník rozkaz k nejrychleřšímu pochodu. Pod matným světlem hvězd zmizela karavana brzy zase za horou Olivetskou.

II.

Zmatený spěch karavany loupežnické byl snad štěstím pro jiné poutníky, asi v týž čas ubírající se k Jerusalemu. Byli chudí, a nic by asi nebylo vábilo lakotný pohled lupičů, — ale kdož ví, kdyby je byli potkali! Obchod otroky byl výnosnější nežli poctivý výdělek Ale nově příchozí dostihli brány Jerusalemské o hodnou chvíli později, než uražený tribun prošel, aby podal zprávu svému veliteli, a kdy karavana zase směrem ke khanu na silnici Jerišské zmizela. Jinak však nepříjemnost příchozích neminula. Brána byla už zavřena, a na nesmělé volání poutníkovu dostalo se mu hrubého odbytí.

Skličěn obrátil muž osla zpět a vedl jej s kopce dolů. Na oslíku seděla žena, závojem zcela zahalená, a tiskla k sobě dítko. Na druhé straně hřbetu soumarova visel koš s cestovními potřebami. Zvíře kráčelo za mužem, o hůl se opírajícím; ani vésti je nemusil. Těžký krok obou jevil únavu, patrně z dlouhé cesty pod palčivým sluncem. Uprostřed horské stráně obrátilo se náhle zvíře v jinou stranu, nežli kam směřovaly kroky poutníkovy; tento nechal mu vůli. „Ach, větrí asi vodu“, pomyslil si a kráčel za oslem; už nejednou našel si tak jeho soumar občerstvení na dlouhé cestě. Ale přece jen s jakousi starostí pozoroval, kam jej osel vede: údolí bylo stísněno vysokými stráněmi, z nichž trčely skalní balvany nad stezkou, jako by každé chvíle měly se sříti. Konečně však — jest lhostejno, kde noc ztráví, jen když si odpočinou, aby ráno včas byli v chrámě. Bude to čtyřicátý den, co Dítko se narodilo a dle Zákona musí Je matka zítra v chrámě obětovati. Dvě holoubátka koupí si v nádvoří chrámu, kde příbuzní tchyně jeho Anny, nejmnocnější rod

jerusalemský Channah, měli své zřízence, kteří je prodávali; byl to vydatný pramen bohatství rodu toho.

Na obloze zářilo tisíce hvězd, v podání lidu „očí Božích“. Ponuré ticho kolem panující na každého jiného bylo by působilo tísnivě, muž však neměl jiné starosti, jen aby manželka jeho už si mohla odpočinouti.

Tu jako by tichý vzdech zašelestil do temného ticha. Oslík se zastavil, střihl ušima a obrátil hlavu k pánu svému. A zase vzdech! Ba více, jako by tiché, tlumené zaúpění! V záři hvězd zableskla se hladina vody.

Muž se zastavil; potřebuje zde někdo pomoci? „Nebojíš se?“ obrátil se k ženě. „Pán je s námi“, tiše odvětila. a hlas její zněl jako zvuk harfy, stříbrně a jemně. „Hned jsem tu . . .“, řekl muž a zmizel ve skalní rokli, odkud bylo slyšeti jen, jak jednotlivé kapky vody bijí v kámen, padající se skalních stěn.

Pak bylo slyšeti jakési hlasy, jež temně z nitra horské stráně duněly . . .

Muž se po chvíli objevil: „Přenocujme zde; je tu vhodné útočiště před chladným nočním větrem. A někomu tam jest potřebí naší pomoci“. Beze slova sestoupila žena s oslíka, muž vyňal z koše louč, zakřesal, rozžehl ji a vedl je kolem studánky do jeskyně. Plamen i kouř louče táhl se směrem dovnitř útrob hory; muž si toho všiml. „Ach“, zašeptal, „kde asi ústí tato chodba?“

Ale od dalšího pátrání zdržel ho nový sten. Na zemi ležel hoch, maje u hlavy kaluž krve. Neváhaje, zastrčil muž louč do rozsledliny skalní, pokynul ženě, aby zatím usedla, a vyňal z koše roh s vínem. Dal chlapci trochu napítí, pak prošířel svůj plášť

a jemně hocha naň uložil, načež uchopil druhý roh a přinesl v něm ze studánky čerstvé vody. Vymyl hochovi ránu na hlavě, zavázal ji a tiše k němu promlouvaje, setrval u něho, až se ztišil. Pak teprve obrátil se k ženě a dítěti. Přinesl náruč trávy a listí a připravil pro ně odpočinek měkčí, nežli jim skýtal tvrdý kámen. Dítě tiše dřímalo v klíně matčině, a ta útrpně hleděla na ubohého hochu. Rty její šeptaly tichou modlitbu. Muž zatím zamyšleně sledoval opět a opět kouř louče.

Po chvíli vstal, zapálil si druhou louč a zmizel v chodbě. Vrátil se až po delší době a usedl vedle ženy. „Jehovah zavedl nás do podzemní chodby praotce našeho . . . “ Když žena naň tázavě pohlédla, pokračoval: „Pamatuješ se, že v Písmě se vypravuje, že otec náš David dobýval hradu v Jerusalemě. Nemohl se ho zmocnit. Tu vypátral, že podzemní chodbou sestupují Jebusitští Kananejci čerpati vodu. Slíbil, že knížetem učiní toho, kdo chodbou tou vnikne do tvrze a překvapí obhájce její. Joabovi se to podařilo, král se hradu zmocnil a postavil tam svůj královský palác. Jsme v této chodbě, vystupující vzhůru na Sion“. Zamlčel se. „A nyní zaslíbené lvíče z domu Davidova přichází jako panovník do svatého chrámu svého, a nežli do něho vkročí, jako pravý potomek otce svého odpočívá v jeho podzemní chodbě, aby stal se jako on pánem hradu praotce svého. Nejsou-li, Marie, cesty Jehovovy přepodivné?“ *)

*) Ve svém spise „Evagatorium in Terrae Sanctae . . . peregrinationem“ (kol r. 1480) píše P. Felix Fabri O. P.: „ Nazývá se tento pramen studnicí Panny Marie. Praví se totiž, že dne čtyřicátého, když přišla s dítětem Ježíšem a s Josefem z Betlema, aby dítě obětovala Pánu, sestoupila do tohoto tunelu, poněvadž nenašla pohostinství v městě . . . “

„Oh, sladké dítě mé — —“, řekla matka a sklonivši se, s uctivou, posvátnou něžností zlehka políbila hebké vlásky dítky, tak lehounce, že je ani neprobudila. Z temně modrých očí zářilo jí tak nevýslovné štěstí, taková nebeská radost, jaké jen andělé požívají, hledíce na Boha tváří v tvář. A Josef, vroucně pohlížeje na dítko, jako o závod s anděly, jichž jásavé zpěvy jako by tušil a jako by v duši jeho budily radostnou ozvěnu, opakoval slova pro-rocká, jak je často v synagoze zpíval a ve chrámě slýchal :

„Známost učinil Hospodin svou spásu,

— — — — —

rozpomněl se na své milosrdenství,

— — — — —

a viděly všechny končiny země,

kterak Bůh náš vysvobodil nás !

Radostně slav Boha veškerá země,

zpívejte a jásejte, a hrajte !“

A obrátiv se k Marii, v tichém zanícení šeptal: „Utvrzeno je srdce Panny, v němž, dle zvěstování andělova, počala Božské tajemství, a požehnaná na věky, vydala nám Boha i člověka; nepoznávši muže, Matka Panna porodila bez bolesti samého Krále andělů, Spasitele věků . . . ; a příbytek přechistých útrob stal se chrámem Božím“. A Marie řekla: „Velebí duše má Hospodina a duch můj zaplesal v Bohu, Spasiteli mém“. A posvátným tichem jako by doznívaly hymny klanějících se duchů nebeských — —

Afer opět ze spánku bolestně zaúpěl.

„Známost učinil Hospodin svou spásu“, promluvila Marie. „Neřekl i tobě anděl, že On spasiti má lid svůj? Není Jeho i ono dítě?“

Místo odpovědi Josef povstal a schýlil se k raněnému. A vida tváře jeho rozpáleny, vyčistil prohlubinu vedle ve skále a několikrát došel pro čerstvou vodu ke studánce, až jí prohlubinu naplnil. A pak, usednuv vedle nemocného, vyměňoval po chvilích chladící obklady na jeho hlavě.

Maria zatím, hledíc na dítko své, šeptala slova modlitby: „Ukaž mu, Pane, milosrdenství své, a spasení své prokaž mu; neboť řekl jsi: na věky utvrzeno bude milosrdenství na nebesích“ A chvíle zvolna ubíhaly.

Hoch otevřel oči; obklady zřejmě způsobily mu ulehčení. S údivem hleděl kolem — nejprve polekaně, ale vida laskavé pohledy těch, jež neznal, a hlavně spatřiv dítko na klíně matčině, upokojil se. A ani nebyv otázan, trhaně v krátkosti pověděl příběhy své. Josef občerstvoval síly jeho novými doušky vína s vodou smíšeného, až pak přikázal mu mlčeti. „Nesmíš najednou tolik se namáhati; ale dokud nepříjde zase spánek, poslouvej nyní mne.“

A prostý tesař prostými slovy vykládal mu o Spasiteli, o nebi a andělech. Ale prostá slova ta byla tak vroucí, tak procítěná, že hošíkovi padala v mladistvou duši jako vonný balsám. To bylo něco jiného, nežli co doma slýchal o hrozných bozích a bohyních, jimž vídal obětovati i nemluvňata — a o věčném putování duše a hrůzách podsvětí. Ach, jak krásně musí býti v nebi mezi samými anděly, kde jest onen Bůh, byt jediný, přece tak mocný a při tom tak dobrotivý! Tak ho uchvátila slova Josefova, že překonáváje únavu i rostoucí bolesti, poslouchal a poslouchal . . . až slabé tlíko přece jen podleгло nové mdlobě; poslední silou ještě povzdychl: „Ach, dobrý muži — kéž bych tam

také směl . . . “ a již mrákoitný sen obestřel zase smysly jeho.

Josef dobře poznal, že vysílené tělo hošíkovo těžkému poranění podlehne. Zdvojnásobil svoji péči, aby mu tedy aspoň poslední okamžiky ulehčil. Ale více starostí mu činilo pomyšlení na posmrtný osud ubohého trpitele. Proto, když po několika hodinách Afer zase k vědomí přišel, pokračoval Josef ve svém díle započatém. Nemnoha slovy pověděl mu o zaslíbeném Vykupiteli, který jediný může duše po Bohu toužící k Němu dovésti. A pocítil velikou radost, když hošík horečkou rozpálený zašeptal: „Ach, jak bych rád, aby ten Synáček Boží dovedl mne k Otci svému“.

A v tomtéž okamžiku procitlo dítko a hvězdná očka svoje upřelo na umírajícího. Ani Josef ani Maria nevěděli, co v nich Afer spatřil. Tušili to jen, když hoch náhle na lůžku se posadil a ruce k dítku vztáhl . . .

Ale když klesl zpět a již se nepohnul, věděli, že i Afer spatřil spasení Boha, jenž mu známým učinil milosrdenství své . . .

A zatím co Josef zatláčoval oči zesnulého, na jehož lících obrazil se výraz nesmírného míru a radosti, Maria přitiskla k sobě dítko a zašeptala: „Děkuji Ti, Synu; já vím, že mne vždycky slyšíš . . . “

Josef k ránu našel v podzemní chodbě vhodné místo, kde byla země vysoko napadaná, vyhrabal tam jamku a tělo Aferovo do ní uložil k pokoji, ježž nic nebude rušiti až do chvíle, kdy čistá duše v ně se vrátí, a on tělesnýma očima spatří „spasení Boha — svého“.

III.

Časně z rána vydali se svatí poutníci na cestu ke chrámu. Na chvíli ještě zaměstnávala myslí jejich událost této noci. Josef vzdal Bohu díky, že nevinnou duši dětskou vytrhl „z tmy a stínu smrti“, ve které byla by zůstala, kdyby nebylo podivuhodného řízení, jež ji přivedlo „k osvětlení a na cestu pokoje . . .“

Ale pak obrátil on i Maria všechny své myšlenky k posvátnému úkonu, jenž jim nastával. Znovu zase nebeská radost naplnila duše jejich a v duchu opět a opět velebili Hospodina. Josef co krok opakoval si slova žalmu: „Vděčně vzpomínáme na tvoji milost, Bože, ve tvém chrámě“.

Tiše a nenápadně vešel vtělený Bůh prvně do chrámu svého; dávná proroctví se naplnila: ujal se toho, co bylo Otce jeho a co bylo dědictvím Jeho. Ale místo aby Jerusalelem jásal a vítal Krále svého, stlal mu na zemi palmy a nejdražší koberce, místo aby kněží klaněli se Mesiáši, knězi řádu Melchisedehova, — všude ticho a chlad a pyšná nevšímavost. Ba více: posvátný obřad — žen zákona poslušných s dítkami sešlo se více — byl vykonán, dvě vyvolené duše poznaly v dítku světlo k osvětlení národů a slávu lidu israelského — ale duši matčinu pronikl meč bolesti: Duchem Božím osvětlený kmet věstil Jerusalemu i lidu, i Marii i dítku to, co život tento má nejstrašnějšího: „Hle, tento jest ustanoven ku pádu a ku povstání mnohým a na znamení, jemuž budou odpírati; a tvou vlastní duši pronikne meč, aby se zjevila smýšlení mnohých srdcí“.

Tak chladně a nevšímavě přijal Jerusalem, chrám i lid „Panovníka, jehož hledali, a anděla zákona, jehož chtěli“ po dlouhá tisíciletí; ku pádu jim bude On, „znamení, jemuž budou odpírati“. To bude údělem Dítka, setkávali se jen s odporem a způsobili pád tolika — Dítka, v němž měly spatřiti všechny končiny světa spasení Boha! A Matce — té meč bolesti srdce prořal už při tomto proroctví a tento meč nevyjme jí ze srdce už nic — až chvíle, které dosud naprosto nezná . . .

A nevýslovná radost matčina obrátila se v krutou bolest, když vycházela z chrámu. Dítě stejné klidně dřímalo v náručí jejím, jako včera — a jen když očka otevřelo a na matičku je upřelo, na chvílku zahrnuta byla příšera bolesti, úzkosti a strachu . . . Ale vracela se tam opět a opět. Vždyť řečmi Simeona a Anny upozorněn král i sanhedrin, budou hledati bezživotí dítěte, a pěstoun i matka musí s ním opustiti vlast a utíkati v nehostinnou cizinu.

I Josefem otrásla předpověď Simeonova, a to tím více, když nyní na zpáteční cestě viděl úzkostí prosycené pohledy, jichž Maria neodvracela od dráheho dítěte. Ale věrná, prostá duše jeho byla si vždy vědoma svého úkolu: bdíti nad matkou i dítětem a odstraňovati všemi silami těla i ducha, co by jim na újmu býti mohlo. Hlasem, v němž chvěly se obavy a úzkost, řekl tiše: „Maria . . .!“ Panenská matka už z hlasu vytušila myšlenky jeho: zdvihši sametové oči své k němu, jemně se usmála a řekla: „Ustanoven jest tento nejen ku pádu, ale i ku povstání mnohým. Vzpomeňme na Afra . . .!“

A Josef s novou silou a důvěrou zvolal: „Ženu statečnou kdo nalezne? Ty, Maria, jsi jí. Nevyváží on a sta a tisícové takových oveček, jímžto dítě tvé spasení přinese, všecku bolest naši? Afer jako

ovečka musil býti obětován, protože náš Beránek bude obětován za hříchy všeho světa! Ano, v bolestech svých i našich bude ku povstání mnohým!“

Maria s vroucí vděčností pohlédla na věrného ochránce a silou statečné ženy nesla bolesti na všech cestách života svého.

Vykoupený.

I.

Tam, kde se končí poušť moabská jako přirozená hranice země Judské, zdvíná se pohoří Seir, jež vysílá k jihu a západu čtené, byť nedlouhé výběžky. Píscitou pouští, která již přecházela v kamenitou, ubírají se jacísi poutníci směrem k poušti Sinajské. Šerem nočním, jen slaboučce osvětleným leskem nesčetných hvězd, pohybují se zvolna jejich temné obrysy. Muž poněkud shrbený vede za uzdu oslíka, na němž sedí žena, zahalená v hrubý plášť.

Deset dní již byla Svatá Rodina na úťku před úklady Herodovými. Hranici Judska již překročila. Ale v poušti není cest — a tam před nimi v dáli zdvíná se temné, zlověstné pohoří. Pln rozpaků rozhlíží se Josef, kterým směrem jíti dále; a starost jeho roste, když mraky zaclonily i oblohu, dosud hvězdnatou, a na krajinu ulehl černý stín. Rty Josefovy šeptají tichou modlitbu — a Dítě v klíně Matky Panny bezstarostně spí.

Šelest písku vyrušil poutníka z myšlenek; před ním několik kroků stojí tři temné stíny: Šelmy! kmitne Josefovi hlavou, a ruka pevněji tiskne sukovatou hůl. Ale ku podivu! Zvířata popoběhla ku předu, že je Josef sotva ještě v temnotě rozeznal, — zastavila se, ohlédla a čekala, jakoby vyzývala poutníky, aby spěli za nimi. Rozhodnův se rychle, pobídl Josef mezka a zvolna kráčel za podivnými prů-

vodci. Šelmy dočkaly, zadívaly se na Josefa přivětivě, jako věrný pes se dívá na svého pána, — zase běžely kus cesty a zase se zastavovaly a ohlížely. — A Josef v nezlomné důvěře v Otce klidně je stopoval; ohlédl se na Marii, lehké pokynutí hlavou, a dále pospíchali za průvodčími, kteří zdáli se tak nebezpečnými. — —

Tak překročen hřbet Seir, a Svatá Rodina sestupovala do divokého kraje. V neveliké dáli před nimi zablýskalo se světélko. Pod skalou jednoho výběžku tábořila jakási karavana. Kolem ohně sedělo tu několik mužů v hadrech, s divokým, zlým výrazem v očích.

Uprostřed nich ležel spoután mladý hoch. Ubledlé tváře svědčily o přetrpěných chvílích. Zaslechnuv dupot osla Josefova, hnul sebou — ale drsnou rukou hlídače byv stržen, neodvážil se promluvit. Vůdce roty, patrně lupičské, až po uši ozbrojený, s hrozivým pohledem, vyskočil s výkřikem v nerozumitelné řeči a vyšel vsťříc postrašené Svaté Rodině. Ale když pohlédl na božské Dítě, jakoby srdce jeho nějaký paprsek dobroty osvětlil, zeptal se mírněji: „Odkud jdete a co tu chcete?“

„Jsme na cestě do Egypta a zbloudili jsme. Dovol nám zde odpočinuti ve tvé ochraně“, mírně řekl Josef.

„Viš, kdo jsme?“

„Patrně cestující, jako my, odpočívající po zlé cestě.“

Vůdce podíval se na své soudruhy. „Sedni si a odpočiň.“ —

Josef zavedl oslíka dále ke skále, prostřel svůj plášť na zemi a Marii pomohl s oslíka. Usedla na plášť zvolna, lehce, aby neprobudila spící Dítě. Pomodlivše se, pojídali skrovné občerstvení, — několik sušených datlí a oliv.

Lupiči si něco tiše šeptali, ohlízejíce se plaše na místo, kde Svatá Rodina odpočívala. „Zdá se mi to, či je to pravda, že je tam pod skalou jakási lehká zář?“ ptal se jeden.

„I mně se to zdá.“ — „I mně.“ — „Mně také.“
„Kdo to asi je?“ —

Zatím přesvatá Panna, závojem zahalená, zadívala se na své Dítko. To již nespalo, ale upřelo očka na spoutaného mládence. Náhle slabě zaplakalo. Svatá Máti, tajemnými věčnými svazky spoutaná s Dítěm pochopila, jako chápala vždy pak, i když Syn její ani nepromluvil, nebo jen málo slov pronesl.

Obrátila se, a zrak její spočinul rovněž na zajatci, načež pohlédla na Josefa s výrazem, jemuž ihned porozuměl.

„Prodal bys mi svého zajatce?“ zeptal se Josef vůdce lupičů.

Jinoch vyrušiv se ze svého bolestného zamyšlení, dychtivě vzhlédl.

„Tobě?“ zasmál se lupič a zrak jeho pohrdavě svezl se po chudém šatě Josefově. „Čím bys platil?“

„Zlatem, — řekni jen, chceš-li?“

„A co s ním ty chceš?“

„Bude sloužiti tomuto Dítku.“

„Ale rodina, z níž pochází, je nakažena malomocenstvím. Snad i na něm nemoc se ukáže.“

„Nevadí. Bude-li Bůh chtít, i on kdysi zaslechne: ‚Buď čist!‘ — a nemoc zmizí.“

„Nebojiš-li se, prodám ti ho. Ukaž zlato!“

Oči lupičů dychtivě se zaleskly; zajatce, který snad v sobě chová zárodek nevyléčitelné nákazy, zlatem zaplatí? —

Josef vstal, sáhl do torby, visící u sedla oslíkova, a vytáhl několik sloupečků. Byly to v podobě

oblé tyčinky srovnané zlaté plíšky. „Zde je zlato!“ Josef podával všechny sloupečky lupiči.

„Zlato, skutečně zlato!“ jásali lupiči. „Je tvůj! Ale zvolna! Kde jsi to zlato vzal?“

„Je to dárek, Dítku z daleka přinesený. Když mu byly asi čtyři neděle, přišli tři cizí muži z daleka a vidouce Dítka, dali mu darem zlato. Několik těch sloupečků dal jsem hned tam, kde Dítě se narodilo, chudému člověku, který nemohl zaplatit dluh a měl i s rodinou jít do žaláře. Tyhle mi zbyly, a jsou tvé — za toho jinocha.“

„Více zlata už nemáš?“ nedůvěřivě ptal se vůdce.

„Má, jistě má! Prohledejme je!“ křičeli lupiči a sáпали se jedni na Josefa, jiní na osla.

Josef zůstal klidně sedět: „Více nemám.“

„Pokoj!“ zahřměl vůdce. „To je má věc! Sedněte!“

Nevrle odstupovali divocí muži, ale zůstali státi. —

„To je tvá žena?“ vůdce ukázal na Marii. „A Dítě?“

„Dítě?“ sladký úsměv obestřel líce Josefovy. „Dítě — je Boží!“

„Hahaha, to jest — ničí“, posupně zařehotal se jeden z lupičů.

„Ticho! Teď mluvím já! — Ať žena tvá odhalí závoj!“

Josef v rozpacích ohlédl se na Marii. Ta beze slova shrnula závoj; v krásu nevýslovnou, ne pozemskou, ale nebeskou zírali, tajíce dech, lupiči. Duši vůdcovu zasáhl druhý paprsek.

„Mluví pravdu! Nechme ho na pokoji! A pojďte, na našem shromáždění se rozdělíme. A vy rozpoňte se na mne, ať jste kdekoli...“

Zatím, co se vzdalovali, Josef rozvázal jinocha.

— — — — —

Ticho bylo pod skalou, oheň dohořival. Zlaté hvězdy na obloze se kmitaly. Z dále zněl sem řev dravé zvěře.

Dítě zase spalo. Josef vyslav k Bohu vřelý povzdech díků, hleděl do noci. Spal či bděl? Náhle vidí před sebou dlouhý dům, plný malých pokojíků. V jednom z nich klečí muž na modlitbách. Jemné světlo linulo se kobkou, a ve světle uzřel Marii, sklánějící se k modlicímu se muži v řasnaté říze. A slyšel ji pravící: „Synu mému i mně milé by bylo, kdybys ty i druzí, které rovněž pozvu, založil společnost mužů, kteří by zajaté otroky vykupovali.“ *)

Josef procítá ze svého snění. Zaštkání jinochovo ho probudilo. Mlčení těch, kdož ho osvobodili z rukou lupičů, jinocha děsilo. Snad to přece není pravda! Snad přece neužří už nikdy rodičů, ani sladké, malé sestřičky Estherky, kterou měl tolik rád.

Na mysli tane mu celý příběh, jak se dostal do rukou lupičů. — Dnes ráno vracel se domů, když tu zaslechl úzkostlivý výkřik. „To je Esther!“ A již pádí přes kopec, kolem něhož vinula se cesta k jejich domku, přímo k němu. Vyběhnuv na vršek, vidí, kterak několik cizích mužů zápasí s matkou, bránící svoji dcerušku. Bleskem sběhne s kopce, vrhne se do klubka zápasících, vytrhne sestru lupiči, jenž ji už držel, zatím co ostatní se snažili zmocit matku, jižto strach o dítě propůjčoval sílu lvice. Na výkřik soudruha vrhnou se všichni na Abimelecha, — a v okamžiku ležel mezi nimi spoután a zbit. Matka zatím s Esther v šileném běhu mizí za kopcem, kde tulí se k němu několik chatrčí, a volají o pomoc.

*) Sv. Rajmundu, sv. Petru Nolasco a králi Jakubu Aragosskému zjevila se Panna Maria s tímto rozkazem, nečež rád takový založili. Sv. Rajmund umřel r. 1275.

„Ten nám bude ještě lépe vhod! Za mladého, silného otroka dostaneme ještě více“, volají lupiči — a již divokým tryskem odvázejí šlechetného jinocha směrem k poušti...

Hoch tiše zavzlykal tajenou bolestí. Otec musil podle zákona odejít od rodiny do skal, protože byl stížen malomocenstvím — a nyní i on, jediná podpora staré matky a milené sestřičky, byl jim vyrván. Málo ještě zkusili hoře a zármutku, když s otcem musili se rozloučiti. Jeho věrná žena vši mocí chtěla s mužem do pustého života odloučenosti, — a jen jeho slovo: „Koho potom budou mít naše děti?“ bylo s to, aby vrátilo ji povinnosti mateřské, když svatý úkol manželky plnit nesměla. —

„Kde teď — spatřím otce? Zda naleznu matku a drahou Esther?“ — zalkal jinoch, nemoha bolesti své potlačit.

„Hospodin je tvůj pastýř i jejich! Pomoc tvá je od Hospodina! Nespí, aj, nedřímá strážce tvůj!“ — ozvalo se tichým, vážným hlasem vedle něho. „I když ti bude projít údolím smrti, nebudeš se báti zlého, nebo On s tebou jest!“

Abimelech ve svém zamyšlení nezpozoroval, že Josef už chvíli bdí a že zaslechl jeho úryvkovité výkřiky.

„Odpočiň si, synu můj, a buď jen dobré mysli! A kdybys i na léta měl býti podroben zkoušce, doufej v Hospodina, neboť na věky trvá milosrdenství Jeho! A až uslyšíš o skutcích Mesiášových, hledej ho a nalezneš své drahé! A pak služ Jemu věrně ty i otec i matka tvá i tvá drahá Esther!“

Náhla vlna klidu a důvěry zalila nitro jinochovo. Pln vděčnosti chtěl chopiti a zlíbat ruku svého dobrodince. Ten však nedopustil a mlčky jen ukázal na Dítě, v náručí matčině tiše snící — —

I Abimelecha objal spánek; usnul náhle, ani nevěda.

Když procitl, byli poutníci již pryč. Jako poslední památku po nich našel jen hrstku datlí, — které Josef si odepřel, aby je nechal jinochu na cestu k domovu.

Abimelech, projeviv v modlitbě všecku vděčnost své duše, zlíbal kámen, o nějž se opíraly nožičky Dítka, a pak zašeptal důvěrně slova žalmistova: „Zpívejte Hospodinu; opuštěným opatruje domov, vyvádí zajaté silou svou, i ty, kdož přebývají ve hrobech.“ A v duchu už viděl, kterak otec z ponurého příbytku malomocných ve skalních hrobech vrací se k ženě a k dítkám, a kterak všichni zase spokojeně obývají v chudé, ale útulné chýši svojí v blaženém míru po přestálých trampotách. A tak vydal se na cestu pln jsa naděje ve vědomí nově nabyté svobody. A v duchu si přísahal, že neustane, až najde otce i matku i sestru, a že seč jen bude, vyplní i poslání poutníkovo.

II.

Přepodivná obloha Galileje kolem památného jezera Genezaretského! Není to safír stále modrý, nýbrž stkví se bělostí stříbra: to Velký Hermon na severu, svítící sněhem, a hora Ajalon na jihu, zahalená v bledé páry, odrážející se v jeho vodách, jež zdají se pak běloskvoucí, jako mléčný opál, stále barvy měnící.

Cesty kolem jezera, vycházející z měst a jako věnec vinoucí se kolem něho, stále jsou oživovány četnými karavanami. Zvláště „město Ježíšovo“, Kafarnaum, mělo živé obchodní spojení na sever, na jih i na východ.

Jedna taková karavana právě projíždí Vadi (údolí) Hammar, vezouc veliký náklad sušených ryb. Na štíhlém velbloudu jel její vůdce, muž v nejkrásnějších letech. Nikdo by v něm nepoznal našeho známého Abimelecha. Právě předjel karavanu a oddal se hlubokým vzpomínkám. V Kafarnaum mnoho se v tyto dny vypravovalo o novém proroku, jenž kraje tyto procházel, všude uče a dobře čině. Včera vzrušení byli lidé z města i okolí neslýchaným vypravováním o tom, kterak z posedlého vymítl zlého ducha. Na jediné slovo opustil ďábel ubožáka, polomcovav jím a křiče hlasem velikým, ale nic zlého mu neučiniv. A zástupové v úžasu sdělovali si událost tu, řkouce: „Jaké je to slovo, že v moci a síle přikazuje i duchům nečistým, a oni vycházejí!“

Abimelech pro obchodní záležitosti nemaje dříve času, nyní teprve mohl o nebývalé té události přemýšleti. Podobná uzdravení i jindy lidé vidali a připisovali je mnohým a dlouhým modlitbám a zažehnavání, — „a asi i povolnosti duchů“, dodal si Abimelech. „Ale prorok nedovolával se žádné cizí moci, nevzyval nikoho, ale sám velel: ‚Umlkni, zlý duchu, a vyjdi z člověka tohoto‘. A duch poslouchá na jeho pouhé slovo! Kdož jiný může zlému duchu poroučeti, leč jen Bůh! Což by byl tentž prorok —?“

Abimelech vzpomněl na všechna proroctví o Mesiáši; je to snad Syn Boží — —?

Náhle se zarazil a prudce trhl uzdou, takže jeho běhoun se zastavil.

Syn Boží?! — Před očima Abimelechovými rázem oživil obraz pod skalou v poušti na kraji Egypta. „Dítě Boží“, slyší odpovídati starého poutníka lupiči, jenž se ho ptá na Dítě, které chovala milostné Máti, jeho vysvoboditelka.

Ach, téměř třicet let od té doby uplynulo, třicet let už marně hledá, aby splnil svůj slib. Když tehdy se vrátil k rodné chýši, matky ani sestřičky tam nenalezl. Vesničané mu sdělili, že nedávno vrátil se sem jeden z oněch lupičů a slídl po jeho sestře. Věrní sousedé uvedli jej na špatnou stopu a hned varovali matku. Ta ustrašena uposlechla jejich výstrahy a za temné noci prchla s dceruškou, — kam, říci mu nedovedli. Abimelech tehdy po nich pátral, ale všechny jeho snahy byly marny. Na svých cestách došel až do Kafarnaum, a tam přijal ho do služeb bohatý obchodník Zadok. Od té doby o matce a sestře, ale ani o otci ničeho nezvěděl.

S jakou důvěrou tehdy vracel se domů, když tak znenadáni byl vykoupen z otroctví lupičů, — a jak slibně představoval si budoucnost. Nic mu nezbylo a nezbývá, leč — modlitba a důvěra v dobrého Boha.

Až nyní jiskra naděje v něm oživila. Je-li prorok skutečně Syn Boží, pak musí býti dobrotivý, tak jako oni poutníci, kteří mihli se cestami jeho života, a pak — snad přece jeho pátrání bude mítí výsledek! Jen k Němu — jen k Němu!

Z hlubokého zamyšlení vyrušil ho hlas jednoho ze služebníků, tázajícího se, kterou cestou nyní se dáti.

Abimelech se vytrhl z myšlenek, a drsná skutečnost zahnala jeho snění. Rozhlédnuv se, dal se v před a karavana za ním, — a za chvíli mizeli v kotoučích prachu — —

Na pravo táhl se kopec, na jehož úpatí s jedné strany vinula se cesta, po které právě viděli jsme jeti Abimelecha, s druhé strany pak leželo malé městečko. Po svahu hory směrem k městečku sestupoval asi za hodinu velký zástup lidí. Kdyby byl

Abimelech tamtudy vedl svoji karavanu, byl by tváří v tvář stanul Tomu, k němuž tolik toužil dojíti! A byl by snad se setkal i — s otcem svým!

Ale cesty Prozřetelnosti jsou nevyzpytatelný.

Zástup se rozcházel a Ježíš osaměl se svými učeníky. Večer sklonil se nad krajinu. V dáli jezero splývalo s oblohou; světlý pruh jak ocelová čepel ozařoval břeh. Vrchy v neurčitě fialových pruhovaných útvarech odrážely se na povrchu vody. Časem zavanul od hor větrík a zčeřil klidnou hladinu, ale nerozbouřil jí, — bylo to jen slabé zachvívání. Vlny narážely na oblázky, laškovíce s chomáči bobkových růží a pohybující vysokou třtinou. Na západním břehu vyšlehovaly ohně kočovníků, tábořících v cedrových hájích.

Takové noci a tichou samotu v nich miloval prorok, protože v těch chvílích mohl rozmlouvat s Otcem v soukromí.

V tento večer však měl býti Pán ještě jednou vyrušen. Stařec jakýsi stanul prve poblíž místa, kde na modlitbách dlel Ježíš. Bylo patrné, že by se rád přiblížil, ale váhal. Hlavou táhla mu celá řeč Páně, již byl právě z dálky vyslechl. „Ne, nemohu se klamati! On mne neodmítne! A odmítne-li, děj se vůle Páně!“ Arci, to hrozné, co lpělo na těle jeho, musilo jej odstrašovati: hrozné malomocenství šířalo jeho údy. Vždyť měl-li někoho potkati, měl zdaleka volati: Nečistý! nečistý! — aby nikdo se od něho nenakazil. A on nyní zamýšlí proti zákonu lidem sám se přiblížiti, — a bez výstražného volání!

Ale budiž, zkusí to. A odhodlaně vykročiv, muž ten přiblížil se k Ježíši. Došed k němu, padl mu k nohám a prosil ho, řka: „Pane, chceš-li, můžeš mne očistiti!“

Velké slitování zobrazilo se v očích i ve tváři Páně. Dotknuv se ho, řekl: „Chci, buď čist!“ A když to řekl, hned odstoupilo od starce malomocenství jeho. Ježíš pak řekl k němu hlasem vážným: „Hleď, abys o tom nikomu nepověděl, — ale jdi, ukaž se knězi a obětuj za uzdravení své, co Mojžíš přikázal, na svědectví jím.“ — —

Starý Manue zlíbav lem řízy ležišovy, odchází jako ve snách. „Chci! Buď čist!“ ta slova znějí mu stále v uších. Zdráv! Čist! Ach, to štěstí po tolika dlouhých, dlouhých letech! Čím jen odsloužit se dobrotivému proroku! Ale není-li víc než prorokem! Nemoc nezhojitelná zmizela okamžitě na jeho pouhé slovo! A teď — jen do Jerusalema ke kněžím, aby vrátili ho životu a svobodě a prohlásili ho „čistým“!

Po několika dnech stanul Manue v síni chrámu Jerusalemského na severní straně nádvoří pro ženy. Nesl v košíčku tři ptáky jako oběť za své uzdravení a prosil starého kněze Mahalóna, aby vykonal posvátný obřad. Zbožný Mahalón, patřící k Essenům, poznal svého starého druha z mladých let a, oznámiv to knížeti kněžskému, radostně svolil. Kůže starcova byla zase bílá a lesklá, ale divotvorným slovem jako by omládl Manue tak, že nikdo by mu sedmdesáti let nečítal. Židé, kteří se sešli do chrámu, byli svědky. Před branou Nikanorovou vztáhl Manue dle předpisu nejprve hlavu, potom ruku směrem k nádvoří mužů, pak mu kněz pomazal krví obětní uši, malíček a kloub, jiný kněz pak olejem, — a Manue byl očištěn i dle zákona!

Věrný Mahalón chtěl přítele odvésti k sobě, aby byl na čas jeho hosten. Ani ten, ani onen nevšímal si při obřadu statného, osmahlého muže, jenž stoje v zástupu, starce očima téměř hltal — —

Abimelech, vyřídív záležitosti svého pána, přišel také do chrámu. Ten, jenž má v rukou osudy každého člověka a řídí je k dobrému, dá-li se jen pokorně vésti, přivedl syna, aby ho vrátil starému otci, jenž ve stáří jeho podpory potřeboval. Chvilí se Abimelech rozpakoval, neklame-li se, — ale pak náhle protlačil se zástupem, padl Manue kolem krku s hlasitým výkřikem: „Otče, drahý otče! Přece tě nalézám — —“ Pohnutím více promluvit nemohl.

Stařec v ustrnutí zíral na něj. Syn? Je možno, že by se s ním shledal? A dnes, v den tolikeré radosti ještě tato nová?

Mahalón, obávaje se o přítele, zakročil: „Pojďte oba ke mně, tam se domluvíte — — —“

Jako mnoho kněží, kteří konali službu ve chrámě podle přesného řádu ve dny jim vykázané, byť bydleli i daleko od Jerusalema, měl i Mahalón najatý příbytek ve městě. Tam zavedl oba své hosty. A zatím, co sháněl občerstvení, otec se synem si vypravovali, arci jen úryvkovitě a přeházeně. Až když usedl mezi nimi rozradovaný kněz, uveden byl do vypravování jejich jakýsi pořádek. Nejprve vyzval Manue, aby mluvil. Když ten líčil své setkání s prorokem oné požehnané noci, — kterak dotekl se jeho, malomocenstvím pokrytého, přerušil ho kněz: „Dotkl se tě? Což není v zákoně, v knize Leviticus, zakázáno, malomocného se dotýkati? Buď není v něm Duch Boží, an zákona nedbá a neposlouchá, anebo —“

„Anebo“, odvětil Manue, „jest sám — pánem zákona! Či myslíš, že může dotknutí poskvrniti Toho, jenž jediným slovem stírá všelikou nečistotu?“

Mahalón svěsil hlavu a mlčel. Po chvíli se však ozval: „Ale pak, pak by to mohl býti jedině Bůh!“

„To jsem si sám nejednou řekl, když jsem v tyto dny o věci přemýšlel. Či myslíš, že jsem vše nerozvážil, i co je pro Něho, i co je proti Němu? Rabbi, věř mi, je to Syn Boží, je to Mesiáš! Ach, kdybys byl slyšel ho učícího! Ani ty bys nepochyboval!“

„Vypravuj dále, snad nám tvé slovo dá více světla!“

A Manue pokračoval: „A prorok dotknuv se mne, řekl: ‚Chci, buď čist!‘“

„Otče, jak že to řekl?“ vyskočil nyní Abimelech. „Opakuj to slovo! Je to možné?“

„Řekl jen: ‚Chci! Bůh čist!‘ — a já cítil zřejmě, že tělem mým proudí nová síla, rány rozežírající tělo náhle byly zhojeny, a když jsem pak sáhl na ruce, krk, prsa, nohy, byly tak čisty, jako by je byl někdo pečlivě kolik dní umýval a čistil.“

„Ale tato slova zaslechl jsem kdysi i já!“ zvolal užaslý Abimelech.

„Nuže, upokoj se a vypravuj nyní ty“, pobídl ho Mahalón. Nikdo nedbal, že občerstvení laskavým hostitelem připravené leželo nedotknuto. Nesmírné rozčilení rozhňovalo jim krev, starcům jako mladému muži.

A Abimelech líčil, co se událo tehdy před třiceti lety. Když pak došel až k tomu, jak starý, ctihodný poutník, jenž ho vykoupil z otroctví loupežníků, na posměšnou poznámku, že otec jeho jest malomocným, odvětil: „Bude-li Bůh chtít, zaslechne i on někdy: ‚Buď čist!‘ — a nemoc zmizí“ — zastavil proud vypravování jeho otec zvláštním způsobem: poklekl na zemi, rozpjal ramena a slavnostním hlasem začal překrásný chvalozpěv Davidův: „Požehnaný buď, Hospodine, Bože Israele, otce našeho od věků na věky; tvá je, Hospodine, veleb-

nost i moc i sláva i vítězství, a Tobě přísluší chvála, neboť všecko, co jest na nebi i na zemi, tvé jest; tvoje jest království, a Tys nade všemi knížaty; tvé je bohatství, a tvá sláva; Ty panuješ nade vším, v ruce tvé je síla i moc! Nyní tedy, Bože náš, děkujeme Tobě a chválíme slavné jméno tvé!“

Zbožný Essén i mladý muž se srdcem vděčností oplývajícími spojili hlasy své s třesoucím se hlasem starého Manue v jeho rozníceném díkyčinění.

„A nyní, braři“, ujal se zase slova Mahalón, „rcete sami: Kdo je ten, jenž nás svedl uzdravením mého přítele? Není-li tomu tak, jak sám říkává, když zve Boha otcem svým!“

„V pravdě, Syn Boží je to!“ jako jedněmi ústy volali otec i syn.

A Abimelech dodal: „Otče, kde nyní jest? Vše opustím a půjdu za ním! Zdaž neřekl mi tehdy starý poutník: „Až uslyšíš o skutcích Mesiášových, hledej ho — nalezneš drahé své?“ S tebou, otče, Bůh mne už dobrotivě svedl. Ale kde je matka a sestra Esther? — Však poslyšte ještě konec oněch příhod, abysle mi spíše porozuměli!“

A Abimelech dokončil své vypravování. „Otče“, dodal pak, „z příbytků hrobových ve skalách už vyvedla dobrota Hospodinova, ale zdaž nemám nyní obnoviti své úsilí, abych našel i matku a sestru? Oh, poraď sám, rabbi, co mám dříve činili: jíti za Prorokem — či vyplniti svůj slib a najíti naše drahé duše?“

„Synu“, po malém rozmýšlení odvětil kněz, „je-li prorok, jak pevně za to máme, Synem Božím, pak ti musí býti přednějším On. — Ale abych nedotkl se snad tvých rodinných citů, netroufám si rozhodovati. Jdi a hledej Ho. A až Ho nalezneš, předlož otázku svou jemu. A co řekne, učiň. Chce-li Bůh,

jak řekl onen poutník, abys matku i sestru našel, pak jistě i jeho prorok a Syn ti pomůže. — Mně jenom leží na mysli, kdo byl onen poutník a Matka s Dítěm, jež doprovázel? Proč za tebe, neznámého, dal všechno své zlato? Proč ti zanechal své skrovné zásoby jídla, když cestoval nehostinnou pouští? Proč tě pak opustili, dříve, nežli ses probudil? To vše nasvědčuje nevýslovné dobrotě, nevyrovnatelné obětavosti. A co mohl poutník vědět o Mesiáši, že právě tebe posílal ho hledat? Ach, Adonai, zda to všechno pochopíme a zvíme? — Však ne! Až se Jemu zlíbí, přivede v duše naše své světlo. Nám nezbyvá, nežli čekat! — Nyní pojezte a odpočiňte si. Bude to odpočinek nejen těla, ale i ducha, neboť jest jisto, že nad námi vznáší se — duch Hospodinův!“

III.

První oddíl činnosti Ježíšovy byl skončen, vrchol života jeho překročen. V Galileji, kam se uchýlil po prvním nezdařeném pokusu v Judsku, zvěstoval lidu příchod království Božího. Vůle Otce Jeho byla, aby Syn podstoupil smrt; Beránek Boží, který snímá hříchy tohoto světa, v němžto zuří násilí a nepravost, měl býti obětován. Galileji bylo přáno, vidět činnost a život Jeho, — Judea a její hlavní město spatřit jeho smrt. „Když se naplňovaly dny, kdy měl být vzat do nebe, předsevzal si pevně, že půjde do Jerusalema.“

Na cestě k Jerusalemu nepřijali ho v Samaří, a jeho malý zástup obrátil se do údolí Jordánu.

Tam našel Abimelech Mistra a přidružil se ke hloučku těch věrných, kteří ho doprovázeli. Otec

zatím vydal se sám pátrat po své věrné Lie a dceři Esther; syn pak byl dychtiv na rozhodnutí proro-kovo, co dříve má splniti: rozkaz poutníka či svůj slib. V každém případě byl odhodlán odpověď Mistrovu vyplniti bez váhání.

Odpovědi dostalo se mu brzo.

Na cestě přistoupil k Ježíši muž jakýsi a řekl Jemu: „Mistře, budu tě následovati, dříve však mi dovol rozloučiti se s těmi, kteří jsou v domě mém“. A Pán řekl mu: „Nikdo, jenž přiložil ruku svou ke pluhu a ohlíží se nazpět, není způsobilý ke království Božímu“.

Zdálo se to jen Abimelechovi — či skutečně oči Mistrovny utkvěly v té chvíli na něm? Odpověď však byla jasná. Mistr jest přednější; buď opustí otce i matku a půjde za ním — nebo ho není hoden. A Abimelech zůstal . . .

Oběť jeho neměla zůstatí bez odměny; slova poutníkova měla se splniti. Odporem a nenávisť Fariseů a Zákonníků opětně byv vypuzen z Jerusalema, Ježíš odešel do Perey a tam pokračoval ve svém úřadě učitelském. Bylo to asi za čtyři neděle po tom, kdy Abimelechovi dostalo se jasné odpovědi Mistrovny. Jedné soboty učil Ježíš v kterémsi městečku ve škole. I přišla žena, která měla ducha nemoci po osmnáct let a byla zchoulena a nemohla se vzpřímiti. Uzřev ji Ježíš, zavolal ji k sobě a řekl jí: „Ženo, sprostěna jsi od své nemoci!“ I vložil na ni ruce — a hned se vzpřímila a velebila Boha.

A nyní nemýlil se Abimelech: hluboké, dobrotivé zraky Páně vyhledaly ho v zástupu a zadívaly se naň s výrazem nevýslovným. Abimelech jsa cele zmaten, nechápe, co Mistr od něho chce, hledí Naň a hledí na ženu — a blesk jako by projel jeho bytostí. To jest jeho Esther!

A zatím, co náčelník školy kárá Ježíše, že v sobotu uzdravuje, a Pán zahanbuje jeho i přítomné Farisee — Abimelech se sestrou leží si v náručí; pak odcházejí stranou zástupu, aby si pověděli své příhody.

Dojemné bylo vypravování Estherky.

Když tehdy s matkou uprchly ze své vísky, obrátily se k severu, aby se skryly u matčina bratra. Ale za nedlouho, když pod večer šly pro vodu, přepadl je lupič, jenž našel jejich stopu, s několika soudruhy a odvlekl je do jakési jeskyně v horách na hranicích egyptských. V té době totiž podařilo se Gesmasovi, že byl zvolen vůdcem lupičů místo Dismasa, jemuž vyčítána slabost a málo kořisti. A Gesmasovou první starostí bylo hledati tu, kterou uloupiti se mu již dvakráte nepodařilo. Co všecko ubohá dívka zakusila, že nechtěla se státi manželkou nového náčelníka! Nejtěžší práce musily s matkou konati, nejkrutější strádání bylo jim snášeti.

Léta mýjela a pomoc přes všechny úpěnlivé modlitby nepřicházela. Nejbolestnější chvíle jim připravoval posměch Gesmasův, jenž s ďábelskou rozkoší jim líčil umučení Abimelecha, jen aby všecku naději a tím i odpor jejich zlomil. Kolika zločinů byly svědky!

Asi po dvanácti letech Gesmas jsa rozružen dlouhým odporem dívčíným, chtěl násilím se jí zmocniti. Esther prchala před netvorem a vyběhla konečně na vysokou skálu. Gesmas v divoké vášni hnal se za ní. Esther nevidouc, kudy by mu ušla, vrhla se v zoufalství se skály. — Když nabyla vědomí, cítila celé tělo ochromeno, že nemohla se hnouti; kolem ní bylo ticho a pusto. Lupič domnívaje se, že leží dole mrtva, odešel. Už se připravovala na smrt, děkujíc však přece Bohu, že ušla zhanobení.

Jak dlouho tak ležela, řici nedovedla. Tu však probudily ji kroky: muž jakýsi — jak potom vypravoval, schovav se v bludišti skalním před týmiž lupiči, — našel ji a posadiv na svého soumara, vzal ji do svého domova. Dobrotou Boží jsouce vedeni a chráněni, dostali se až do tohoto městečka. Muž ten, jménem Heliakim, byl stoupencem proroka Nazaretského. Nechal Esther u sebe, neboť celé její tělo od té doby zůstalo ochromeno. Ale Esther, byvši vyučena svým dobrodincem, našla ve víře v dobrotivého Proroka tolik útěchy, že se cítila i ve svém neštěstí šťastnou. Jaké to byly chvíle, kdykoli Heliakim přišel s novými zvěstmi o skutcích Prorokových! Srdce její zahořelo plným ohněm čisté duše, láskou a oddaností k Tomu, jenž všude jen dobře činil. — A On dnes i na ní ukázal svoji božskou dobrotu.

Abimelech byl do hloubi duše dojat. V paměti jeho žila sličná, mladistvá, sladká Estherka oněch dob — dnes se s ní shledává jako se ženou, utrpením i věkem již zestaralou, ale přece jen milou, protože ušlechtilá duše její zářila z očí i z čela jejího — a dražší nežli kdysi, právě pro to veliké utrpení, jež za ta léta vytrpěla.

A když potom i Abimelech vypověděl příhody své, starý, šlechtitný Heliakim přijal s vlídností právě křesťanskou bratra té, kterou si zamiloval jako svoji dceru. A s oběma velebil Toho, jenž moci Boží užíval k tolikerému dobročinění.

• • •

Mistr, který pobyl nějaký den v Bethanii u svého přítele Lazara, odešel se svými učenníky do krajín zajordánských, do Perey, aby i tam rozsil sémě

slova svého. V domě Lazarově zůstala jeho vznešená Matka, — ale i Abimelech, který dosud ani krok neodstupoval od hloučku věrných, Mistra provázejících, musil tam zůstat: těžká zimnice upoutala ho na lůžko. Šlechetný Lazar, jemuž byl sdělil své osudy, oblíbil si syna Manue a postaral se, aby se mu dostalo pečlivého ošetření. Abimelech nemoc přestál a nyní směl již ven do krásné zahrady, aby vonný vzduch a blahodárné slunce dokonalo dílo jeho uzdravení. A tam dostalo se mu milosti, která nejvíce obnovila jeho zdraví.

Kdysi seděl v zahradě a Marie i Marta vynesly si tam své práce; rovněž i Matka Mistrova, nemějící chvíly zahálet, vynesla si tam svůj stav a tkala na něm nový červený plášť pro svého syna. A tam Abimelech, byv pobídnut od sester Lazarových, vypravoval příběhy svého mládí. Ku podivu všech i Maria zastavila svůj hbitý člunek a naslouchala bedlivě, nikterak ho nepřerušujíc. Když však domluvil, nebesky se usmívajíc, řekla: „Tak tedy jsme se shledali po tolika letech?“

Udiven pohlédl na ni Abimelech: „Vznešená Máti Pána mého, — co tím chceš říci?“

„Co jiného, nežli že obdivuji se řízení Božímu. Zlato východních králů zaplatil za tebe choť můj Josef, když mu Dítko dalo pokyn, aby tě vykoupil ze zajetí; a věru, nikdy snad zlata lépe užito nebylo, kdyžli v tobě našel Syn můj tak věrného učeníka!“

Mžikem byl Abimelech u jejích nohou. „Bože všemohoucí! Ty's to tedy byla a Dítko tvé, můj milovaný rabbi, kteří jste se slitovali nad neznámým zajatcem? Ach, jak mám děkovati tobě a Josefovi a — Pánu a Mistru mému? Rci mi, rci, Maria, čím se odplatím za tolik milosrdenství?“

A Maria řekla jen: „Miluj mého Syna až do konce —“ a již zase lálal člunek, vlekoucí rudou nit.

Abimelech, slzy maje v očích, nemohl více říci než: „Máti Páně, budu, budu seč jsem“, — a když mu Maria jen vlídně pokynula hlavou, šel skrytí své pohnutí a vroucí modlitbou zasvětit celý zbytek života jen a jen službě Mistrově. „Otce i matku i sestru opustím a jako věrný pes půjdu za Ním! Pane, nepohrdni mojí službou!“

A toho dne bylo rozhodnuto o jeho celé budoucnosti — — —

IV.

Zatím Manue putoval daleko, hledaje stopy své ženy a dcery. V duši jeho tkvěl jen obraz jejich tak, jak je viděl v dávné chvíli trpkého rozloučení. Těšil se, že spatří zase milé, dobré oči své věrné Lie a něžnou dívčí krásu Estherčinu. Nabyv zá- zračným uzdravením prorokovým bývalých sil, nerozpakoval se, ačkoli šedinami pokryt, podstoupiti dalekou cestu a dlouhé hledání. Když se loučil se synem, řekl mu s jistotou, jakou vnukala mu veliká důvěra ve slova poulníkova: „Pán nepustí tě od sebe; shlédnouti jej, pohřížiti zraky své v jeho — toť znamená pro srdce ochotné býti upoutánu navždy k jeho bytosti. Já však naše drahé jistě najdu: poulník nelhal, slibuje to“.

Jistota nemenší nežli ona prvá prýštila do jeho duše ze slov toho, jenž neslýchanou dobrotou byl se ujal jeho zuboženého, zotročeného syna.

A tato důvěra dodávala mu síly na krušné cestě. Nedbal hor ni pouště, ani únavy ani žízně, ale procházel kraj za krajem, všude se dotazuje.

Ale kdož mu mohl dáti zprávy o věcech sběhlých před třiceti lety? Nepovede-li kroky jeho sám Bůh, bude jeho námaha, plná takových obětí, nadarmo.

A Manue šel a šel právě silou této důvěry. Ani výstrahy pastevců a obyvatelů roztroušených chatrčí mu ji nemohly vzíti. Jde místo syna, jenž dlí u pro-roka, a synovi přece poutník řekl: „Najdeš matku i sestru“. Najde je tedy.

Manue právě odpočíval ve stínu polouschlého křoví. Od včerejška ničeho nepožil a nepil, a síly jeho byly vyčerpány. Modlil se úpěnlivě. Zdálo se, že na modlitbu jeho odpovídá Bůh právě opakem toho, zač prosil.

Z pouště vyjelo na koních několik cizích lidí, nevzbuzujících důvěry. Utéci nebylo kam, i kdyby byl Manue mohl rychle prchat. Zůstal tedy seděli. Jezdci přiblíživše se, nejevili zlých úmyslů; ptali se se jen starce, neviděl-li na blízku jízdní vojenskou čet. Když jim odpověděl, že dva dny nepotkal ani živé duše, patrně upokojeni sesedli s koní, vytáhli z kapes sedel chléb a datle a dali se do jídla. I starci nabídli a ten vděčně přijal. I pít mu ze svých rohů podali. Náhle však vrhli se dva na něj, a nežli se vzpamatoval, byl spoután, jeden z jezdců vzal ho před sebe na koně — a již to šlo tryskem přes poušť.

~~—~~ Po několika hodinách jízdy ukázaly se divoce rozeklané skály. Přejít z pouště kamenité v poušť skalnatou byl zcela náhlý. Ještě kus cesty a objevily se otvory hlubokých jeskyň. Před jednou z nich sesedli, složili Manue a zavedli jej dovnitř.

„Belzare, dáš naň pozor! Odtud nesmí. Římští vojíní by zvěděli o naší přítomnosti a nedali by si pokoj, až by nás vyslídili, kdyby jim sdělil, že nás viděl!“ hrubým hlasem zavelel jeden z nich. Nato

všichni ostatní vzdálili se k jeskyni druhé a koně odvedeni do blízké sluje třetí. Manue ve tmě osaměl a Belzar usedl před jeskyní.

Po chvíli vešla stará žena. Na zajatce ani nepohlédla; patrně byla na podobné výjevy zvyklá. Poklekla v koutě tmavé sluje, kde později ukázala se díra ve stropě, sloužící za komín — rozdělala oheň a začala tam cosi kuliti. Míhotavé světlo spoře osvětlilo vnitřek jeskyně. Žena, čekajíc, až bude jídlo připraveno, usedla k ohni, vyňala zpod šatu jakýsi pergamen a počala z něho čísti.

Manue ji zvědavě pozoroval. Tu padlo na ni jasné světlo ohně, jenž se zatím dosti rozhořel, a Manue se zarazil. Tu tvář, ty oči už někdy viděl — ale kde a kdy? Jest možno, že by to byl někdo z jeho známých? Zde, v peleši lotrovské? Tak daleko od jeho vlasti? Vzpomínal a vzpomínal a hleděl tím pozorněji na ženu, která dosud ani slůvka nepromluvila. Její ustaralá tvář, jevící stopy hlubokých bolů srdce, — bílé vlasy, jež jí bylo viděti zpod šatu hlavu zahalujícího — co mu mohly říci?

Náhle zdvihla hlavu, přerušujíc čtení, a zadívala se s nevýslovnou vroucností, oči napolo zavřeny, vzhůru; vroucí byla asi modlitba, jež se jí linula ze srdce před trůn Všemohoucího.

Manue zapomněl na únavu a vyskočil. Je to možné? Stokrát byl kdysi pozoroval zbožnou svoji Liu, když takto končovala společné modlitby v jejich prosté domácnosti. Jako by opakovala to, co společně se modlili, znovu ve své duši a hlouběji to prožívala, vždycky takto ještě chvíli povznášela ducha k Bohu sama. A naposledy — ach, ta nezapomenutelná chvíle — naposledy ji tak spatřil, když dle zákona musil opustiti svoji rodinu a, malomocstvím byv zachvácen, odcházel od svých drahých :

tenkrát obrátil se ještě naposled — a na místě, kde je opustil, spatřil svou ženu právě tak, ruce rozpjaty, oči vzhůru obráceny, ještě se modlit. Srdce div mu nepuklo, ne tak bolestí vlastní, jako více utrpením jejím — a od té doby, kdykoli na věrnou manželku si vzpomněl, vždy mu ji vzpomínka představila jen v této roznícenosti modlitby.

A nyní vidí ji tak po dlouhých letech zase. Nedbaje, že se snad mylí, vykřikl s radostnou toužebností: „Lio, moje drahá ženo!“

Jako bleskem zasažena, obrátila se k němu; hleděla naň ztrnule, začala se třásti — a již klečí u něho a objímá jeho nohy. Ale z úst jejich řinou se nesouvislé, trhané skřeky. — Manue poznal, že jest němá. S láskou a bolestí objímá tak neočekávaně nalezenou ženu, tiskne ji k sobě, jako by jí chtěl dát na jevo, že si ji už od nikoho nenechá vyrvati.

Hlasy jejich jsa poplašen, vrazil Belzar do jeskyně. Jaké bylo jeho ustrnutí, když viděl cizího zajatce, an s pláčem tiskne k sobě jejich starou hospodyní!

Hrubý žert dral se mu na rty, ale vzpomenuv si na krutou přísnost náčelníkovu, jenž by asi zle potrestal hlídače, kdyby mu hned nedal zprávu o této zvláštní události, rychle odběhl. Lia měla ještě tolik času, aby svému muži položením prstu na rty doporučila hluboké mlčení; Manue jen ještě dodal: „Ale že jsi má žena, řeknu přece!“ Lia pokývla hlavou, a již vrazil do jeskyně Gesmas, jsa provázen několika soudruhy.

„Kdo jsi?“

„Jsem prostý pastýř z Judey a ta zde jest má žena.“

„Jak jsi sem přišel?“

„Šel jsem ji hledat, když jsem byl uzdraven z malomocenství, tvoji lidé mne chytili a přivezli sem. Zde jsem ji našel.“

„Od koho jsi zvěděl, že je zde?“

„Nevěděl jsem to vůbec. Šel jsem, kam mne oči vedly; byl jsem však jist, že ji najdu, protože jsem doufal v lásku Boha Adonai; a On mne nezlamal.“

„Lžeš! Jak bys, nevěda ničeho, tak rychle ji našel!“

„Pane, jak jsem mohl co zvědět? Před několika dny ještě dlel jsem mezi malomocnými až daleko v Galileji. Pak jsem byl očištěn, šel jsem do Jerusalema, aby kněz mne prohlásil za čistého, a jsa zdrav, vydal jsem se na cestu. Jak mohl kdo vědět o tvé jeskyni a o tom, že stará žena v ní jest moje manželka? Hospodin Bůh otců mých ví, že nelhu!“

Otázky, drsné a ostré jako švihnutí mečem, a odpovědi, klidné a prosté jako hlas dítěte, byly jako tichý, ale úporný zápas o život nebo smrt; vítězství odnesla prostota a klid — a pravda!

„Mluví pravdu, Lio?“

Němá vrhla se na kolena a přitiskla ruku k srdci.

„Zůstane u tebe tvůj muž?“

Lia přisvědčila.

„Neopustí tato místa bez tebe, bez mého vědomí?“

Lia opět přikývla hlavou; znala svého muže a mohla za něj slibovati.

„A ty's nezapomněla na svou přísahu, že nikdy neučiníš pokusu uprchnouti?“

Lia zdvihla ruku, jako na obnovení přísahy.

Gemas obrátil se k soudruhům: „Dismase, co bys nyní učinil, kdybys byl dosud naším náčelníkem?“

Dismas vycítil léčku mu nastrojenou. „Nezáleží na tom, co bych učinil. Nyní jsem jako každý jiný tvůj bojovník a tys náčelníkem. Rozhodni jakkoli; co řekneš, stane se. Tak veli naše právo!“

Gemas se naň upřeně zadíval, — pak pohodil rukou, obrátil se zase k Manue a řekl: „Platí přísaha ženy tvé i pro tebe?“

„Platí, pane; co ona chce, chci i já. Nežádám si nyní více, jen když ji zase mám a smím u ní býti.“

„Budiž tedy; zůstaneš zde! K vůli ní, která po léta věrně nám slouží, tě ušetřím. Slíbil's tedy přísahou, že bez ní odtud neodejdeš a o útěk sám se nepokusíš!“

„Slíbil.“

„Tedy ještě ti připomínám: ať se děje co děje, ty nevidíš a neslyšíš; a s nikým bez mého vědomí mimo ženu svou nepromluvíš!“

„Jak poroučíš, pane, stane se.“

Potom divoká chasa odešla.

Dlouho do noci seděli staří lidé, aby si pověděli vše, co prožili od doby svého rozloučení. Manue mohl snadno vypravovati. Hůře bylo s Liou. Mnohému z toho, co mu trpce zkoušená manželka ukazovala, Manue neporozuměl. Ale tolik zvěděl, že Esther jest mrtva, — aspoň Gemas, když se tenkrát z pronásledování jejího vrátil, v táboře tak sdělil; a matka její tehdy leknutím oněměla, když jí s bezcitným posměchem vyložil, proč se odvážíla skoku . . .

Manue by byl chtěl věděti také hned podrobnosti, ale pečlivá Lia toho nedovolila; viděla jeho únavu a donutila ho, aby dopřál tělu odpočinku. Vyňala opět onen pergamen a podala jej muži, aby

krásnou modlitbu, jež jí byla tolik útěchy po mnoho let poskytla, nahlas s ní se pomodlil. S úžasem poznal Manue žalm *), který kdysi kněz Mahalón opsal a jeho ženě daroval. A tak klečíce vedle sebe, více nežli kdy jindy cítili novou naději, když Manue nahlas říkal: „Pozdvihuji oči své k horám, odkud přijde mi pomoc. Pomoc moje od Hospodina, Tvůrce nebes i země. Nedá, by noha tvá kolísala, neboť nespí tvůj strážce. Hospodin střeží tě, Hospodin chrání tě, je ti po pravici. Za dne slunce tě nebude pálit, aniž měsíc v noci. Hospodin střeží tě všeho zlého; střeží Hospodin tvůj život. Hospodin střeží tvůj vstup i východ nyní i na věčné časy!“

Slovo Boží neklame — a bude-li to vůle Páně, On, jenž chránil je při vejíti do této peleše lotrovské, přivodí šťastné vyjití z ní. Budiž však za vše pochválen od toho času až na věky!

V.

Mahalónovi nešlo a nešlo vypravování Abimelechovo z hlavy. Mnoho vzpomínek vyvolalo mu v duši; věci, na které už dlouho ani nevzpomněl, nyní vynořily se mu v paměti se živostí netušenou. Proto rád vyhledával samotu ve svém domě, aby se mohl vzpomínkám těm oddati. Jak mu byly nyní drahými a vítanými!

Vzpomněl na události již pradávné. Bylo to před třicetidvěma lety; ví to proto tak dobře, že téhož roku Pán povolal k sobě jeho drahou ženu, věrnou Deboru. Tenkrát měl službu ve chrámě s jiným knězem Hospodinovým. Malky přinášely dítky dle

*) Žalm 120.

zákona obětovati Hospodinu a vykupovati je oběti beránků a hrdliček. Ruch v chrámě byl veliký, Židé z blízka byli přítomni ranní oběti, — jiní konali tam své pobožnosti; zástupy přicházely a zase odcházely. Kdož si tu všiml dvou prostých lidí, kteří nesli také svého prvorozeného hošíka Bohu obětovat! Byli asi velice chudí, neboť jej vykoupili obětí jen dvou holoubátek. On sám konal nad Matkou i Dítěm předepsané modlitby.

Pak odešli, a nikdo nezvěděl, kdo byli, jako u sta jiných. Ale náhle začaly se prostorami chrámovými šířiti divné zvěsti: Mesiáš sám dnes byl prý prvně ve svém chrámě; — a ti, kdož to dosvědčovali, byli lidé jistě věrohodní; staříčkého Simeona znal jako muže hluboké zbožnosti a nejvyšší pravdomluvnosti, — a ten sám mu potvrdil, že potomka královského rodu Davidova držel na svých loktech! A dokonce i stará teta Mahalónova, devadesátiletá vdova, kterou i velekněží ctili jako prorokyni, mu o tom s radostí vypravovala. Tenkrát dala vysoká rada, hned jak pověst ta k ní došla, všude pátrati, — ale kdež byla naděje, že by v tom množství mohli býti vypátráni ti, kterých hledali? A pak se na celou věc zapomnělo.

Až po třiceti letech Mahalón vešel v cestu tomu, jehož zvali očekávaným Mesiášem. V krajinách jordaných vyskytl se prorok, kolem něhož kupily se davy zvědavých ze všech končin. Kázal pokání a křtil vodou jordanou. Jedni říkali, že prorok Eliáš vrátil se zpět na zemi, jiní zase tvrdili, že je to sám Mesiáš. Vysoká rada, jsouc znepokojena, vyslala k němu poselstvo svých důvěrníků, aby sám osvědčil, kdo jest. Mahalón byl od velekněží vyvolen za vůdce poselstva. Znaje jako bystrý učitel zákona podrobně stará písma, shledal v proroku

obraz proroka Isaiáše; tak pronikavý byl jeho pohled, tak břitká jeho řeč. Dlouho pozoroval ho se svými druhy nenápadně, nedávaje se mu poznati. Ten podivný muž, oblečený v hrubé roucho z velbloudí srsti — roucho kající s koženým pásem kolem beder — živící se toliko lesním medem a sušenými kobyčkami, — nebyl stoupencem Essenů, kteří neznali pokání, — nedbal jejich nauk ani obyčejů, ani snah, nebyl poustevníkem, ale samotářem jako kdysi Eliáš, mužem veliké odvahy a ráznosti. Hřích jej zarmucuje a rozhořčuje, an poznává jeho nesmírnou ošklivost; nelichotí, ale kárá; netěší — ohromuje; jako kající, jenž pokání káže nejen slovy, ale i životem, dává na jevo přísnost, jež u lidu vzbuzuje obdiv. Při vši jeho přísnosti shledává ke svému podivu Mahalón, že jest mužem naděje! Vidí příchazeti království Boží, ohlašuje je, ale místo aby posluchačům lichotil, že splní se ctižádostné touhy národa Israelského, naznačuje přímo, že pouhý název „syn Abrahamův“ ničeho neplatí; jest potřebí, aby každý měl jeho ctnosti. Nic dobrého se nestane, neoddají-li se zcela — Bohu. Kdysi pravil o Mesiáši, jehož příchod označoval: „On jest Spasitel, veškeré lidstvo zakusí spásu Boží“. A když se tázal lid: „Kde jest?“ odpovídal: „Uprostřed vás jest, jehož vy neznáte, jest to ten, jenž po mně přijíti má, jemuž já nejsem hoden rozvázati řeménky u obuvi jeho“.

Maně vzpomněl si Mahalón tehdy na onu návštěvu ve chrámě Jerusalemském. Ale byl ještě příliš věrným Fariseem, aby slovům prorokovým přikládal hlubší význam. A zvláště ho jako zákoníka pohoršovalo, že Jan připojil ke svému kázání i nový obřad, který měl býti zevním znamením a projevem změny smýšlení. Křtil! Mahalón dobře

chápal, že Janův křest jest něco jiného nežli denní koupání Essenů, jež nebylo ničím více než očišťováním těla dle zákona, — a než tak zvaný křest proselytů; ten naznačoval zase jen zevně, že pohan byl připočten k lidu vyvolenému. A přece kolikráte sám učil, vykládaje zákon, že právo křtiti — dle slov proroků Ezechiele, Zachariáše a Joela — nemá nikdo jiný než Kristus Mesiáš!

A proto, když členové vyslanectva předstoupivše před proroka, dali se s ním do řeči jakožto plnomocníci vysoké rady, nechával si Mahalón hlavní slovo až na konec. Zatím mlčel a poslouchal. Jan zcela otevřeně přiznal, že není ani Kristus, ani Eliáš, ani prorok, nazval se jen „hlasem volajícího na poušti: ‚Spravte cestu Páně!‘“ — Ale když Mahalón dal mu otázku nejzávažnější: „Proč tedy křtíš, nejsi-li ani Kristus, ani Eliáš, ani prorok?“ — odpovědi nedal.

Mahalónovi však se odpovědi přece dostalo. Nechav poselstvo jíti napřed, zdržel se ještě mezi Janovými učeníky. Cosi ho drželo, aby neodcházel; snad přece dostane se mu světla.

Nazejtří Jan uzřel Ježíše, an jde k němu. I řekl: „Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa. To je ten, o němž jsem pravil vám: ‚Po mně přijde muž, jenž přede mnou jest, neboť byl prve nežli já‘. A já jsem ho neznal; ale proto jsem přišel já křtiti vodou, aby uveden byl ve známost v lidu israelském. Viděl jsem Ducha jako holubici sestupovati s nebe, a zůstal na NĚm. A já jsem ho neznal, — ale Ten, jenž mě poslal křtiti vodou, ten mi řekl: ‚Nad kým uvidíš Ducha sestupovati a na něm zůstávati, Ten jest to, jenž křtí Duchem svatým‘. A já jsem uviděl a vydal svědectví, že tento jest Syn Boží!“ — —

Mahalón se tehdy zachvěl; dobře chápal ze slov Janových, že jest tedy dvojí křest: Jan křtil vodou, Kristus bude křtiti Duchem svatým. Bude tedy více, nežli proroci předpovídali. Po celou cestu do Jerusalema tehdy o slovech Janových rozjímal. Lidé mu sdělili, kterak Jan nedávno před tím, vida Farisee a Saducee mezi svými posluchači, pln rozhorlení a odvahy vyčetl oněm nepravou pobožnost, těmto pak jejich pochybovačství a smyslnou rozmařilost, a při tom vmetl jim v oči neslýchaná dosud slova: „Pokolení zmijí, kdo ukázal vám, abyste utekli budoucímu hněvu? Již přiložena jest sekera ke kořeni stromů: každý tedy strom, který nenese ovoce dobrého, bude vyřat a na oheň uvržen“. — A Mahalón nejlépe mohl dosvědčiti, že Fariseové mají jedovaté jazyky, sršící na lid jed nepravého učení o království Božím, o budoucím Mesiáši, o svatosti a spravedlnosti.

Když tedy se vrátil a podal zprávu vysoké radě, zřekl se Fariseů a stal se stoupencem zbožných Essenů, byť při tom i dále konal povinnosti potomka Aronova a zákoníka.

Přišed domů oddal se vzpomínkám, z nichž ho veliký hřmot a hluk z ulice vyrušil. Vyšel ven a spatřil zástup jízdních vojnů prokurátorových, an obklopuje houf divě vypadajících mužů. Velké davy lidu valily se kolem a hlasitě si vypravovaly vítanou novinu. Mahalón zastavil jednoho známého a zeptal se, co to znamená. „Rota lupičů byla schytána. Jsou to ti, kteří ohrožovali obchodní cestu z Chal-deje do Egypta. A největší radostí naplněn je lid, že neušli ani jejich dva náčelníci, Dismas a Gesmas. Nyní je vedou do hradu Antoniova a v několika dnech bude konán soud. To si oddychnou poutníci, kteří dosud vždy jen se strachem anebo se silnou

vojenskou stráží mohli konati cesty do Egypta a zpět. Ale, promiň, rád bych viděl, jak je přivítá prokurátor!“ A muž spěšně odešel.

Mahalón se vrátil do svého obydlí. Dnes nemohla ani takováto událost zaplašiti jeho vzpomínky, vždyť tu jde o veliké naděje národa, o jeho všecku budoucnost. To cítil celou pravdivostí své přímé duše, že bude dříve nebo později třeba se rozhodnouti; zde nelze zůstatí lhotejným; ani by nebylo čestné, rozhodnutí býti i sebe dalekosáhlejšímu se uzavíratí. „Toho bych nedokázal“, řekl si, „co Bonai, přítel můj, zvaný Nikodém. Kolísati sem a tam, tápati stále v pochybnostech a nechťiti pravdě srdce otevřítí — ach, jak bych se před sebou hanbil! — Bonai! Zdaž i on mi asi před dvěma roky nevypravoval o svém zvláštním setkání s prorokem?“

A zákoník se rozpomínal. Hle, i on, Nikodém, Farisej, člen jedné ze tří nejvznešenějších rodin jerusalemských, i on podlehl vlivu osobnosti prorokovy. Tenkrát, dojat učením i zázraky Nazaretského, přál si býti poučen ústy samého proroka. Prosil jej o soukromou rozmluvu, neboť u vládců chrámů platilo za hřích, přiblížiti se k Ježíši. A když se vrátil a vypravoval svému starému druhu Mahalónovi o té rozmluvě, oběma zdála se býti slova Mistrova nepochopitelnou záhadou. „Nenarodí-li se kdo znova, nemůže viděti království Božího . . . Vpravdě, vpravdě pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vejíti do království Božího. Co se narodilo z těla, tělo jest, a co se narodilo z Ducha, duch jest . . . Vítr vane, kde chce, a slyšíš jeho hlas, ale nevíš, odkud přichází a kam jde. A tak jest to při každém, kdo se narodil z Ducha . . .“

„Duch — a Duch a zase Duch.“ — Mahalón bezradně zalomil rukama. „Kdo jest to a kde jest? Bez Ducha nelze viděti království Božího. Oh, kdo mi dá světlo! A já chci, já tolik toužím spatřiti ono království zaslíbené a očekávané! Bože otců mých, proto jsem Ti celý život sloužil, abych se ho stal hodným; proto se modlím, proto se postím, — co mám ještě více činiti? Adonai, dej mi světlo své, a přijď mi království tvé!“

Mahalón upadl v hluboké zamyšlení, ale toho se nedomyslí, že Bůh bývá těm, kdož Ho upřímnou duší hledají, nejbliže — a že se jim zjeví, kdy se toho nejméně nadáli. — —

Zatím šum na ulici ustal a ozývaly se toliko ojedinelé kroky chodců, spěchajících za průvodem.

Tu vstoupily do světnice dvě osoby: muž a žena. Vidouce Mahalóna zabraného v myšlenky tak, že jich ani nezpozoroval, zarazili se. Muž pokročil a dotknuv se Mahalóna, pozdravil: „Šalóm lechá!“ — „Pokoj tobě!“

Kněz vyskočil. „Manue, ty zde?“ a zapomínaje pozdrav oplatiti, tiskl hosta srdečně k sobě.

„Já to jsem; nehněvej se, že bez ohlášení jsem vstoupil. Radost činí nedočkavým. Neboť hle, koho vedu“, řekl Manue a ukázal na ženu, která, závojem jsouc zahalena, bez pohnutí stála u vchodu.

Mahalón tázavě zadíval se na starého přítele.

„Lia je to! Raduj se se mnou! Nalezl jsem ženu. V doupěti lotrovském jsem ji našel — ale lupiči byli náhle přepadeni, schyláni a my sem s nimi přivedeni — a na svobodě! Bůh otců našich buď pochválen!“

„Lupiči jsou schyláni? Tedy oni to byli, které před hodinou vedli kolem do preloria? Jak se raduji s tebou, druhu mého mládí! Nyní rychle občerstvení!“

„Sečkej, Mahalóne; třeba dříve na něco tě připravili. Moje dobrá manželka, milá Lia — jest němá! Ale i tak děkuji Hospodinu, že ji mám! Snad se Jemu zlíbí i jí řeč vrátiti, aby štěstí naše bylo úplné — —“

Oči Mahalónovy vzplály. Řekl: „Manue! Když jsi mne zastihl pohříženého v myšlenky, volala duše moje k Bohu o znamení! Nuže, Bože Abrahamův, Isákův a Jakubův: bude-li Lia mluvit, — bude mi to odpovědí a světlem! A nyní radujme se z celé duše, že jste se oba vrátili!“

VI.

Bylo nejparnější léto. Všechn život byl slunečním žářem zatlačen do nitra domů. I chrám Jerusalemský byl v těchto dnech méně navštěvován. Kněží a levité, dle předpisu bosonozí, rychlými kroky míhali se po nádvořích, žářem zalitých, jen žádala-li toho jejich služba, neboť mramorová dlažba byla tak rozpálena, že je páčila v holá chodidla.

Teprve když ohnivá koule sluneční k západu se chýlila, procítali lidé k životu. Za dne prospávali v chladných, stinných jizbách a teprve nyní vystupovali na ploché střechy svých domů, aby v noci venku pookřáli, když den jim toho nepopřál.

Po ulicích nastalo nebývalé proudění. Poutníci v zástupech všemi silnicemi spěchali do města, aby oslavili ve chrámě svátky Letnic. Brány města jako by pohlcovaly nesčetné ty davy, které přes den někde pod skalami nebo v hájích očekávaly vhodné chvíle. Před svátky byla prodloužena lhůta, kdy měly býti všechny brány uzavřeny. Z Médie i Arabie, z Mesopotamie i Kyrény, z Malé Asie i Řecka,

z Egypta i z ostrovů středomořských — zevšad hnal touha pravověřící židy, za obchodem v cizině usedlé, aby spatřili chrám a byli účastni obětí.

Se střech pohlíželi na to domácí obyvatelé Jerusalema s netajeným zájmem. Brzy všecko město bylo plno, a ti, jimž se v domech nedostalo místa, začali stavěti stany na ulicích a náměstích, byli-li zámožnější, anebo vyhledávali schodiště a kouty, kde by si rozprostřeli na noc pokrývky, byli-li chudší.

Na střeše domu Mahalónova seděli naši tři známí. Pohled na ruch v ulicích připomínal jim podobný rušný život před sedmi týdny. Tehdy stalo se v Jerusalemě to nejstrašnější, co kdy člověk mohl nebo bude moci dokázati. Syn člověka zavražděn nespravedlivě, vypustil ducha mezi dvěma lotry, kajícím Dismasem a zatvrzelým, až do smrti rouhavým Gesmasem. Ještě na kříži konal jako dobrotivý Spasitel dílo milosrdenství, odpouštěje a přinášeje spásu. Jeho učení rozptýleni jako stádce bez pastýře — a kdož ví, kdy a kde, a zda vůbec zase se všichni shledají.

V domě Marie Markovy — to věděli Mahalón i Manue — byli shromážděni nejbližší přátelé Ježíšovi, Matka jeho i miláček Jan, i ostatní apoštolové a ženy, jež ho viděly, když z mrtvých vstal, — ale zástup učeníků byl rozprášen a mezi nimi i Abimelech. S úzkostí vzpomínali Manue a Lia na syna i dceru: našel Abimelech Esther? Či už není živa?

S temene hory Moria, z chrámu rozlehly se dolů do města zvuky trub, oznamující večerní oběť a zítřejší slavnost. Na chvíli ticho přerušilo všecken ten hluk a šum a to moře hlasů, ale pak zase valilo se vše se zvýšenou silou dále.

Mahalónovi znovu vstoupily na mysl úvahy, jež mu dlouho už nepřály pokoje. Byl svědkem onoho

vzrušujícího výjevu, kdy slepci od narození, sedajícímu a žebrajícímu v síni Šalamounově, byl tak náhle Ježíšem uzdraven zrak — i výslechu, jemuž velerada opět a opět uzdraveného podrobovala. Byl mezi kněžími a fariseji, když v téže síni Šalamounově zazněla rozhodná slova Mistrova: „Já a Otec jedno jsme“ — slyšel slova s kříže, jakých svět dosud nezaslechl: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí...“ a v duši vkrádal se mu takřka stud před sebou samým: Kdo jsi ty, že's žádal ještě nových znamení od Toho, který tak patrně označil sebe jako Otci rovného Syna Božího? Nemáš v pokoře kleknouti u nohou Toho, jenž vstal z mrtvých, aby dal mnohem pádnější odpověď těm, kteří naň zpod kříže posměšně volali: „Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže!“ Jaké ještě znamení chceš? Buďto jsi s Ním — anebo jsi navždy proti Němu!

A Mahalón bil se v prsa a volal v duchu pokorně: „Odpusť, Pane, a pomoz mé nedůvěřivosti. Ty víš, jak těžko loučí se ubohý syn lidský s nadějemi a touhami, jež za staletí srostly s celou jeho bytostí! Ani mně se nechtělo pochopiti, že jiné království Jsi přišel založiti, království nad dušemi! Ale nyní klaním se Ti! Oč vznešenější jest tato říše duchovní, nežli nejskvělejší a nejslavnější království pozemské! Odpusť, Pane, a přijmi mne! — —“

A náhle klid uhostil se v duši jeho, a jasně, s hlubokým porozuměním pohlížely nyní oči jeho na proudy lidu v ulici; ti všichni musí jako on dříve nebo později pochopiti a poznati, co jim jest ku pokoji, nemá-li pro zatvrzelost jejich padnouti krev Jeho na ně i na jejich syny.

Ze zamyšlení vyrušily ho hlasy; služebník přiváděl jakési pozdní chodce: starého muže a cudně zahalenou ženu. Příchozí pozdraviv, ujal se slova:

„Promiň, rabbi, rušíme-li večerní tvůj odpočinek. Ale Jochannan nás ujistil, že u tebe najdeme ochotné a vlídné přijetí“.

„Jochannan? Který — — ?“

Zaslechnuvše příchozích, obrátili se Manue i Lia, kteří stáli u nízké zdi kolem střechy se táhnoucí a mlčky pozorovali zástupy proudící kolem; vidouce však hostitele svého pohříženého v myšlenkách, nechťeli ho z nich vyrušovali.

Náhle vykřikla cizí žena: „Otče!“ — a již klečela u nohou Manue a tiše vzlykajíc, líbala mu ruce.

„Adonai, je to možné?“ — Klečící odhrnula závoj s tváře a Manue poznal — Esther! —

Když se utišilo první vzrušení radostného shledání, zvěděli šťastní rodičové i šlechetný Mahalón od Estherky i jejího průvodčího, Heliakima, dlouho žádané zvěsti.

Abimelech jako učeník Ježíšův přijal jméno Jochannan. Od dobrého přítele, rovněž učeníka Páně, Kleofáše, byv zván, sdílel jeho přibyték v městečku, šedesát honů za branou Jerusalemskou vzdáleném, v Emauzích. Když Mistr jejich podíhl zlobě vysoké rady, uchýlili se do zátíší svého domku, aby oplakávali mrtvého Mistra. Ale v den vzkříšení setkali se s ním, když z Jerusalema šli domů a tam poznali Ho při lámání chleba. A od těch chvil jsou mezi apoštoly, kteří dle rozkazu Ježíšova připravují se na zaslíbeného Utěšitele. Když Esther posledně s bratrem mluvila, vybídl ji, aby o Letnicích přišla do Jerusalema i se svým hostitelem, doufaje, že tam se s ní setká. Vyhověli jeho přání — a tu jsou. —

S jakými pocity neskonale vděčnosti dnes všichni chystali se k nočnímu bdění. — Po tolika letech smutného odloučení jsou dnes pohromadě; ani

Abimelech není daleko, a brzy ho spatří i oko matčino, která nejdéle ze všech musila čekat na radostné shledání se synem! Ale čeho by nedovedlo srdce matčino! A to tím více, když silí je důvěra v Toho, jenž všem, kdo Ho milují, obrací vše k dobrému!

A tak celou noc bděli na modlitbách a pěli ze svatých knih Píseň písní, v nížto opěvuje se láska Hospodinova k lidu svému a potom knihu Ruth, kde se vypisuje polní práce ve žních, neboť Letnice byly slavností díkůčinění za dokončenou žeň, jakož i za udělení Zákona a na konec přidána modlitba Habakukova; aby blahé dary nevymazaly jim z paměti hrůzy Sinajské, pěli: „Hospodin přichází z Theman a Svatý s hory Faran; . . . stanul a otřásla se země; pohlédl a rozptýlil národy a potřeny jsou hory věčné! . . . Propast vydala hlas svůj a nebesa zdvihla ruce, slunce i měsíc utíkají před jasností střel tvých a před hřimavým leskem meče tvého. Ve hněvu svém pošlapeš zemi a v prchlivosti zmámiš národy: vyšel's ke spasení lidu svého, ku spasení s Pomazaným svým!“

Všecka nádvoří chrámová byla naplněna zástupy věřících, kteří nedbajíce nočního bdění a neznavení dlouhými zpěvy, chtivě pohlíželi, pokud mohli, ke bráně Krásné čili Korintské. Jakmile zaleskly se první paprsky vycházejícího slunce, zahřměly kotly a stříbrné trouby levitů a k nebi zdvihl se mrak ranní oběti. Pak obětovali kněží Hospodinu dva chleby z nové žně, pohybující jimi ke čtyřem stranám světovým, potom nahoru a dolů na znamení, že je obětují Bohu věčnému, jenž řídí větry a stvořil nebe i zemi. Zatím zanotovali levité veliký Hallel: „Oslavujte Hospodina, neboť jest dobrý —“ a lid odpovídal: „Neboť na věky trvá milosrdenství jeho“.

„Oslavujte Hospodina, Pána všech pánů.“

„Jenž činí veliké, podívuhodné věci sám jediný.“

„Jenž učinil v moudrosti své nebesa“ atd. — a pokaždé odpovídaly zástupy věčně utěšujícím doslovem: „Neboť na věky trvá milosrdenství Jeho.“

V domě Marie Markovy bylo shromážděno asi stodvacet osob. Nejen dvanácte apoštolů, ale i učeníci a zbožné ženy, jimž ponechali apoštolové mezi sebou místo, jaké zaujímaly za života Mistra, neodstrkující jich stranou, jako činili ženám židé ve chrámě a v synagogách. Čestné místo zaujímala Maria, matka Páně, jejížto modlitba byla od úsvitu křesťanství tím, čím jest pro nás dosud, pomocí mateřskou, jejížto vůně lásky pronikající srdce připravovala je na příchod — Ducha Božího. Bylať dnešní oslava udělení zákona židům zvláště vhodna, aby Pán vyplnil, co slíbil, a aby vyhlášen byl světu Zákon nový.

Mezi učeníky seděl i Jochannan. Duše jeho se chvěla tajemným očekáváním čehosi neobyčejného, velkého. Měl na včerejšek podívuhodný sen. Zdálo se mu, kterak sedí u nohou Šimona Petra, vedle něho otec i matka i sestra i starý Mahalón a Heliakim — a Petr předcítá z proroka Joela význačná slova: „Vyleji z Ducha svého na všeliké tělo a budou prorokovati synové vaši a dcery vaše; mládenci vaši vidění budou vídati a starci vaši sny budou mítí. Ano i na služebníky své a služebnice své vyleji v těch dnech z Ducha svého, i budou prorokovati. A učiním divy svrchu na nebi a zázraky dole na zemi, krev a oheň a páru dýmovou“. A při těch slovech jako by všecy náhle zalila ohnivá záplava, a Jochannan pohlédnuv na sebe, viděl, kterak celé tělo jeho zbroceno jest krví . . .

Když za nočního bdění dnes dozpívali proroctví Habakukovo, tu Petr — k údivu Abimelechovu — rozvinul ještě knihu proroka Joela a začal zpívat i proroctví jeho — totéž, které včera ve snu učeníkově přečítal! — —

Nyní však hluboké ticho panovalo v komnatě; jen zvenčí, z ulic doléhal sem hluk hučících zástupů . . .

Tu povstal náhle s nebe hukot, jako když táhne vítr silný, a naplnil dům, kde seděli; i ukázaly se jim jazyky jako ohnivé, rozdělující se tak, že posadil se na každém.

Venku hluk vzrostl. Prudký vítr, mocně hučící, vanul jedním směrem a upoutal pozornost zástupů; slunce zářilo s oblohy nádherně vyjasněné, i byli lidé podivem naplněni, odkud ten vítr a co znamená. Lid židovský, jehož náboženský život byl tolikrát vzrušen tajemnými zjevy, byl jim velice přístup a snadno se jejich účinku poddával. Zástupy valily se směrem větru, až ocitly se na malém prostranství před domem Marie Markovy.

V zástupu blíže domu byli i Manue, Lia, Esther, Mahalón i Heliakim. Byliť po ranní bohoslužbě a modlitbě díky ve chrámě vyšli vyhledati, bude-li možno, i Abimelecha, aby shledání bylo úplné. Tu zaslechli z domu hlasité výkřiky, zvláště žen . . .

Jakmile se plameny ukázaly, Duch svatý náhle naplnil apoštoly a přetvořil je. Až dosud nebyli s to, aby chápali vznešené pravdy, jež jim kázal božský Mistr — mysl jejich byla stále pozemskými tužbami naplněna. Ale nyní náhle pochopili; vše pozemské, nečisté bylo v nich ztráveno, najednou cítili odhodlanost tak horlivou a mocnou, že by byli ochotni odvážit se všeho pro Toho, jehož v posledních okamžicích opustili. Na chvíli jako by ponořeni

v propasti světla a lásky, proniknutí Jeho přítomností a ozáření paprsky Jeho Božství cítili, že Duch Boží proniká do nejhlubšího nitra jejich duší, zmocňuje se jejich schopností a mluví takřka ústy jejich, takže počali mluvit rozličnými jazyky.

Cizinci, hlukem přivábeni, vystoupili na schodiště, vedoucí do síně vyššího patra, a spatřili úžasné divadlo a slyšeli nadšené jejich řeči, když vynášeli a vyvyšovali jako o závod slova, skutky a zázraky Páně. Kolikkoli jich tu stálo z cizích zemí, i židovského jazyka už neznalých, každý jim rozuměl, jako by mluvili jediné v jeho jazyku mateřském.

Zděšení začali se lidé ptáti mezi sebou: „Co jest to?“ A jiní posmívali se jim, řkouce: „Jsou plni sladkého vína!“

Tento výsměch vtrhl Petra ze zanícení; čest Ducha svatého, od těch lidí zneuctěného, třeba obhájit. I vyšel na práh domu a, maje kolem sebe apoštoly a učeníky, promluvil bez bázně druhou velekněžskou svoji řeč.

Ohnivá slova jeho dojala posluchače, z nichž mnozí viděli a znali Ježíše z jeho cest a zatracovali zločin, veleradou na Něm spáchaný. Promluvil jim tedy z duše Mahalón, jenž jako ve snách pohlížel na divadlo před ním se odehrávající; nyní byla mu jasna slova proroka Jordánského, že Mesiáš bude křtiti vodou a Duchem svatým, nyní náhle chápal odpověď samého Ježíše Nikodémovi, že jest třeba znovu se zroditi z vody a Ducha svatého. A proto zvolal: „Což máme činiti, muži, bratři?“ A určitá odpověď ho už nepřekvapila: „Čiňte pokání a pokřtěn buďte každý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů svých — a obdržíte dar Ducha svatého“.

A zatím co Petr ještě dále mluvil a vysvětloval, Jochannan, vida sen svůj tak stkvěle vyplněný, domyslí si, čeho bude třeba. Vzav nejbližší dva nebo tři ze spoluúčeníků, odpěchal — a za chvíli přinesli štoudve plné vody.

Většina těch, kdož poslouchali Petra, přijali jeho slova, a pokorně žádali o křest, pokání a znovuzrození. A apoštolům i učeníkům nastala práce, sbírali prvou žeň pro stodolu Mistrovu.

Výkřik Mahalónův upoutal pozornost Jochannanovu; tam, hle! vedle starého zákoníka i všichni jeho drazí! Oh, té slasti! On sám, syn a bratr, bude moci jako první ovečky uvést k Dobrému Pastýři ty, které po Něm nejvroucněji miloval.

A již spěchal s nádobou vody k nim — a již otec i matka i sestra i oba přátelé jeho sklánějí, ruce rozpjaty, pokorně hlavy — a již voda očistění z rukou toho, s nímž se zase setkávají, proudí po jejich temeni — a slova Poutníkova docházejí splnění.

A od nich spěchá Jochannan dále a dále, a jako ostatní apoštolové bez únavy získává duše pro království Kristovo — a téhož dne pokřtěno jich na tři tisíce. Církev Kristova slaví den svého založení!

V návalu zanícení stojí a klečí tu všichni, jimž Letnice staly se svátkem znovuzrození z vody a z Ducha svatého . . .

Tu náhle výkřik, všechno vzhledne: Lia pohlédnuvši v dojetí na Abimelecha, volá: „Synu můj!“

A přešfavný syn slzami radosti rosí tváře matky, již dobrota Boží i svazky jazyka uvolnila, — slzami radosti ještě dnes, nežli krvavými slzami skropeno bude tělo jeho, až v pronásledování židovském dá život svůj za Toho, jehož nejvíce miluje — za svého Božského Mistra. — —

Dřevo života i smrti.

I.

Svátky velikonoční sice již uplynuly, ale zástupy poutníků, kteří do Jerusalema se nahrnuli, proudily ještě ulicemi a náměstími, jako by se jim ze svatého Města ani nechtělo. Všude hlaholily hlasy s pravou orientální živostí, ale v tom chaosu byl by se sotva vyznal i sám rabbi Šemuel ben Fabi, učený Farisej, o němž všeobecně se říkalo, že zná nejvíce jazyků ze všech lidí. Židé z Cyreny i Mesopotamie, Egypta i Řecka, Říma i Ethiopie, krajin maloasijských i hispanských, — druh druhu přeskřikoval, smál i hádal se, vypravoval i kupuje smlouval, až uši přecházely a ptáci polekaně poletovali. Právem vzrůstalo v tomto týdnu národní sebevědomí národa vyvoleného vždycky do nesmírna a proto bedlivost římské stráže ve hradě Antoniově byla dnem i nocí zosířena.

Všechn tento ruch a křik a shon však za severní hradbu městskou nedosáhl. Tam hned, jak slavnost velikonoční ukončena, zase zavládl ruch jiný — ruch tvrdé, těžké práce. Bohatý Josef z Arimathie měl tam dílem své, dílem najaté nevyčerpatelné lomy kamenné a zaměstnával tam na sta silných paží, které kámen lámaly a zpracovávaly. Celý severní a severozápadní svah hory Moriah, až dolů k rybníku Bethesda *), poset byl pilnými dělníky,

*) Dům milosrdenství.

jejichž smích a hádky i lání a klení plnily vzduch, zvlněný ranami zvonivých nástrojů a bučením týraných tažných dobytčat.

Jen u jedné pracovní skupiny bylo jaksi ticho. Správce Josefův právě odešel, poručiv, aby mocný kmen, který ležel na kraji nejbohatšího lomu, byl svalen dolů se stráně, aby nepřekážel v dopravě. O kmenu tom kolovala pověst, že jest to zbytek stromu, který rozpínal korunu svou na temeni hory už v dobách, kdy tu praotec Abraham měl obětovati Hospodinu prvorozeného syna svého Isáka. Když dobývali Jerusalema Asyřané, porazili strom onen — a kmen zůstal tu ležeti.

Nyní stáli dělníci kolem obrovitého zbytku, deštěm a stářím zčernalého, a chystali se vykonati rozkaz pána svého. Uctivě a spolu teskně pohlíželi na svědka dávných časů a tolika událostí. Téměř před dvěma tisíci let odpočívali ve stínu jeho, oň se opírajíce, patriarcha Abraham se synem Isákem — a po chvíli nad korunou jeho zazněl hlas andělův: „Nevztahuj své ruky na chlapce a nic mu nečin, neboť nyní poznávám, že se Boha bojíš“, a se slzami v očích objali se šťastný otec, zbaven tíhy strašlivého úkolu, se synem, jehož život vyžádal si mocný Hospodin, aby mu jej zase vrátil.

Pak viděl kolem sebe rozkládati se mocné, opevněné město Jerusalema, a na hoře protějščí, Sionu, zdvihl se za tisíc let tvrdý hrad Davidův, jenž dobyl staré tvrže na obávaných Jebusejských. A za nedlouho zastínil starý strom nádherný chrám Šalamounův, — a v tajemný šelest jeho větví mísil se zpěv levitů a hlahol nábožných zástupů, ve chrámě obětujících. A potom byl svědkem soudu Hospodinova, když poslal anděla svého, a v jediné noci pomřelo 185 tisíc vojinů Sennacheribových; a tisíci-

letý strom chvěl se bázní před přísností Tvůrce svého, když k nebi vznášel se ohlušující ryk zděšených Asyřanů. Ale všechno to neudrželo lid tvrdých šíjí a neobřezaných srdcí: Pod stromem Abrahmovým vyrostla kdysi vzdorně k nebi svatyně Baalova, — a zanedlouho osiřela hora Moriah, ztlchl zpěv a hudba citer a stříbrných trub ve svatyni: — lid vyvolený odveden do zajetí za trest, že přilnul k falešným bohům Baalovi a Astartě, a že tam na jihozápadě v údolí Hinnom krutému Molochovi obětoval prvorozence své místo jedinému Bohu živému ve chrámě, vykupuje je dvěma holoubátky.

A staré větve stromu usýchaly a nové vyrážely, a patřily na stále se měnící divadlo kolem tak, jak stále měnil se lid židovský; — až pak přišel počátek konců: babylonský vůdce Nabuzardan, vůdce mohutného Nabuchodonosora, krutě ztrestal Jerusalema, že nedbal varovných slov proroka Hospodina, Jeremijáše, města dobyl, chrám ztroskotál, — a to byl konec Judy, — a konec tisíciletého stromu... nového chrámu Zorobabelova věkovec patriarchů již nespátril, sražen ležel na zemi, — a nyní měl býti zcela odstraněn, s hory svalen, aby kdesi zetlel, jako za nedlouho ztroskotáno bude Město a rozprášen národ židovský.

Vzpomínky tyto táhly hlavami dělníků zde stojících: u jednoho jasněji, u jiného zmateněji, — ale ve všech vzbuzovaly úctu a stesk nad osudem posledního vrstevníka svatých praotců a svědka let starodávných.

„A o tom starém proroctví nevíte, kleré spojeno je s tímto kmenem?“ náhle přerušil ticho starý, dobrý Jonah, u všech soudruhů právem oblibený.

„Nic nevíme!“ „Povídej!“ „Jaké proroctví?“ ozvaly se hlasy.

„Šel jsem kdysi jako chlapec s dědem do chrámu na svátky Velikonoční; cesta naše vedla nás právě těmito místy, kolem tohoto kmene. Děd se zde zastavil, zakýval hlavou a řekl: ‚Já se asi toho již nedočkám, ty spíše snad: na tomto kmeni bude jednou přibít spravedlivý, nevinný člověk. — ‚A jak to víš, děde?‘ ptal jsem se zaražen a udiven. — ‚Slyšel jsem to od zbožného Esséna Astarsa, kterého všichni lidé ctíli jako proroka‘, řekl mi děd; šli jsme potom dále, ale děd už nepromluvil, až zase ve chrámě.“

„A že's nám o tom nikdy nevypravoval; vždyť už tolikrát jsme kolem toho stromu chodili?“

„Hm, víte, chlapci mnoho z hlavy se vytratí, nežli doroste. Vzpomněl jsem na to náhle nyní, když nám správce uložil kmen odstraniti.“

Nikdo z dělníků, stojících kolem zbytku starého stromu, nevšiml si nového příchozího. Od brány Bravné přišel sem hošík jakýsi, nesměle stanul opodál a zadíval se zádumčivě na ležící kmen.

„A na tohle bychom měli kmen my chystati?“ vykřikl náhle jeden z dělníků. „Víte co, svalme jej tamto do rybníka, a uvidíme, zda-li na něm trápiti se bude někdo nevinný. Tam odtud se s ním už nikdo dříti nebude!“

„Dobrý nápad!“ „Pravdu máš!“ „Do rybníka s ním!“ hlučně uvítali návrh tento ostatní dělníci, a již chutě chápali se práce.

Netrvalo dlouho a mohutný kmen, obratně postřikován jsa silnými pažemi, padl do rybníka a voda s pleskotem se nad ním zavřela; ovšem celý jej pojmouti nemohla, dlouhý kus vyčníval ještě nad hladinu.

S jásotem a smíchem vraceli se dělníci nahoru k lomu. Nyní teprve upoutal pozornost jejich chlapec, který zatím usedl na omšený balvan a díval se na jejich práci. Nebylo na něm nic zvláštního: krátká suknice, přes níž splývalo svrchní hnědé roucho, přepásané provazem, na nohou opánky, řemínky přitážené, — to vše nebylo s to, aby vzbudilo zvláštní zájem; takových chlapců zvědavě dívalo se na práci kamenníků Josefových mnoho.

A přece něco bylo na malém hosti neobyčejné: téměř hlavy kryly rozkošné, zlatorusé vlasy, splývající mu až na ramena, tvář neobvykle svěží a něžně krásná, — ale hlavně oči . . . Temná modř jejich se lišila od obvyklých černých očí dělí židovských, více však zarazil každého zvláštní, nevýslovný výraz očí chlapcových. To nebyly zraky nedospělého člověka, zvědavě či čtveračivě dětsky vyhlížející, — to byl pohled tak vážný a nevyličitelně sladký a spolu hluboký, že dodával čelu chlapcovu velebnosti téměř nadpozemské, že kdokoli do očí těch se zahleděl, bezděky zraky klopil a cítil jakési stísnění, ba až úctu před dítětem, jinak tak prostičkým.

I soudruzi Jonahovi v údivu zůstali státí.

„Čí je to chlapec? Co zde chceš?“ zeptal se jeden z nich hoch. — Ten ale neodpověděl. — Jiný dělník, hrubý Abner, měl už na jazyku zaklení a rouhavé slovo; ale nežli ústa otevřel, stihl ho tak výrazný pohled hochův, že se zarazil a nepromluvil; jako by byl chlapec věděl, co chce říci, — a jako by pouhý pohled jeho byl nejostřejším zákazem; v rozpacích ohlédl se Abner po ostatních, pozoroval-li to někdo z nich.

Ale pozornost jejich zaujala otázka, s kterou se obrátil na chlapce Jonah: „Odkud jsi, hochu?“ — „Z Nazareta!“ — „A co tu děláš?“ — „Přišel

jsem do chrámu na svátky!“ — „A s kým?“ — „Bylo nás mnoho poutníků. Já šel s matkou svou Marií a s Josefem, synem Jakubovým; také více hochů šlo s námi.“ — „A kde jsou, proč s nimi nejdeš?“ — „Přišel jsem podívat se na místo svého posledního odpočinutí“ — —

Jonah nad záhadnou odpovědí se zarazil; které je to místo, — které je to poslední odpočinutí? — Již chtěl otázky ty vysloviti, ale v tom předešel ho Abner; jako by chtěl napravit mínění chlapcovo o sobě, tázal se s jemností u něho nezvyklou: „Nemáš hlad?“ — „Nikoli, já mám chléb stále u sebe.“ — „A kde máš ten chléb?“ udiveně tázal se Abner, an neviděl u chlapce ani torby nebo vaku, ani jiné stopy po zásobách; kromě oděvu na sobě neměl hošík ničeho, leč obyčejnou zahnutou hůl poutnickou.

„Můj pokrm jest — činiti vůli otce mého.“ — „To máš tak rád Josefa, syna Jakubova, že nemusíš ani jíst?“ zasmál se Abner, nemoha si odpověď chlapcovu vyložit jinak. — „A čím jest Josef?“ — „Jest řemeslníkem; tesaří a staví; ale Hospodin ustanovil ho pánem domu svého a vladařem nad majetkem svým“ Údiv dělníků rostl. Co znamenají tato slova?

Jonah znovu vmísil se do rozmluvy: „Znám poněkud Nazaret; jest tvůj otec Josef snad z rodu Davidova?“ — „On i matka moje.“ — „A proč o něm užíváš slov, která Písmo svaté praví o Josefovi, patriarchovi, když byl v Egyptě?“

Odpovědi se nedočkal, neboť v témž okamžiku projel vzduchem výkřik, při němž všichni se zachvěli. Zděšeně se ohlédl — a již pádili k jiné skupině kamenníků.

To, co se tam událo, nebylo v lomech na hoře Moriah příliš vzácné: uvolněný skalní balvan, váleje se s kopce, zachytl dělníka, jenž nestačil včas uskočiti, a pochroumal jej; na štěstí Josef Arimathejský v péči o své lidi zbudoval nedaleko prostrannou nemocnici, kde ranění došli bedlivého ošetření, až se uzdravili.

Tentokráte však zranění ubohého Hobaba bylo velmi těžké: obě nohy byly pod koleny přelomeny; Hobab sténal bolestí, padal z mdloby do mdloby — a přátelé jeho, bojíce se, aby přenášením mu ještě více neublížili, stali tu bezradně kolem něho.

Tu přiblížil se ku starému Jonahovi chlapec z Nazareta. Staroch kynul mu rukou, aby odešel, že ten pohled není pro útlé dítě. Ale hoch, nedbaje toho, přistoupil k němu a jen zašeptal: „Obmyjte ho ve vodě rybníku, a bude zdrav; i jiní budou tam uzdraveni“. A slova svá provázel pohledem tak zvláštním, že Jonah cítil, že nemůže jinak, leč poslechnouti. Přistoupil k Hobabovi, jemně jako matka nemocné dítě vzal ho do náruče a, nedbaje sténání jeho ani výkřiků svých druhů, spěchal s ním dolů k rybníku. Opřev se o kmen, z vody vyčnívající, spustil raněného zvolna do vody... Kameníci ostatní hnali se za ním, majíce za to, že pozbyl rozumu náhlým dojmem. —

Ale jaký to div! Sotvaže Hobab do vody padl, těžce a bezvládně jako kus dřeva, bolestí téměř smyslů zbaven, pozorovali soudruzi jeho, jak, vztyčiv se, v mělké vodě na nohy se postavil — a hned nato sám, bez jakékoli pomoci, ke břehu se obrátiv, na trávník vylezl, vzpřímil se a mezi ně přišel; na obličeji jeho patrný byl údiv, téměř úžas nad tím, co se s ním děje. Přišed až k soudruhům, hlasitě

vykřikl, jako by se probouzel ze sna, klesl znovu na trávnik a rychle oběma rukama sáhl si na holeně.

„Prosím vás, bratří, co se se mnou děje? Podívejte se sami, mám kosti zlomené nebo ne?“ — a bezradně zadíval se na okolostojící spolupracovníky. Někteří poslechnuvše ho, hned se shýbli a začali mu ohledávat nohy, — nejprve nesměle, jemně, aby mu bolesti snad nepřidělali, — ale pak ten přitlačil na pravé, onen na levé noze, napjatě pohlížejíce na Hobaba, co tomu řekne. Ale ten mlčel a mlčel . . .

„Nebolí tě v noze? Můžeš se opravdu na ni postavit?“

„Sám nevím!“ zvolal Hobab náhle. „Snad kosti ani zlámány nebyly . . . !“

„To my víme lépe nežli ty“, odvětil správce, který byl svědkem celého výjevu. „Já sám jsem slyšel chrastění kostí a cítil jsem dobře, jak ti dolejší části nohou visí na kůži. Nejsi první, kterému jsem zlomené údy ohledával; obvazoval jsem jich již dosti, abych poznal, jsou-li přelomeny nebo ne. Ale to, co s tebou, se ještě nepříhodilo; nikdo nikdy toho neviděl. Zkus, můžeš-li opravdu stát!“

Hobab bojácně zdvihal se se země, ale necítě bolesti osmělil se a rázněji na nohy se postavil — udělal krok, ještě jeden a ještě jeden — a vykřikl: „Ano, nic mi není! Je to možno? Hledte, jak si vyšlapuji . . .“ a dal se v radostném rozčilení do pláče.

„To jest neslýchané! Jak se to stalo?“ ozvaly se zmatené výkřiky. Ale jeden je překřičel: „Jonah je kouzelník! On ho do vody nesl a spustil . . . !“

Oči všech obrátily se na Jonaha; dychtivost, aby dostalo se jim nějakého vysvětlení, zachvátila kde koho. I správce . . . „Jonahu, pověz, jak tě na-

padlo, pohroužití Hobaba do rybníka. Vždyť, když bratr tvůj zlámal si nohu, spěchal jsi jen a jen, aby byl už v nemocnici; proč jsi ho nenesl také k rybníku?“

„Povím vám, co vím. Ale kde je ten nazaretský chlapec?“ — řekl Jonah a ohlížel se na všechny strany; hleděl jako někdo, jenž náhle vytržen byl z hlubokého spánku. Chlapce nespatriil; bylť zatím ve všeobecném ruchu odešel, nikým nezdržován a nepozorován.

„Co nám po chlapci! Vypravuj, co víš!“ voláno na Jonaha se všech stran. — Ten nemeškal jim vyhověti:

„Když jsem zaslechl srdcervoucí výkřik, hnál jsem se s ostatními soudruhy k vašemu lomu, kde jste stáli již v klubku. Tu přistoupil ke mně onen hoch, s kterým jsme rozmlouvali, a řekl mi: ‚Obmyjte ho ve vodě rybníku, a bude zdrav; i jiní budou tam uzdravení‘; při tom bylo mi, jako by z něho tryskala na mne jakási síla, které nesměl a nemohl jsem odporovati. Co jsem učinil, učinil jsem jen v polovědomí; jen jednoho jsem si byl vědom: poslechnouti musíš! Věř, nevěř, ale poslechni! A tak jsem uchopil Hobaba a utíkal s ním k rybníku. Když jsem běžel s ním kolem onoho chlapce, řekl mi ještě: ‚Mé poslední lůžko ho uzdraví, a on bude mi svědkem‘, — ale mne cosi nutilo, že jsem těch slov nedbal a hleděl, abych už jen byl u vody; cítil jsem, že Hobab mi v rukou umírá. — Ale to ještě není vše; když jsem chtěl Hobaba pustiti již do vody, zdálo se mi, jako by mne kdosi zavolal, a já se musil ohlédnouti; zrak můj padl na chlapce; a tu jsem zahlédl jen, jak ruku zvedl, kynul nejprvé k nebi a pak dolů jako ke mně nebo k rybníku; takhle“ — a Jonah rukou naznačil veli-

telský posunek hošíkův. „A v tomtéž okamžiku sjel blesk do vody, a já zděšen, Hobaba pustil — —“

„Já také jsem ten blesk zpozoroval!“ — „Já rovněž!“ — „Já také!“ volali dělníci vzrušeně. „A mně se zdálo, jako bych viděl zářící jakousi postavu“, dodal jiný.

„Také já jsem ji spatřil; ale zdálo se mi spíše, jako by to anděl sletěl s nebe do vody!“ potvrzoval Hobab. „Ale neměl jsem ani času, ani myšlenek dosti urovnaných, abych se tím zabýval. Jakmile jsem z rukou Jonahových sklouzl do vody, padl jsem na onen kmen; v témž okamžiku pocítil jsem strašlivou bolest, jako kdyby mi obě holeně kdosi přejel rozžhaveným železem, — bylo to jen na okamžik, — ale hned nato měl jsem vědomí, že jsem zdráv a mohu se na nohy postavit. Učinili jsem tak, jsa napolo jako ve snách, — a vyšel z rybníka ven. Všim tím byl jsem jako omámen, a vy sami víte, jak náhle se mne teprve zde mezi vámi, na břehu, zmocnila nejistota, že to vše ani není možno. A přece . . .“

„Co pak se to zde děje? Tohle je pěkná spravedlnost. Když jsem ondy jen na chvíli si odpočíval, hned správce mi připomínal, že mám pracovat. A vy tu stojíte, bavíte se, zahálíte, a nikdo vás nepobízí do práce!“

Do kruhu dělníků, tlačících se kolem šťastného Hobaba, vedral se nový příchozí.

„Ach, Sodi! To jsou noviny! Až ti budeme vypravovat! To se nadivíš!“ odpovídali mu soudruzi. A již jeden přes druhého začali mu sdělovati, co se zde událo. Trvalo to chvíli, nežli Sodi, který musil co chvíli otázkami doplňovatí přerývané, nesouvislé vypravování svých druhů, zvěděl, co jest příčinou neobvyklého dnešního přerušování práce.

„Chlapec s rusými vlasy a modrýma očima?“ — zamyšleně tázal se Sodi, když kamenníci, hotovi jsouce se svým sdělením, dychtivě čekali, co na to řekne.

„Byl by to snad On?“ — — —

„Kdo? kdo? Co víš o něm? Viděl's ho?“ — sypaly se naň otázky napjatých kamarádů.

„Tedy poslyšte. Víte, že jsem byl navštívit nemocného otce v nemocnici Herodově. Když jsem ho včera opouštěl, loučil se se mnou, že mne již nespátří. Celou noc mi zněl v uších jeho trhaný, chvějící se hlas, když mi dával své požehnání; co živ budu, slov těch nezapomenu: ‚Hospodin ti žehnej a opatruj tě! Ukaž ti tvář svou a budiž ti milostiv! Obrátiť svůj obličej k tobě a uděl ti pokoj!‘ Už jednou mi toto svaté požehnání otců našich udělil, — tenkrát, když jsem odcházel z rodného domku v Gofnah, — ale tak úzko mi tehdy nebylo, jako včera. Tušil jsem, že je to rozloučení před smrtí, — a rabbi Efraim, lékař nemocniční, mi to potvrdil. Proto pochopíte, jaký byl můj úžas, když jsem tam vešel dnes ráno: Otec seděl na lůžku svém a vedle něho chlapec sotva dospívající, štíhlý, úzké, bledé tváře, jednou rukou podpíraje otce ze zadu, aby seděl pohodlněji, a druhou drže vrásčitou ruku otcovu, — a cosí mu vypravoval. Otec poslouchal ho tak pozorně, ba nábožně, jako kdyby to prorok Eliáš s ním hovořil, a ani nepozoroval, že jsem u něho. Hleděl chlapci do očí a visel takřka na rtech jeho. Však také byl to hlas: zvučný sice a zdravý, ale sladký a v poslední záhyb srdce vnikající, jako hudba levitů, když provázejí na cymbálech a harfách zpěvy kněží ve chrámě. I mne ten hlas okouznil: stanul jsem — a poslouchal — a poslouchal, až mne vyrušila otázka hošíkova: ‚Ty's

přišel navštívit otce? Budeš mít radost: je zdrav. Nyní tedy mohu jít zase já. Ale ty mi vydáš kdysi svědectví! — A nežli jsme se vzpamatovali, odešel. Otec chtěl za ním, že mu ani nepoděkoval, — ale já ho zadržel, neboť jsem se obával, že mu námaha ta ublíží; nevěřil jsem skutečnosti, že jest zdrav. Ale brzy jsem se přesvědčil; otec sice neomládl, ale těžká jeho nemoc jest pryč, a rabbi Efraim, všecek udiven, řekl mi: „Tak, jak ho nyní vidím, může pobýti u tebe ještě deset let“. Ptal se také po onom chlapci, — a co mu vypravovali služební lidé a co mi dodal otec, naplní vás jistě podivem: Do nemocnice Herodovy přivedli či spíše přinesli ženu, těžce nemocnou, za kterou běžely plačící tři malé děti. Když žena byla uložena a poskytnuta jí první pomoc, věnoval chlapec první péči dětem. Utišil pláč jejich, — a bylo pohnutlivo, patřiti na to, jak něžně je konejšil, jak vlídně jim domlouval a jak je těšil; nejmenšího hošíka držel v náručí, a dítě, držíc ho kolem krku, nechtělo se od něho odtrhnouti, až — usnulo. Uloživ je na trávník pod stinnou olivu před nemocnicí, přikázal jeho bratru i sestře, aby u něho počkali, že se k nim brzo vrátí. Takový na ně měl vliv, že klidně poslechli a s celou důvěrou volali za ním: „Ale přijď brzy!“ — Kterému cizímu hochu by tak snadno uvěřili!? — Rabbi Efraim, který byl navštívit svého nemocného v Akře *), vypravoval, že chlapce viděl a sledoval, když — žebral po bohatých domech. Nic nedbal ústrků, lání, posměchu, — na tvářích jeho byl stále sladký, pokorný výraz, a kdykoli něco obdržel od dárců, i neochotných, vždycky zvláštní radostí zářilo oko jeho. Co vyprosil, přinesl dětem, nasýtil

*) Pohanská čtvrt v Jerusalemě.

je, a nejlepší dárky dal nemocné jejich matce. Sobě nevzal z toho ani do úst; a když se ho ptali, co bude jísti sám, dal jim prapodivnou odpověď: „Můj pokrm jest plniti vůli otce mého“ . . . “

„Cože?“ vykřikl Jonah. „Tak to řekl i nám. Není pochyby, jest to On, jest to On!“

„Nevyrušuj!“ „Sodi, povídej dál!“ voláno na vypravujícího; žádný z poslouchajících nepomyslel pro tu chvíli na práci, ba i Hóbab byl zapomenut — tak je zaujala bytost prostého, chudého, cizího chlapce. — —

„Už mi toho mnoho nezbyvá“, vyhověl jim Sodi. „Chlapec celou noc vyseděl v nemocnici: brzy byl u otce mého, brzy u lůžka oné ženy, — až dokonala. Vyslovila ještě nad plačícími dětmi požehnání, které včera dal otec mně, — ale pak neměla zraku ani sluchu leč pro chlapce. Ten jí stále cosi šeptal, tak tiše, tak něžně, jako když matka uspává nemocné dítě, — a otec nemohl se dosti nadiviti, když viděl, jak, na chlapce pohlížeje, klidně, skoro radostně umírala. Pak chlapec vzal děti a kamsi je odvedl. Vrátil se právě chvíli před tím, než jsem já přišel, aby posloužil mému otci . . . “

„A co že ti řekl na rozchodu?“ tázal se Jonah.

„Vydáš mi kdysi svědectví.“

Jonah se zamyslel. Mezitím co ostatní kameníci rozebírali všecky ty události, Jonahovi dva výroky chlapcovy nedávaly pokoje: Můj pokrm jest plniti vůli otce mého — Vydáš mi kdysi svědectví. — Koho to nazýval svým otcem? Je to možné, aby to byl Hospodin, Bůh zástupů? Toho přece ani velekněží ani proroci nikdy neodvážili se zváti otcem! ten se jevil vždy jen v hromobití a blesku a mrákotách, — až hrůza obcházela všecky, jimž se zjevil! Ale nepraví učitelé zákona, že nyní nastává doba,

kdy má přijít Zaslíbený Páně? Je to snad Jeho poslední prorok? — — A kdy a o čem má mu Sodi vydati svědectví? Před kým a proč? — Jonahovi z toho všeho až se hlava točila.

Ze zamyšlení vytržen byl příchodem jakýchsi poutníků. Muž chudě oblečený, s poutnickou holí v ruce, a žena, všecka zahalená, zvolna a mlčky se blížili. Dělníci byli dnes tak vzrušeni, že každý nový příchod už napřed budil jejich zájem a pozornost; jindy by si jich téměř ani nepovšimli.

„Pokoj Hospodinův budiž s vámi! Dobří muži, neviděli jste zde někde hošíka v hnědém plášti, s rusými vlásky — — —“, vážným, milým hlasem zeptal se kameníků cizí muž.

„A s modrýma očima? — — “ vpadl mu do řeči Abner. „Hledáte ho? Škoda! Není tomu dlouho, co tu byl u nás. Ale odešel, ani nevíme kdy a kam!“ Muž pohlédl na svoji průvodkyni; záblesk radosti osvětlil čela jejich. „Josef, syn Jakubův?“ vykřikl Jonah. „Opravdu, ty's to? Hledáš Ježíše? Tedy nám snad podáš konečně jistou zprávu, kdo to jest. Řekl, že jest synem tvým, a mluvil řeči tak neobyčejné, že tohoto dopoledne ani z podivu nevycházíme!“

„Znáš mne?“ obrátil se Josef k Jonahovi. „Pověz, prosíme, dříve vše, co o hochu víte. Díky Hospodinovi, obavy naše se neuskutečnily! Hle, zde žena má Marie.“ A obrátil se k ní. Dělníci, pohledše na ni, poznali tytéž sladké rysy obličeje a tytéž temně modré, sametové oči, jakými pozornost jejich budil syn její. Marie, patrně jsouc potěšena, hluboké zraky své pozdvihla k nebesům, ničeho nemluvic; ale bylo zřejmo, že z jejího srdce letí vroucí dík k Hospodinu, jenž chlapce provázal a nyní ji uvedl na jeho stopu.

K žádosti Josefově vypravoval zatím Jonah, co se tu dnes dělo. Bolest i radost, ušlechtilá hrdost i obavy střídaly se na tvářích Josefově i Marlině, když líčil skutky a opakoval slova Ježíšova, tak asi, jako v čisté hladině vodní obráží se celá obloha, i zalitá světlem slunečním i pokrytá mráčky nebo oblaky, jež po ní plují.

„Syn můj tedy snáší hlad, an jiným vyprošuje pokrm, a nespí, aby jiným ulehčil odpočinek a poslední chvíle!“ šeptala Marie.

„Ano, zabývati se věcmi Otce svého, toť jeho pokrm“, rovněž tak tiše odvětil Josef. „Zde tak jako u nás doma v Nazaretě.“

„Nyní tedy snad nám, Josefe, vysvětlíš, co je s tím chlapcem. Kdo to jest a co znamenají ta záhadná slova jeho?“ dychtivě zeptal se Jonah, když byl s líčením svým hotov; on i druhové jeho teprve nyní, když v souvislosti měli vše před očima duše, co odehrálo se jaksi odděleně, cítili, že cosi tajemného rozkládá se kolem nich, že to, co se stalo, nejsou obyčejné, všední příhody, — ale že za všemi těmi drobnými událostmi skrývá se něco hlubokého a vznešeného, jako když samo nebe skloní se k zemi; a proto otázka Jonahova jako by všem jim z duše byla vzala.

„On i Maria i já“, vysvětloval Josef, „pocházíme z rodu Davidova a bydlíme v Nazaretě. To už víš. Nestačí ti to? Jonahu, slýchal's v synagoze čísti stará naše Písma. Promiň, že jiné odpovědi nemám, leč slova, jež asi dobře znáš: ‚Tajemství královo ukrývati je dobře, ale Boží skutky zjevovati a velebiti je čestno‘. — Nezapomeňte, dobří bratři, na chlapce; přijde čas, kdy vše vám bude jasno. Díky vám za zprávy, — a pokoj Hospodinův budiž s vámi vždycky.“

V celém vzezření, očích i hlase Josefově bylo cosi tak velebného a slavnostního, že kameníci se ani neopovážili odcházející zdržovati. Než probrali se z hlubokého dojmu toho, byli již Josef i Maria u brány, kterou odešel i chlapec. — —

II.

Od té doby dvacetkráté již putovali Židé ze všech končin o svátcích velikonočních do Jerusalema, — a nyní opět bílily se hroby, čelně po okolí Města roztroušené, aby zdaleka, i za šera nočního byly patrný, aby poulníci se jim mohli vyhnouti a nepřišli do Svatyně k oběti beránka velikonočního znečištění.

Ale poslední svátky velikonoční provázeny byly velikým vzrušením, — a letos nebude asi jinak: vším národem od Libanonu a Hermonu, sněhovým lemem zářícího, až k poušti Moabské, od břehu moře Velkého *) až ke skalnatým pustinám Pereje šlo mocné hnutí, jehož příčinou i středem byl prorok Nazaretský, Ježiš. Jedni Ho velebili jako Syna Božího, druzí se Mu smáli jako blouznílkovi a opět jiní Mu láli jako podvodníku, jenž marně bouří lid. Jen děti všude, kamkoli přišel, poznávaly nejlepšího svého Přítele a nedbajíce toho, zač Ho mají rodiče, vybíhaly Mu vstříc a byly šťastny, mohly-li se Mu přiblížit.

• • •

*) Středozemního.

Z našich známých otec Sodiův dávno již umřel, a posledním slovem jeho k synu bylo napomenutí: „Pomni, že za mne splatiti máš dluh onomu chlapci“ ... I Jonah odebral se již k otcům, — ale šťasten, neboť byl uvěřil, že viděl spasení Israele.

Hobab byl nyní ve službách nejvyššího kněze, Kaifáše, a Sodi po smrti otcově odešel do Caesareje, kdež vstoupil do služby k bohatému židovskému kupci. Brzy však, sveden bujným životem caesarejským, navykl vínu tak, že nejednou přistižen byl ve velikém zanedbávání svých povinností, a proto ze služby propuštěn. Teprve nedávno našel zase zaměstnání, a to — u velekněze Kaifáše. Byl přijat mezi jeho pacholky, — a ejhle, jak: Důvěrník a náhončí Kaifův, Malchus, poznal Sodia ve kterési krčmě. Vyzvěděl na něm i to, že před dvacíti lety přišel do styku s tím, jenž nyní nejvíce zaměstnával pána jeho, a oznámil to hned veleknězi. Ten ve své ďábelské prohnanosti zatahoval osidla kolem Proroka hodně ze široka, a proto uložil důvěrníku svému, aby Sodiho ihned vzal do jeho služeb; netušil arci, že plán jeho bude zkřížen způsobem zcela neočekávaným.

Poslední týden před svátky velikonočními byl neobvykle pohnutý a rozrušený: První den po posledním Sabbatu konal Prorok Nazaretský takový triumfální vjezd do Jerusalema, jako kdysi hrdina národní Šimon Makkabejský, ale lidský, národní sen jásajících davů uskutečnění nemohl; vzdor pomíjejícímu nadšení viděl smutnou budoucnost, jakou si národ tento připravoval svojí tvrdošíjností, — a zaplakal nad vlastní svou, jako nedávno zaplakal nad mrtvým přítelem.

Poslední dny své trávil Ježíš ve chrámě, uče a uzdravuje — a na noc odcházel přespati buď do

Bethanie anebo potom už jen do jeskyně v zahradě Getsemanské na svahu hory Olivetské. — V úterý znovu zpřevracel stolky penězoměnců a vyhnal chamtlivé kramáře z posvátných prostor domu Otce svého, — na konci svého poslání, tak jako na začátku jeho byl učinil, — ve středu vystoupili proti Němu po řadě nepřátelé Jeho: nejvyšší kněží a zákonníci i strážcové veřejné moci, s otázkou: „Jakou mocí konáš tyto věci?“ — Fariseové a Herodiáni pak chtěli Ho lapiti úskočnou otázkou o dani císařově. Skeptičti Sadduceové tázali se Ho tak nesmírně neohrabaně po zmrtvýchvstání, ve které sami nevěřili. A všem dal odpověď s klidnou svou velebností; ze všech těch kliček vyšel bez poranění, vítězně, až i z řad nepřátel ozval se hlas obdivu: „Mistře, dobře jsi mluvil!“ — A pak přišlo podobství o nevěrných nájemcích, kteří heslem si učinili: „Tento jest dědic, zabijme ho!“ — a jiné o úhelném kameni, jenž vše setře, — k tomu uzdravení slepého od narození, kdy ještě neutišila se vlna rozbouření pro vzkříšení Lazarovo, a konečně osmerá kletba: „Běda vám, zákonníci a fariseové!“ — a v sanhedrinu *) bylo neodvolatelně rozhodnuto: musí umříti.

Proti snílkovi, který blouznil jen o nějakém království mimo tuto zemi, který stál na nádvoří chrámu zcela sám a bezbranný, který i davy k umačkání vstříc mu jásající od sebe odstrkoval a před nimi prchal, aby králem svým ho provolati nemohli, — proti takovému slabochovi, myslila si vysoká rada, můžeme si dovoliti všechno: nač třeba zachovávatí právní lhůty, nač právních forem: záminka už se najde, aby trest smrti mohl býti pronesen. Netřeba

*) vysoká rada.

mu obhájců, — netřeba odkládati soud na zítřek, lze-li odsouzení vysloviti už dnes, třeba proti zákonu v noci, — netřeba sháněti svědků jemu příznivých, — stačí našim svědkům dobře zaplatiti, a oni již se o „vinu“ postarají.

A tak i kříž byl hotov dříve, nežli ještě Prorok byl zatčen. Ležel se dvěma jinými připraven ve druhém nádvoří paláce Kaifášova. Prorok včera v noci následkem zrady svého učenníka chycen, hned v noci podroben soudu, odsouzen a po celou noc vysazen rouhavému posměchu a krutému týrání biřiců Kaifášových. Časně ráno v den parasceve čili přípravy na velký svátek *) sešel se sanhedrin znovu, — a nyní měl býti veden odsouzenec k pretoriu, paláci vladařskému, aby rozsudek ukřižování byl potvrzen.

Hatif, velitel biřiců veleknězových, muž surový a prchlý, s hrozným klením honil podřízené své, aby Proroka přivedli a kříž naň vložili. Jako poplašení ptáci rozběhli se biřici splniti rozkazy jeho. Sodi ještě s jinými přivedli do nádvoří Ježíše a spěšně vázali mu kolem ramen provazy, za které měl býti veden. Tiše stál tu Beránek Boží s hlavou skloněnou a jako beránek trpělivě dal sebou dělati, cokoli surovost biřiců napadlo; na všechny vzteklé výkřiky, surové proklínání a rouhání neměl jiné odpovědi, leč — mlčení; neotevřel úst svých, ale v duchu tím vroucněji se modlil.

Zatím druhý oddíl katanů vlékl sem kříž. Ale, ku podivu, jaksi nepospíchali a plaše na Hatifa pohlíželi. Sisarah, nejbližší soudruh jeho, obáváje se výbuchu zuřivosti Hatifovy, pospíšíl si hned podati vysvětlení. „Hleď, čáry nějaké! Oba kmeny po celé délce jsou prasklé!“ — a ukazoval na kříž, který

*) náš Velký pátek.

biřici tu složili. A opravdu: právě asi uprostřed trámů, kde by se byly zarážely mocné hřeby, zely dlouhé trhliny, takže kříže nebylo možno upotřebiti. Hrozné zaklení vydralo se z úst Hatifových. „Co nyní? Jest už nejvyšší čas! Vznesený Kaifáš čeká už jen na moji zprávu, abychom se dali na cestu. Ten mne pěkně přivítá! Aby to“ — — ostatek nebylo slyšeti, neboť Hatif, hněvem se duše, rozběhl se dovnitř paláce, oznámili nové čarodějství Nazaretského.

Kaifáš hned přichvátal. Prohlédnuv oba trámy, zůstal, vztekem hoře, bezradně státi. „Jiný kmen tu nikde není? Ať by byl jakýkoli, jen abychom se nezdržovali!“ — „Vznesený pane, nevím o žádném“, bojácně odpovídal Hatif, jako všichni bídni pokrytci plaze se právě tak hnusně před pánem svým, jako krutým a násilným byl proti podřízeným.

„Jasný pane“, hluboce se klonil Sodi před Kaifášem; „věděl bych o pomoci v nouzi“. — „Mluv, rychle mluv! Proč's to už neřekl?“ vykřikl velekněz. — „V rybníku pod chrámem leží dávno potopen starý kmen, který by se zcela dobře hodil na kříž. Ovšem váže se k němu staré proroctví.“ — „Gehenna tě shltne s tvými babskými povídačkami! Hatife, ať už tu kmen jest! A přijď to pak hned oznámili. Upravili se může, až bude na to chvíle!“

Velekněz odešel upokojiti veleradu už nedočkavou. Ale zvědavost biřiců byla vzbuzena. „Jaké to proroctví? Pověz nám to, Sodi!“ naléhali na soudruha. „Jest prý to zbytek stromu, pod kterým Abraham obětovali měl Isáka; po zboření chrámu Šalamounova ležel tam na stráni nad rybníkem zázračným, a říkalo se o něm odedávna, že na něm bude přibít nevinný, svatý Mesiáš . . . Před dvaceti roky svrhli jej kameníci do rybníka, a od té doby, víte sami,

co nemocných v rybníce tom uzdraveno. První byl náš kamarád Hobab, a to na slovo tohoto Nazaretského, kterému tehdy bylo dvanáct let.“

„Mesiáš?“ — I drsní, suroví biřici se zarazili a ohlédli se na Ježíše: jedni zvědavě, odpoví-li něco, druhí s bázní, neprojevili snad nějak moc svou; jediné na Hatifa nepůsobilo vypravování Sodiho. „A kde je Hobab? Nevidím ho zde!“ zvolal, rozhlédnuv se po zástupu biřiců. „Jest v žaláři“, odpovídal Sisarah, „byl v noci na rozkaz velekněze zmrskán, že tak hloupě vydal svědectví. Měl do svědčovati, že tenhle blouznil chtěl zbožiti naši nejvzácnější svatyni národní, náš chrám, a dopustil se tak velezrady, — a on, hlupák, začal mudrovati, že když dodal slova: ‚ale ne rukou udělaný‘, že to o našem chrámu nemyslí. Pán náš, který mu slíbil hrst zlaťáků, protože na jeho svědectví nejvíce spoléhal, se rozzlobil a poručil, abychom mu dali pár ran řemeny a hodili ho do sklepa pod věží. Tam nyní může rozjímati, co jest lepší: zlato nebo výprask a hlad!“

III.

A za půl hodiny po tom vlekl Ježíš na rameně kmen jako kámen těžký, protože dřevo za ta leta ve vodě ztvrdlo na kámen; hrozná rána na rameně Jeho byla nejlepším svědectvím, jaká muka dřevo kříže druhému Isákovi připravovalo. Právě z těchto muk mělo tolik let onu zázračnou sílu, kterou tisíce trpících tam v rybníce uzdravovalo . . .

Hobaba, jenž byl oblíben pro svoji mírnost mezi služebnictvem veleknězovým, pustil vrátný, starý přítel jeho, ze žaláře hned, jak průvod s odsouzeným Mistrem odešel; do večera nikdo si na vězně ani

nevzpomene. Aby mu zmírnil bolesti, biči způsobené, dal mu roh s olejem, aby si ob chvíli zmrskaná ramena pomazal. Hobab chtěl býti přítomen, až jeho dobrodinec, kterého ze vzpomínek za ta leta nikdy nepustil, bude nevinně trpěti a umíratí; byl takřka zoufalý bolem, že nebyl včera nic platen jeho pokus, aby Ho před soudem zachránil; byl by tak rád projevil mu svoji vděčnost, — ale uvěřiti v Syna Božího dosud ještě bránily mu předsudky. Tak se dostal na Golgotu, když už jámy pro kříže kopány, a Ježíš zatím uzavřen v jeskyni pod skalou. Hobab, vyzvěděv to na svých známých mezi diváky, přitlačil se ke skále tak, aby byl na blízku, až Proroka budou vésti ke kříži. V téže chvíli odháněli katané, — nejzpuštější to Chámité z krajiny Idumejské, — s pustým láním Matku Ježíšovu a její průvodce. Hobab spatřil blaženou Marii po dvaceti letech po prvé, ale poznal ji hned: nebesky krásná její tvář byla právě tak jemná a výrazná, jako vážná a velebná — zrovna jako tehdy; v této chvíli však jen hluboký žal obestíral čisté čelo její, a v očích jejích perlily se slzy mateřské bolesti. Hobab byl hluboce, až k slzám dojat. Ale neměl času k dlouhým úvahám; přišli právě dva biřici, aby nevinného Trpitele dovedli k jeho kříži. S rukama svázanýma, potáčeje se vysílením, zvolna šel Ježíš kolem Hobaba; suk-nice jeho byla zablácena a rozedrána, — ale největší trhлина jevila se na pravém rameni: tam těžký kmen rozedřel nejen roucho, ale i tělo až na kost, takže stěží bylo lze rozeznati, co jest cár roucha a co útržek kůže. Bolestné zaúpění Mateře Spasitelovy přivedlo zděšeného Hobaba k vědomí: rázem vytrhl zpod pláště roh s olejem a jedním hnutím vylil obsah jeho na zkrvácené rámě Ježíšovo. Lačně pila velká rána chladivou šťávu oliv, a zlaté krůpěje

její, stékající po prsou i zádech, chtivě ssály rány povstale bičováním a násilným odtrháváním roucha. Pohled Ježíšův, plný vděčnosti a tak něžný a přece až do duše pronikající, zasáhl Hobaba právě v okamžiku, kdy prudce dopadla na jeho hlavu pěst jednoho z biřiců. Krev vyřinula se mu z rány na temeni, ale Hobab bolesti necítil, neboť stanula u něho Maria a sladkým, tichým hlasem mu děkovala: „Hospodin odplatí tobě, co jsi Synu Jeho učinil!“ Hobab užasl. Což vidí mu Máti Ježíšova až do srdce, kde skrývá ještě poslední pochybnosti? „Synu Jeho? Ale proč Ho tedy nezachrání, proč Ho vydává v taková muka!“ — Ale Maria řekla: „Což neznáš slova prorokova: Vpravdě bolesti naše tento vzal na sebe a jeho jizvami jsme uzdraveni? Syn Boží nepřišel na svět, aby soudil, ale aby spasil svět. I za tebe umírá Syn můj!“ — —

Mezitím dělo se cosi neobyčejného: slunce začalo se zahalovati jakousi mlhou, a od východu rychle rostl na něm rudě černý stín, jako by ohromné hory, až je zakryl celé; rychle se stmívalo a lidé i zvířata zmocnil se děs a hrůza. Tam, na temeni hory odehrávala se hrozná tragedie světová, — ale málo bylo těch, kdož dočekali jejího konce. Hobab, strachem přemožen, temnotou doplazil se až pod kříž Kristův a slyšel za tmy vše pokrývající slova Umírajícího, — a přemožen všemi těmi dojmy objímal kříž, kleče u paty jeho. A plakal, plakal bolestí, — plakal i rozkoší . . .

Z temnot neproniknutelných svítal jen tu a tam neurčitý jakýsi svit, který rychle pohyboval se ku předu, jako za šera večerního nad bažinami bludičky. To oživlá těla dávno zesnulých vstávala z hrobů, zemětřesením puklých, a hledala své drahé. Téměř všichni vzkříšení brali se směrem k Městu,

odkud slyšeti byl úzkostný řev a štěkot poděšených zvířat; jen jediný vytrvale bloudil po temeni Golgoty, až se přiblížil ke skupině biřiců, kteří před chvílí ještě hráli v kostky o nesešivanou suknicu Trpitelovu. Nejdivočeji mezi nimi počínal si Sodi, — ale jakmile nastalo zatmění, ztlchl a náhlý mráz úzkosti a děsu tísnil duši jeho.

Náhle spatřil před sebou mátohu jakousi, jak k němu zvolna se blíží; nemohl ale poznati, kráčí-li po zemi nebo vznáší-li se nad ní. Dlouhý rubáš zahaloval ji, ruce zavínuty byly v dlouhé obvazy a s hlavy splývala rouška, jen zpola odhalená, takže bylo viděti bledý, nažloutlý obličej a dlouhý vous a vlas; oči chvílemi byly jako by vyhaslé, chvílemi zase vycházel z nich děsný, žhoucí pohled; to tehdy, kdykoli ústa se otevřela a slyšeti bylo chraptivé, úzkostné volání: „Běda! běda!“ A kolem dokola rozléhal se vzduchem sbor hlasů neviditelných bytostí, které volaly jako o závod: „Odejďme! odejděme!“

Sodi hrůzou jako by vystřízlivěl z dlouhého opojení: celý život jeho byl dlouhá řada nepravostí a neřestí. Ve víně utápěl síly své, ve společnosti nejnižší navykl surovosti — a zcela zapomněl na odkaz umírajícího otce: „Splaf dluh ze mne!“ Ba, Toho, kterému oplatiti měl, pronásledoval pustým svým posměchem a nyní pomáhal Ho utýrati, až vypustil duši! To byla jeho vděčnost!

Řekly mu to a ještě mnoho jiného bezreté dásně zjevení otcova, které tu před ním stálo, či si to jen myslil? — Sodi nevěděl. Ale s očima vypoulenýma dívaje se na zjevení, cítil, jak onen mráz hrůzy, který ho zastudil prve, znenáhla zasahuje i mozek, takže ani nebyl schopen mysliti a vzpomínati, — a potom, jak mu tuhnou údy, — a potom, jak

stydne i srdce, — a jen oči mluvily; mluvily o děsu umírání — a děsu věčnosti. —

— — — — —

Když slunce zase začalo svítiti a katani pohlédli na druha svého, zhrozili se výrazu tváří a zvláště očí jeho tak, že hrůzou uprchli také.

Sodi vydal svědectví Chlapci — Trpiteli — Bohočlověku — Soudci !

A svědectví vydal i Hobab u paty kříže Chlapci — Trpiteli — Spasiteli !

— — —

Dva lékaři.

I.

Takovou noc, jako dnes, už dávno neměl kněz Jael. Malý, ale útulný domek jeho na svahu k potoku Cedron, v ulici vedoucí z města přes horu Olivetskou k Bethanii, skrýval největší poklady jeho, dva rozto-milé hošíky, čtyřletého Enana a dvouletého Josefa. Dychtivě vracíval se po vykonané službě ve chrámě, aby se potěšil se svými miláčky. Kolikráte se kochal, pozoruje dětské jejich hry, sny a tužbami, kterak oba, jakmile nadejde vhodný čas, dovede k nohám moudrého mistra Gamaliela, — a v duchu již viděl, jak Enan, vycvičen ve škole velikého znatele Zákona, vykládati bude sám Písma a ožiovati v lidu blahou nadějí v Mesiáše, Vysvoboditele a Krále!

V poslední době však se zdálo, že sny jeho vážně jsou ohroženy. Enan začal chřadnouti; tvářičky mu bledly, a hošík často naříkal na bolesti v životě. Jael, sám znalý umění lékařského, — kolik už trpících radami jeho došlo zase bývalého zdraví! — brzy rozpoznal, že útroby dítěte šířá těžká, bolestná choroba; a všecka láska, kterou hořelo srdce otcovo, nemohla zkušeného lékaře zaslepiti tak, aby se klamal o tom, že nemoc bude dlouhá, bolestná, — a co více, — že není naděje na uzdravení. — Po drahé ženě své Jochabad ztratí asi nyní i miláčka jejího.

Enan nemohl se nikdy návratu otcova dočekať; zdálo se mu, jako by pouhá přítomnost jeho mír-

nila jeho utrpení. Ale někdy byly záchvaty bolesti tak prudké, že i všecka zkušenost otcova selhala, a Jael se srdcem krvácejícím musil přihlížeti, jak dítě v náručí jeho svíjí se bolestí, a čekati, až záchvat pomine sám.

Tak bylo i dnes. Zbožná duše Jaelova nedovedla, leč Hospodinu samému přičísti, že záchvat, celou noc týrající dítě jeho, konečně polevil, — a když Enan, vysílený utrpením několik hodin trvajícím, konečně upadl v tvrdý spánek, s tím větší radostí vydal se na cestu do chrámu, kde právě připadla na něho dle řady služba obětní. Ze zkušenosti věděl, že na krátký čas nastane úleva, a stará, věrná služka Esther, která mu po úmrtí ženy jeho obstarávala domácnost, už dobře věděla, jak díle opatřiti.

S lehčím srdcem krácel Jael k hoře Moriah, na jejímž vrcholu, jako ztělesněná sláva a zkamenělá modlitba kmene Judova, rýsoval se nádherný chrám Herodesův. Do času oběti, ranní oběti, scházelo ještě půl hodiny; až vzejde slunce, zazní stříbrné trouby a beránek bude obětován. Myšlenky Jaelovy ovšem dlely u spícího Enana; v duši se mu ještě ozývala jako ozvěna bolestných stenů dítěte, když křečovitě k prsoum otcovým vinulo se vyhublé tilko jeho; nyní si teprve vzpomněl, že si musí urovnati dlouhý vous, který mu ručky dítěte v bolesti byly rozcásaly.

A před duchem Jaelovým vynořil se obraz z dávných dob — —

Bylo to asi před třiceti lety, — zda dříve nebo později, Jael si neuvědomil, — poslán byl od velekněze, aby na místě onemocnělého starého Simeona, kněze nazaretského, o posvátných Sabbatech vykládal Písma ve sbornici nazaretské. Kteréhosi dne

vyžádala si jeho lékařské rady nemocná žena. Jael musil jíti až na konec městečka. Uctivě pozdravovaly ženy a dívky váženého kněze a lékaře, a Jael obdivoval se obratnosti jejich, s jakou bezpečně chodily i pobíhaly, vysoké džbány nesouce na hlavě, když ke studnici šly pro vodu. V posledním domku bydlil Josef, prostý sice tesař, ale — jak Jael ve sbornici poznal — zkušený znalec a vykladač Písma a vážený zvláště jako potomek krále Davida, nezapomenutelného hrdiny a miláčka lidu judského.

Prostý výjev zarazil jeho kroky: Na pažitě před domkem, zastíněným letitým fíkovníkem, kde Josef pracoval na trámech a prknech, seděla žena jeho a Dítě vedle ní. Josef poustav v práci, zavolal na Dítě. To se zasmálo úsměvem, jaký jen andělé v nebi znají, a cosi v odpověď volalo. Co volalo, Jael nedoslechl, — ale Matka přivinula Dítě k sobě a — k velikému podivení pozorovatele — mateřské políbení vtiskla jen na rusé vlásy, a to zcela lehce, bezmála úctyplně! Potom však zadívala se na Ně pohledem nevýslovně něžným a láskyplným; i Josef přistoupil a začal Dítě laskati. Ale ve všech těch pohybech rodičů bylo něco tak jemného, uctivého, čeho Jael u žádného otce nebo matky neshledal: to nebylo ono vášnivé nebo bouřlivé mazlení, jakému byl zvyklý; každý pohled, každý úsměv, každé polaskání, ba i zvuk každého slova jako by projevoval právě tolik tiché úcty, jako neskonale lásky, a jako by patřil nikoli dítěti-synáčku, — ale — Pánu! —

Kolik takových chvil Jael sám prožil a pozoroval, ale nikdy neupoutal podobný výjev pozornost jeho tolik, jako tento. Zde to bylo, jako by ohromné moře lásky nevyčerpatelné chtělo vylíti se přes břehy, — ale jako by zdržovaly je tajemné jakési

hráze a nutily je, aby právě tu svoji nekonečnost za nimi skrývalo . . .

Jael vycítil, že nesmí rušiti tento výjev rodinného štěstí, který v něm zanechal nezvyklý dojem; proto nepozorován, tiše odcházel. Co o rodině věděl, vysvětlení záhady mu nepodávalo: není tomu dávno, co se Josef s manželkou Marií a Dítkem vrátil do Nazareta; dříve prý bydleli kdesi v cizině, až někde za pouští, v Egyptě. Dítko sluje Ježíš. Žijí zde zcela tiše, jediné pro sebe; ale kde mohou, každému prokazují ochotné služby a skutky lásky. Více o nich říci nebylo lze . . .

Pohled na hvězdnatou oblohu ukazoval Jaelovi, že východ slunce není daleko; v „Zemi“ — jako na východě vůbec — noc a den střídají vládu bez dlouhého šera a soumraku; ba, vlastně den tam — pro velmi jasnou noc — ani nepřestává; hvězdy se zjeví a zajdou takřka rázem. A tento pohled na nebe ozářené tisíci světél vybavil Jaelovi v mysli vzpomínky ještě starší:

Tehdy byl ještě velmi mlád a všecko to vzrušení, které pohnulo celým Jerusalemem, dobře nechápal. Pamatuje se jen na jakési pověsti o andělech, kteří na lukách betlemských ukázali se pastýřům, — na ukrutný skutek Heroda Velkého, který z jakéhosi strachu dal pobíti mnoho pacholat, — potom na tajemnou návštěvu cizích Mágů z dálné Chaldeje . . . ale to vše bylo zapomenuto. Jen tolik utkvělo v paměti lékařově, že někteří — patrně snílkové — říkali, že Mesiáš přišel. To byl však asi zase klam nebo sebeklam; jak by mohl přijíti Očekávaný, aby celé Město i Země *) a všecken lid a zvláště kněžstvo

*) Židům bylo „Město“ na světě jen jedno: Jerusalemem, a „Země“ jen jediná: Judsko.

judské i se Zákoníky zůstávali tak netečnými! -- To jest asi právě tak, jako s oním novým prorokem, o němž temné jakési zvěsti do chrámu občas přinášeli věřící, přicházející v minulých dnech z východu a severu na slavnosti židovské, a vypravující prapodivné noviny o jeho — prý — zázračné moci a zvláštních naukách. Kolik se už vynořilo takových mesiášů, ale vždy byly odhaleny jejich podvod a nepravost! . . .

„Oh, kdyby přišel ten pravý“, — řekl Jael sám pro sebe, — „kde by našel sluhu a stoupence tak oddaného, jakým bych Mu byl já!“ — Máchl rukou: „Ale kdož ví, kdy to bude —!“

Ze zamyšlení a vzpomínek vytrhly ho kroky. Z ulice poboční vyšel muž, vedoucí beránka, a za ním žena, nesoucí nemluvně. Za nimi ještě jakýsi muž doprovázel ženu s dítětem, ale nesl v proutěném koši jen dvě holoubátka. Jael poznal, že jsou to matky, které jdou podrobiti se obřadu očisťování po narození dítěte; beránek a holoubátka byly jejich obětí. Nebude tedy beránek předepsané ranní oběti jedinou obětí Hospodinu, tak jako denně vedle oběti řádné bylo přinášeno od lidu nesčetně obětí jiných. Zdaž toho Jahve také nezaslouží! Zdaž od něho nepochází všeliké dání výborné!? — Ale zdaž jest Mu také každá z těch obětí milou? A Jael, znající se velmi dobře v Písmech, maně vzpomněl si na slova žalmů, která tak často za průvodu citer a trub a bubnů prozpěvoval: „Slyš, můj lide: Není mi třeba býčků z tvých domů, ani kozelců ze tvých ohrad. Požívám snad býků nebo piji kozelčí krev? Přinášej v oběť Bohu díky, a tak plň sliby své Nejvyššímu“ . . . „Žertev a obětí nepřiješ si, celopal neb oběť za hřích nechceš, sic bych byl řekl: Hle, tu jsem!“ —

Jael právě vešel na ohromný viadukt, přetínající údolí Tyropoion a spojující horu Sion s horou Moriah; cesta po tomto mostě vedla právě ku bráně chrámové. Zde se zarazil Hlavou honily se mu skličující myšlenky: což by všechny ty nesčetné oběti měly býti nadarmo? Tedy nemá už zalíbení v nich Ten, jenž sám je skrze svého zákonodárce Mojžíše ustanovil? A v zápětí napadla mu slova jiného žalmu, kajícího zpěvu Davidova: „Neboť kdybys byl chtěl oběť, byl bych dal ji ovšem; ty však si v zápalných obětech nelibuješ . . . “

„Což obestřelo noční bdění dnes ducha mého mdlobami? Co mne dnes jen napadá? Adonai, Bože můj, jak dnes přistoupím ke svému úkolu ve službě Tvé? — Nezavrhuj mne od tváře své, — ale světlo své sešli mi, abych Tobě se neznelibil . . .!“ říkal v duchu Jael. Ale neúprosně vyrojovaly se mu v mysli nové a nové výroky Písem: „K čemu jest mi množství obětí vašich? . . . Syt jsem skopových žertev, — krve telat a beranů a kozlů nechci . . . Nenoste již obětí nicotných!“ . . . Zdaž jsi to sám neřekl Isaiášovi? Ale co tedy Ti dlužno obětovati? Kdo Ti podá oběť milou a příjemnou? Kde ji vezme?“ A jako v odpověď zněla mu v duši slova Malachiášova: „Nemám zalíbení ve vás, praví Hospodin zástupů, a darů nepřijmu z ruky vaší: Neboť od východu slunce až na západ veliké jest jméno Mé mezi národy; a na každém místě se obětuje jménu Mému oběť čistá“.

Od východu až na západ? Tedy nikoli už jen ve svatém Chrámě Jerusalemském? Oběť čistá? Tedy nezrušuje Jehovah oběti, ale žádá si oběti vznešenější, nežli zde se Mu dostává! Ale, která to jest? — —

V hlavě ubohého kněze to vířilo divou bouří! Kde se mu dostane uspokojivé odpovědi?

Z přemýšlení tohoto vyrušen byl hlmozem, který způsobilo otevírání brány chrámové, a hlukem zástupů, které už dlouho před ní na to čekaly.

I Jael si pospíšil. Na nádvoří potkal ho starý jeho přítel, zákoník Nikodém, a sdělil mu jako zvláštní novinu: „Prorok Nazaretský s učenníky jest na cestě ke chrámu“.

II.

„Město“ i „Země“ chystaly se na svátky „posvěcení chrámu“, které roku 29. připadly na den 20. prosince. Lid vyvolený připomínal si očištění chrámu, jenž znečistěn byl pohanským králem Antiochem Epifanem, a kterýž po svém vítězství nad ním vyčistili slavní hrdinové národní, bratři Makka-bejšti. Po osm dní rozvěšena zůstanou na dveřích každého domu světla — odtud také název svátků krátce: „Světla“. Zákoníci židovští vykládali původ od zázračné události, která prý stala se, když Juda Makkabejský zvítězil nad Řeky a přišel do chrámu: měla se totiž zažehnouti posvátná světla, a hledán proto olej, který by dotykem pohanů nebyl poskvrněn. A tu nalezena ve chrámě nádoba s olejem, opatřená pečeti velekněze, jejíž obsah stačil na jeden den. Ale zázrakem se olej v ní obsažený rozmnožil, že vystačil na celý týden, nežli opatřen byl jiný olej čistý.

To byla slavnost, na klerou přišel Ježíš Nazaretský s učenníky do Jerusalema, jak Nikodém Jaelovi oznámil.

Nikodém, mocný farisej, člen sanhedrinu *), povahy vážné a přemýšlivé, ale bojácné, byl přítelem svému už kdysi vypravoval o rozmluvě své s Prorokem, kterou měl s ním jednoho krásného večera na hoře Olivetské. Z rozmluvy té, z níž evangelia podávají nám jenom úryvky a hlavní myšlenky, uvízla jak Nikodémovi, tak potom i Jaelovi v paměti nejvíce slova: „Nenarodí-li se kdo znovu, nevejde do království Božího“. V Nikodémovi, členu mocné a výlučné sekty, která hlavním heslem měla pyšnou a pošetilou zásadu: „My nejsme jako ostatní“, — budila slova Prorokova docela jiné pocity a úvahy, nežli ve zbožném Jaelovi.

Na ně nyní vzpomínal a o nich přemýšlel, vracel se po vykonané povinnosti z chrámu domů. Jael tušil, že tu Prorok mluví o něčem nesmírně vznešeném: o království Božím! Jsa zvyklý rozjímati o hlubším smyslu slov Písma: žalmů a proroků, která na oslavu Boží pěla se ve chrámě a která vykládal v síních chrámových zástupům, hledal i v těchto slovech pravý význam. Z toho, co mu byl Nikodém o rozmluvě své s Ježíšem, zvláště o svých námitkách, sdělil, vyrozuměl Jael, že se tu jedná o jiné království, nežli království tohoto světa, jehož znovuzřízení očekávali zákoníci od pravého Mesiáše, — království v duších, kde vládnouti bude jediný, — sám Bůh. A chápal, že k vůli tomuto vnitřnímu království duší nezbytně jest člověku třeba, aby se celý, i nitrem svým, přeměnil, — znovu se narodil, duchovně, svým smýšlením, tužbami, úmysly.

*) vysoké rady židovské, která skládala se z velekněží a kněží, nejmocnějších fariseů a zákoníků a Sadduceů, počtem 70.

Ale dosud nebylo mu jasno, jak se to má státi, kdo by v tom byl vůdcem a pomocníkem. V této nejistotě umínil si Jael cestou, že užije příležitosti, kterou mu skýtá přítomnost Mistrova v Městě, a že vyhledá buď Mistra samého nebo aspoň některého z Jeho učenníků, aby nabyt světla. Poctivá, důsledná duše Jaelova nemohla zůstat na polovici cesty... Vřelý povzdech za světlo s hůry nesl se ze srdce jeho k mocnému Adonai.

Jako by uspokojen a posílen tímto rozhodnutím, všecek osvěžen vykročil Jael rychleji a myšlenky své obrátil zase k nemocnému dítěti svému. Jak se asi na něho doma těší!

Bůh nikdy nenechá bez odpovědi a vyslyšení touhu a prosbu za osvícení. — Pozornost Jaelovu upoutal zástup mužů, který proti němu, tedy patrně ke chrámu spěchal. Jael neměl mnoho času na dlouhé pozorování.

Na kameně před domkem seděla chudá žena, na jejím klíně pak malý, asi pětiletý hošík. Jael je dobře znal. Ubohá Melcha, tak se jmenovala ona žena, už často hledala u něho rady lékařské pro svého synáčka Gersona, který od narození stížen byl největším neštěstím: slepotou. Šlechetný kněz, který doma sám měl choré dítě, cítil s ní všecku bolest mateřského srdce a nezazlíval jí, když s neodbytnou vytrvalostí přicházela prosit ho, nebylo-li by možno, dítěti dáti zrak. Jael poznal dávno, že dítěti pomoci není, a nejednou jí opakoval slova, která jediná ji mohla potěšiti: Zde pomoci může jen Bůh! Doufej a modli se ty i dítě tvé. A nemoha jinak, aspoň častými dary zmirňoval nedostatek těžce zkoušené vdovy. — Kdež by si byl pomysll, že slova jeho dojdou vyplnění, a to takového, které i jemu otevře oči, — oči duše!

Od zástupu oddělil se mladý muž. Prostá, uprášená říza halila štíhlou jeho postavu, nohy vězely v obnošených sandálech, řeménky připevněných, a hlava nekrytá před palčivostí slunce, s níž splývaly dlouhé, světlé vlasy až na šíji, někdy v zamyšlení skloněná, chvillemi se povznesla s takovou vznešeností a výrazem, jakému zvykli jsme toliko u králů pozemských. Ale nejpozoruhodnější byly na Něm temně modré oči: z hlubokého blankytu zazářila pojednou taková vážná velebnost, že každý bezděky cítil nejhlubší úctu a bezmocnost, — a hned zase tak nebeská mírnost a dobrota, že každého k Sobě poutal a přitahoval.

Melcha, spatřivši proslulého Proroka, an k ní se obrací, chvěla se jako list větrem zmitaný. Nebyla schopna jiných slov, leč: „Pane, smiluj se nad ním!“ Ale co vše leželo v těchto slovech: víra a nezlomná důvěra, nejvroucnější prosba a bázeň z odmítnutí, — celá duše matky, která s'lená a pláče bolestí nad nešťastným dítětem a prosí o pomoc pro ně.

Mistr nepromluvil slova, ale zdvihnuv bílou ruku ke rtům, nabral sliny, a skloniv se k hošíku, potřel slinami oči jeho.

V zástupu, který se nahromadil v těsné ulici kolem nich, — Jael stanul několik kroků opodál, hned vedle průvodců Ježíšových, — očekáváním nikdo ani nedýchal; bylo slyšeti jen šelest křídel holubice, která nad hlavami jejich přeletěla. Melcha s očima široce rozevřenýma jako ohromena hleděla na Mistra, nedávajíc se ani na dílko své; jako ostatní lid byla i ona zachváćena tajemnou, posvátnou hrůzou před čímsi neočekávaným, nadlidským, čeho budou svědky. Jen tamto na rohu ulice dvě pyšné oči posměšně pozorovaly celý výjev.

Cadók ben Hannah, farisej z nejmocnějšího rodu jerusalemského, — onoho, jenž měl výsadu na prodej obětních zvířat ve chrámu a z toho nesmírně zbohatl, — zahalen v hedvábnou, modrou řízu a vzácný byssový plášť, ubíraje se ke chrámu, stanul v údivu nad tím, že zástup tak uctivě jako jindy s cesty se mu neuhýbá a neprovolává jemu slávu a pozdravy.

Náhle vzduchem zažněl výkřik. Hošík, maje dle zvyku slepců, které neoslepí ani jasné slunce, oči otevřeny a kamsi do prázdna upřeny, najednou oběma ručkama oči si zastřel a obličej ukryl na prsou matčiných. Melcha polekána sehnula se k němu. Ale Gerson hlavičku zase zdvihl a s dětskou naivností, dívaje se na matku, ručkou ji po tváři pohladil a řekl: „Ty jsi moje matička, viď! Ruce mé tě cítí a nyní i oči mé tě vidí!“ — —

Stříbrný hlásek dítěte první přerušil ticho. A náhle jako bouře zahlučelo to ze zástupu, — ale Ježíš už se obrátil a pospíchal, aby ušel vrátké oslavě lidu. Právě míjel Jaela; tomu náhle napadla vlastní slova jeho: Zde pomůže jen Bůh! A v zápětí vzpomněl na jiné dítě, jemuž také už žádný člověk, žádný lékař zdraví nevrátí. A v očích, které upřel na Mistra, jevila se všechna touha, kterou slovy vyjádřiti se neodvážil: duše jeho prosila Divotvorce, aby smíloval se i nad jeho dítkem. — Ale v tom si zase vzpomněl, že asi není hoden přispění Jeho; vždyť do této chvíle pochybuje, jen hledá; a to už nejednou slyšel, že Ježíš vždy nejprve se nemocných ptá: Věříš? A Jael poctivě si přiznával, že dosud nevěří . . .

Ale Mistr, jako by četl v jeho duši, jda kolem Jaela, upřel na něho pohled tak neskonale vlídný

a dobrotivý, že Jael se až v hloubi duše zachvěl nadějí, slastí a útěchou.

Prvního z učenníků, který mu byl nejbliže, Jael zastavil a prosil ho, zda by s ním mohl promluvit. Nevybíral si, neznal jich, — ale nemohl vyhledati vhodnějšího; byl to ještě jinoch, mladý, prostý, ale andělské tváře: Jan Miláček. A s ochotnou vlídností pozdějšího učitele lásky oznámil mu učenník místo a chvíli, kdy rád s ním pohovoří.

Zatím, co Prorok se svými, nedbaje hluku a řeči za sebou, krácel dále ke chrámu, mezi lidmi v zástupu slyšeti bylo nejrozmanitější úsudky. Většina jich volala: „Bůh sestoupil mezi lid svůj“, „Žádný člověk nemůže učiniti něco takového“, „Mesiáš je to!“ — jiní buď posmívali se věřícím nebo aspoň v pochybnostech nedůvěřivě kroutili hlavami.

Tu přiblížil se Cadók; zachováváje jistou vzdálenost, aby stykem s prostým lidem se neposkvrnil, zavolal do vřavy proucíh se: „Může člověk takové věci činiti, — ale jen s pomocí Beelzuba, knížete ďáblů. Nechápete toho, vy omezenci?!“ — A taková byla vážnost a bázeň lidu k učitelům zákona, že, jakkoli pohrdali syny z domu Annášova a je nenáviděli pro jejich bezcitnou vyděračnost, přece nikdo — ani z těch, kdo uvěřili, — neodvážil se odporovati.

Kde však zalekli se rozumní muži, neztratila odvahu k pravdě láska slabé ženy. Melcha, všecka radostí nad vidoucím dítětem takřka bez sebe, přece i v tom roznícení nezapomněla na povinnost vděčnosti a neostýchala se dobrodince dítky svého obhájit. Všechna rozhořčena přikročila k Cadókovi a zvolala: „Hanba tobě, ben Hannah! Ke skutkům smilování a dobročinnosti nenavádí ďábelství, ale ke skutkům nemilosrdenství, pýchy a závisti! Tento Prorok učí něčemu jinému, nežli vy, a proto se ho

bojíte a proto ho pronásledujete. Ale, jako že jest to Mesiáš, Syn Boží, pokoří vás, plémě satanovo, nemilosrdné a pyšné! To věřím já a tomu učiti budu i dítě své!“ — —

Vyznání víry, kterého na ní nežádal Ježíš před divem, učinila nyní dobrovolně, a tím přesvědčivěji. Polohlasé mručení souhlasu ozvalo se ze zástupu, ale Cadók ben Hannah, zlostí a uraženou pýchou všecek rudý, pohrozil statečné ženě pěstí a rychle ubíhal odtud . . .

Když za pět let po tom nastalo kruté pronásledování učenníků Ježíšových v Jerusalemě, poznala Melcha, když byla jata a v mukách vyznávala znovu víru svou, že farisej urážky, ani toho, kdo ji učinil, ani po letech nezapomíná, a že pomsta jeho jest strašlivá. Ale i pak ho překonala, když v mukách se jí posmíval, nejen pevnou vírou a statečností v utrpení, ale více tím, co jest největším důkazem, že hájila Boha a božské smilování, — odpouštějíc i nejzavilejšímu nepříteli a modlíc se za něho . . .

III.

Nastal osmý, poslední den slavnosti „Světél“. Síně i nádvoří chrámu byly zbožnými davy přeplněny. Tam tlačil se lidem Levita, kterého volala povinnost do nádvoří kněží, — onde stál zástup Fariseů, kteří v bohatých řízách, jejichž záhyby musily býti přesně dle předpisů rabbínů urovnány a upraveny, s pohrdáním pohlíželi na prostý lid, — jinde zcela jasně znamenaly se vysoké, silné postavy Galilejců, které i jejich drsná, nelahodná řeč a nevybrané výrazy odlišovaly od změkčilých, čistou řečí mluvících obyvatel Judska. V nádvoří pohanů

tlačili se ti, kdož pod pokutou smrti nesměli vkročit do oddělení vyhraženého Židům, jak výstražné tabulky kol kolem chrámu varovně hlásaly.

Ale všechny bez rozdílu zaměstnával jeden a týž předmět rozmluvy: už kolik dní chodil sem nový Prorok, a davy nedbaly mačkání a ústrků, jen aby dostaly se v doslech, když kněží, zákoníci, Fariseové i Sadduceové namáhali se v řeči Ho zaplésti a v bludu, a možno-li, ještě v něčem horším přistihnouti. Ale úsilí jejich bylo marné; s moudrostí právě božskou unikal jejich nástrahám a obracel je proti jim samým. Zahrával si, mohlo by se říci, s jejich dušemi jako Ten, který proniká a zná i nejtajnější hlubiny jejich.

Jael v předcházejících dnech několikráte vyhledal učenníka Mistrova, Jana, a nelitoval toho. Téměř všechny pochybnosti, které vířily jeho nitrem, byly odklizeny. Jan, který tak chtivě poslouchal poustevníka Jordánského, Jana Křtitele, a který mu nejlépe ze všech učenníků porozuměl, chápal důkladněji, se schopností jen panickým duším vyhraženou poslání Mistra Nazaretského, Jeho původ a úkoly i cíle. Jael nemohl najíti učitele nadšenějšího a výmluvnějšího. Už i tajemství oběti bylo mu jasnější, třeba že dosud plný smysl a význam její nepochopil. A jen vroucí oddanost ke starým podáním, která choval v úctě jako drahé dědictví dávných pokolení, a věrnost Zákonu bránila mu dosud učiniti krok rozhodný; v duši však cítil, že lne nyní k Ježíši Nazaretskému neskonanou láskou a úctou, a že postačí málo, aby veřejně přihlásil se za Jeho učenníka; vždyť dosud na nikom se nesplnily všechny předpovědi Písem tak přesně, jako na Něm.

Proto i jeho zmocnilo se hluboké pohnutí, které zachvátilo zástupy, když kráčeje kolem síně Šala-

mounovy, kde Ježíš obyčejně dlíval, spatřil známý hlouček učenníků kolem Mistra. Lidé kupili se kolem nich, chtivě naslouchající jejich vypravování o událostech, jichž byli svědky v Galileji. Uzdravení malomocných a dnavého blíže Kafarnaum, vzkříšení dcerušky Jairovy a syna vdovina u Naimu, ulíšení bouře na moři Galilejském, zvláště pak ono rozmnožení chlebů, které chudému lidu Proroka nejvíce přiblížilo, — to vše rozněcovalo myslí vznětlivého lidu. Vojíní pak římské stráže, bdějící nad pořádkem pode zdí tvrze Antoniovy, která jako hrozná obluda čněla v severovýchodním rohu chrámového území, se zvláštním zalíbením poslouchali vypravování o uzdravení služebníka setníka v Kafarnaum, velitele tamní římské posádky. Zdálo se, že všecko kolem už už prohlásí se pro Ježíše, a že dávné sny Židů se vyplní. Důstojníkům posádky římské ve hradě Antoniově nezdál se Prorok býti nebezpečným; vždyť neslyšeli Ho nikdy bouřiti proti světské vrchnosti, a tichá a pokorná jeho povaha činila Ho v očích jejich spíše milým snilkem, nežli buřičským Mesiášem, který má panství římské zlomit a národ židovský přivést k občanské svobodě a samostatnosti.

Ježíš ovšem veškeré této, zdánlivě příznivé nálady nedbal; věděl, co jest v člověku. Zato však velice znepokojeni byli kněží a zvláště členové sanhedrinu; nezapomněli ještě, kterak tichý Nazaretský odvážil se loni bičíky vyhnati kupce z chrámu, kteří byli vlastně jejich agenty a kteří obchodovali pro ně a pod jejich ochranou.

Nebylo divu, že za této nálady padla po první rozhodující otázka: „Dosud držíš duši naši v napětí? Jsi-li ty Kristus, pověz nám to zjevně!“

Na tuto otázku dal Ježíš odpověď vlastně již o poslední slavnosti „Stánků“. Tehdy vysvětlil nad slunce jasněji svoji božskou přirozenost i původ i poslání. Slova „Mesiáš“ (t. j. Kristus, kterýmžto jménem byl zaslíbený Vykupitel v Písmech jmenován) ovšem o sobě nikdy neužil; nebyl vojínem výbojcem a osvoboditelem, jak si jej horlivci pro Zákon představovali. Jeho království nebylo z tohoto světa. A proto nemohl jinak odpovědět, leč jak učinil: „Řekl jsem vám to, a nevěříte. Skutky, které já činím ve jménu Otce mého, ty vydávají svědectví o Mně a dosvědčují pravdu slov mých. Proč tedy nevěříte?“

Lačně takřka naslouchal Jael slovům Jeho; každé bylo tak obsažné a vnášelo nové světlo do jeho žiznící duše. Jakou útěchu mu skytlo na příklad srovnání věrných Mistrových se stádem ovcí: „Vy z nich nejste, protože nevěříte; ovce mé slyší hlas můj, a já je znám — a ony následují mne.“

„Jistě tedy ví Ježíš i o mé lásce a oddanosti, jistě i mne ke svým ovcím počítá“, pomyslil si — a srdce jeho jako by se šířilo a vzdouvalo touto láskou, stále rostoucí.

„A já jim dám život věčný!“ . . .

„Tedy ani bohatství a důstojenství, ba ani ve-zdejší blaho“, pomyslil si Jael, a srdce se mu zachvělo. „Tedy snad i marně doufám, že splní nej-hlubší touhu mou a uzdraví dítě mé? Ale já prosím jen k vůli němu, dítěti mému, prosím o milosrdenství pro mne i pro ně . . . vždyť jsem otec . . .“

„A já jim dám život věčný, a nezhynou na věky. Nikdo nevytrhne jich z ruky mé. Co mi dal Otec můj, to jest větší nade všechno, a nikdo ne-může jich vytrhnouti z ruky Otce mého.“

Jaelovi vzešlo nové světlo, které ho ohromovalo. „Co mi dal Otec můj“ — ten věčný Jahve, kterému od dětských let věrně sloužím zde ve chrámě, ten Adonai, Jehož tolikrát jsem vzýval a oslavoval, dal mne Jemu. Nemá to býti dar úplný a naprostý? Mám ještě právo na sebe? Mám ještě něčeho hledati pro sebe? Nemám zcela a úplně odevzdati se Jemu a Tomu, Jemuž mne dal?

Řekli jsme už, že Jael byl ve své nelíčené zbožnosti důsledný a poctivý. Ale teprve nyní pochopil, jak by bylo nedůstojno Jahve, a tudíž i Syna jeho, kdyby mu chtěl za svoji oddanost předpisovati podmínky! Ne, bezpodmínečně se třeba odevzdati Bohu a jeho svaté vůli. Nic si za to nelze vymíňovati. Buď — anebo!

Mezitím, co obrat v duši Jaelově dospěl až k rozhodnutí, zazněla nad ztišeným zástupem slova, nikdy dosud z úst lidských neslýchaná. Povýšeným hlasem prohlásil tu Ježíš: „Já a Otec jedno jsme“.

Neobyčejné vzrušení zmocnilo se posluchačů. Židům, od staletí utvrzovaným ve víře v jednoho Boha a v hrůze před mnohobožstvím, musila tato slova zníti jako rouhání, — největší to zločin v očích jejich, zločin smrti hodný. A nebyli by Fariseové prohnánými pokrytci, jak tomu ve skutečnosti bylo, kdyby této příležitosti nevyužítkovali do dna. „Rouhá se!“ vzkřikl Cadók ben Hannah — a „Rouhá se, rouhá se!“ opakoval bezmyšlenkovitě zástup. A steré ruce vztáhly se a chápaly kamení, zde nahromaděné, aby Ježíše kamenovaly. A zase byl to Cadók, který první hodil. A mířil dobře: kámen letěl zrovna na hlavu Prorokovu. Ale v tom bleskem vymrštil se Jael a prudkostí svého skoku odstrčiv Ježíše, bolestně zaúpěl a, krví zbrcen, klesl právě na místo,

kde před okamžikem stál Mistr: kámen naň hozený, zasáhl nového učeníka.

§ § Přátelé a známí ze zástupu, kteří dobře znali proslulého lékaře, přispěchali, aby Jaela odnesli domů. Ježíš, nezastrašen útokem fanatiků, zůstal státi o krok dále a s úsměvem, neskrývajícím i rozhořčení, zeptal se: „Mnoho skutků dobrých ukázal jsem vám od Otce: pro který z těch skutků mne kamenujete?“

Fanatismus vybil se, vida krev, a pomatení a zahanbení před zástupem, kterému zamlouvala se pevnost mladého Mistra, odpověděli Ježíši protivníci jeho: „Pro dobrý skutek tě nekamenujeme; ale, že ty, jsa člověkem, děláš se Bohem“.

Však další odpovědi Prorokovy, který neustoupil, háje sebe i díla svého, ani Jael, ani ti, kdož ho odnášeli, už neslyšeli; zástup ochotně se rozestoupil, aby měli volnou cestu, ale hned se zase uzavřel, jakmile vyšli.

. . .

Když Jael přišel k vědomí, viděl, že leží doma na svém lůžku. U nohou jeho seděl věrný přítel jeho Nikodém, u lůžka stál jiný přítel, také kněz a lékař, a ruce jeho držel — Enan — jeho synáček Enan. Ale jaký to div! Jael myslil, že sní: Hošík stál tu pevně na nohou, a na tvářích a celé bytosti nebylo ani stopy po nemoci: byl zdrav a svěží, jako by nikdy nebyl nemocen, — jen v očích hořela bolest a touha, jak jest zraněnému otci.

Tázavě upřel Jael, nemoha bolestí a slabostí mluvit, oči na Nikodéma. „Nerozčiluj se“, odvětil tento; „to, co ti povím, přispěje snad ke tvému rychlejšímu uzdravení. Mistr, kráčeje do chrámu, vešel sem, nechav ostatní učeníky venku, jen se

třemi svými důvěrníky: Šimonem a syny Zebedeovými, a položil ruku na hlavu Enanovu, a ten byl zdrav. A tiše, jak přišli, zase odešli. — Ale jak je ti? Cítíš úlevu?“ — —

Jael zavřel oči; ne tak bolestí, jako spíše, aby tuto novinu v duši zpracoval. Tedy dítko jeho přece uzdraveno! A to právě v den, kdy on přinesl Bohu v oběť sebe zcela a bez výhrady . . . Úsměv nevýslovně libezný ozářil jeho tahy. Chtěl promluvit, ale nebyl toho schopen.

„Melchu . . .“, zašeptal po chvíli.

Nikodém pochopil. „Ano, příteli, vezmu Melchu sem do domu, aby byla matkou dětem tvým. Dobře jsi volil; a já budu nad nimi bdít, jako otec, — dokud nebudeš zase zcela zdrav.“

Na rysy Jaelovy kladly se však stíny smrti; máchl slabě rukou. — — —

Po chvilce pohlédl vzhůru a zašeptal trhavě: „Pane, ke komu půjdu? Ty máš slova života věčného! — Ježíši, já věřím!“ — a duše jeho odléta za drahou Jochabad.

Z chrámu zazněly sem stříbrné trouby, ohlašující večerní oběť, a světla slavnostní — jedno po druhém — hasla. Světlo světa opouštělo zase Jerusalem.

„Ukaž nám tvář svou . . .“

Legenda.

I.

Malým otvorem vysoko u stropu, nahražujícím okno, vnikl do tmavé komnaty královského paláce edessenského snop paprsků slunečních a padl na jedinou osobu, sedící na zemi na tlustém koberci. Večerní vánek zavál sem ze zahrady královské omamnou vůni růží a lilií. Stařena, zalitá oslnivou září, vytrhla se z hlubokého zamyšlení; zůstala ještě několik okamžiků seděti, ale pak rázně vstala, jako by se odhodlala k něčemu, nad čím dlouho váhala, a rozhrnuvši oponu, která dělila komnatu od předsíně, vyšla ven.

Stará Sebia bývala kojnou krále Abgara. Byla židovskou otrokyní — jak dosvědčovalo probodnuté ucho, — ale i když, splnivši svůj úkol, mladým králem propuštěna byla na svobodu, nemohla se rozloučiti s tím, kterému byla druhou matkou, a zůstala i dále v jeho službách. Tak přilnula k němu — a král měl k ní také důvěru, jako by byla rodnou jeho matkou; věděl, že v celém paláci nemá duše věrnější.

Po nějaký čas byla Sebia všecka jaksi nesvá. Napadla jí asi před desíti dny slova, která kdysi rabbi vykládal v synagoze, slova z knihy Tobiášovy:

„Nebot proto rozptýlil vás Hospodin mezi národy pohan­ské, neznající Ho, abyste vypravovali jim o podivných skutcích jeho a poučovali je, že není Boha všemohoucího mimo Něho“. A ať činila co činila, slova ta nešla jí z mysli. Když tehdy slovy těmi povzbuzoval vykladatel Písma Židy edessenské, aby, kde jen možno, plnili tato slova zbožného vyhnance assyrského, vyslechla je jako kterákoli jiná a brzy zase na ně zapomněla. Ale když před několika dny seděla tu v komnatě své, jako dnes, náhle vynořila se jí v paměti a od té chvíle jí neopouštěla; když ráno vstávala, mezi dnem, ať se čímkoli zabývala, večer, když uléhala, — a to den po dni, jako by tajemnou jakousi mocí ta slova se jí vracela a od ní neodstupovala. A co ji nejvíce znepokojovalo, bylo to, že nevěděla a domyslit si nemohla, proč právě nyní — a jak právě nyní má je uskutečňovati.

Právě v těch dnech se stalo, že Abgar přišel sám tajně k věrné Sepii a po dlouhém váhání jí sdělil, že již delší čas se cítí velice unaveným, že horečka jím lomcuje, a že právě toho dne našel na prsou, ramenech i rukou skvrny jakési, které ho pálí, a že neví, co to jest. Zkušená stařena, prohlédnuši místa ta, poznala, že jest to nakažlivá vyrážka, dosud ještě na celém těle nepronikající, ale velice bolestná, tělo ztravující a konečně, po dlouhém utrpení, i smrti končící. Věděla také dobře, že pomoci proti tomu není. Ani nejvyhlášenější lékaři proti této nemoci léku neznali.

Zapřisahala tedy krále, aby královně a synům svým o tom ničeho neříkal, a Abgar chápal dobře, že musí rady její poslechnouti, protože prozrazení věci té by mělo v zápětí veliké zmatky a pletky a snad i boje o nástupnictví trůnu.

Dnes však rozhodla se Sebia po dlouhém duševním boji, že krá'ovně bude přece třeba o tom pověděti. A proč?

Včera vrátil se z obchodní cesty své bohatý kupec židovský, v Edesse usedlý, Jether. Na cestě navštívil i chrám Jerusalemský, aby tam obětoval Hospodinu, — a vrátiv se, vypravoval Sebiu podivuhodné věci. Objevil se v Judsku a v Galileji nový prorok, kterého někteří mají za dlouho čekaného Mesiáše, jemuž však velekněží a zvláště mocní fariseové silně odporují. O jeho působení vypravují si Židé ve vlasti své věci nejpodivnější: nejen o novém jakémsi jeho učení, ale více ještě o podivuhodných skutcích, kterých nelze činiti bez pomoci buď Hospodina zástupů nebo — Beliala. — A jako na doklad toho vypravoval, že sám byl svědkem, kterak slovy „Chci, buď čist!“ uzdravil malomocného, jehož tělo hroznou nemocí bylo až na kosti ohlodáno, tak, že byl čistý a zdravý jako novorozené dítě. Lid nemluví jinak, leč, že na svět sestoupil mezi lid svůj sám — Bůh! —

A na dnešek měla Sebia podivný sen: Přišel k ní ve snách muž, stařec mohutné postavy a nesmírně úctyhodného vzezření, jemuž bílý vous splýval až po pás. Skloniv se nad ustrašenou ženou, zadíval se na ni šedýma, jako ocelovýma očima přísně, skoro hněvivě, a řekl jí: „Dokdy budeš kulhati na obě strany? Proč neplníš slova Tobiášova? Nevíš, že i já u vdovy Sareptské z vůle Boha Abrahama, Isáka a Jakuba, otců našich, musil jsem je plniti?“ A zdvihnuv velitelsky ruku, pohrozil jí a — — vzdaloval se do tmy, až se jako přízrak v temnotě rozplynul . . .

Sebia od té chvíle oči nezavřela; stále majíc vidění Eliáše proroka, jehož poznala dle slov jeho,

před očima, uvažovala a uvažovala. Slova Tobiášova? Ale ta se vztahují na Boha živého, pravého — což mají nějaký vztah i k onomu Proroku tam daleko ve vlasti? Když Židé, v cizině dlící, tak rádi slýchali ony krásné zvěsti o Tobiášovi a Esther, kteří také ve vyhnanství v cizině dlíce, roznášeli známost o Bohu pravém mezi pohany, kdež pak je mohlo napadnouti, že by slova ta vztahovati se mohla na osobu jinou, leč snad Mesiášovu, až přijde? Či je to přece onen Prorok, zaslíbený Mesiáš? Ach, kdyby byl, ten arci jediný mohl by Abgara krále, miláčka jejího, uzdravit! — —

To bylo, co v mysli přemítala, až konečně dospěla k rozhodnutí. Sdělí věc, jak jest, přece královně a s ní se uradí, co činiti. Pak teprve povědí obě výsledek Abgarovi.

II.

Královna Palmyra pocházela z královského rodu perského. Odkojena byvši v rodišti svém, mohutné Persepoli, naukami Zarathustry, tak lidumilnými, byla pravou matkou lidu svého a brzy získala si lásky nejen královy, ale i poddaných jeho. Na Sebiu s počátku poněkud žárlila, ale když se přesvědčila, že stará židovka nikterak nezneužívá vlivu svého na krále, a poznavši, jak věrně oddána jest tato nejen králi, ale i rodině jeho, brzy si ji sama také oblíbila. Nic nebyly platny intriky nejvyššího mau-bada čili kněze edessenského Arsese, jenž hleděl na oblibu židovky v rodině královské velice nelibě — obě ženy pojila láska k Abgarovi, a Sebia i Palmyra takřka závodily spolu v péči o krále a jeho syny.

Sebia chtěla královnu ušetřiti bolestné zprávy o těžké nemoci Abgarově, ale nyní váhati již nechtěla, a proto vydala se do zahrad královských, kamž jiní přístupu neměli, aby královně vše sdělila.

Obě ženy brzy se dohodly a nyní čekaly jen, až král sám, jak v podvečer činíval, přijde do zahrady.

Prostranná síň paláce královského, která do zahrady byla otevřena a toliko řadou alabastrových sloupů od ní oddělena, spojena byla s vnitřními prostrami paláce dlouhou chodbou, která střežena byla na každém konci dvěma kopínníky. Stěny vyloženy byly stříbrem a drahokamy, které vrhaly nesčetné blesky všech duhových barev, jakmile na ně padly paprsky sluneční. Mramorová podlaha pokryta byla koberci perskými, na nichž ležely polštáře, stříbrem a zlatem vyšíváné. Toliko pro krále a královnu stály tu dvě pohovky se zlatými opěradly, potažené látkou zlatotkanou. Pohled do zahrady, velmi pečlivě pěstěné, s nesčetnými záhony libovonných květin, byl čarokrásný; v hustých korunách oliv, tamaryšků a fíkovníků rozléhal se jásavý zpěv ptactva, k němuž mísilo se snivé šumění stromů jako obrovské harfy Aeolovy.

Královna dala už rozkaz, aby přiveden byl Jether, jenž by králi podal zprávu o všem, co vypravoval Sebi.

Skvostné opony, tkané z bílé a modré vlny, visící ve stříbrných kruzích na purpurových šňůrách, které dělily síň od chodby, se rozhrnuly a král se syny svými přicházel. Těžce napadal na jednu nohu, která následkem nemoci ztratila pružnost a sílu; proto musili ho podpíratí dva z jeho osobních eunuchů. Královští princové, dva hoši velice libého vzezření, vběhli vesele, pozdravili uctivě matku svou, ale hned

zase odběhli do zahrady, odkud za nedlouho bylo slyšeti bujně jejich dovádění. Král Abgar velice se lišil od otce svého, který vládl zcela po způsobu perských samovládců, mnohdy krutě a bezcitně. Syn jeho však, patrně vlivem vznešených zásad, které mu nenápadně vštěpovala Sebia, a pak i působením mírné, tiché ženy své Palmyry, zavedl u dvora edessenského dosud neobvyklou vládu dobroty i spravedlnosti zároveň, takže poddaný lid ho zbožňoval; v rodině pak, trpce vzpomínaje na tvrdé mládí své, byl jak jemným chotěm, tak i něžným otcem. Četným ženám svým, které mu maubadové a magové z politických důvodů vybrali, popřál veliký palác sousední, kdež, až na svobodu, žily v přepychu a blahobytu — a vzájemných potyčkách, a v kruhu rodinném požíval pravého štěstí ve vzájemné srdečnosti, důvěře a lásce.

Sotvaže ho královna a Sebia shlédly, vyšly mu rychle vstříc; královna rozkázala eunuchům, aby čekali v chodbě, sama pak lehce pomohla Abgarovi posaditi se na pohovku. Sebia pozdravila pána svého uctívou poklonou, výsada to, kterou jí dvoráné velice zazlívali, ale kterou král věrné své chůvě dovolil s ohledem na víru její, která jí nedovolovala klekati a na zem padati, leč před Bohem svým.

„Pán můj dnes už odpočinku potřeboval“, řekla královna chotí svému, když pohodlně na pohovce se rozložil. „A kdybych byla věděla, co vím dnes, byla bych tě dávno již prosila, aby ses více šetřil a starosti a záležitosti vladařské přenechal mou-
drému Arsesovi — —“

Král překvapeně se na ni podíval. „A co ví dnes sladká Palmyra moje?“

„Měla bych se na tebe hněvati — kdybych to dovedla“, řekla královna, a dobrotivý, oddaný úsměv

ozářil líce její, „že's neměl ke své Palmyře tolik důvěry, co tuhle k té zrádné Sebií, která mi snad urve celé srdce tvoje, až pro mne nezbude ničeho“.

Abgar znovu se zarazil; míní to Palmyra doopravdy? Ale pohled na Sebií, která rovněž se usmívala, ho poučil, že mezi dušemi jemu nejvěrnějšími není žádného nedorozumění. Dvojnásob jsa potěšen, odvětil stejně žertovně: „Ano, ano, spikli jsme se proti tobě a všemu dvoru našemu; nikdo nebyl do spiknutí našeho zasvěcen, leč my dva — a nevím, jaký hrozný trest stihne zrádnou Sebií; musíme se hned oba, které zradila, o tom poradit“. Král, trpící mimo bolesti tělesné i tím, že musil — kromě chůvy své — přede všemi utrpení své skrývat, již dlouho nezažertoval. Proto obě ženy nyní radostí zaplesaly: — je to snad známka, že mu jest lépe?

„Budeš musít soudit sám; i já šla za tvým příkladem a spikla jsem se také se Sebií — proti tobě.“ Abgar tázavě na ni pohlédl. „Dovolíš“, pokračovala Palmyra, „aby směl před tebe předstoupit Jether, židovský kupec? Rády bychom, aby ti vypravoval něco, co nás velice zajímalo a co snad i tebe bude zajímat.“

„Vidím, předně, že jsem proti vám ženám sláb, a musím tedy povoliti, a pak, co zajímá moji Palmyru a věrnou chůvu zároveň, nebude ani pro mne bezvýznamné. Dej ho tedy zavolati.“

Královna hodila do měděné, pozlacené misky stříbrnou kuličku — obé leželo na zvláštním, zlatém podstavci vedle pohovky, — a na jasný zvuk, jenž z misky zazněl, objevil se tiše jeden z eunuchů a vrhl se na zem. „Podívej se, čeká-li venku žid Jether. Je-li tam, uveď ho sem“, poručila Palmyra. Eunuch odešel.

„Pane můj, světlo života mého“, nyní teprve promluvila Sebia, „vznešené velitelce mé i mně, otrokyni tvé, tolik na srdci leží tvé zdraví a tvé štěstí. Nezatvrzuj, prosím, srdce svého, až uslyšíš krajana mého, jenž divné přináší zvěsti z vlasti naší, ze které se vrátil. Pro lásku k dítkám svým i k lidu svému učin vše — vše — vše, aby se ti zdraví vrátilo. Vzpomeň na příběh Naamana syrského, který jsem ti kdysi vypravovala, — a Adonai Šammai, Bůh otců mých, uslyší tebe.“

Nežli král mohl odpověděti, přivedl eunuch Jethera. Žid sklonil se až k zemi a pak tiše čekal. Na Abgarovi znáti bylo jakési rozechvění; nechápal, co vše to znamená, ale tušil, že tu jde o důležité věci. Ale opanoval se, když měl kupce osloviti.

„Bylo mi sděleno“, řekl král, „že máš zajímavé zprávy z vlasti své. Vypravuj nyní — a Ormazd dobrotivý dej, aby, co povíš, tobě i jiným bylo k dobrému! — Ale pamatuj, že o všem, co zde se nyní děje, nesmíš nikomu říci, dokud sám ti nedovolím!“

Jether znovu hluboce se uklonil a skřížil ruce; že tu viděl Sebiu, ho upokojovalo, a lehký pokyn její hlavy dodal mu myslí, že si umíní, že nezamlčí ničeho.

„Vznešený králi králů“, začal řeč Jether, „poslední sluha tvůj jest šťasten, že smí pohlédnouti ve tvář tvou, a věrně splní vůli tvou i za cenu krve své. — Služebník tvůj vykonal již mnoho cest do svatého města Hospodinova, aby dle Zákona tam přinesl oběť, — ale nikdy dosud neshledal vlast svou, ani velebnou svatyni Hospodina Boha živého, třikrát svatého, ani lid svůj v takovém vzrušení, jako při poslední cestě své. A nikdy také neprožil udá-

lostí tak podivných, jako letos. Kdyby měl všechno podrobně líčiti, dlouhé hodiny by nestačily. Co tedy z toho všeho má nyní vypravovati? Zdaž o velkém proroku Janovi, synu Zachariášovu, jehož hlas podobá se hlasu lva z pouště, jak jest mocný a srdcem zachvívající? Zdaž o tom, jak na slovo jeho sta lidí vyznává veřejně hříchy své a dává se omýti a očistiti vodou, kterou z řeky Jordánu prorok ten je křtí křtem pokání? Či o tom, jemuž Jan, jak sám praví, přišel připravit cesty, a jenž jest ještě větší, než on sám, toliž o jiném proroku z Nazareta, jenž nemá jiného jména, leč Ježíš, a sám se nazývá synem člověka? Či o neslýchaném dosud učení jeho, o novém království na světě, které nazývá královstvím Božím? Či o svatém jeho životě, jeho dobrotě a milosrdenství, či o jeho divotvorné moci, kterou uzdravuje nemocné a mrzáky, ba i malomocné jediným slovem svým, kterou vrací slepým zrak, hluchým sluch, kulhavým chůzi a přímou postavu? Či o tom, jak z Chrámu, té perly okrsku zemského, vyhání kupce a penězoměnce, a nikdo se neodváží vzepřít se mu, ani král, ani vladař římský, ani naši nejvyšší kněží, ani svatí národa našeho, přísní fariseové? Či o matce jeho, tak milostné a tiché a tolik dobrého působící, či o učenících jeho, kteří vše opouštějí: domy i živnosti své, ženy i dítky své, — a jdou za ním? — — Tolik, tolik toho jest, že služebník tvůj, nejmocnější pane můj, neví, co by vybral a dříve líčil! Račiz tedy sám určití, a sluhovi tvému radostí a rozkoší bude, pověděti, co ví, protože všechno, všechno to jest tolik jímavé a uchvacující, — a proto že by sluha tvůj stejnou radost a rozkoš rad způsobil pánu svému, kterého, tak jako všechen lid, má tolik, tolik rád — — !“

Slova židova zněla tak vřele a srdečně, tak nadšeně, že nebylo nejmenší pochybnosti, že jdou mu z nehlubšího srdce, že nic na nich není strojeného, že až královně i Sebií vehnalo pohnutí slzy v oči, — a král? — Král tu seděl nehýbaje se, — ale třásl se na celém těle. Jest tohle všechno možno? A je-li tomu tak, kdo jest ta tajemná osobnost, která to vše dokáže? Toť přece jsou věci, které může učiniti toliko Bůh! Ale Zendavesta, posvátná kniha Peršanů, nikde nic takového o Ormazdovi nebo Ahrimanovi nevypráví! A je-li to vše pravda, pak neobstojí před mocí takovou žádná nemoc, žádný neduh, žádný, tedy ani — jeho! Bylo by tedy možno, že by i jemu se mohlo vrátiti dřívější zdraví? Že by se nemusil obávat hrozných bojů o nástupnictví, když jeho synové jsou ještě nedospělí, — že by nemusil se báti intrik ctižádostivého, pyšného maga Arsese, jenž tak zřejmě naznačuje svými věštbami, že mu nejde o nic menšího, leč o trůn královský? — Ale dříve pravdu, pravdu!

Král Abgar probral se ze svého zadumání. „Jether“, pravil, „a to vše, cos tu řekl, jest pravda? Nic si's nepřibájl? Ještě máš čas, vyloučiti z vypravování svého, co není zajištěno, a já jen se vysměji tvé lehkověrnosti. Ale kdybys mne přelhal, jménem Ahrimana ti slibuji, že bych to dovedl přísně ztrestati!“

„Vznešený králi, pane pánů“, hájil se Jether, „nikoli já sám, ale celá řada mých souvěrců byla toho svědkem, a to i odtud z tohoto města, a ještě více z celé tvé říše. Od Eufratu i Nilu, ze Sáby i Parthysey, ze všech končin bylo nás židů na svátcích několik set tisíc — a všichni ti to tisícové dnes vypravují doma, co já zde, a mnozí, mnozí ještě více. — Ostatně, dovol, jasný králi, abych směl podati malý

důkaz hned: Bývám noclehem v Jerusalemě u Obéda, syna kněze Simeona, který před třiceti lety prý na loktech choval jako dítě tohoto velikého proroka nazaretského. Zná tedy i matku jeho. Od ní má opsánu píseň, kterou kdysi zapěla, nežli dítě porodila, ve veliké radosti, když prý posel s nebe jí zjevil, čím to dítě bude. Mně ten chvalozpěv tolik se zalíbil, že jsem si ho nejen od Obéda opsal, ale nosím ho i stále u sebe; jest krásnější než chvalozpěv hrdinné Judith a vznešenější nežli chvalozpěv Mojžišův. Smím jej přechísti?“

Král mlčky kývl hlavou. Jether vyňal ze záhybu roucha svého malý list papyrusový, na němž rydlem vyryta byla tato slova:

Velebí duše má Hospodina a duch můj zaplesal v Bohu,
 Spasiteli mém,
 že vzhlédl na ponížení své služebnice, neboť hle, od této
 chvíle blahoslaviti mě budou všechna pokolení,
 protože velike věci učinil mi ten, jenž jest mocný, jeho
 jméno jest svaté,
 a jeho milosrdenství trvá od pokolení do pokolení, těm,
 kteří se ho bojí.
 On učinil mocné věci ramenem svým: rozptýlil pyšné
 smýšlením srdce jejich, sesadil mocné s trůnu a po-
 výšil nízké.
 Lačné naplnil dobrými věcmi a bohaté propustil prázdné.
 Ujal se Israele, služebníka svého, aby byl pamětliv svého
 milosrdenství, jakož mluvil k otcům našim, vzhledem
 k Abrahamovi a potomstvu jeho na věky.

Obchodník četl zvolna a důrazně. To znělo zcela jinak, nežli knihy Zarathustrovy a jeho vykladačů. Oči Sebiiny, zvolna oschlé, zářily nadšením, neboť to byl dech a ohlas její domoviny, královna pak ničeho neříkajíc, hleděla jen na Abgara. Ze zahrady dolehl sem veselý smích synů jejich.

„Můžeš mi ten list zde nechati?“

„S radostí, pane a králi můj; umím jej už zpaměti a jsem jist, že i tobě způsobí tolik úlevy a radosti jako mně“, odpověděl Jether a položil list na stolek vedle zlaté misky.

Palmyra pozorovala dobře, že veliké rozčilení krále unavuje a zmáhá. Proto si pospišila a řekla: „Pane můj, dnes zatím víme dosti. Jsi unaven. Jetheru povoláme jindy, až sám určíš, o čem ti má vypravovati podrobněji. Nyní jest ti třeba klidu“.

Žid odešel a král manželce své neodporoval; jen do komnat vrátiti se nechtěl, nýbrž užiti příjemného podvečera. Sebia však děkovala Hospodinu, tušíc, že sémě jest zaseto a jistě vzklíčí.

III.

V nádherné komnatě paláce svého seděl na skvostném divanu vrchní mag edessenský, Arses. Komnata tato, v hořejším patře palácovém, měla prolomený oblouk místo okna, jímž viděti bylo daleko po rozlehlé rovině Eufratské. Arses zamyšleně hleděl na četné háje palmové, jímž vláhu životadárnou přiváděla hustá síť průplavů, ústících do Eufratu.

Před ním na jiném divanu pohodlně hověl si jeden z eunuchů, jehož jsme viděli v paláci královském, an podpíral krále. Jsa ukryt za oponami, dělicími zahradní síň od vnitřní chodby, vyslechl celou rozmluvu a nyní vše vypravoval Arsesovi. — Ale mimo to podařilo se mu vypátrati ještě více: celý plán krále i obou žen, Palmyry i Sebie.

„Tedy toho řeckého hejska“, řekl Arses, „zvolil si král za důvěrného posla? Jak mi jest protivno už jméno jeho! Neblouzní o jiném, leč jen o ně-

jakém Zeusovi, Apollovi a Atheně, — a božskému Ormazdovi úctu odpírá! A král ho v tom podporuje! — Tvá zpráva jest velice důležitá; konečně máme něco určitého proti králi, jehož hloupý lid tak miluje! Zůstaneme tedy na tom: za každou cenu musíme docílit, aby Agathoklés obrazu toho nepřinesl: buď se mu stane neštěstí na cestě a k onomu podvodníkovi se nedostane, nebo ho zničme na cestě zpáteční. Vyvolím k tomu lidi nejobratnější a nejschopnější. Ty víš“, — dodal, vstává, — „že úřad vrchního eunucha máš jistý, jakmile Abgara se zbavíme. Jdi nyní, pátrej dále a o všem hned mi podej zprávu.“

Eunuch Hušun odešel, Arses pak činil přípravy, jak uskutečnit plány smluvené.

Agathoklés byl jónský Řek z ostrova Ikarie v moři Aegejském a výborný malíř. Abgarovi doporučen byl samovládcem samosatenským, jehož království prostíralo se podél Eufratu severně od Edessy. — Za nějaký čas po památné rozmluvě s Jetherem v zahradní síni královské, zavolal si ho král k rozmluvě, o níž mu přikázal úplnou mlčelivost. Po celou tu dobu nosil král list, který mu Jether postoupil, u sebe a často si četl chvalozpěv na něm napsaný. A čím častěji jej čítal, tím hlubší rostla v něm touha i důvěra, že onen Divotvorce i jemu by mohl pomoci; ač nemoc jeho nyní stále více postupovala, takže už cítil, jak jeho tělesných sil stále ubývá, a celé tělo pokrývalo se skvrnami, boulemi a ranami velice bolestivými, — ku podivu! cítil, že ho to neznepokojuje; cosi mu stále řkalo, že bude uzdraven, a sám těšil a konejšil Palmyru i Sebie, které s úzkostí pozorovaly, že nemoc už utajiti nelze. Konečně uzrálo v něm pevné rozhodnutí.

Vyslechnuv jak Jethera podrobněji, tak i jiné židy edessenské, ustálil se konečně na tom, že vyšle schopného malíře do země judské, aby zachytil obraz velkého proroka nazaretského; cosi mu stále říkalo, že, je-li opravdu onen Ježíš sám Bůh, už pouhý jeho obraz by jej uzdravil, — a proto, domluviv se s Palmyrou i Sebií, vyslal na cestu tuto Agathokléa. Měl býti provázen jen malou četou spolehlivých, silných vojáků a služebníků, měl vybrati pro proroka dary a nenápadně vyjeti z Edessy, aby cesta jeho nevzbudila pozornosti. Na zradu eunuchovu král ani královna ani zdaleka nepomyslili.

Proto také nevěděli, že hned za Řekem, téže noci, vyjel z paláce maubadova jiný oddíl, jenž měl přesné rozkazy, jak zhatiti účel cesty Agathoklétovy.

Abgar měl, musil umříti, aby Arses opanoval sám — —

IV.

Jaké tedy bylo zděšení Arsesovo, když za několik neděl přiběhl k němu znenadání Hušun a bez úvodu, v největším ustrašení ze sebe vyrazil: „Agathoklés a Ithar se vracejí. Právě přijel posel od nich, že se blíží k městu, dobře pořídívše, a král s královnou ihned vyjeli jim vstříc!“

V první chvíli nebyl Arses ani slova mocen, úžas jako by ho ochromil; vyjeveně pohlížel na eunucha.

Konečně se vzpomátoval: „Šlíš? Což by Beludži úlohu svou nesplnil? A nedal by mi o tom věděti!“

„Nemohu ti více sdělit“, řekl Hušun. „Abgar, který, jak víš, už nemoci své utajiti nemohl, nedbal ošklivosti, kterou vzbuzuje pohled na něho, a odejel

ihned, jakmile voják Itharův na koni, pěnou pokrytém, dojel a zprávu mu podal.“

Arses nebyl však muž slabé povahy; hned se vzpamatoval a hned také dovedl jednati: „Pojedeme za nimi; ty se mnou! Jeli branou západní?“ „Tak jest; král nechtěl čekati, až přijedou. Daleko nebudou.“ Nejvyšší maubad dal ihned potřebné rozkazy. —

• • •

Ve skrytu tiché komnaty své zatím Sebia na zemi klečíc s rukama rozepjatýma, vysílala úpěnlivé prosby k Hospodinu, aby se smiloval nad milovaným pánem jejím a nezklamal důvěry jeho i její. Už ani souvislé modlitby schopna nebyla; jen stále a stále opakovala povzdechy Žalmistovy: „Ukaž nám, Pane, tvář svou a spasení budeme“, a jiný: „Ochránce náš, Bože, shlédni na nás a pohlédni milostivě na pomazaného svého!“ Kolikrát králi i choti jeho i sobě opakovala v těchto dnech: „Učiní-li Hospodin, Bůh otců mých, velikou věc tuto a prokáže-li nám milosrdenství své, nesmíme kulhati na obě strany“. A Abgar s důvěrou a spolu s odhodlaností stále rostoucí vždycky odpovídal: „Ne, nezůstanu státi na polovici cesty. Neboť, uzdraví-li mne prorok onen, jak prosím a doufám, pak on jediný má právo na celý život můj, který bude jeho, an bych bez něho bíděně zahynul . . .“

A Sebia, sebou jsouc si už jista, dnes volala už jen o sílu pro pána svého, prosila Hospodina, aby dílo začaté sám milostivě dokončil . . .

• • •

Malý průvod, provázející Abgara a Palmyru, budil po ulicích nesmírnou pozornost. Nikdy ještě neviděli obyvatelé města krále svého takto tryskem uhánějícího; vždycky provázely ho řady dvořanů a státních hodnostářů — a dnes? Všecky předpisy obřadního zákona, tak složitého, byly zanedbány, že nebylo divu, když občané zapomínali i na to, aby v pokoře vrhali se na zem a tak vládci svému vzdávali povinnou úctu.

Ale ještě více! O nemoci králově pronikly již z paláce všelijaké spletené povídačky. Ale skutečnost, jak se lidu nyní zjevila, převyšovala všecko: král seděl na koni shroucen, a na tváři i krku, které zapomněl zahaliti, zřítí bylo rány a boule, které všecky tělesné síly jeho ztravovaly. To nebyla hrdá, krásná postava, plná velitelského půvabu, jak ho dříve vídali, — a lid užaslý sledoval ho pohledy zděšenými, a otázek nebylo konce. Někteří zvědavci odvážili se toho, čeho by si nikdy jindy nedovolili: dali se v běh za ujíždějícím průvodem, řady jejich rostly — a nikdo jich neodháněl, nikdo nezastavoval! Všecky zvyky a staleté zákony jako by na hlavu byly postaveny — — Vše to bystře sledoval Arses, jenž s Hušunem brzo průvod králův doháněl, a v očích jeho svítil zlověstný oheň . . .

Těsně před branou západní vyjeli průvodu vstříc z brány dva jezdci na upocených ořích: Agathoklés a Ithar, velitel stráže ho provázející. Hned zarazili koně, seskočili a Agathoklés, stanuv před králem, zdvihl do výše jakýsi balík, podal mu jej, sáhl za ňadra a vytáhl cosi v hedvábné látce zabaleného, poklekl a se slovy: „Sláva a blaho králi králů!“ podal králi nějaký dopis.

Nevýslovné vzrušení, které zřejmě ukázalo se na tvářích Abgarových, jako tajemnou silou pře-

neslo se na všechny svědky tohoto výjevu. Nikdo nevěděl nic určitého, ale všichni tušili, že se tu děje cosi svrchovaně významného. Arses krále očima téměř polykal.

Abgar dopis prudce uchopil, přitiskl ke rtům a na čelo, — ale neotevřel. Tajemná jakási síla rázem rozproudila se jeho tělem, tváře dosud zbledlé zalily se zdravým, svěžím ruměncem, kalné oči se rozsvítily — a náhle na koni posadil se přímo, velitelsky, jako by o nemoci ani nevěděl. Ale že skvrny a rány s tváře jeho zmizely, ani sám si neuvědomil.

„Neseš, co jsem žádal“, zeptal se Řeka hlasem vzrušeným.

„Nesu, pane můj; nesu obraz a nesu dopis od samého Proroka . . .“

„Nuže, zpět do paláce!“ zvolal král. V tom oči jeho padly na Arseta. „Ty zde? A Hušun s tebou? Jak jste věděli — —?“

„Králi králů“, pevným hlasem zvolal Ithar, „Arses a Hušun jsou velezrádci. Zabezpeč si je, nežli plány své uskuteční!“

Abgar s úžasem naň pohlédl: „Velezrádci? Víš, co pravíš?“

„Pane můj“, vmísil se do toho odvážně Agathoklés. „Ithar má pravdu! Toho, jehož jsem zobrazoval, se dovolávám, že ti to dokážeme. Rozkaž Itharovi, ať oba zatkne; hle, už pomýšlejí na útěk.“

Bystří Řek zpozoroval, že nejvyšší mag a eunuch pohledem se dorozuměli a již již koně obracejí. Ale Ithar, nečekaje na rozkaz králův, popohnal koně, chopil uzdy obou ořů, na nichž Arses a Hušun seděli, a zahřměl: „Ani krok dále! Králi, neváhej! Zapřísahám tě! Prosím o rozkaz“.

„Nuže dobře, zatím jste zajati a pojedete s námi. Stala-li se vám křivda, dostane se vám zadost-
učinění!“

Nemohlo býti zřejmějšího důkazu tajemného, náhlého působení jakéhos, nežli že se vrátila Abgarovi bývalá jeho ráznost; a hned byla obliba jeho u lidu větší, než sám tušil, neboť Arsetova neoblíbenost už i v lidu příliš se rozmohla — krátce, z lidu neozval se ani hlásek odporu proti zatčení nejvyššího maga Ormazdova.

Abgar obrátil se k zástupu, který vše pozoroval v nejvyšším úžasu, ničeho nechápaje: „Lide můj, zatím věz, že poslové ti to přinesli králi tvému uzdravení. Oslavíš radostnou tu chvíli se mnou! Zatím vraťte se klidně ke svému zaměstnání; zanedlouho zvíte vše podrobně“, a již obrátil koně na cestu k svému paláci a průvod jeho za ním.

V.

V zahradní síni měli Agathoklés s Itharem podat králi zprávu. Král, všecek omládlý a jako znovuzrozen, poručil, aby tam přivedeni byli synové jeho a mimo ně pak i Arses a Hušun a několik nejvyšších hodnostářů královských, a ovšem i bojovníci a služebníci, kteří posly jeho k proroku prováděli. Královna a Sebia seděly v závoje zahaleny za skvostnou oponou.

„Přemocný vládce“, začal Agathoklés, „dovol, abychom si zprávy své rozdělili — každý o tom, co bylo jeho úlohou. Nejdříve nechť Ithar vypravuje, co stalo se na cestě.“

Chytrý malíř, jenž nebyl z velkých hrdin, věděl, že na tomto oddílu výpravy mnoho slávy nesklidil,

Král s úsměvem obrátil se k Itharovi: „Nuže, mluv nejprve ty. Ale vezměte to oba zkrátka; vidíte, že hoříme všichni nedočkavostí“.

Ithar, rodem Armén, byl muž obrovské postavy a síly. Kdysi v boji král sám zachránil mu život, když se naň vrhla celá smečka Parthů, — a od té doby lnul k Abgarovi oddaností téměř věrného psa; proto také král ho vyvolil při poslání tak důvěrném a důležitém za vůdce výpravy. Jsa od malička zvyklý boji, příliš obratného jazyka nebyl.

„Pane můj, víš, že to nedovedu, leč zkrátka. Raději jednám, než mluvím. To, co jsem na cestě udělal, jest docela jednoduché, že to ani za mnoho slov nestojí. První den, jak jsme vyjeli, popohnali jsme koně i velbloudy, takže nás noc zastihla už na pokraji pouště. Vybral jsem místočko vhodné k noclehu na kraji houštin, u nichž poušť končila. První stráž jsem si ponechal sám, protože ostatní vedrem denním a rychlou jízdou byli příliš zemdleni. Já už něco vydržím. Sotva soudruzi usnuli, zdvihl můj kůň, u něhož jsem seděl, hlavu, jako by cítil, že někdo se blíží. Zpozoroval jsem tlupu jezdců, kteří jeli po naší stopě. Napřed jeli dva jezdci, patrně vůdcové. Připlížil jsem se se strany a náhle vyskočil mezi ně, každou rukou uchopil jsem jednoho a strhl je s koní. Poznal jsem maubada Bardiju a eunucha Arsetova. Vojíni jejich chtěli je brániti, ale na můj výkřik přihnali se Řek a naši soudruzi. Na štěstí byl mezi průvodci magovými můj krajan. Vysvětlil mi, že jedou za námi, ježto mají zabrániti naší zradě. Arses jim řekl, že chceme přivésti vojsko krále damascenského proti Edesse a Abgarovi. Nebylo nám těžko je přesvědčiti, jak byli oklamáni: Řek ukázal jim tvůj dopis, který měl dodati Proroku. Vojíni, kteří ti věrni zůstali, byli

tak rozezlení, že chtěli maubada i eunucha pověsiti na nejbližší strom. Poradil jsem jim, aby oba raději spoutali a zatím je střežili, než my se vrátíme ze Syrie. Když jsme jeli zpět, vzali jsme je s sebou. Jsou všichni s našimi průvodci pozadu; naši hoši na maubadovi vyzvěděli, že se jedná o to, abys zemřel a Arsés aby stal se králem sám. Proto jsem tě, pane, pobídl, abys ho nepouštíel.“

Ithar dlouhou řečí všecek se upachtil; jak živ tak dlouhé, souvislé řeči nepromluvil. Nyní spokojeně si oddychl a ukloniv se králi, otíral zpocené čelo.

Král hněvivě pohlédl na vrchního maga, který už už chystal se hájiti se. „Mlč nyní, to si vyřídíme potom! — Ithare, dobře's to provedl; věděl jsem, že mé důvěry nezklameš. Ale nyní mluv ty, hrdino řecký. Ale ne jako tvůj Homér!“

„Nejprve, vznešený pane, prosím, abys přečetl dopis a podíval se na obrazy.“

„Obrazy? Máš jich více?“

„Mám dva: jeden jest dílem mým, druhý vytvořil sám Ježíš! — —“

„Prorok sám?“ tázaly se obě ženy, vyskočivše. Ale král je přerušil. „Dříve nic, dokud neuslyšíme zprávu tvou, Agathokle! Cosi mě nutká, abychom přemohli svou zvědavost. Snad bude nám pak jasno, proč —“

Král uctivě tiskl k prsům dopis i balík s obrazy, Palmyra i Sebia, byť dosti nerady, zase si usedly, a Agathoklés začal:

„Když jsme přijeli do Galileje, ptali jsme se nejprve, kde nyní Prorok dlí. Má tam mnoho známých a učeníků, a tak jsme se toho dopátrali brzy; odkázali nás na místa, kde křtí druhý prorok, Jan, syn Zachariášův, někde u břehů Jordánu. Skutečně

našli jsme oba, ale každého jinde. Prorok Nazaretský učil právě blíže místa, zvaného Ono, kam za ním přišly veliké zástupy lidí. Mezi přčetnými stany blíže řeky postavili jsme i my svůj stan. Já si hned připravil desku ze dřeva zimostrázového, vosk a vše ostatní; musím tu připomenouti, že desku měl jsem zabalenu ve velkém rouše hedvábném a ovázanu stuhami tak, jak jsem ti to, pane a králi můj, právě odevzdal.“

Král při těch slovech vzal balíček do ruky, dívaje se naň znovu, takže všichni přítomi mohli si jej dobře prohlédnouti. Agathoklés pak líčil dále :

„Maje vše přichystáno a zastrčiv dopis pána svého za nádra, vyšel jsem ze stanu, abych si vyhlédl nejvhodnější místo k práci své. — Ježíš, obklopen jsa neproniknutelnými zástupy lidu, zbožně poslouchajícího, vykládal právě něco o onom druhém prorokovi, který přišel prý lidi naň připraviti. Slyšel jsem toho málo souvislého, protože jsem měl všechen pozor obrácen na něco jiného: ať jsem se postavil kdekoli, chtěje začít malbu, vždy a všude hrnuly se za mnou a tísnily se kolem mně nové a nové davy, lidé stále přebíhali, aby lépe slyšeli, a tak nemohl a nemohl jsem nikde k práci se dostat. Při tom však dobře jsem pozoroval, že Mistr, nic se v řeči nevytrhuje, pohledem svým mne stíhá a s očí mne nespouští. Několik hodin takto marně jsem se namáhal a už mne trpělivost přecházela. I povzdychl jsem si sám pro sebe : ‚Kdyby byl něčím více, jak lid říká, než člověkem, věděl by, jak důležité pro náš národ i zemi jest mé poslání a smíloval by se nade mnou a pomohl mi — — ‘

Sotvaže mi takhle myšlenka hlavou projela jako by mi ji na čele četl, pokynul Prorok jednomu z učenníků — později jsem se dověděl, že se jme-

nuje Juda Thadeáš a že jest bratrancem Mistrovým — a něco mu poručil. Juda prodral se mezi sedícími lidmi ke mně a vyzval zástup kolem mně se tlačící, aby mi udělali místo.

S velikou radostí připravil jsem si okamžitě, čeho třeba, a dal jsem se do práce; usednuv na balvan, položil jsem si desku na kolena, díval se pozorně na Mistra, načrtl první obraz a hned jsem se chopil vosku a kostěného rydla a začal jsem hlavu Mistrovu modelovat — — “

Mezi poslouchajícími panovala taková pozornost a ticho, že bylo ze zahrady slyšeti bzučící včely a drnkající cikády; i Arses poslouchal; ani se nehýbaje. Malí hošící, královští princové, Řeka očima takřka pohlcovali.

„Ach, vznešený králi, to byla práce, nad jakou těžší nikdy jsem nekonal! Kolikrát jsem si už myslel: nyní jsi tvář tu vystihl — a přece, srovnáv živý vzor s obrazem svým, vždycky jsem musil smazati, co jsem udělal. Prohlížel jsem v těch vznešených lících Prorokových co nejbedlivěji rys za rysem, tah za tahem, snažil jsem se vší silou svou vtisknouti je do vosku, — ale všechno marno; kolikrát jsem žasl, pohlédnuv znovu ve tvář Jeho: co jsem právě vytvořil, to nebylo! — Už mne hrůza jímala, an jsem se cítil státi před něčím nevystižitelným, síly mé by'y sláby na dílo uložené, chvěl jsem se a pot mne zaléval — — a tu náhle mi napadlo: Nechce-li On, nezmůžeš ničeho právě tak, jako prve dospěl jsi k němu až teprve, když On chtěl! — A jako dříve, bleskla mi hlavou prosba: „Bez tebe nesplním poslání svého, — jsi-li opravdu bytost nad nás lidi, a my nedostateční, — pomoz!“

A hle! v tomtéž právě okamžiku skončil Prorok svoje kázání a poslal ke mně zase Judu, aby mne

přivedl k Němu. „Máš jítí blíže a vyplnití své poslání“, řekl mi učeník k novému mému úžasu.

Nejjasnější pane, víš, že hned tak neztrácím hlavy, — ale za Judou šel jsem tak zmaten že jsem zapomněl i na to, že mám Mistrovi odevzdati tvoje dary. Ale přece, nežli jsme se prodrali hustým zástupem až do středu, vzpomněl jsem na ně a zavolal na Ithara, aby přivedl beránky. Sám jsem se vrhl bezděky před Prorokem na kolena, tak jako kdybych přišel před tvůj trůn, vznešený pane, — tak na mne působil pohled klidných, dobrých očí — Jeho, přece tak vznešený a veličenský. Také Ithar a služebníci za mnou padli na kolena — — “

„Protože se mi zdálo, jako by blesky šlehaly z očí a tváří jeho, jako by to byl sám Ormazd“, vpadl mu do řeči Ithar, jaksi nejistě pohlédnuv na krále.

„Dobře jste učinili“, řekl na to král. „Nebudeme Proroka srovnávat s Ormazdem; kdo mrtvé křísí a malomocné uzdravuje jediným slovem, zaslouží si té pocty, kterou jste mu vzdali. Já sám byl bych jinak neučinil — a vy jste byli zástupci mými! — Pokračuj, Řeku!“ — Ithar a Agathoklés významně se na sebe podívali.

„Podal jsem“, mluvil pak malíř dále, „Proroku tvůj dopis a Ithar s'ložil tvé dary před něho na kámen, kde dříve seděl. Já pak kleče, řekl jsem: „Služebník tvůj jest sluhou Abgara, krále edessen-ského, jenž jest nemocen a posílá ti tento dopis, pane, abys přijal od něho malé tyto dárky“. Ježíš se maličko usmál, vzal látky a zlato a dav je jednomu z učeníků, řekl mu: „Abgar jest dobrý; poslal mi něco pro naše chudé. Rozdejte jim to“. Rovněž tak poručil rozdati stádo beránek, které jsme kou-

pili a jako dar mu přivedli. Pak rozbalil dopis tvůj, velký králi, a přečetl jej; potom jej obrátil, vzal mi z ruky rydlo a na druhou stranu cosi rychle napsal, načež dopis zase zabaliv, vrátil mi jej. Nato umyl si vodou, kterou mu museli přinést z řeky, obličej a vzav hedvábný obal, ve kterém jsem přinesl desku, přitiskl jej na svou tvář. Jak jsme užasli, když mi obal zase vrátil: byl na něm otisknut obraz tváře jeho tak věrně, ach, tak, jako kdyby živý na nás pohlížel!

Lidé, kteří vše sledovali s napjatou pozorností, začali provolávat slávu Proroku a veliké hnutí povstalo mezi nimi. Já však klesl Prorokovi k nohám, zlíbal jsem mu je a — když jsem vstal — pane můj — snad se budeš na mne hněvat, ale ať se stane, co stane, — poznal jsem a věřím, že jest to Syn Boha pravého a pravý Bůh. A za tu věru chci i život položit — — a Ithar se mnou!“

„Tak jest, králi“, zvolal Ithar; „tobě věrnost do smrti, ale Jemu věrnost i ve smrti a po smrti! Sud nás, zdá-li se ti, že jsme se provinili!“ Oba padli před králem na kolena.

Abgar nebyl schopen slova; ale přece neušel mu jízlivý úsměv ve tváři Arsetově. — „Jsi hotov se svou zprávou?“ zeptal se po chvíli Agathokla.

„Už jen málo, pane můj; z davu pomohl nám zase Juda Tadeáš, a když jsme se loučili, — neboť jsme měli za to, že nesmíme ani minutu odkládati svůj odjezd, vědouce, že každý okamžik čekání je ti jako bolestná noc těžký, — řekl mi Tadeáš: „Pospěš, ať pánu svému přineseš uzdravení. Za málo let, tak mi řekl Mis'r, uvidíme se zas!“ —“

Agathoklés pokleknuv, poklonil se až k zemi a pak odstoupil. —

V zahradní síni rozhostilo se velebné ticho, které ob chvíli přerušil jen slabý vzlykot obou žen za záclonou. Král seděl hluboce zamyšlen. —

Náhle vstal, rázem strhl obal s dopisu a povýšeným hlasem, v němž chvělo se pohnutí velké chvíle, četl dopis Mistrův :

„Bůh jest duch, a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a v pravdě mají se mu klaněti !

Já a Otec jedno jsme ; kdo vidí Syna, vidí i Otce.

Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude, — kdo však neuvěří, bude zavržen.

Přikázání dávám vám, abyste se milovali ve spolek. Milujte i nepřátele své !

Pojďte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste oblíženi, a já vás občerstvím !

Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem, a naleznete pokoj duším svým !“ —

Hlas králův zněl slavnostně vážně, když dodal : „Toť poselství Proroka nazaretského ! A nyní obraz jeho !“

Vzav balík, rozvinul látky a ukázal všem přítomným tvář Mistrovi ; všem zdálo se, jako by z ní blesky vylétly a celý obraz jako by ponořen byl v jemnou modravou zář.

„Pane a králi můj“, zvolal náhle Ithar, „ejhle ten jas, z obrazu vyzařující ! Právě tak svítila zář, ale růžová, pokaždé kolem obrazu toho, kdykoliv jsme na cestě nocovali ; lidé z okolí se sbíhali, přiváběni neznámým světlem, a s údivem se nás tázali, co to jest. Bůh, nejvyšší, živý Bůh sám hledí to na nás !“

„Bůh jest duch, slyšel's právě poselství Prorokovo ; ne ten obraz jest Bůh, ale zář potvrzuje nám, že Prorok jest Bůh ! Věřím, Pane, věřím v Tebe !“

řekl král a klesl na kolena ve zbožném zanícení — a za ním všichni ostatní: ženy, vojíni, hodnostáři i princové. — Jen Arses a Hušun zůstali státi, ale zraky jejich prozrazovaly zmatek a nejistotu.

Když král vstal a pohlédl na ně, tušili oba, že se přiblížilo rozhodnutí o jejich osudu.

„Arsete, nejvyšší magu Ormazdův, a ty, Hušune, dosud věrný vrchní eunuchu paláců mých: láži se vás a žádám, abyste přímo mi odpověděli: přiznáváte se k vině své?“

„Králi, jsem pyšný, abych zapíral vůči svědkům a důkazům. A to jest odpověď má i za Hušuna.“

„Ano, v tom tě poznávám“, řekl král. „Viš také, že trestem za velezradu jest smrt! Smrt tobě i Hušunovi i pochopům vašim! — A přece ne: Slyšel's právě poselství Syna Božího: milujte se vespolek, milujte i nepřátele své. Nezemřete! Žádný z vás. Arsete, od tebe hned odpovědi nežádám, počkej, až se otáží. — Hušune, tobě daruji dům při Eufratu za branou severní, ale služby zde v paláci jsi zbaven. Jakmile bych zvěděl o nových piklech, milosti více znáti nebudu. Vaše pomocníky trestati nebudu; byli svedeni a snad se vzpamatovali. Ty, Ithare, budeš ode dneška vrchním velitelem stráže palácové, a že budeš věrně bdíti, nepochybuji. Agathoklés hned zví, jaká práce na něho čeká. — A nyní poslyšte všichni vůli mou:

Pro obraz, tak zázračně povstálý z ruky samého Syna Božího, vystavím krásný chrám, jehož výzdobu obstará Agathoklés. Ve chrámě chována bude zlatá deska, do níž zcela přesně dle dopisu vyryto bude poselství Prorokovo; dopis jeho zůstane v mém majetku a jednou, až zemru, bude mi vložen na prsa, aby mne provázel do nového života. Kdo uvěří v Ježíše, Syna Božího, bude zcela svobodně

moci vykonávati náboženství své. Dosavadní však chrámy a kněžstvo Ormazdovo zůstanou nedotčeny pro ty, kdo i nadále zůstanou jim věrni. Arses, obnoví-li mi přísahu věrnosti, zůstane i dále nejvyšším magem, maubadem maubadů, a vina jeho bude veřejně prohlášena za smazánu. — Nuže, Arsele, co nyní odpovíš?“

Oči všech obrátily se dychtivě na maga, jako by v očekávání, že nyní rozhodne se o boji nebo míru mezi mocnou kastou kněžstva perského a králem, jenž ode dneška neuznává jejího výsadního postavení.

Zraky Arsetovy mocnou jakousi silou byly přitahovány k obrazu, který král dosud držel rozvinutý; z očí Ježíšových jako by naň zírala milostnost a dobrota, která vše k sobě vábí, ale také velebnost a vznešenost, která takřka nutí padnouti na kolena; a Arses cítil, že se již již shroutí pokorně na zem před tajemnou mocí tou, a proto chtěl zachrániti aspoň zdání své stálosti. Neodvraceje zraků od obrazu, řekl: „Pane můj, vznešený králi: Ormazda se dovolávám i tohoto tvého Proroka, že věrnost k tobě ničím už neporuším — — —“

Ačkoli všem zdálo se spojení záruk magových svrchovaně podivným, přece spokojené výrazy souhlasu provázely jeho slova; král pak sestoupiv s trůnu, podal mu ruku a řekl srdečně: „Věřím ti, Arsete, an tě znám, že's veliký v dobrém i zlém. Vše jest nyní zapomenuto!“

* . *

Když všichni odešli a zůstala v zahradní síni toliko královská rodina se Sebií, po prvé spatřil palác edessenský zvláštní divadlo: klečíc před obrazem, hlasitě se modlila celá rodina chvalozpěv

Panny Marie, který jí Abgar předříkával: „Velebí duše má Hospodina . . . “ Abgar byl přesvědčen, že jen slova Mateře Ježíšovy připravila duši jeho na to, aby procilla v ní důvěra a z té víra v Syna Božího, ale netušil ještě, že se to opakovati musí a bude pokaždé, kdy duše lidská bude spěti za pravdou — k Bohu svému: skrze Marii k Ježíši!

• •

Abgar splnil slib: nádherný chrám skrýval drahocenný poklad, obraz tváře Spasitelovy, a tisícové poddaných králových před ním vzývali velikého Divotvorce, jenž milovaného jejich panovníka uzdravil. A když asi po pěti nebo šesti letech zavítal do Edessy na svých apoštolských cestách svatý Juda Tadeáš, símě zaseté už velmi vzrostlo, a apoštol křtil a utvrzoval svatým bířmováním a duše sytil nebeským chlebem Těla Božího. — —

Ale v pozdějších dobách musila církev edesská, v jejímž čele stáli mužové učení a svatí, kteří do dneška jsou ctěni po celém katolickém světě, překonati těžká pronásledování, a kdysi byl biskup edesský nucen zazdíti vzácný klenot svého chrámu kdesi ve skále, odkudž dodnes na světlo se nedostal . . .

Ale dle obrazu původního učiněna byla nejedna pěkná kopie — arci originálu nijak nedostihující — a roznesena do křesťanského světa.

Malíř Panny Marie.

Silným západním větrem hnána, rychle brázdila sličná „Nausikaa“ hlad mořskou. A bylo na čase, aby brzy dostihla cíle svého, trojského přístavu Alexandrie na pobřeží hornaté Mysie. Majitel a kapitán „Nausikay“, bohatý loďař Peripoimon, potřeboval oddechu a klidu svrchovaně. Na cestě z Korintu přepadla ho zlá zimnice, a jen lékařské zdatnosti jeho otroka Lukáše se podařilo jistě smrti pána svého vyrvat. Peripoimon stokrát si opakoval, jak jest tomu rád, že Lukáši dopřál na četných svých cestách k přístavům Velkého moře (jak tehdy nynější Středozevní moře zváno) příležitosti, aby ve školách řeckých i egyptských vzdělal se na zdatného lékaře. A aby vděčnost svoji oblíbenci svému projevil, první, co učinil, jakmile s lože povstal, bylo, že Lukáši napsal propouštěcí listinu, kterou dal mu svobodu, a bylo ještě jen třeba před úřady císařskými dodati jí platnosti. Když tedy blížila se „Nausikaa“ pobřeží Mysie, byl Lukáš, o čem dříve ani sníti se neodvážil, volným propuštěncem, který může jíti, kam mu libo, a jednati, jako každý svobodný občan římský. Ve své vděčnosti Lukáš ovšem ani na to nepomyslel, aby dobrodince svého opustil: chtěl i dále býti věrným jeho sluhou a své umění lékařské v první řadě věnovati blahu pána svého, jeho rodiny i jeho četné čeledi.

Ale v úradách věčné Prozřetelnosti jinak bylo o něm rozhodnuto.

Na přídi „Nausikay“ byla vztyčena socha Afrodity cyperské, krátce „Cypris“ zvané, a před ní byla malá miska s vonným kadidlem a pánev, na níž jeden otrok stále musil udržovati žhavé uhlí. Peripoimon, pocházející z Antiochie, byl vášnivým ctitelem této bohyně a neopomíjel i mimo čas předepsaných obětí zajišťovati si ochranu mocné Olympanky častým sypaním kadidla na žhavé uhlí; a příkladu jeho horlivě následovali i jeho námořníci.

Jediný, kdo těchto poct nikdy se nezúčastnil, byl host Peripoimonův, bohatý obchodník alexandrijský Geddiel. Jen za veliký obnos peněz odhodlal se Peripoimon vzítí váženého žida na svou loď, když v Korintu ho požádal, aby ho s sebou vzal do vlasti, protože jediné jeho dítě, dle zprávy došlé z domova, těžce se rozstalo. Přísllovečná rodinná láska, mezi židy tak vyvinutá, byla jediné s to, aby odvrátila ho od rozdělaných obchodů a odvedla ho z města pro obchod tak příznivého jako byl Korint.

Slunce sklánělo se zvolna nad hory Mysie a denní žár tlumen byl svěžím vánkem, když Geddiel vyšel na palubu, usedl pod plachtu, stín mu skýtající, a rozevřel několik závitků pergamenových, do jichž zkoumání se všecek pohřížil. Už ukazovali se šedí rackové, poslové a hlasatelé blízkých břehů. Lukáš toužebně vyhlížel k východu, brzo-li šedá mlha na konci obzoru oznámí pevnou zem.

Geddiel, všecek zabrán ve čtení, nepozoroval, že větrík, pohrávaje si rozvinutými závitky, jeden z nich zvolna odsunoval dál a dále, až náhle silněji zavanuv, zanesl jej až k nohám Lukášovým. Tento jej zdvihl a chtěl Geddielovi odevzdati, ale upozoroval, že Geddiel zatím s paluby odešel. Jen

lelmo v závitek nahlédl, a již pozornost jeho upoutána byla neobyčejnými slovy, která obsahoval:

„Ku konci. Žalm Davidův.
Nebesa vypravují slávu Boží
a dílo rukou jeho zvěstuje obloha.
Den dni vypravuje slovo to
a noc noci oznamuje to umění . . .“
— — — — —

Ā jak rychle pročítal, co na pergamenu bylo napsáno, seznával myšlenky dosud zcela neznámé:

„Zákon Hospodinův jest neposkrvněný
a obracuje duše;
svědectví Hospodinovo jest věrné
a dává moudrost maličkým.
— — — — —

Soudové Hospodinovi jsou praví,
ospravedlnění sami v sobě.
— — — — —

Služebník tvůj ostříhá jich
a v ostříhání jich odplata mnohá.
— — — — —

Provinění odpusť služebníku svému,
nebudou-li panovati nade mnou,
tehdy neposkrvněný budu.
— — — — —

I budou řeči úst mých takové,
že zalíbí se Tobě,
a myšlení srdce mého zalíbí se Tobě.
Hospodine, Pomocníku můj
a Vykupiteli můj.“

Lukáš zapomněl na dřívější úmysl svůj. Četl a četl znovu a jemný duch jeho nemohl jinak, leč diviti se vznešenosti mluvy té. Často již slyšel, že

židé mají překrásné starodávné písně, ale nikdy ještě nezatoužil blíže je poznati. Nyní tak neočekávaně jednu z nich poznává. Jaký to rozdíl mezi tím zde a básněmi, i nejvzletnějšími, jimiž pohanští, zvláště řeční básníci opěvují bohy své. Jaká to prostota a přece vznešenost. Jaká dětská pokora a přece hluboká důvěra!

Z rozjímání vyrušily ho kroky. Geddiel vracel se na palubu. Lukáš rychle přikročil k němu a podával mu závitku: „Dovol, abych ti vrátil, co laškovný větřík by ti byl uloupil“. Geddiel chtivě sáhl po pergamentu.

„Ale byl bych ti vděčen“, řekl dále Lukáš, „kdybys mi dovolil přečísti i ostatní písně, které jsem u tebe viděl.“

„A proč to chceš?“ nedůvěřivě zeptal se Geddiel.

„Jen zběžně nahlédl jsem v rukopis“, vysvětloval Lukáš, „který vítr ke mně zanesl, ale užasl jsem nad prostou hloubkou myšlenek a krásou, jakou jsou vysloveny. Znam mnoho spisů řeckých, ale nevím, zda některý se vyrovná tomu, co jsem četl na tvém pergamentu. Nediv se tedy, že dychtím poznati vašich spisů více.“

Národní i náboženská pýcha Geddielova byla chválou učeného lékaře mile dotčena. „Pak arcí tvé žádosti milerád vyhovím.“

„A byla by tvá dobrota ještě větší, kdybys mi o těch písních a i o tom, čemu snad nebudu hned rozuměti, více vyložil“, prosil ještě Lukáš.

Židovský obchodník nyní už s radostí mu to slibil, a když loď dospěla svého cíle, neopomenul Lukáše pozvati, aby ho častěji navštívil.

A od toho dne bystrý duch Lukášův čím dále tím více poznával, oč výše stojí židovská víra v jednoho, živého Boha, Tvůrce a vládce všeho-

míra, nejsvětějšího a všemohoucího, nad modlářstvím pohanským, a pomalu, ale jistě přikláněl se celým srdcem, po pravdě žíznicím, k tomuto světlu, k němuž židovské knihy Starého zákona ukázaly mu cestu.

Obchodník Geddiel ovšem nedovedl toho, aby mu dal uspokojující odpověď a vysvětlení všech záhad, které v jeho bádaivé duši zanechala tajemná proroctví žalmů Mesiánských a zvláště proroctví Iesajášova a Jeremjášova. Tu si vyhradila milost Boží, a to jinými cestami a jinými prostředky. Zatím navštěvoval Lukáš jako „proselyta brány“ synagogu Trojskou, kde bedlivě poslouchal výklady rabínů a starších židovských.

Bývalý pán a dobrodinec jeho, Peripoimon, nerad viděl toto „blouznění“, jak tomu říkal, svého propuštěnce. Aby tedy vytrhl Lukáše z ovzduší, které se mu zdálo býti pro něho nebezpečným a nevhodným, pověřil ho po několika měsících důvěrným posláním do Antiochie, rodiště jeho, užívaje vhodné příležitosti.

„Lukáši“, oslovil ho kteréhosi dne, „víš, že v Antiochii potřebuji nyní, po smrti mého věrného zplnomocněnce Oresta, někoho, na koho se mohu spolehnouti. — Tys se mnou sjezdil téměř všechny přístavy, znáš dokonale mé záměry a jsi mi věrně oddán. Odjedeš tedy do Antiochie, abys mne tam zastupoval, nežli budu moci přijeti sám. Při volbě tvé pamatoval jsem i na to, že asi rád zase uvidíš starého otce a sestřičku Euniku, kteří svého Lukáše jako svobodného muže jistě s radostí uvítají.“

Lukáš, netuše vedlejšího úmyslu pána svého, s pohnutím mu poděkoval a za týden opouštěl na bystrém plachetníku přístav alexandrijský. Nenadál

se, že po řadě let odtud vydá se na cestu jinou, daleko významnější, po boku jednoho z největších veleduchů světa.

II.

Opírajíc se jižně o poslední výběžek hor Libanonských, horu Silpius, pyšně zvedala se nad řekou Orontem „metropole východu“, mohutná Antiochie, soupeř Říma a Alexandrie nejen výstavností a bohatstvím, ale i nevázaností a porušeností mravní. Středem divokých orgií byl háj Artemidy či Diany, Dafné, pramenem bohatství pak skvělý přístav Seleucie. Zde to bylo, kde měl Lukáš v zastoupení pana svého rozvinouti novou činnost. Za mladých let ušetřen byl výstředností, o nichž stěžoval si básník Juvenalis, že řeka syrská vyprazdňuje se ve blátě římském, tím, že brzy s pánem svým odešel do světa; nyní vracel se obrněn vírou v živého Boha, přísného Soudce těch, kdož důstojnost lidskou tak hanebně snižují.

Dům Peripoimonův nalézal se na ostrově řeky Oronto, odkud do přístavu bylo nejbližší; otec Lukášův i sestřička jeho Eunika, které Lukáš hned po příjezdu k sobě vzal, nemohli si po dosavadní chudobě a strádání svém na nádherný příbytek a blahobyt v něm takřka ani zvyknouti.

Lukaš, jehož názory o ženě vlivem slova Božího zcela se změnily, byl svrchovaně potěšen, když poznal, že milenou sestru jeho dosud krásli pel a půvab divčí nevinnosti, a proto láska jeho k ní, bylo-li možno, ještě vzrostla. I té radosti se dočkal, byť po delší době, že oba, otec i sestra, ohnivými jeho slovy pohnuti, odřekli se svých nepravých bohů a modlili se s ním k jedinému Bohu živému.

Spokojeně plynuly jim nyní měsíce i leta, když tu náhle mezi Židy antiochijskými nastal nebývalý ruch. Z Jerusalema přibylo sem veliké množství rodáků; ale Lukáš nemálo se podívil, když pozoroval, jak rozdílně byli přijati: veliká část Židů antiochijských jevila vůči nim veliké nepřátelství a odpor, a jen málo bylo těch, kteří uvítali je s ochotou a láskou. Lukáš zjistil, že tuto menšinu tvořili právě ušlechtilejší duchové mezi Židy. — Příčinu toho se brzo dověděl: noví příchozí byli přívrženci onoho Proroka nazaretského, o němž sice nejednou již slyšel, ale až dosud nic bližšího zvědět nemohl. Utekli sem před pronásledováním, které v Jerusalemě proti nim vyvoláno se strany synedria. Lukáš, jehož spravedlivý duch nechtěl souditi dříve, dokud by nezvěděl přesně, co proti nim rodáci jejich mají, brzy doslechl, že jedna z četných synagog, a to v ulici „Sington“ zvané, v Horním Městě blíže pantheónu a velkého náměstí, jest místem jejich bohoslužby. Tak stal se pilným posluchačem jejich kazatelů, zvláště výmluvného Barnabáše, a poznal mezi posluchači právě duše, které ze synagog znal jako nejupřímněji po pravdě toužící, na něž nová „blahá zvěst“ padala jako blahodárná rosa.

Zde najednou byla mu Písma Zákona, která dosud vykládati slýchal, ale bez onoho vysvětlení, které nezanechává nijakých dalších záhad, zcela jasna: Celý Starý Zákon směřoval k osobě onoho zhrdaného Proroka nazaretského, neboť na Něm splnila se všechna jeho proroctví. A Lukášova duše zalévala se radostí, když porovnával vznešené učení i mravouku Jeho s pověrami pohanů řeckých, egyptských i asijských. Ale přece ještě váhal. — Ačkoli to bylo všechno tak neskonalé velebné, přece ještě jednoho si žádal: Kdo mu potvrdí, že onen Prorok

byl opravdu Synem Božím, za kterého se vydával? Neboť není-li to jisto, nemůže se najíti něco ještě vznešenějšího, velebnějšího, co by touhu lidské duše, se samým Bohem se spojití, konečně upokojilo? — —

Jednoho večera poslouchal opět úchvatné výklady Barnabášovy. Náhle nastal ruch mezi shromážděnými, a kdosi zavolal: „Rychle, přiveďte lékaře!“ Lukáš mžikem vstal a ozval se: „Kde jest mne potřebí?“

Jeden z kazatelů, Pavel z Tarsu, byl zachvácen starou svojí nemocí. Lukáš poskytl mu pomoc a péči jeho se podařilo záchvat brzy zdolati; zůstal u nemocného po celou noc, uznávaje to za nutné.

Nikdo nikdy nezvěděl, co se v té noci mezi nimi událo, — ale druhého dne hlásil se Lukáš jako nový učeník Kristův a byl přijat po doporučení Pavlově mezi katechumeny. Snadno si domyslíme, že málo komu druhému mohlo se podařiti tak působiti na ducha Lukášova, jako tomu, jenž před branami Damašku Krista oslaveného spatřil a od Něho veliké své poslání přímo obdržel.

Lukáš přilnul celou svou bytostí k evangeliu, zvláště když si ho oblíbil jeden ze starších církve antiochijské, Lucius Cyrenský; našel ve scestovalém Lukášovi druha, s nímž mohl o vlasti své hodně si popovídati. Ten ho také uvedl do shromáždění křesťanských a byl mu nejen otcovským přítelem, ale i pečlivým učitelem. Lukáš takto rychle prospíval ve víře i milosti, a radost jeho, že i milená sestra i otec jeho s ním dočkali se duchovního znovuzrození v koupeli křtu svatého, byla jen málo zkalena, když staříčkový otec brzo potom smrtí byl od nich odloučen. Tím více přilnuli nyní bratr a sestra k sobě a útěchy nacházeli v blaživé víře v po-

smrtný život drahého zemřelého, kdy se s ním zase setkají, aby pak už nikdy nebyli rozloučeni . . .

V domě v ulici Singon konaly se opět slávnostní bohoslužby. Bylo to v sobotu večer. Po zvyku, ze synagogy židovské zachovaném, začaty byly pěním žalmu, pak zapěli věřící jednu ze svých nových „písní duchovních“. Velebně zněla slova:

„Vstaň, který spíš,
a povstaň z mrtvých,
a osvíti tebe Kristus“.

A hned nato zase nová:

„A zjevné je veliké tajemství pobožnosti,
které zjeveno je v těle,
a ospravedlněno v duchu,
ukázalo se andělům,
kázáno jest národům,
a uvěřeno je ve světě,
a přijato je ve slávě“.

Lukáš cítil se jako by na nivách betlemských, a duše jeho, vzpomínající tajemných výjevů Svaté Noci, kterou dnes oslavovali, hořela v něm.

A hned nato kterýsi z „proroků“, kterého se zmocnil „Duch milosti a modlitby“, rozliv naň plným proudem lásku, ozval se vroucím výkřikem „Abba, abba!“ a jako nevyslovitelné úpění, jako hlas samotného Ježíše „se slzami a velkým křikem prosícího“, ozvala se modlitba, kterou učeníky naučil sám Spasitel: „Otče náš . . .“

A již vystoupil Lucius, přečetl ze závitku úryvek z proroctví Jesajášových, ohnivě přidal k němu výklad, poukazuje, jak se vyplnilo na Spasiteli, a zakončil výklad svůj modlitbou, na niž shromáždění odpovědělo: „Amen. Alleluja“. Ještě Barnabáš připojil několik kratičkových proseb, nato lámal chléb,

opakuje na památku Spasitelovu poslední večeri jeho, načež po společné modlitbě díky slavnost ukončena prostými „hody lásky“, agapami, při nichž muži mužům a ženy ženám dali „políbení pokoje“.

Hluboké ticho, které nastalo, přerušil Pavel z Tarsu. Zanoval hlasem chvějícím se vzrušením jednu ze starodávných „eucharistií“, chvalořečí, které po staletí ozývaly se v synagogách židovských:

„Velký Bože, Všemohoucí, Strašný, Bože Nejvyšší, jenž uděluješ dobrodiní a milosti, . . . který posíláš Vykupitele dětem dětí, by velebily jméno Tvé a zjevovaly lásku Tvou! — Posvěť se jméno Tvé jako v nebi, tak i na zemi! Ať druh druhu opět a opět volá: Svatý, svatý, svatý je Pán, Bůh zástupů! Plna jest země velebností Tvé!“

Shromáždění, nadšením zachvácené, pělo spolu s Pavlem, a jako přiboj mořský a hukot větru zněly hluboké hlasy mužů a nad nimi jako trylky ptačí nesly se hlasy žen a mládeže.

Slavnost ukončena, a věřící v malých hloučcích rozcházeli se už k úsvitu temnými ulicemi ke svým domácím krbům. V modlitebně zůstal jen Lukáš s přítelem svým Luciem; sestra jeho Eunika odešla s několika otroky do domu Peripoimonova.

Lukáš byl dnes mocně dojat. Slova Luciova, líčící, jak splnila se slova: „Aj, panna počne a porodí Syna . . .“, tkvěla mu v mysli. Ale toho dosud nikdy neslyšel, jak se to vše stalo; podrobnosti narození Páně dosud nebyly mu vyličeny. Apoštolové a učeníci Páně, kteří s Ním chodili od křtu Janova v Jordáně až k Jeho nanebevstoupení, ničeho nevěděli o dětství a mládí Mistrově nebo o Jeho Malce . . . Svatá, mocná touha rozehrála duši Lukášovou. — V tom připadlo na něho vytržení, viděl se zalit neobyčejným světlem, a v tom jasu sta-

nula před ním nebesky krásná Paní, mající Dítko na loktech, a s neskonalou dobrotou a s úsměvem naň pohlížejí, řekla: „Přiď a slyš, a jdi a kresli!“ A vidění zmizelo; jen záře zůstala ještě, ale i ta znenáhla se ztrácela, až zmizela úplně, — a Lukáš přišel k sobě.

Všecek udiven se ohlížel. Lucius klečel neda-leko před stolem, kde před chvílí spočívalo Tělo Kristovo, pohřížen v hlubokou modlitbu. Vyrušen byl z ní vstávajícím Lukášem, a s posvátnou úctou vyslechl od něho, co popřáno mu bylo viděti a slyšeti. Nic se tomu nedivil, ani nepochyboval, — neboť taková vzrušení, vytržení a vidění byla tehdy ve shromáždění křesťanů vlivem „připadajícího na ně Ducha“ velmi častá.

Ale Lukáš dostal od něho vysvětlení toho, co sám hned nechápal, a poučení, co má činiti. „Není pochyby“, řekl mu Lucius, „že jest to odpověď na touhu tvou, která tě v téže chvíli naplňovala. Pán ti ukazuje, že srovnává se s vůlí Jeho. Buď připraven; jakmile se naskytne první příležitost, odcestuješ do Jerusalema, kde dlí dosud „bratři Páně“, zvláště biskup Jakub, syn Kleofáše a Marie, ba i sama Matka Pána našeho, — a tam se dovíš, po čem duše tvá touží.“

„Ale, co znamená rozkaz: ‚a jdi a kresli!‘“ tázal se Lukáš. „Vždyť malovati nedovedu. A i kdybych uměl, což by umění lidské mohlo se odvážit vy-stihnouti tu nebeskou krásu a výraz očí Matky i Dítěte?“

„I v tom ti rada přijde“, upokojoval ho Lucius. „Komu dá Pán chtíti, tomu dá i uměti. — A nyní pojďme, jest už pozdě. Jsem jist, že si tě Pán volá ke zvláštní službě.“

III.

Antiochia všecka šilela opojením hříchu a rozkoše. Kde kdo opouštěl své dílny, kanceláře, obydlí chudá i paláce, — všecko obyvatelstvo proudilo v nesčetných davech do háje údolí Dafné, který zasvěcen byl hříšné bohoslužbě bohyně lásky, Afrodity. Po nesčetných cestičkách překrásného háje hemžily se dvojice i menší zástupy rozvášených pohanů, aby vyhledaly stinná loubí a skrytá zálíší luzné přírody, kde přinášely hold a oběť ochranné bohyni města i kraje výstřednostmi, které důstojnost lidskou snižují nejhloběji. Přčetné kouzelnice a věštkyně byly vyhledávány, aby za zlato a drahokamy ukájely zvědavost lehkomyšlných Řeků hrůznými mysteriemi egyptskými a frygickými.

V městě zbyly jen hloučky přísných Židů a — učeníků apoštola Pavla a Barnabáše.

V útulné jizbě domu Perimoinova seděli Lukáš a sestra jeho Eunika. Lukáš vyřizoval dopisy, které loď jeho velitele přivezla z obchodních poboček měst maloasijských a Eunika mu pomáhala. Přesýpací hodiny byly obráceny již třikráte. Konečně Lukáš vstal, protáhl se a prošel několikrát jizbou. To bylo znamením, že nejnnutnější záležitosti jsou vyřízeny. Jeho sestra, jako by na to čekala, rychle vstala, položila své štíhlé ruce na jeho ramena a lehce se rdíc, oslovila ho: „Lukáši, nyní snad budeš mít pár chvilék pro svou sestru, viď?“

Lukáš sestru dobře znal. Tak to činívala, měla-li na srdci něco důležitého. Usmál se a řekl: „Ovšem, sestřičko, nyní mám chvíli volnou. Ale vida ji, chytráčka, proč mi tak horlivě pomáhala! Nuže, jakou že odměnu si vyžádáš? Snad nechceš, abych tě doprovodil také do háje Dafné?“

„Ty zlý člověče, jak si můžeš takového cos pomysli? Dodnes a po celý život bude to černou skvrnou v životě mém, že jsem tam také kdysi, byl jen jednou, vkročila“, řekla dívka, a bílé čelo její se zachmuřilo a v očích zaplanul oheň ošklivosti a sludu.

„Nezlob se, nezlob, sestřičko“, omlouval se Lukáš, „víš, že tě jen pokouším. Znáám příliš dobře svoji Euniku a vím, jak se ti protiví zhýralost ubohých našich spoluobčanů. A o černé skvrně nemůže býti řeči; byliť jsme tehdy tak nevědomými jako krajané naši. A přece, díky Bohu živému, vyšli jsme, ne, uprchli jsme tenkrát s místa hříchu, jím přece nedotčeni. Ostatně víš, že křest smyl vinu všecku, a že nebylo by jí dnes na nás, ani kdybychom se byli jako jiní poskvřnili. Ach, jak toužím otevřítí oči ubohým krajanům mým, a povznést je k čistému světlu a nebeské výši učení Páně!“

„Lukáši“, zamyšleně a jaksi nesměle řekla Eunika, „ty budeš moci snadno splnit touhu svou. Ale co zmohu já, ubohá, slabá dívka? A přece . . .“ Oči její prosebně, toužebně zdvihly se k bratrovi.^a

„A přece . . .?“ dodával jí odvahy Lukáš.

„Pojď, sedni si tuto vedle mne“, vyzvala Eunika bratra. „Viš, že z Jerusalema přišla sem stará Rhodé, služka Matky Pána našeho. Bylo nás, žen a dívek, kolem ní jako kuřátek kolem kvočny a dychtivě jsme poslouchaly, co nám vypravovala.“ Oči dívčiny při tom v blaženém jakémsi snění zadívaly se oknem kamsi do dáli.

„Přeblahoslavená Maria“, pokračovala Eunika, „již jako tříleté dítě přivedena byla rodiči svými do chrámu, aby tam sloužila pod vedením stařícké Channy a zbožné, moudré Fenenny. A tam, tam přinesla již jako dítě Pánu v oběť život svůj, a v pěti

letech, nikomu ničeho nesdělivši, zaslíbila Hospodinu svoji čistotu na celý život. Oh, jaká to oběť! Nikdy v chrámě nebyla přinesena větší. Sta byků a tisíce ovcí ročně obětované za všechna ta století, co chrám stojí, jí nevyváží! A nyní má blahoslavená Máti řadu dívek kolem sebe, které po ní učinily, v čem jim příklad dala a cestu ukázala. Ona! — Oh, Lukáši, tys nyní na místě otce, na tobě to záleží, ty jediný bys mohl slůvkem . . . “

Dívka se zarazila; nadšení její jako by se zhroutilo v úzkostlivé obavy; tváře střídavě jí bledly a rděly se a oči horečně svítící upjaly se na bratra v zamyšlení poslouchajícího.

Před oknem vzlétla holubička a vznášejíc se ve výši, slunečním světlem jako zatopena, bílými perutěmi odrážela denní jas, že se zdálo, jako by blesky z nich šlehaly.

„Euniko, drahá sestro, jak bys mohla mít za to, že bych ti bránil! Ale rozvážila sis to dobře? Vždyť jsi ještě dítě.“

„Blažená Máti byla také dítkem, když slib čistoty Hospodinu učinila. A my, já s Theodorou, družkou mojí od malička, jsme v zahanbení si řekly, že Bůh má právo na celý život a ne jen na zbytky jeho, a litovaly jsme, že jsme dříve o vznešeném tom příkladě ničeho nevěděly. A Rhódé“, horlivě dodala, vidouc jemný úsměv bratrův, „také při tom vzpomněla, jak Pán náš kdysi blahoslavlil ty, kdo jsou čistého srdce, že Boha viděti budou, a jindy že zase důrazně hlásal, že, kdo miluje více rodiče, bratry, sestry nebo majetek, není Ho hoden. Ach, Lukáši, ty svolíš, vid, vid! Ty mi neodepřeš splnění největší touhy!“

„Kdož jsem já“, řekl Lukáš, „abych ruku kladl na to, co Pán si vyvolil! Vybral-li si tě a vnuk-

nutím svým pobídl, budu první, kdo na kolenou Mu bude děkovati. Ale, Euniko, abychom byli jisti, že Bůh tomu chce, ponecháme oba poslední rozhodnutí apoštolu Pavlovi. Co on řekne, učiníme.“

„Oh, pak jsem jista!“ odvětila Eunika. „Což nevíš, že Pavel řekl kdysi v kázání, když jsme my dívky stály kolem něho: ‚Žárlím na vás žárlivostí na místě Boha, neboť zasnoubil jsem vás jako panny čisté muži jedinému, a to Kristu!‘ Tehdy jsme mu zcela nerozuměly; nyní jest mi jasno, že nic jiného neměl na mysli. Oh, jak jsem šťastná! díky, díky tobě, dobrý bratře!“ a Eunika zlíbala ruce Lukášovy, jako by je byla zlíbala otci i matce, kdyby jí oni byli otevřeli tuto bránu štěstí a blaženosti.

Se slzou v oku sehnul se bratr, políbil sestru na vlasy a zašeptal: „Tys, dítě drahé, volna a můžeš jíti za hlasem srdce svého, ale já jsem vázán vděčností pánu svému a odejiti nesmím, ač bych tak rád doprovodil Pavla do nitra Asie*). Ale děj se vůle Boží. Bude-li mne tam chtít míti, cesty mi upraví“. A ani netušil, že cesta se mu již upravuje.

* . *

Peripoimon zcela neočekávaně přijel do Antiochie a přivedl s sebou syna svého Theofila, kterého, jako dědice svého, chtěl zasvětit do rozsáhlých obchodů svých.

Lukáš radostně uvítal pána svého i Theofila, přítele svého od let mladosti. Ale do plné číše radosti jeho, způsobené vznešeným rozhodnutím sestřiným i shledáním s těmi, kteří po rodičích byli jeho nejbližšími přáteli, padla hořká krůpěj.

*) nynější Malá Asie.

Peripoimon se určitě domníval, že „pošetilé blouznění“, jak nazýval zálibu svého lékaře a propuštěnce v Písmech opovržených Židů, dávno jest vyléčeno. Ale nyní shledal, že Lukáš nikterak netají, že celou bytostí přilnul ke křesťanům, jak v Antiochii s posměchem začali přezdívatí učeníkům nazaretského Proroka, které měli pyšní Řekové ještě v hlubším opovržení nežli židy samé. A když na naléhání pánovo Lukáš tiše, ale pevně odpovídal, že nic na světě ho neodloučí od Pána jeho, byť ukřižovaného, rozhorlil se Peripoimon do té míry, že ho ze služeb svých vypověděl: „U samých Židů jste v pohrdání, a my, národ filosofů, bychom takové bláznovy měli snášeti? Jdi si, nevděčniku, za svým Prorokem! U mne pro tebe místa není!“

Tvrdými těmito slovy byl Lukáš hluboce dojat. Ale když se svěřil apoštolovi Pavlovi, potěšil ho tento slovy: „Mistr náš nevinně trpěl, i my máme snášeti protivenství na světě. Ale nyní jsi volný, jak jsi toužil. Nuže —?“

„Rabbi“, prosil Lukáš, „dovol, abych tě doprovázel! Či to není zřejmá vůle Boží?!“

Pavel dal pannám, které, příkladem Euniky a Theodory rozníceny, chtěly život svůj zasvětit Bohu, doporučení na apoštola Jakuba, biskupa jerusalemského, aby je uvedl mezi chráněnký blažené Matěře Páně, Marie, — a urovnáv všechny záležitosti, s Lukášem a jinými učeníky vydal se na apoštolskou cestu.

IV.

Po silnici vinoucí se líbeznou rovinou Saronskou, kráčel osamělý poutník. Nejnebezpečnější část cesty z Jerusalema do Caesareje, totiž horské stezky, měl

šťastně za sebou, z Antipatridy začínala už pláň Saronská, kde nebylo třeba se tolik báti přepadení. V dáli před ním jako šedý táhlý oblouk vypínal se dlouhý hřbet Karmélu. Lukáš v duchu pozdravil místa, posvěcená stopami největšího z proroků Starého zákona, Eliáše, — a bezděky napadlo ho srovnání proroka s mistrem jeho, Pavlem z Tarsu. Jako tam ty cedry a olivy na svazích karmélských, — tak oba dovedli odolati v dobách nejpohnutějších; divoké bouře zuřily nad ctihodnými velikány lesů karmélských, srážely do propasti a lámaly a drtily stromy menší, slabě zakořeněné, — ale mohutné cedry každou bouří jako by nuceny, tím hlouběji a šířeji hnaly kořeny své do půdy, a tím pevněji čelily pak bouřím novým. — Takové bouře, — uvažoval Lukáš, — zmítaly mistrem mým dlouhou řadu let, co jsem s ním z Antiochie odešel, — ale Pavel, zakořeněn jsa pevně důvěrou v Boha a nadšenou láskou k Božskému Mistru svému, přestál všecky. Lukáš byl toho tichým, věrným svědkem a spolutrpitelem.

„A tak, dá Pán“, myslil si Lukáš, „přežene se přes hlavu milovaného učitele mého i bouře poslední, kterou vyvolali nad ním, kdysi jejich druhem a nástrojem, velekněží jerusalemské, když ho vehnali do rukou vladaře římského Felixe.“

Vonný, svěží větřík zahrál si s dlouhými kadeřemi a rozvlnil vous poutníkův a osvěžil potem zkropené čelo jeho. „Dnes ho zase potěším; mám tolik zpráv o Božském Mistru, po kterých Pavel tolik touží...“ Myšlenkou tou jako by občerstven Lukáš kroky zrychlil.

Ode dne, kdy připojil se k Pavlovi, mnoho se změnilo. Z učitelů a druhů jeho v Antiochii nejeden již zasloužil si „radost Pána svého“, jiní si ji apo-

štolskou prací vysluhovali. Starý příznivec jeho, Peripoimon, před pěti roky zemřel a zanechal rozsáhlé obchody i majetek svůj synu svému Theofilovi, který však zvolil si za sídlo a středisko obchodních styků světovládný Řím. Přátelství své Lukášovi nejen věrně zachoval, ale dokonce i od apoštola Pavla pokřtěn byl, což s plesáním a díky Pánu milosrdnému oznámil druhu svému z mladých let. Pozvání jeho, aby ho brzy v Římě navštívil, Lukáš dosud vyhověti nemohl. Věděl, jak jest apoštolu, mistru jeho, v občasné chorobě potřebí jeho přispění, a přilnul k ohnivému, šlechtnému „otci“, — tak musil Pavla oslovovati — celou svou duší. Zvláště nyní, když byl Pavel vězněn v Caesarei Palestinské, nechtěl ho opustiti, leč jen na několik dní, když s nějakým poselstvím musil odejíti k církvi mateřské do Jerusalema. Při těchto návštěvách aspoň mohl se shledati se svou sestrou, kterou apoštol Jakub, bratr Páně, postavil v čelo domu, kde svaté panny život svůj službě nebeskému Ženichu zasvětily.

Z takové návštěvy vracel se Lukáš také dnes, ale cosi ho pobízelo k většímu spěchu. Toužil, aby už už byl u Pavla; dávná myšlenka jeho dospěla při této návštěvě bratří jerusalemských, vlastně sestry Euniky, k rozhodnutí, a Lukáš byl už jen dychtiv toho, zda apoštol úmysl jeho schválí . . .

Pyšné stavby caesarejské již se trpytily v jasu slunečním, vítajíce poutníka; nádherný palác krále Heroda, divadla, aréna, lázně, pohanské chrámy a nade vším hrdá residence vladařů římských vypínaly se nad spleť domů a paláců bohatých obchodníků, hlavně židovských, — a od pobřeží zanášel sem severozápadní vítr sláný výpar vody mořské. Srdce Lukášovo počalo tlouci prudčeji a prudčeji.

Po dvou hodinách již seděl Lukáš s Pavlem v jízbě paláce římského vladaře v Caesarei. Vazba Pavlova nebyla tuze přísná: bylo mu pod čestným slovem dovoleno volně vycházeti, pout byl zbaven, učeníci jemu věrní směli ho navštěvovati, ba někteří mohli s ním i v zastrčeném křídle paláce vladařského přebývati. Lukáš pozdraviv staré soudruhy Timothea, Trofima, Aristarcha a Tychika, dychtil už jen, aby byl u „otce“. Proto ani neotevřel balíku, který mu Tychikos doručil se slovy: „Posel Theofilův, jenž přijel poslední lodí z Říma, přinesl to pro tebe“.

Pavla zastihl, an zamyšleně probíral jakési listy papyrové. Před ním na stole ležel jiný závitok listů pergamenových. Když vyřídil vzkazy, pozdravy a díky církve jerusalemské a biskupa jejího Jakuba, vyňal Lukáš z pod šatu balíček jakýchsi spisů a chvějícím se hlasem řekl: „Otče, pamatuješ, kolikrát jsme si na cestách našich stýskali, že nemáme spořádaného vyličení života i všeho nejsvětějšího učení Pána našeho? Jak bývali v rozpacích ti, kterým jsme při našem odchodu církve svěřovali, když učeníci naši toužili po podrobnějším vysvětlení, když některé věci jim nebyly dosti jasny . . .“ Pavlovy zraky začaly zářiti zvláštním jasem.

„Ovšem, Lukáši“, řekl, „a Matoušovo vypsání, ležící tuhle na stole, jest v jazyku aramejském, tam nahoře v Asii nesrozumitelném, a poukazuje stále ke Starému zákonu, který Řekům jest úplně neznám. Zde právě došlo mne od bratří z Říma nové Markovo vypsání života a skutků Ježíše, Pána našeho. Nežli jsi přišel, probíral jsem se v něm, ale běda, to teprve nám nestačí: jest krátké a stručné a jak vidím, obsahuje vlastně zase jen to, co v Římě káže Petr. — A přece tolik jest potřebí starším

našich církví, kdekoli jsme radostné poselství kázali, aby jak pro sebe, tak i pro učeníky měli souvislá vypsání života Mistrova, podle nichž by mohli již od dětství Jeho sledovati skutky a učení Jeho a jednotlivé události z života Jeho si připomínati a o nich uvažovati.“

„Nuže, otče“, řekl Lukáš, „my aspoň budeme mítí o tom zpráv dosti. Kdykoli jsi mne k mateřské církvi do Jerusalema poslal, abych jí donesl zbožné dárky našich věrných z Asie a Achaje, vždy jsem takřka lačně poslouchal, když bratři Páně, Jakub a Šimon, a ostatní starší vypravovali o božském Mistru; byl jsem šťasten, když, jsa s nimi účasten „lámání chleba“, slyšel jsem je, ani před obětováním darů čítali a vykládali Písma a výroky Páně, z nichž přemnohé měli na pergamentu napsané. A nad to Eunika, která znala ode dávna tužby moje, zapisovala pilně všechna ta slova, která ukládala Maria v srdci svém a mezi nimi, jako matka mezi dětmi, s takovou radostí a ochotou je opakovala, jim je učila, a která sestra pro sebe i pro mne pilně sbírala. I od apoštolů Jana, Jakuba a Judy opsala si mnohé překrásné věci: hle, tu jest chvalozpěv Panny Marie, tu zase chvalozpěv Zachariáše, otce Jana Předchůdce, tuto přesný opis rodokmenu Páně. Ovšem, nežli jsem to, co napsala žena, byl sestra má, přijal do posvátné, drahocenné sbírky své, přečell jsem všechny její zápisky starším jerusalemským i apoštolům, kteří s Pánem chodili, Jej slyšeli a znali; ti sem tam lecos opravili a pak vše schválili“ — a Lukáš ve svatém nadšení vstal, vrhl se Pavlovi k nohám a hlasem radostí se zájímajícím dodal: „a zde, otče, vše nesu tobě, učin s tím, co za dobré uznáš.“

Ruce apoštolovy se chvěly, když se probíral těmi pergamenovými listy. Zde tedy drží to, po čem tolik let apoštol-ké své práce toužil. Tu četl: Narození Pána našeho, — tam zase: Maria a Josef u Alžběty, — Dvanáctiletý Ježíš, — Útěk do Egypta, — jak mu jednotlivé listy do ruky přišly, — pak zase: Kázání Pána našeho — a pak líčení Jeho umučení.

Násilím se musili oba od drahých těch vzpomínek odtrhnouti.

„A tolik zpráv podařilo se sebrati tvé sestře?“ zeptal se Pavel.

„Nezapomínej, otče“, odvětil Lukáš, dvojnásob se raduje z toho, že takovou radost způsobil učiteli a příteli svému, „že jí věrně pomáhaly Serapie, Susana, Marie Markova a hlavně neř Matky Páně, Marie Kleofášova, a příbuzní ze Seforis a Kány.“

„Oč nyní bude snadnější a utěšenější kázání slova Páně! Ale ...“ a apoštol upadl v zamyšlení.

Lukáš, jako tělesný lékař Pavlův, znal zvyky jeho dosti dobře, a proto ihned si uvědomil, že ho nyní vyrušovati nesmí. Věděl, že, kdykoli Pavel zadíval se do neurčita, duše jeho vznášela se vždy nad věcmi vezdejšími a jiné světy se jí otevíraly; a měl zkušenost, že pak třeba trpělivě čekat, neboť Duch Páně připadl něho. Zatím tedy tiše rozvázal stuh, jimiž zavázán byl těžký balík z Říma. Úsměv spokojenosti zahrál jeho rty. „Věrný Theofil nezapomene na chudé; Otec nebeský ať mu odplatí!“ A prsty jeho, nerozbalující dále, aby cinkot zlata, které v balíku tušil, nerušil vytržení Pavlova, chopily se dopisu navrchu ležícího. A podivno: i jeho oči začaly hořeti jako by tajemným ohněm, a to stále více, když dopis Theofilův po druhé, po třetí pročítal, a byla na něm patrna veliká nedočkavost, brzo-li bude moci apoštola osloviti.

Apoštol náhle oči sklopil; žár v nich vyhasl, světlá záře, která jako by zalévala čelo jeho, se ztrácela. Zase to byl chorý, nepatrný, nevzhledný muž, který tolikrát naříkal si na zášijky a osten satana a tolikrát potřeboval pomoci Lukášovy; jen zdvojená energie napsána byla na čele jeho.

„Otče“, oslovil Lukáš apoštola Pavla, „Theofil z Říma posílá zase knížecí dar pro chudé bratry palestinské. Zde vezmi si i tento balíček. Ale nyní poslyš dopis jeho; jest mi, jako by Pán sám posílal jej právě v tuto chvíli; pochopíš to hned! Theofil píše:

„Milému bratru Lukášovi pokoj a milost budiž rozmnožena. Vím, že radost ti činím, když pro potřeby milého Pavla příkládám ti malý obnos. Že však požehnání Páně splynulo na práce mé, leží u tohoto dopisu poukázka, na kterou obchodník Efraim v přístavu vyplatí tobě pro chudé v Palestině dvacet tisíc hřiven. Já i sestra má jsme zdraví a neustále toužíme, abychom tě spatřili; arcí vše řídí věčný a všemohoucí Otec, jemuž čest a díky na věky! Velice však jsem toužil ti psát, abych ti sdělil, co starosti mi činí milená sestra má Aglaia. O slavnosti ‚majales‘ stala se svědkem rozpustilosti mládeže římské a ošklivosti až onemocněla. Tobě dobře jest známo, že ani v Antiochii nikdy v Dafné nebyla, že vždycky duši její hnusila se zhýralost a výstřednosti, ale nyní stále jen se souží a trápí nad tím, že panny římské nemají ani vzoru ani posily, aby povznesly se nad bahno a neřest, ač jinak jsou mezi nimi duše velmi ušlechtilé; všeobecný vír lehké zábavy nemá nikde hráze, kde by se zastavil. A já, já nevím, co jí na to říci. Braře, pomoz a popros i otce Pavla! Polovici majetku svého dal bych na to, aby slovo vaše rozletělo se do celého světa! —

Pozdravy jemu i tobě. Pozdravuje tebe i Euniku Aglaia. Euniky prosím, aby za mne volala k Pánu. Tvůj bratr Theofilus.“

Lukáš se odmlčel, ale z očí jeho zářila němá touha, kterou vysloviti rty se neodvážily; pokorně čekal na rozhodnutí Pavlovo.

„Lukáši!“ promluvil Pavel, a z jeho hlasu vyzníval hlubší, jakýsi slavnostní tón. „Lukáši!“ — a lékař klesl na kolena před apoštolem. „Lukáši, Pán mi právě zjevil, že blízka jest chvíle, kdy se splní, co mi slíbil, totiž, že budu poselství jeho hlásati v Římě. Do té doby budeš hotov. Zde máš sepsání Matoušovo, zde Markovo: pročteš si je a zase je vrátíš, neboť je pošlu ihned po Timotheovi církvi v Troji. A co v obou schází, doplníš a napíšeš nové blahé poselství tak, jak jsme vždy o tom horovali! — A konečně: vzpomeň na zjevení, které ti kdysi přikázalo: kresli a maluj! — Zde“, — apoštol ukázal na svazeček rukopisů Euniky — „zde máš předběžné nárysy. Maluj a kresli v poselství svém a mém nejsvětější Pannu a Panenskou Matku tak, jak po ní touží panny ducha Aglaiina. A až přijedeme do Říma, doneseš příteli svému i sestře jeho dárek nejvzácnější. Milost a pokoj Pána našeho Ježíše Krista buď s tebou!“ A jeho žehnající ruce spočinuly na hlavě Lukášově.

• • •

Když z jara roku 62 apoštol Pavel byl uvězněn v Římě, an se v Caesarei odvolal k samému císaři, přihyl tam s ním i věrný průvodce jeho Lukáš. V Římě navštívil Theofila, který s jásotem přivítal hosta svého. Radost Theofilova však neznala mezí,

když Lukáš jemu a sestře jeho podal nové blahé poselství, sepsané pro křesťany, jak ze židovství, tak z pohanství obrácené, a v čele jeho — v prvních dvou kapitolách — nádherný, opravdu Duchem svatým kreslený obraz Panenské Matky i Božského Dítka.

Zadostučinění.

I.

V krčmě Apolloniově v odlehlé, zastrčené ulici města Efesu bylo dnes zvláště hlučno. Začazená jizba byla k udušení přeplněna. A od všech stolů ob chvíli zahučel pustý řev: „Zdráv buď Demétér! Zdráv buď náš štědrý soudruh!“

Apollonius právě přinesl korbely naplněné ohnivým vínem řeckým. Apollonius býval gladiátorem a v aréně vydělal si hezkou sumičku peněz; když pozoroval, že bývalá síla a svižnost ho opouští, nechal nebezpečného řemesla, z něhož si odnesl nemálo jizev a pohmožděnin, a koupil si krčmu. Ze staré známosti chodili k němu na víno bývalí soudruzí zápasníci, — ale jen spodina jejich, nejhorší, všeho schopní a zákupní údové cechu toho, a k nim znenáhla přidružili se i jiní, hlavně však zlatníci pomocníci, — arci jen ti, kteří pro různé přečiny práce nikde nedostali. Byl v Efesu cech zlatníků a zlatotepců jeden z nejčetnějších a nejváženějších; v Efesu stával totiž přenádherný chrám veliké bohyně Diany, a třeba že už nemálo let od té doby uplynulo, byla bohyně přece ještě ctěna, a zlaté a stříbrné sošky její všech velikostí byly dosud velmi oblíbeným zbožím na trhu městském.

Na dnešek sezval do této krčmy bývalý zlatotepce Demétér všechny své soudruhy, aby s nimi zase jednou užil veselých chvil. Však už tak ne-

bylo dávno. Kdysi ovšem je Demétér zval častěji: jako synek bohatého zlatníka míval peněz dosti a nemusil skrbliiti, ale od té doby, co otce jeho ze zlosti nad pustými kousky synovými ranila mrtvice a on musil se práce vzdáti, zakusil zhýčkaný a rozmařilý Demétér nejednou i nouze a hladu.

Proto divili se někteří ze soudruhů jeho, kde dnes nabral tolik peněz, že poručil, aby víno teklo v hojnosti pro každého; ale že se zase jednou měli dobře, starostí si nepřipouštěli a hleděli užiti, co jen mohli. A aby to trvalo raději déle, udržovali dobrý rozmar soudruha hostitele ustavičným lichocením a vychvalováním.

Demétér seděl mezi nimi, zpíval, pil a oplácel hrubé žerty svých společníků, ale kdyby ho byl někdo pozoroval blíže, byl by brzy poznal, že jeho veselost a bujnost nejde mu od srdce; chvílemi se zamyslí a zasmušil, jako kdyby něco tížilo nitro jeho, — ale pak zase se vzpamatoval a tím více pil a zpíval.

Pítka byla v nejlepším, všichni účastníci rozdovádění až k šílené rozpustilosti, někteří už na stoly hlavy opřevše, v opilství hlasitě chrápali, když vrazil do krčmy hubený, zrzavý jinoch, na němž zhýralý život zanechal neklamné stopy. Rozhlédl se a spatřiv Demétéra, kývnul prudce na něho a vykročil zase ven za dvéře. Udiven vyšel Demétér za ním; neměl tohoto kamaráda zvláště v lásce a jindy by si ho byl asi ani nevšiml, ale dnes, buď že tvář i posunek Nafiův byl příliš výmluvný, buď že Demétér uváděl to v souvislost s tím, co jeho nitro zaměstnávalo, neváhal.

Nafios zatáhl soudruha až do tmavého kouta klikaté uličky a tam mu zašeptal hrůznou zvěst: „Do bytu tvého otce vrazili strážníci, vyslaní od

samého archóna (náčelníka města), aby tě zatkli, poněvadž jsi prý odcizil ve chrámě zlatou sošku. Otec leknutím klesl na lůžko mrtev a sestra Rhodopé vyběhla, aby mi to oznámila a požádala mě, abych tě varoval. Utec, utec! Doufám ovšem, že mou přátelskou službu bez odměny nenecháš! . . .“

Demétér leknutím div nepadl. Tedy prozrazen! A Nafios tedy ví, odkud jsou peníze, za které nyní hýří! Sáhł do řízy a vyňav několik zlaťáků, kolik jich nahrábl, hodil je neblahému poslu — a již ubíhal do tmy.

Đábelsky zasmál se Nafios; bylť Demétérovi dlužen hodně takovýchto žluťáčků, ale že mu jich dá soudruh ještě hrst zdarma a že dluhu svého tak lehko se zbaví, toho jistě nikdy se nenadál.

Zaím Demétér prchal k nejbližší bráně, aby byl za ní, než bude zavřena. Ale brzy kroky jeho zastavil hrozný výjev:

Čtyři městští bířici vedli mladou dívku. Roucho měla rozedrané, vlasy rozpuštěny splývaly jí po šíji, jak se všemi silami bránila se pochopům. „Táhni, ničemnice!“ říkal jí jeden z nich. „Myslíš, že ti někdo uvěří, že o ničem nevíš?! Dokud tvůj čistý bratříček nenavrátí, co ukradl, budeš to hraditi ty. Půjde to pomalu, neboť otrokyně mnoho mzdy nedostane, — a peníz, který za tebe velekněz Oreón dostane, veliký nebude. Ale snad spíše poviš, kde bychom toho zloděje našli!“ A svalnaté ruce nešetrně dívku táhly ku předu.

Již již chtěl se Demétér vrhnouti na ně, aby sestru osvobodil, — v tom však si vzpomněł, že sám by byl jat a odsouzen. Ačkoli k dobré tiché Rhodopé, která otce tak láskyplně ošetřovala a jemu — mimo smutný výraz oka — nikdy výčitek nečinila, choval ještě pořád vroucí bratrskou lásku,

takové oběti zvrhlé srdce jeho přece schopno nebylo, aby za ni dal se chytiti sám. Zakryl si uši, aby neslyšel zoufalých, bolestných jejích výkřiků a stonů, — a jako štvanec utíkal pryč.

Včas ještě proběhl branou městskou, než byla zavřena, a pádil po úpatí hory, která vysoko ční nad městem, do bludiště roklí a skalisek, doufaje, že tam se nejspíše ukryje.

Jak dlouho prchal a kam se dostal, sám nevěděl; náhle však špatně šlápl, sřítíl se kamsi dolů a v bezvědomí zůstal ležeti. —

II.

Byla překrásná východní noc. Měsíc, který právě vynořil se zpod závoje mraků, osvětloval čarovným světlem spící kraj. Vzduch prosycen byl vůní lučin, a zadumaní velikánové lesní, pokrývající úbočí horské, s lehkým šuměním kývali svými hlavami. Ze stínu cypřišového lesa vynořil se pozdní poutník. Byl to kněz Cyprian, učeník Jana apoštola, biskupa Efesského, a proslavený lékař. Dnešní noci vyšel si z chudé chatrče na horské stráně, aby nasbíral léčivých bylin. Svatý biskup jeho vyvolil ho z ostatních, aby odstěhoval se z města ven na horu, kde uprostřed několika chatrčí zbožných žen přebývala a trávila tichý, rozjímavý život sama nejčistší Matka Páně, Panna Maria. Zbožný tento kněz měl jim tam denně sloužiti neidražší oběť a podávati nejsvětější Tělo Páně jako ustavičnou památku a nepomíjející pásku vroucího spojení s Bohem Spasitelem. Jen občas, pokud mu to dovoľovala povinnost úřadu jeho, vystupoval apoštol Jan na horu, aby věrně plnil odkaz Mistrův, daný mu na kříži: „Hle, matka tvá!“, a pečoval o všechny její potřeby.

Cyprian už se ubíral po stezce vzhůru k domovu, když k uším jeho dolétlo tiché zasínání. Udiven se zastavil a ohlížel. Tam, tam, zpod toho převislého útesu, kde stezka byla nejobtížnější, tam odtud to vycházelo. Rychle rozhodnut, Cyprian slezl pod útes — a našel tam neznámého jinocha v tratolišti krve. Rychle obvázal mu rány, a přesvědčiv se, že okamžité nebezpečí nehrozí, pospíšil si k chýším, aby si přivedl někoho, s nímž by raněného přenesl k sobě.

Za hodinu ležel Deméter již na lůžku Cyprianově a — dik ošetření obětavého samaritána — usnul zprvu hlubokým spánkem.

Ošetřovatel jeho však dobře předvídal, že se dostaví prudká horečka s blouzněním, a nehnul se proto po celou noc od lože nemocného. Tak se z výkřiků blouznícího dověděl téměř vše o neznámém jinochu. Srdce zbožného kněze chvělo se soustrastí a hořem nad převelikou mravní bídou a kleslostí ubohého Demétéra. A v duši jeho, apoštolskou horlivostí proniknuté, budilo se rozhodnutí, že učiní vše, aby zbloudilou tuto duši získal Kristu. Zatím ovšem nemohl více činiti, leč jen — úpěnlivě se modlit. Oh, jak vroucně prosil, jak útočil na milosrdné Srdce Spasitelovo, aby mu tuto duši dal! A protože i to vše zdálo se mu málo, umínil si, že hned ráno o pomoc poprosí samotnou Matku Páně; co by Pán neučinil na prosby jeho, jistě neodepře Jí, Maticce své.

K ránu nabyl nemocný trochu vědomí; udiven rozhlížel se kolem a patřil na neznámé tváře. Procitl právě v okamžiku, kdy ve druhém oddělení chatrče, jen záclonou odděleném, Cyprian obětoval nejsvětější oběť. Místnost byla plna lidí, většinou starších žen. Pozornost nemocného upoutala zvláště jedna

z nich ; ačkoli jí do tváře neviděl, přece vzezření její jevílo královskou, úctu vzbuzující velebnost a zase i jímavou prostotu. Bylo zřejmo, že celou duší jest ponořena v posvátné úkony kněze, jako by je sama prožívala celou svojí bytostí. A když Cyprian se obrátil, aby přítomným podával Tělo Páně, — Demétér arcí nechápal, co se to děje, — a Paní ta odhrnula závoj, spatřil obličej nevýslovně libe/ný, v němž stáří i něžný půvab mládí snoubily se v nevidanou krásu, — a temněmodré oči, které jasně naznačovaly vytržení, které Ji uchvátilo, když se tajemně opět spojovala s Tím, který v nepatrné způsobě se skrývá, — se svým Synem ! Demétér neviděl ostatních, jak byl podivně uchvácen. To že jsou ti Nazaretští, o nichž slýchal, že při svých tajemných obřadech usmrcují malá dítka, pijí jejich krev a požívají jejich těla?! Zde nic takového nepozoroval ! A což když začali společně se modlití a pěli své podivuhodné, starodávné písně — žalmy ! Jaká to vroucnost — a jaká sladkost linula se z hlasů jejich ! Demétér cítil, jak hluboko vnikají mu zvuky ty do duše . . .

Dojmy byly příliš silné, — nemocný usínal znovu. Ale právě v tom okamžiku povstala ona vznešená Paní, a zatím co shrnovala závoj před obličej, na okamžik utkvělo oko její na nemocném. Jako zjevení nebes zalilo to duši Demétérovu ne-skonalou touhou a štěstím, — ale již jej přemohl těžký sen . . .

Téhož dne odpoledne přinesli učeníci na nosítkách staříckého apoštola, jenž pěšky takovou cestu by už nezmohl, a jemuž Cyprian po poslu vzkázal o nenadálé události. Demétér probudil se po druhé právě když Jan, miláček Páně, navštívil

jeho nynější příbytek. Svatý biskup seděl u jeho lůžka a naslouchal obšírné zprávě Cyprianově, drže ruku nemocného ve své. Když zpozoroval, že Demétér otevřel oči, tichým, laskavým hlasem začal k němu mluvit. Chvillemi odpočíval, poněvadž síly jeho už na dlouhou řeč nestačily. Demétér, jemuž Cyprian podal občerstvujícího nápoje, poslouchal bez hnutí. Jan vypravoval prostince o jediném Bohu, jenž tak miloval svět i lidi, že Syna svého jediného poslal s nebe, aby lidem smrti svou nebe otevřel. Ve své řeči opět a opět opakoval slovo, které Demétér již často slyšel, ale ve smyslu zcela jiném: láska . . . láska . . . láska Boží . . . láska lidí k Bohu . . . Nikdy ještě Demétér neslyšel učení tak podivného, tak vznešeného a přece tak oblažujícího. Biskup ukončiv řeč svou slovy: „Synu můj, přemyslej o tom, kdy jen budeš moci: Bůh jest láska! Bůh jest láska!“ vztáhnul ruce nad něho, požehnal mu, vtiskl mu na čelo znamení kříže a odešel . . .

Pokud Demétér nespál, ustavičně přemýšlel o tom, co viděl a slyšel. Že jeho ošetřovatelé vědí vše, Cyprian mu šetrně byl napověděl. A přece ho nevydávají soudu, nevyhánějí ho, neoškliví si ho —? Jen o lásce mluví —?

Ale ještě více působilo naň, když ráno Cyprian, připraviv ho zvolna, sdělil mu radostnou zvěst, že onen stařícký mudřec, jenž včera k němu s takovou dobrotou hovořil, vykoupil sestru jeho velikým obnosem peněz, který složili všichni Nazaretští v městě, z hrozného otroctví, — že už jest na blízku, a že ji spatří, až to bude pro jeho duševní stav možno. Demétér se radostí až zachvěl: tedy oni, docela cizí, napravují to, co on byl zavinil!? Nemluví jen o lásce — oni ji i prokazují! Oh,

jak rád by byl vyskočil, aby pospíšil k Rhodopé a na jejím srdci si zaplakal . . . Radosť, rozkoš . . . !

Ale otec! Demétéra bodlo u srdce. Toho už vzkřísili nemohou — a on, on ho vlastně zabil! — Cyprian měl zase mnoho práce, když krutá tato vzpomínka stav ubohého nemocného zhoršila. Noc se svým třeštěním zase síly jeho vyčerpala a příštího dne nemohl si ani na vše vzpomenouti.

Zatím Cyprian pověděl Máti Boží vše o nemocném a jeho bídě, a pro lásku Syna jejího Ji prosil, aby svou přimlouvou zachránila jeho duši. Maria nemeškala, a poklekši, rozepjala ruce, jako na kříži, a po celý den se postíc, modlila se za milost pro Demétéra.

III.

Péče a umění Cyprianovo konečně zvítězily nad tvrdošíjnou nemocí Demétérovou. Nyní už mohl bez únavy i po delší dobu naslouchati výkladům lékaře svého, jenž, uzdraviv mu tělo, nemálo péče věnoval i uzdravení jeho duše. A jako prve, tak i nyní podporovaly jeho úsilí vytrvalé modlitby všech obyvatel chudobných poustek horských. Demétér byl hluboce dojat, když mu vypravoval učitel jeho ono překrásné podobenství o marnotratném synu. Poněvadž přirozené jeho vlohy a bystrost duševní nebyly nyní zatemňovány vírem vášní a nezřízeného života, chápal hluboký smysl tohoto i jiných podobností — hlavně o dlužnících královských — velmi jasně a dovedl je obrátiti i sám na sebe.

Demétér oblíbil si nyní chvíle samoty a rozjímání; čeho by byl dříve nikdy nedokázal, aby totiž postrádal veselé, hlučné společnosti, to stalo se nyní potřebou jeho duše, která měla tolik toho,

s čím měla sama v sobě se vyrovnati. Když mohl už vycházeti, vyhledával rád stinný koutek výše na stráni uprostřed houštiny, kde na kámen usedal vždycky, když Cyprian výklad svůj skončil, aby o tom, co slyšel, přemýšlel.

Jednoho večera, když zase, zakryt jsa větvemi, přemýšlel o slovech svého učitele, zpozoroval pod sebou na stráni hlouček žen. Nepoznal jich, protože všechny byly zahaleny, ale postavu královské lilie, Marie Panny, poznal hned. A co viděl, vzbudilo v něm tisíce myšlenek. Ženy postoupily vždy kus cesty a zastavily se u jakéhosi kamene, poklekly u něho a tiše se modlily. Po chvíli vstaly a tiše cosi zpívající, šly dále, a pak se opakovalo totéž. Demétér, nechť je jednak rušiti modlitby jejich, jednak také stydět se, že byl bezděky vnikl v nej-soukromější jejich pobožnost bez jejich vědomí, ani se nepohnul.

Když ženy dospěly až blízko k němu, zaslechl Demétér mezi tichým rozjímáním polohlasitý výkřik: „Ach, Synu, Synu můj!“ Ale bolest, úzkost a vnitřní utrpení, které vyznívaly z těch několika slov, pronikly srdce jeho tak, že, nevěda ani proč, se zachvěl, a z očí mu vytryskly slzy. Že Matka Páně oplakává Synáčka, tak ukrutně zmučeného, věděl z vypravování Cyprianova. Ale vše ostatní bylo mu záhadou. — —

Když se potom vrátil domů, řekl učiteli svému, čeho byl bezděčným svědkem. Cyprian mu vše vysvětlil, řka: „To si Matka Páně takto připomíná cestu Syna svého, kterou kráčel s křížem až na Kalvarii. Jednotlivé okamžiky označila si kameny a číslicemi na nich, a u každého takového zastavení vzpomíná, co se dělo tehdy v Jerusalemě, a rozjímá a modlí se — a všechnu tu pobožnost obětuje

za obrácení hříšných duší. Říká, že je to Božskému Synáčku jejímu velice milé, a že nikdy nadarmo tuto pobožnost nekoná. Také za tebe, synu, obětovala ji nejednou . . . “

Na Demétéra, učinilo to nesmírný dojem. Nikdy, nikdy nezapomněl na ona slova: „Ach, Synu, Synu můj!“ Slýchal je opět a opět, i za největšího ticha, — a pocítil i požehnaný jejich účinek. Svatý biskup ještě dvakrát ho navštívil, aby sledoval postup v jeho duši, a děkoval vroucně Pánu, když pozoroval, jak závažná změna ponenáhlu děje se v duši kajícnicově. Když mu při poslední návštěvě vyložil s vřelostí, s jakou to dovedl jen Miláček Páně, o nekonečném milosrdenství Páně, když mu dokonce vypravoval o pádu prvního apoštola Petra a o jeho lítosti, a konečně o kajícím lotru, k nemalé radosti poznal, že zoufalé myšlenky, často opakované: moje nepravosti nemohou býti odpuštěny, poněvadž je nemohu napravit, — konečně mizí, a v duši Demétérově že se rodí veliká důvěra v nekonečnou lásku Boží.

Tak mohl býti ustanoven den křtu Demétérova. S upřímnou opravdovostí chystal se kajícník na tento posvátný okamžik, jenž zbílí duši jeho v krvi Beránkově a smaže všechny, všecičky nepravosti mladého jeho života zcela a navždy.

A přece pozoroval Cyprian, že Demétér často bývá zamyšlen, jako by mu ještě cosi těžkého leželo na duši. Marně se ho dotazoval, marně poukazoval na to, že ve křtu svatém odpouští se všechna vina i všecken trest, časný i věčný, které na duši padly před křtem. Viděl, že nic nepomáhá: Demétéra přistihl opět a opět zamyšleného a zasmušilého. Nevěda si rady, svěřil se s tím svatému biskupu

svému. A apoštol Páně, jako by čel v duši ubohého kajícníka, řekl knězi: „Popros Matku Mistra našeho, aby Demétér směl jí otevřítí srdce své a s Ní se mohl poraditi“.

Přesvatá Panna svolila, když jí Cyprian záležitost přednesl, velmi ochotně, — a kněz ku své radosti poznal, jak vybídnutí jeho Demétéra radostně vzrušilo. Hned nazítří dovedl ho Cyprian až k prosté chýši, kterou obývala Panna Maria. Ta vyšla do přední místnosti, kde s Ní hospodařila stará Mara, vzdálená příbuzná její, která s Ní odešla z Nazareta, když apoštol Jan Pannu Marii s sebou odvedl do Efesu. Mara sbírala právě v lese dříví, takže Demétér mohl nerušeně a volně mluvit.

„Matko Pána mého, ach, pomoz!“ povzdechl si Demétér. „Tolik milosti a lásky prokázal mi nejdobrotivější Syn Tvůj, — ale jedno ještě nechce z duše mé odejítí ani po všem tom odpuštění a milosrdenství, jehož nejsem hoden. Vím, že nesmím pochybovati o tom, že smazány a odpuštěny budou všechny nepravosti moje, ale také vím, že jsem dlužen Bohu svému — zadostučinění! Nezaplacený ten dluh provázel by mne celým životem, — nikdy bych neměl pokoje, že minulost má není vyrovnána. Když sestra k vůli mně okusila hrůzy otroctví, napravila vinu moji za mne láska bratří: sestra jest nyní zase volná a šťastná pod tvoji ochranou! — Ale otec zemřel moji vinou, dvojnásobnou vinou, a to nepoznav ani svaté pravdy a lásky k Bohu pravému! Ach, čím to napravím, jak za to dostiučiním? Matičko, poraď, pomoz!“ — — Demétér klesl na kolena a oči si zakryl rukama.

Svatá Panna stála před ním, neodpovídajíc. Jen hlavu trochu pozdvihla a oči její hleděly kamsi do dáli, jako by na někoho patřila. Tvář její ozářil

výraz nekonečného milosrdenství, jehož poslední záblesk zachytil Demétér, když se odvážil oči k Ní zvednouti. A Marie tiše řekla: „Syn můj řekl: „Jdouce, učte všechny národy!“ a jindy: „Větší lásky nemá nikdo, leč kdo život svůj položí za bratry své.“ — Jdi k Janovi a opakuj mu slova má, a jdi v pokoji, kamkoli tě pošle — “ V jizbě bylo jako když se zatmí, když zmizela za záclonou ve své komůrce.

* . *

Apoštol porozuměl Matce, jako kdysi jediný chápal Syna Jejiho: Demétéra poslal — hlásat evangelium těm, kteří dosud dlí ve tmách a slínu smrti, a získávají je pro Krista, a bude-li třeba, i život za ně položili. A Demétér věděl nyní, že tak — nejlépe zadostučiní . . .

Budiž mé srdce bezúhonné . . .

I.

Prostý domek staříckého kněze Adda byl tak vzdálen od hlučných ulic jerusalemských, že lomoz zástupů, scházejících se na svátky velikonoční, nikterak nerušil jeho klidu. Jako ptáčí hnízdo na skalinu byl přilepen k mohutné terase, na které byl zbudován Chrám, a obyvatelé jeho mohli se nerušeně oddávat svým modlitbám a viděním.

Addo byl dozorcem — dnes bychom řekli hospodářským — ve Chrámě; dohlížel na práci zbožných žen, které pečovaly o čistou posvátných rouch, praly, šily a spravovaly je. Byl znám nejen jako kněz velice zbožný, ale vědělo se o něm i to, že nejednou na něho připadal Duch Boží, — a soudruhové jeho ve službě chrámové bývali svědky toho, když ve vytržení mluvíval řeči, které nebyly zcela jasny ani nejlepším vykladačům Zákona.

Od nějakého času však jako by Duch od Adda odstoupil; vytržení se nedostavovalo, a kněžím chrámovým nemohlo ujíti, že ctihodný stařec jest všecek změněn. Nebyl to ani tak jeho zevnějšek, který se změnil: na jeho tichost, ba nemluvnost byli už zvyklí, šedý jeho vous i vlas více zběleli už nemohl, — ale z oka, kdysi zářícího tichým ohněm, mluvila duše o velikém, jakémsi vnitřním bolu, oheň jeho jako by uhasl, — a všichni byli přesvědčeni, že starce stihla jakási těžká rána, která

hlodá na jeho duši. Nesmělým dotazům vyhýbal se Addo odpověďmi neurčitými, takže soudruhové jeho, ctíce skrytý jeho zármutek, od dalšího dotazování šetrně upustili; věděliť, že dopadají mnohdy na člověka těžké rány, které musí nejprve vybojovati a překonati sám. Jen nejdůvěrnější jeho přátelé pohřešili jedinou do té doby spoluobyvatelku chudého domku knězova, sličnou, asi osmnáctiletou jeho vnučku Gomér, která pravidelně vycházela dědovi naproti, kdykoli po skončené službě chrámové vracel se domů. Tušíce, že v tom jest asi skryta příčina neblahé změny, kterou na Addovi pozorovali, neodvažovali se tázati se po bližších podrobnostech . . .

A nemýlili se. Gomér náhle zmizela, a ani její děd neměl tušení, kam. To bylo právě nejtěžší ranou pro ubohého kmeta, že se neodvážil ani pátrati, co se s ní stalo. Strašlivé pochybnosti rvaly jeho nitro. Vší svou bytostí odtržen jsa od okolního světa, dlouho si nevšiml, že nejednou plížil se kolem jeho domku důvěrník sveřepého krále Heroda Antipy, jeho písař*) Anachairón; a i když to konečně zpozoroval, zvláště pak, když se to opakovalo pravidelně v těch chvílích, kdy vnučka ho doprovázela z Chrámu, ani zdaleka ho nenapadlo, uváděti toto setkání v jakékoli spojení s dívkou, jejíž každé hnutí duše bylo jako knihou před ním otevřenou.

Uvědomil si to teprve, když Gomér zmizela a nevracela se. Tu teprve zaryla se do duše jeho pochybnost: unesl ji služebník ve všem hodný svého ničemného pána? — či šla s ním, snad v nezkušenosti své zvábena jsouc, dobrovolně? Addo i při

*) tolik jako dnes tajemník.

svém odcizení se světu zevnějšímu měl dosti zkušenosti a rozhledu, aby nepochyboval, že u úřadů zastání se mu nedostane, — a to tím méně, byli-li odchod vnučky z domova dobrovolný, a proto považoval každý pokus, něco o dívce vyzvědět, za marný. A nejistota, že snad dívka neměla dosti síly mravní, aby zpustlého zhýralce odbyla, tížila jeho duši velice; to by tedy byl výsledek jeho nejpečlivější výchovy — — ? Stařec hledal síly a přispění u Boha: zdvojnásobil své posty i modlitby, nikdy v dlouhém životě neúpěla jeho duše tak vroucně k Jehovovi — — —, ale přísný Adonai mlčel, nebe jako by k jeho bolestným výkřikům bylo zavřeno, ani útěchy se mu nedostávalo, — — — a dívka byla ztracena — —

Ticho, panující v uličce, vedoucí k domku Addovu, přerušily kroky chodce, který ve svatvečer posvátného Pesachu *) roku 28 přicházel k osamělému příbytku kněžovu. Byla teprve hodina jedenáctá **) a slunce ještě jasně svítilo nad Městem, ale zde bylo ticho jako v pozdní večer.

Když zadunělo kovové klepadlo na dveřích domku, Addo, sedící nad rozbaleným svítkem proroka Isajáše, těžce vstal. Že nečetl, ale zabrán byl v hluboké přemýšlení, prozradilo silné trhnutí těla, když rána klepadla se ozvala; měl míti službu až od hodiny dvanácté, ale snad by byl na to zapomněl docela. Šel otevřít.

Přede dveřmi stál mladý muž vysoké postavy, vážné tváře a s úsměvem pozdravil starce. „Nathanael“, mdle zaznělo z úst Addových. „Pokoj s tebou. Vejdi ve jménu Hospodina zástupů!“

*) Velikonoc.

**) pět hodin odpoledne.

„Požehnán buď ten, v jehož jméně mne vítáš!“ odpověděl Nathanael. „Pozdrav tvůj mne upokojuje; obával jsem se téměř, že ti budu na obtíž. Ale býti ve Městě a ani nezkusiti, zda tě mohu pozdraviti, považoval bych za nevděk. Tolik jsem se těšil na tebe, ač vím, že ti nezbývá času na marné návštěvy.“

V šeru, panujícím v domovní síni, nezpozoroval host bolestného výrazu v očích svého bývalého učitele. Dobře znal tichou jizbu, ve které v letech jinošských prožil tolik blahých chvil. Sedával zde u nohou starého kněze, jenž byl jeho učitelem ve vědě tehdy nej přednější, ve znalosti Pisem. Tehdy byla Gomér ještě veselým dítětem, které zveselovalo vážnou přísnost příbytku zákoníkova švitořivostí a někdy i dovádivostí bezstarostného, ale nevinného mládí. Mladý muž dosud ji viděl před sebou, jak ho škádlila veselými žerty, když napínal hlavu svou, aby pochopil a zapamatoval si složitý některý výklad školy Šammaiovy, jehož stoupencem byl jeho učitel. Od té doby poznal i vzdělanost a moudrost řeckou jako žák soupeře Šammaiova, učeného Gemaliela, — ale na prvního svého učitele Zákona nepřestal vděčně vzpomínati. Dnes zaujímal čestné a významné postavení městského písaře rodného svého města Gennabrisu — a vděčně uznával, že základ k vědomostem, uschopňujícím ho k tomuto úřadu, položil zbožný kněz jerusalemský. „A Gomér —?“ otázal se, když vešel v zašereňnou jizbu a shledal ji prázdnou. — —

Ticho, které bylo jako odpovědí na samozřejmou jeho otázku, bylo příliš výmluvné. Nathanael, pohlednuv na starce, spatřil teprve nyní rysy jeho tváře, zbrázděné nesmírným žalem. Addo beze slova klesl na kolena, zastřel obličej rukama, a z úst

vyřinula se mu slova: „Ó, zřítelnice očí mých, — oh, slaviku nocí a fialko jiter mých, spatřím tě zas? Kde dlíš, holubičko má, krásná, má? Kde jsi radosti minulosti mé a oporo stáří mého! — —“ A tichý sten, který zaslechl zděšený host, jako by dral se nikoli z úst a prsou starcových, ale až ze dna duše jeho. Nathanael všecek se zachvěl — soucitem s bolestí otcovského přítele i úzkostí nad neznámým mu dosud osudem dívky, kterou její děd tak hořce oplakával. — —

V malé zahrádce před oknem ozvalo se veselé zacvrlikání pěnkavky. Do dusného ticha a šera, panujícího v jizbě, jako by zapadl jasný paprsek, zvěstující světlo a novou radost.

Kmet zvedl oči k nebesům a zvolal: „Hospodine, Bože otců mých, jest náhlý příchod toho ptáčete tvou odpovědí na mé prosby a má úpění? Posílá mi ho tvá dobrota a tvé slitování?“ — A prudkým pohybem se zdvihnuv, chopil Nathanaela za ruku: „Synu, slyš! Nikomu ještě jsem neřekl slova. Ty budeš první. Hospodin sám mi tě posílá“ — a mladý muž, všecek užaslý, za chvíli zvěděl, co tak úzkostlivě ukryval Addo ve svém nitru.

„Ano, jistě vůle Hospodinova to byla, abys mne vyhledal. Jak se mi ulevilo, že jsem konečně mohl někomu otevřít srdce své“, končil své stesky těžce zkoušený kmet. „Vždyť už přišera zoufalství rozláhla nade mnou křídla svá, a já už sotva jsem se ubránil. Viz“, — a ukázal na pergamen, ležící na udupané hlíně, která tvořila podlahu jizby, — „vzal jsem útočiště k tak mocnému výkřiku těžce sužované duše, žalmu třicátému sedmému, — ale ani ten mi útěchy nepodal, a já, oh, už tak jsem byl malomyslný, že jsem jej odhodil; zdálo se mi, jako by poslední jeho slova: „Neopouštěj mne,

ó, Pane, přispěj rychle na pomoc mně, Hospodine, Bože mé spásy!' nesměla přejíti mé rty — !“

„A přece, rabbi“, ujal se slova Nathanael, „se tobě v nich zjevil milosrdný Hospodin. Jsem jen ubohý písař městský, ale cosi mi velí, abych ti řekl dvojí věc, která snad aspoň důvěru tvou oživí. Předně, vím, rabbi, dle sama sebe, jak hluboce se v paměť zaryla slova, kterás nám kdysi tak výmluvně vykládal a často v modlitbě opakovati přikázal: „Budiž mé srdce bezúhonné, aby nebylo mi hanbiti se“ ze žalmu 118. a k tomu povzbuzení ze žalmu 36.: „Hospodin pečuje o dny bezúhonných, i bude dědictví jejich na věky trvati“. — Otče! Když tak pevně utkvěly v duši tyto modlitby mně, jsem jist a chci ti ručiti za to, že jich nezapomněla ani andělská duše Goméry — a že tedy nešla dobrovolně . . . A druhá věc: předivná shoda okolností, kterou ti hned vyložím, mi naznačuje, že vnučku tvoji najdeme a že zármutek tvůj obrátí se v radost! Rabbi, přede dvěma dny mluvil jsem s Anachairónem . . .“

II.

Král Herodes Antipas, jehož jméno do skonání světa bude vždy s ošklivostí vyslovováno jako jméno cizoložníka a vraha Jana Křtitele, zavedl v nebývalé míře i mezi přísnými židy zkažené mravy římské, takže nejen jeho královský palác na Sionu, ale i celé předměstí jerusalemské Akra byly „ohavností zpuštění“, odkudž zkáza mravní a pohoršení jako malomocenství zachvacovala i vznešené a bohaté vrstvy národa kdysi vyvoleného. Že však svaté Město neposkytovalo jemu ani jeho dvořenínům, zvaným „herodiáni“, tolik příležitosti k bujným zábavám,

zvláště za parné doby letní, kolik si přáli, zvolili si letním sídlem svým půvabné městečko Bethulii poblíže břehů jordánských. Hojnost vil, letohrádků, stinných zahrad, lázní, ba i divadel na rychlo zbudovaných vábila rozmařilou společností královu z Města ven, — a Bethulie *) stala se jevištěm orgií, ve svaté Zemi neslýchaných.

Tam také odvěkl milostník králův Anachairón svoji ubohou oběť, když ji tehdy, čekající na návrat dědův, jako divoký jestřáb s pomocí svých lidí unesl, ustrašenou a zděšenou jako tichou holubici.

Ale mírná holubice projevila sílu a odpor, jakého se nenadál. Nathanael se nemylí: símě, zaseté v dívčí duši její zbožným dědem, padlo v půdu úrodnou a vzrůstlo v nádherný květ čistoty a čistotnosti: nejen, že neporušeno zůstalo srdce její, ale šlechetná dívka si tuto čistotu i zamilovala a v ní viděla všecku svoji pýchu a všecko svoje štěstí. Ne nadarmo tolikrát zpívala jasným hlasem svým s dědem vznešené žalmy, které kněží pěli při bohoslužbách ve Chrámě: uměla je bezmála všechny z paměti. Ale nejen to, — u ní ztělesňovaly se i v život: staly se činem, životem. A tak překonavši první úděs, — čistá duše vždycky bývá také silná a statečná, — složila veškeru svoji naději v Hospodina a byla odhodlána, i život nasadit pro to, aby květ nevinnosti, Bohu tak libezný, zachovala v neporušené vůni — Jemu samému za oběť. Zvláštní útěchy poskytoval jí krásný žalm 25. a slova jeho — vedle slov, která si tak dobře zapamatoval i Nathanael, — stala se její denní a nejmilejší modlitbou: „Zastaň se mne, Pane, neboť já v nevině kráčím, v Hospodina doufajíc, neochvějně, . . . nevinou

*) zvaná také Kallirhoe.

jsouc, mohu si ruce mýti, abych všecky zázraky tvé vypravovala; nezahlazuj mne s bezbožnými, na jejichžto rukách lpí hanebnosti, kdežto já ve své nevinnosti kráčím. Vysvoboď mne, buď mi milostiv mně! . . . ve sborech budu tě chváliti, Hospodine!“

A této silné vůle, které právě jen čistá duše se těší, udržované stálou vzpomínkou na Adonai soudce a úpěnlivou modlitbou za vytrvalost, — nezlomily ani sliby, ani lichocení, ani divoké hrozby královského milostníka. V těchto chvílích krutých zápasů, doufání a úpěnlivých výkřiků duše nepomyslila si Gomér, že tak blízko dlí druh útlého jejího dětství, který by jistě podnikl vše, aby ji vysvobodil, kdyby věděl o jejích úzkostech.

• •

Rada starších města Gennabris, důležitého obchodního střediska jižní Galileje, upadla ve spor s komorou *) krále Heroda v záležitosti jeho statků, ležících v území městském. Byvši vyzvána, aby ke smírnému jednání, které vésti měl králův důvěrník Anachairón, vyslala svého plnomocníka, nenašla vhodnějšího nad svého písaře, Nathanaela Chaseda; bylať dávno přesvědčena o jeho schopnosti a zdatnosti.

Nikdo by byl nevěřil, že Nathanael sotva překročil dvacátý rok svého věku. Jeho vysoká, statná postava a dlouhý vous dávaly hádati spíše věk dvojnásobný. Ale ani jeho povaha neukazovala na tak mladý věk. Nathanael byl člověk rázný, někdy až příliš rychle soudící, ale rozhodný a důsledný a nade vše poctivý. Zdálo by se, že právě jeho veliká

*) finanční úřad královský.

upřímnost, neznající smlouvání a cestiček vedlejších, nehodí se k vyjednávání s tak prohnaným člověkem, za jakého platil písař královský; ale právě to, že Chased byl si pevně vědom toho, že zastává věc spravedlivou, dávalo mu velikou převahu nad protivníkem sebe prohnanějším. Svět sotva někdy pochopí a uzná, že nic nedodá tolik jasnosti myšlenek, správnosti úsudků, tedy moudrosti a rozvahy, jako ryzost a čistota duše a že mysl oslabená nízkými vášněmi a zhýralým životem proti oné vždycky byla a bude v nesmírné nevýhodě; a Nathanael, jinoch zbožný a zdárný žák Addoův a Gamalielův, byl duše až dětsky čistě. Starší městské obce pak, byť nepřemýšleli, čím to jest, byli přesvědčeni, že Nathanael věc jejich obhájí nejlépe.

Maje vyhledati Anachairóna na letním sídle jeho v Bethulii, rozhodl se Nathanael, že cestu tuto spojí s velikonoční poutí a obětí ve Chrámě. Druhý písař městský, Obéd, starý přítel Chasedův použil té příležitosti, aby také vykonal předepsanou cestu do Chrámu, a — vedle sluhy — doprovázel ho na důležité cestě.

Dorazivše do Bethulie, ubytovali se v khanu *), a Nathanael oznámil Anachairónovi, že zítra o hodině páté ho navštíví.

Byl nádherný den. Pečlivě udržované cesty tohoto lázeňského města hemžily se davy bohatých Židů a Římanů, kteří se sem uchýlili z dusných ulic jerusalemských; z četných zahrad roznášel lehký vánek přerozmanité vůně, pod mohutnými korunami oliv, fíkovníků a palem vládl příjemný stín a chládek a kolem rozléhal se hlahol a smích bezstarostných výletníků, kteří se nijak nezabývali zprávami, že ne-

*) v hospodě.

daleko odtud, na smavých březích Jordánu, vystoupil nový prorok, Jan, syn Zachariášův, který ohnivými slovy napomíná zástupy, hojně k němu proudící, k přísnému pokání. Nathanael, který se zájmem vyptával se ve khanu na toho, jenž sám sebe nazýval předchůdcem zaslíbeného a dnes více než kdy jindy očekávaného Mesiáše a „hlasem volajícím na poušti: připravujte cesty Páně“, — s podivem pozoroval, že členové nejvyšších kněžských rodů právě tak málo všímali si oněch zpráv jako družina králova; tím bujnější a bezuzdnější byly jejich radovánky, jako by hlasitě měly volati k Bethabaře, kde prorok právě dlel: To pro nás není, — to jest jen pro pošetilý lid, pro nízké tohoto světa; my jsme nad to vše povýšeni . . .

Půl hodiny před určenou schůzkou s královským pisařem seděl Nathanael s Obédem pod starým fikovníkem blíže písařova letohrádku. Mysl jeho nemálo zaměstnávalo několik slov, která zaslechl od poutníka jordanského, jenž se s několika známými vracel do Caesareje. Včera zazněla tam nad vodami posvátné řeky slova nesmírného dosahu: „Uprostřed vás stojí, jehož vy neznáte . . .!“ Svatý život prorokův byl dostatečnou zárukou toho, že lidu říká pravdu, naprostou pravdu . . . Ale pak Bůh sám snad sestoupil mezi lid svůj . . .?! A Nathanael, který byl s to, aby domyslel si důsledky toho, chvěl se v nitru nedočkavostí, aby Ho spatřil, a bázní, ale spolu i radostí nad následky, které z toho pro něho vzejdou. Obéd, sedící proti němu na trávníku, horlivě cosi vypravoval, ale Nathanael ho neslyšel.

Ze zamyšlení ho vytrhl hlasitý, veselý smích několika mladých lidí, kteří se blížili. Na první pohled poznal, že jsou to herodiáni. Zvláště jedna z žen mezi nimi budila pozornost: pyšná krása její právě

tak jako vyzývavá bujnost kypícího mládí a stříhem i bohatostí drahokamů nápadný její úbor byly předmětem obdivu těch, kdož ji potkali. Obéd údivem zastavil proud své výmluvnosti, — ale ani Nathanael nemohl zraků od ní odtrhnouti. Krev mu vzkypěla v žilách, jakési hnutí, jemu dosud zcela cizí, zachvělo jeho nitrem — a obličej jeho zalila vlna krve, div, že mu spánky nepraskly . . .

Ale právě v tomtéž okamžiku, na téže cestě, za společností vynořila se ze stínu stromů postava jiná: mladý muž vysoké postavy, ale velebnosti takové, že Nathanael, spatřiv jej, zapomněl rázem na rozpustilou krásku a hleděl s úžasem jen na něho. A cizinec, jako by tušil, co se děje v duši jinochově, zvolna obrátil hlavu a zahleděl se na Nathanaela. Oh, jaký to byl pohled! Něžná láska starostlivé matky i přísná vážnost otcova, výstraha i prosba, velebnost, vlévající sílu i očistu, — to vše jako by proudem zalilo nitro Nathanaelovo, — a jinoch vyskočil, jako by chtěl se rozběhnouti za cizincem. Ale ten už zašel — a Nathanaelovi jen jako z dáli zněla slova Obédova: „Co děláš? Kam spěcháš? Nevíš, že tamto už sluha Anachairónův jde pro tebe . . .?“

Teprve nyní jako by tajemné kouzlo pominulo, — Nathanael si vše uvědomil: těžké pokušení i náhlou záchranu svou cizincem, přítomnost přítelovu i svůj vlastní úkol.

„Co je ti? Prve jsi tak silně zrudl, — a nyní ta mrtvolná bledost? Pokouší se o tebe zimnice? Co se s tebou děje? Běda, jak nyní budeš moci jíti k rozhodné rozmluvě s písařem? Na mne ani zdaleka nelze počítati —“, úzkostlivě mluvil Obéd.

„Upokoj se!“ uklidňoval ho Nathanael. „Náhly nával krve. Ale už je to pryč. A už jdu! Buď bez

starosti. Nikdy jsem nebyl více jist, že věc naši obhájím. Počkej zde na mne!“ Ale po několika krocích se obrátil: „Viděl's onoho cizince tamhle mezi palmami?“

„Koho?“ divil se Obéd. „Neviděl jsem nikoho. Snad přece máš horečku . . .“

„Nikoli. Buď klidný. Přijdu brzy“, odpověděl Nathanael a odešel.

. . .

Podivno: Nathanael, jsa z veliké důvěry svých spoluobčanů pověřen tímto úkolem, měl nyní obhájit důležitý zájem svého rodného města, — ale myšlenky jeho ani v nejmenším se nezaměstnávaly tím, co učiní a řekne a jak se bude chovati vůči Anachairónovi, tak prohnanému vyjednavaci. Všecku jeho bytost ovládal pohled onoho cizince. Stále jej viděl před sebou, ačkoli na něm nebylo nic nápadného: oděn byl hnědou řízou, s ramen visel mu rudý plášť, hlavu jeho kryl bohatý světlý vlas a stínila jen obvyklá bílá rouška k zadržení palčivých paprsků slunečních a na nohou měl prosté opánky, řeménky přitažené. Tak oblečení chodili tisícové židů kolem Nathanaela i on sám, — ale nikdo dosud nezkřížil jeho cest, aby po něm zbyl dojem tak mocný; jen ty oči, ty oči! Jestliže jimi mluví duše, jaká asi jest duše cizincova, že pouhým pohledem může proniknouti až v taje, pečlivě skrývané, duše člověka jiného! Jinoch byl přesvědčen, že tento pohled bude ho provázeti po celý život, až na kraje hrobu — a věčnosti . . .

A opět podivno: jakmile stanul před královským písařem, Nathanael nabył opět klidu. Jasně a určitě vyložil svou věc a mluvil tak klidně, ale přesvěd-

čivě, že Anachairón dal mu zcela za pravdu — a věc Gennabrijských byla rozhodnuta v jejich prospěch. Arci — Nathanael pozoroval na písaři královském neobyčejné vzrušení a spěch, ale musil si později říci, že právě to mohlo mu býti spíše na škodu než na prospěch, kdyby byl Anachairón, dav se vésti špatnou náladou svou, nedbal práva a spravedlnosti, jak u dvora Herodova bývalo až příliš obvyklo.

Rozmluva netrvala ani půl hodiny, a Nathanael odnášel si rozhodnutí podepsané a pečeti královskou opatřené. Odcházeje z letohrádku, zcela maně a bez úmyslu zeptal se sluhy písařova, proč byl jeho pán tak vzrušen, téměř pohněván.

S potutelným úsměvem odpověděl mu sluha: „Ale, máme zde jakési vzdorovité děvče židovské, kterého pán nemůže a nemůže zkrotiti . . . “

Nathanael lhostejně vyslechl odpověď, pro něj, jak soudil, příliš bezvýznamnou, a vrátil se k Obédovi.

• •

A tohle vše Nathanael vyličil s obvyklou svou upřímností ctihodnému knězi, když ho v Jerusalemě navštívil. Nezamlčel ani těžké chvíle pokušení v duši, ani tajemného účinku pohledu cizincova. Bylť nyní jist, jak mu pravil jakýsi vnitřní hlas, že dívka, o níž mluvil sluha písařův, není nikdo jiný, leč ubohá Gomér.

„A nyní, rabbi, budeš asi souhlasiti se mnou“, končil své vypravování, „že máme naději, že drahé své dítě spatříš, — a spatříš je v téže liliové nevinnosti, jakou jsi v duši její vypěstil. Jakmile vykonám předepsané pobožnosti, pošlu Obéda s radostnou zprávou domů a sám se vrátím do Bethulie

a podniknu vše, abych ti Gomér zase přivedl. Viš, že mi můžeš důvěřovati, že neopomenu ničeho. Ale za jedno tě ještě prosím: můžeš mi ze své zkušenosti a moudrosti aspoň poněkud odhaliti závoj z tajemné bytosti cizincovy, která nezlomným poutem k sobě víže duši mou? Mýlím se, když uvádím v souvislost, že objevil se přede mnou v nejtěžším dosud okamžiku mého života a že toto objevení se, ne, — že pouhý jeho pohled měl takovou moc nad mým nitrem, a že jsem tak rázem šťastně pořídil a že všecko ve mně volá, že to bude míti pro mne nedozírné následky? Mýlím se nebo ne? Kdo to byl? A co na mne čeká?“ —

Addo seděl po celou dobu, co jinoch vypravoval, bez hnutí; jen občas zachvěla se vráscitá tvář jeho nebo zalesklo se jeho oko. Ani, když Nathanael umkl, se nepohnul. Do ticha třeskl hlahol stříbrných trub, jimiž levité ohlašovali nadcházející chvíli večerní oběti v Chrámě. Náhle kněz promluvil — a jinoch hned poznal, že jest u vytržení, a že to, co mluví, jest mu s hůry dáno: oči jeho hleděly kamsi do dáli a řeč jeho byla — ne jako u mnohého jiného „syna prorockého“ trhaná, vášnivá, prudká, — tichá a jednotvárná, ale za to tím účinnější:

„Hospodin dodává síly krokům člověka, líbí-li se jemu cesta jeho; klopýtne-li, však se nenarazí, ježto Hospodin za ruku ho drží. Mlád jsem býval a došel jsem velkého stáří, a nezřel jsem, aby byl opuštěn spravedlivý. Vystříhej se zlého a čiň dobré a tak bydlí na věky věkův. Nespravedliví budou potrestáni, potomstvo bezbožníků vezme za své; spravedlivci však budou dědit zemi, budou na věky v ní přebývati“.

Addo se odmlčel. Nathanael, znaje dobře Písma ze synagogy, poznal slova žalmu 36. Po chvíli však Addo začal opět mluvit:

„Srdce mi kypí vzácnými city a jazyk můj rychlo-piscovým pérem jest. Krásný jsi podobou nad syny lidské, rozlit jest půvab po rtech твоjich, proto ti požehnal Bůh na věky. Opas mečem svá bedra, reku! Trůn tvůj, Bože, jest na věky věkův, žezlem práva jest žezlo tvé vlády. Miluješ právo a odpor máš k neřesti, proto tě pomazal Hospodin, Bůh tvůj, olejem radosti víc než tvé druhy. Po pravici stojí ti královna oděná v zlatohlav kol kolem zpestřený; všecka krása její jest vnitř. Vedou ke Králi za ní panny, přivádějí je s plesem a jásotem, vedou je do paláce Krále . . . Za otce tvé se ti synové zrodí, vládci je učiníš po vši zemi. Jméno tvoje v paměti bude od pokolení do pokolení, i budou národové tě slavit po všechny časy, na věky věkův!“

Při slovech „pomazal tě Hospodin, Bůh tvůj“ jinoch sebou trhl; věděl, že jsou to slova žalmu 44., mesiánského, to jest z proroctví o Mesiáši, — a mnohokrát je zpíval; ale dnes zjevila se mu ve světle docela jiném. V duši ozvala se mu zase slova proroka jordánského: „Uprostřed vás stojí, jehož vy neznáte!“ — a náhle viděl před sebou zase postavu cizincovu. —

Kněz pak pokračoval: „Hospodin jediný zná myšlenky lidské; proniká srdce i ledví lidská“.

I při těchto slovech se Nathanael zachvěl. — Ale již, jaksí slavnostněji, znělo jizbou proroctví dále:

„Po vši zemi vyšel zvuk jejich a až do končin zemských slova jejich; umístí je Hospodin s knížaty lidu svého; jdou a jdou a pláčí, metajíce sémě svoje; to jsou mužové svatí, které vyvolil si Pán

v lásce nelíčené, a jejich učením zastkví se země jako měsíc sluncem . . . “

Addo opět umkl, ale náhle s přízvukem největšího úděsu vykřikl: „Hle, od končin do končin země přišel a přivedl Králi za Královnu pannu čistou — a nyní s kůží obrácenou, zmiraje, naposled volá: Učiň, Pane, srdce i tělo mé neporušené Ó, běda! Ó, běda! — — Ne, ne! Alleluja! alleluja!“ — —

Vysilen a všecek se chvěje, probral se Addo ze svého vytržení. I Nathanael byl uchvácen až do hloubi duše. Rychle povstal a, znaje ještě, kde co leží, přinesl starci doušek vína na posilnění.

Trvalo dosti dlouho, než Addo mohl zase promluvit. Ale jaká změna se s ním stala! S mírným úsměvem, jenž tak krásnou činil kmetovu tvář, ale už dlouho, dlouho na ní se neobjevil, obrátil se k jinochovi, řka: „Synu můj, hřešil jsem, nemaje důvěry v Hospodina. Jdi a učiň, jak jsi řekl. Já však půjdu přinést oběť za hřích svůj a prositi Ho, aby posílil důvěru mou. Cokoli se stane, z vůle Jeho se stane. Buď požehnán!“

Nathanael klesl na kolena, přijímaje požehnání otce i kněze — i proroka.

III.

Když se Nathanael po svátcích velikonočních vracel do Bethulie, neměl určitého plánu, jak mladítvou trpitelku osvobodí: všecku svou naději složil v Hospodina, a dlouhá jeho cesta z Jerusalema do Bethulie byla jedinou modlitbou. Nemaľou radost mu způsobilo, když se před městečkem setkal se starým svým známým, Filipem z Betsaidy, města

ležícího u jezera Genezaretského nahoře v Galileji. Byl Filip rybářem a dodával ryby i do Gennabris, kdež býval milým hostem v domě otce Nathanaelova. Nedávno vrátil se jiný rybář, Filipův známý, Ondřej, od Jordánu a se vši horlivostí šířil zprávy o Tom, jež Jan, syn Zachariášův, označil zaslíbeným Mesiášem a nazval dokonce Beránkem Božím. Ondřej se zápalem, jehož by nikdo nehledal u zralého muže, který tolikrát již vzdoroval bouřím na jezeře a nejednou tonul v nebezpečí života, shledával učeníky pro nového Proroka. I Filipa podařilo se mu získati, takže odhodlal se zajíti s ním k Jordánu, aby Proroka z Nazareta, jak Ho lidé zvali, také poznal a učení Jeho slyšel.

A tak měl nyní ohnivý Filip komu sdělití své zkušenosti. Nejraději by byl odvedl i Nathanaela hned k Mistrovi. Jinoch však mu vysvětlil, že jest vázán úkolem, který na sebe vzal: „jistě si dovedeš představit, jak nedočkavě počítá ubohý kmet dny, ba hodiny, kdy se mu už vrátí vyrvané dítě. Sešle-li mi Hospodin zástupů nebeských svého anděla, aby mi pomohl, jako kdysi Danielovi, pak sám rád půjdu s tebou, abych Proroka poznal“.

„Lépe bys snad učinil“, řekl mu Filip, „kdybys dříve obrátil se k Proroku. Je-li Mesiášem, jistě by ti pomohl. A on jím jest!“

„Je-li Mesiášem, pomůže, i když prosím a modlím se v dálí od něho“, odvětil Nathanael.

Na to nevěděl Filip, jako prostý muž práce, co říci; slíbil tedy Nathanaelovi, že se s ním brzy zase uvidí v jeho domovině. Už se chtěl loučiti s přítelem, když tu náhle padl zrak jeho na skupinu lidí, kteří, patrně znaveni dlouhou cestou, brali se kolem. „Aj, bratr Ondřejův a Matka Prorokova!“

zvolal. „Kam asi míří? — Jene, pokoj s tebou! Kde jest Ondřej? A co sem vede tebe?“

Jinoch, mnohem útlejší než Nathanael, ale velmi milého, skromného vzezření, oddělil se od skupiny a přistoupil k oběma přátelům se slovy: „Matka Ježíšova, chtějíc slyšeti také syna Zachariášova, jehož příbuznou jest a kterého neviděla od jeho dětství, vydala se s jinými ještě poutníky na cestu, a já připojil se k nim“.

„A kde přenocujete?“ tázal se Filip.

„Máme zde známou ženu, vdovu“, vysvětloval jinoch, „která nás ráda u sebe ponechá; bydlí tamto za letohrádkem Herodovým. Mistr vzkázal, že s námi vrátí se do Galileje a na cestě zúčastní se svatby Nathanaela z Kány, jehož tetou jest Matka jeho“.

„Ach, dobře, na cestě jest Gennabris, snad tě tam navštívím“, zvolal patrně potěšen Filip, obrátiv se k Chasedovi.

„Víš, že jsi mi vždy milým hostem ty i všichni, které přivedeš s sebou“, odvětil písař.

Poutníci pokračovali v cestě, a oba přátelé je sledovali zrakem, až zmizeli za zahradou letohrádku Herodova — a pak se rozloučili.

• • •

Slunce sklánělo se již k západu, když Nathanael nerozhodně stanul, nevěda ještě, kterých prostředků užije, aby se dostal k vězněné dívce. Zvolna kráčel k ville Anachairónově, vysílaje k Bohu vroucí prosby o šťastnou myšlenku. V zamyšlení ani nezpozoroval, že proti němu přichází týž sluha písařův, který ho před několika dny přivedl na stopu dívčinu.

Ten ho ihned oslovil: „Aj, ty zde! Líbí se ti asi veselý život v Bethulii a chceš zde také něco užítí! Myslil jsem, že jsi už daleko na cestě k domovu. Jen aby neskončilo tvé dobrodružství tak, jako našemu pánu . . . “

Nathanael, který by jindy býval uražen domněnkou sluhovou, uznal za dobré, neodpovědět na ni, a hleděl spíše získati si sluhu; věděl, že za peníze koupí se u lidí toho druhu vše. Otázal se tedy na oko lhostejně: „A jak skončilo?“ a při tom jako by maně sáhl po měšci.

„Neblaze, velmi neblaze“, horlivě odpovídal sluha, šilhaje po měšci. „Týž den, kdy's tu byl, byl pán na děvče asi velice zlý; však jistě jsi zpozoroval jeho hněv, a my jsme jej odnesli za tu tvrdou hlavu. Asi za hodinu po tvém odchodu přiběhla komorná, která jí sloužila a k ní vešla, všecka vyjevená a nemohouc promluvit slovíčka; jen koktala a úzkostlivě ukazovala ke komnatě, kterou dívka obývala. Běžel jsem tam s vrátným — a co jsme spatřili? Po koberci na podlaze válely se střepy rozbité velké vázy foinické, a děvče stálo před námi hrozně zohaveno: nos a dolní ret byly uříznuty, místo nich zely dvě příšerné rány — a kolkolem tratoly krve. Aby se zbavilo obtěžování od našeho velitele, zohavilo děvče svůj andělský obličej k nepoznání. Stáli jsme jako dřevění, — až vrátný se vzpamatoval a odběhl, aby vše sdělil pánovi. Za půl hodiny vyběhla ubohá dívka, štvána jsouc našimi psy, z villy. Pane, prožil jsem už ve službě lecos, — ale tohle mnou otrásl. Vyběhl jsem v tom zmatku zadními vrátky za ní, — víš, byla ke mně po celou tu dobu tolik vlídná! — dohonil jsem ji a zavedl ke staré ženě, kde jí nikdo hledati nebude. Znam starou Réchu a vím, že nešťastníci od svého prahu

neodehnala. Nyní jsem teprve našel okamžik, kdy jsem se mohl volně vzdáliti, abych se poptal, jak se trpitelce vede“.

„A tvůj pán?“ zeptal se hlasem téměř nepřirozeným Nathanael, tiskna do ruky sluhovy hrst stříbrných římských siklů.

„Ani se po ní slovíčkem nezeptal. Jako by jí nikdy nebylo“, odpověděl sluha.

„Mohl bych jíti s tebou?“ dotazoval se Nathanael. „Rád bych pro to děvče něco učinil. Ale dříve: Umíš mlčeti?“

„Pane, tomu jsem se v této službě naučiti musil!“ vysvětloval sluha. „A kdyby ani toho nebylo, — pane, má matka bývala kdysi v domě otce Anachai-rónova, — a jeho otec jest i můj otec. Už pro podobný osud dívčin s matkou mojí bych za nic Goméry nezradil. Však nechme toho! Pojď!“

K údivu Nathanaelovu zabočil sluha po krátké cestě k domku, kam prve vešla Matka Prorokova se svými průvodčími. Sluha vešel dovnitř, a když se vrátil, řekl mu Nathanael: „Děkuji ti jménem otce dívčina za vše, cos jí učinil dobrého. Kdybys mne někdy potřeboval, vyhledej mne v Gennabris; učiním, seč budu!“

Když potom vstoupil do chudého domku, téměř chatrče, překvapil ho jímavý pohled: Na hromadě sena, na níž prostřela Récha starý šat, ležela Gomér, hlavu pečlivě majíc ovázanu. Vedle ní seděla starší žena, prostě oblečená, a mluvila k ní řeči, které zřejmě působily, že dívka zapomínala na bolest svých ran, a z očí že jí zářila veliká radost a štěstí. Spatřivši nenadálého hosta, Gomér učinila pohyb, jako by chtěla vyskočiti, pak ale — asi že ovládla ji dívčí stydlivost — hleděla se ukrýti za laskavou svou těšitelku. Tato, ohlédnuvši se na přichozího,

tázavě se naň zadívala. Nathanael se zarazil; to byly skoro tytéž oči, jako ondy toho cizince tam na cestě: ne sice tolik vznešenosti a vážné přisnosti plné, ale právě tak v duši pronikající, a při tom tak sladce laskavé a tolik důvěry vlévající, že mu nebylo jinak, leč aby poklekl a zvolal: Matko!

„Promiň, paní, jsem druh dětských let tohoto dítěte, a její děd mne vyslal, abych ji našel a přivedl zase v jeho náruč.“

„Pokoř tobě, synu“, odvětila paní. „Vidiš, že Gomér jest v dobrých rukou. Rány její zhojí se brzy, a pak sama ji k dědovi dovedu; chápeš, že dnes svůj úkol dokončiti nemůžeš. Ale děd i vnučka budou ti vděční za tvoje přátelství. Pospěš nyní úzkosti dědovy zaplašiti radostnou zvěstí, že vnuče své spatří brzy. Gomér, vlož pozdrav dědovi v ruku hodného jinocha. Doufám, že se zase brzy sejdem.“

Gomér nyní už bez ostychu podala ruku Nathanaelovi. Ten jako ve snách ji stiskl, uklonil se před „paní“ *) jako před královnou, — ještě jeden pohled na dívku a jeden do něhyplných, temně modrých očí neznámé její ošetřovatelky — a vyšel z jizby. Na jeho dotaz venku sdělila mu Récha, že ta „paní“ jest Matka Prorokova.

Ještě téže noci vsedl Nathanael na velblouda, aby radostnou zprávu donesl dědovi co nejrychleji. Ale cosi mu v nitru pravilo, že vše to, co se s ním děje, jest řízeno s hůry, a že to proň znamená — jakýsi zcela nový život.

*) Jméno „Maria“ má trojí význam: Paní, hořká (bolestí) a hvězda.

IV.

Všecka radost a pochvala jak rady starších, tak i obyvatel města Gennabris nemohly zaplašiti hluboké zamyšlení, které od návratu do rodného města Nathanaela opanovalo. To, co prožil v oněch několika dnech, nejen že příliš rychle se převalilo přes jeho duši, ale zanechalo tu i tolik nezodpověděných otázek, které ho dnem i nocí zaměstnávaly: Kdo byl onen cizinec, jenž jako by uhodl i nejhlubší taje jeho nitra a jehož jediný pohled měl takovou moc nad tím, co se dělo až v nejskrytějších záhybech duše? Co znamenala ona záhadná proroctví Addova?? Na koho se vztahují? Kdy a jak se naplní? A kdo je dovede rozluštit?

Z tohoto dumání a hloubání vyrušen byl příchodem Filipovým. Bylo to několik týdnů po událostech v Bethulii. Sotva vyměnili vzájemné pozdravy, nedal se Filip zdržovati, aby nesdělil svých novin:

„Ondřej vzkázal mi po svém nevlastním bratru Jonathanovi, že Ježíš, tesař z Nazareta, kterého označil Jan u Jordánu jako Mesiáše, jest na cestě se svými učeníky sem do Gennabris. Řada učeníků Janových přidala se k němu a jiné zavolal k sobě sám. Jde s Ním Šimon, — znáš ho také, víd? Jest také z Bet-saidy a rybářem jako já, — potom mladý bratr Ondřejův, Jan, potom dva jeho bratrovci, Jakub a Juda, synové Kleofášovi, Saturnin, Obéd, syn kněze jerusalemského Simeona, a řada jiných. Zde se máme všichni sejíti a odtud pak s Mistrem jíti na svatbu do Kány. Pravím ti, příteli, že národu vyvolenému nadchází nová doba slávy. Ježíš, tak mi vyprávěl posel Ondřejův, mluvil neobyčejné a nepochopitelné řeči o svém nebeském Otci a dovo-
lával se svědectví nebes, že učeníci Jeho spatří

veliké, neslýchané věci. — A což ty, — kdyby tě také volal za sebou, co bys ty činil? Nechtěl jsem ničeho činiti, dokud se neporadím s tebou. Všecko mne pudí k Němu, nejen příklad tolika dobrých známých a horlivost Ondřejova, ale i hlas srdce mého volá: Jdi i ty! Jdi i ty! —“

Nathanael hned neodpovídal; tušil, že přišla chvíle vážného rozhodnutí. A on chtěl míti jistotu. Zaslechnuv, že nový Mesiáš jest z Nazaretu galilejského, vzpomněl na nepěknou pověst obyvatel tohoto městečka: všeobecně se o nich soudilo, že jsou to lidé vzpurné, nepoddajné povahy, a škola jejich prý velmi nedostatečná, takže Nazaretští byli v opovržení u sousedů pro svoji nevědomost. „Což může vzejíti dobrého z Nazareta?“ otázal se přítele. „Ten, jenž vyšel ze školy tamní, jest asi člověk velmi málo v Pismech obeznalý, upokojí jen prostoduché, dobrácké rybáře a řemeslníky, — ale já očekávám od Mesiáše mnohem více: výstižné vzdělání, moudrost a sílu, — ducha, který jiné strhne za sebou a povede k vítězství nad Římany a pak bude slavně panovati.“

Filip upadl v rozpaky; nevzmohl se na více, leč že pobízel Nathanaela: „Aspoň tedy pojď se mnou a přesvědč se. Přijdou tam z té strany“, a ukázal rukou k cestě od Kafarnaum vedoucí. „Až promluvíš s Mesiášem, doufám, že budeš uspokojen. Aspoň k vůli mně to učiň; já se zachovám dle příkladu tvého. Mně už řekl: ‚Pojď a následuj mne‘. Nyní tedy se rozhodnu“.

Toho mu Nathanael odepřítí nechtěl; a ostatně — byl i sám zvědav, byť to nechtěl příliš projevit.

Už z daleka spatřili skupinu mužů, kteří stojíce, bedlivě poslouchali jednoho, jenž je postavou převyšoval. Filip přítele předběhl a jaksi důvěrněji, ač

jindy býval dosti nesmělý, volal: „Rabbi, zde ti přivádím někoho, kdo se tázal, co že může dobrého vzejíti z Nazareta?“

Nathanael se poněkud zarazil nad velikou otevřeností Filipovou, ale kráčel dále; a tak slyšel, co Mistr odpověděl učeníkům, kteří se zvědavě po jinochu ohlédli: „Ejhle, pravý Israelita, v němžto lsti není“. Slova ta zněla tak laskavě a sladce, že Nathanael dodal si odvahy a řekl: „Odkud mne znáš? Vždyť jsem s tebou nikdy nemluvil; jak víš, že jest mi pravda nade vše a lsti a podvodu že nenávidím?“

A Mesiáš odvětil: „Dříve, než tě Filip zavolal, viděl jsem tě, když jsi seděl pod fikem“ — — — a při tom upřel na Nathanaela pohled tak výmluvný a úchvatný, ale i pronikavý, že se tento až zachvěl. To byly tytéž oči, jako tehdy tam v Bethulii, týž vážný, varovný pohled, jenž mu tak náhle dodal síly, když v nitru jeho probudil se prvně v životě osten pokušení, an žádostivě zadíval se po ženách, tak rozpustile se bavících pod korunami cedrů a platanů Bethulských; týž pohled, jenž mu vnukl tolik síly, že rázem vše překonal a sám nad sebou zvíťazil, A v tomtéž okamžiku slyšel v duchu slova starého proroka jerusalemského: „Jediné Bůh zná i nejtajnější myšlení lidská a proniká srdce i ledví člověka“. Kdo to asi je — Ten, jenž stal se jeho andělem a záchrancem ve chvíli, kdy ho nečistá myšlenka tolik pokořila a zarmoutila, — a jenž má moc, aby mu takto pomohl vždycky přeplouti nebezpečné úskalí pokušení, jichž se tolik bála jeho čistá duše? — Jako vždy, byl i nyní ve své upřímnosti s úsudkem hotov hned. Nic mu nevadila přítomnost tolika cizích lidí; jako nikdy neváhal z událostí vyvoditi důsledky až do krajnosti, i za cenu

své pýchy a sebelásky, tak i nyní — pokorně sklonil kolena a zvolal: „Mistře, Ty jsi Syn Boží, Ty jsi král israelský!“ A Ježíš řekl mu s nebeskou vládností: „Nyní tedy věříš, — an jsem ti řekl, že jsem tě viděl pod stromem fíkovým. Větší věci uvidíš, nežli tyto“ — a obrátiv se k ostatním, pozdvihl hlas a se slavnostní vážností a přece tak prostince dodal: „Amen, amen, pravím vám, uvidíte nebesa otevřená a anděly Boží vystupovati a sestupovati na Syna člověka“. —

Ostatní učeníci arci nepochopili vlastního smyslu slov Mistrových o fíkovníku — a nevěděli tedy, proč Nathanael změnil své smýšlení tak rychle. Jen jedinému, jenž ho věkem i smýšlením k sobě podivně přitahoval, svěřil se Nathanael později při svatbě v Káně: byl to miláček Páně, mladičký, nevinný Jan, bratr Jakubův, — a ten ve svém evangeliu, — ku konci první kapitoly zvěčnil památný tento výjev, arci se stručností evangeliím vlastní; tam jmenuje Nathanaela tak, jako ostatní evangelisté, jménem, které od té doby nesl, totiž Bartolomějem *).

A mladý muž, jednou se rozhodnuv, nezůstal slabošsky a rozpačitě státi na půl cestě. Ihned se zeptal Mistra: „Rabbi, nyní tedy nutno opustiti vše, domov, úřad, bratra, a dáti jen Tobě v službu všecky své síly i svůj život?“ — „Zajisté, synu“, odpověděl Mistr, „ale jak to třeba učiniti, poví ti Šimon, syn Jonášův; řiď se tím, co jsem už řekl jemu“.

A Šimon Petr vysvětlil Bartoloměji, že ještě nenadešla hodina jeho. „Včera vyložil nám Mistr, čeho od nás žádá zatím: máme si vše urovnati tak, abychom byli připraveni a mohli ihned opustiti vše, až nás zavolá. Pak bude o nás ve všem postaráno;

*) Bar Tolméi ≡ syn Tolméův.

ty, kdož to obstarají, Mistr už si vyvolil; jsou to Lazar z Bethanie a Josef z Arimathie. My zatím můžeme se ještě věnovati svému povolání“.

Víme z evangelia, že apoštolové ještě vícekrátě vrátili se od Něho ke svému zaměstnání a že hodina pro ně rozhodná: „opusťte vše a pojděte za mnou“ uhodila teprve když se Mistr vrátil na nebesa a odtud jim seslal svého Ducha, aby s nimi zůstal až do skonání světa.

Bartoloměj se zachoval věrně dle slov Petrových. Jeho nejdůvěrnějším přítelem stal se mladičský Jan. A protože ještě vícekrátě — jako ostatní apoštolové — zaplatil daň nedůvěřivosti lidské, — zvláště tehdy, když opustili Mistra v bolestném Jeho umučení, kdežto s Ním vytrval jen jediný, nejmladší, ale čistým svým duchem nejstatečnější: Jan, — pochopil, že k úplnému následování Mistra potřebuje on i všichni ostatní zvláštní, nebeské síly. Rostl v lásce k Pánu svému den ze dne, — a když pak ta nadpřirozená síla Ducha sestoupila i na něho — ve sboru všech učeníků v podobě ohně, byl její mocí změněn tak, že už nic nebylo s to, aby ho odtrhlo od drahého Mistra: ani soužení, ani hlad, ani nebezpečí, ani pronásledování, ani meč, — ani přítomné, ani budoucí, — ani žádné stvoření jakékoli.

A pak slyšel také kdysi slova: „Vy mi budete svědky od končin do končin země“ — a: „Jako mne poslal Otec, tak já posílám vás“ — a: „Jděte a učte všechny národy!“ — Tehdy porozuměl, co znamenala slova proroka Addy: Po vši zemi vyšel zvuk jejich ... a pochopil, že svatému kmetu bylo zjeveno o něm, že bude — apoštolem Ježíše Krista!

V.

Ze svatby v Káně odnesl si Bartoloměj nové, hluboké dojmy; to, čeho tam byl svědkem, utvrdilo jeho oddanost k milovanému Mistru a prohloubilo jeho víru v Něho. Okamžik, kdy na rozkaz archi-triklinův *) nanosili sluhové plné š'oudve vody ze studně před očima všech svatebčanů, a kdy poznali všichni, že Mistr učinil z vody té nejlepší víno pouhou vůlí svou, byl pro něj pravým zjevením, — zjevením moci a slávy Jeho. Prostý tesař ze zastrčeného Nazaretu má božskou moc! Většina svatebčanů arci teprve nyní uvěřila v Něho, — ale Bartoloměj děkoval Mu v duchu za toto nové posílení víry, s kterou tehdy na cestě k rodnému městu před Ním klesl na kolena.

A proto ho už nepřekvapila ani radostná zvěst, kterou mu po čase přinesl kterýsi poutník od jeho přátel z tichého domku jerusalemského. Věděl již od dřívějšího posla Addova, že jeho vnučka byla dopravena z Bethulie domů, a že byla vesela a velice trpěliva, když se její rány dlouho nehojily, neboť řezy, střepinami vázy způsobené, porušily tkanivo kůže tolik, že rány vzdorovaly všem prostředkům, jichž láska užila, aby se zacelily.

Bartoloměj byl při své svědomitosti tolik zaměstnán urovnáváním svých domácích i úředních záležitostí, do nichž musil svého bratra jako nástupce dlouho zasvěcovati, že mu několik měsíců nebylo možno, aby se vypravil do Jerusalema navštívit drahých přátel.

Ale náhle přišel posel schválně vyslaný od kněze Adda se vzkazem právě tak krátkým, jako překva-

*) správce svatby.

pujícím: „Mistr byl u nás a Gomér uzdravil“. Jen tolik a tak měl posel vyřídit.

Mladý učeník už neváhal; ihned vydal se na cestu, aby zvěděl více, neboť tušil, že v tom stručném vzkazu jest mnoho skryto, — nejen o jeho přátelích, ale i o Mistru.

Za pozdního večera ohlásil se klepadlem starému knězi. Jak užasl, když mu otevření přišla — sama Gomér. Její čtveračivost nejlépe dosvědčovala, že zdraví její jest úplné.

„Ale, Nathanaeli“, zvolala vesele, když mladý muž s úžasem se na ni zadíval a s místa se nehýbal. „Což jsem se změnila ve strašidlo, že tak uděšeně na mne hledíš? Pojď přece dále! Jakou radost bude mítí děd! Nu, pojď přece —“ a veselý její smích způsobil, že se Bartoloměj vzpamatoval.

Po srdečném uvítání rozpovídal se stařícký kněz bez pobídky; bylo patrné, že jest rád, že může duši dojmy přeplněné ulehčiti. Za řeči jeho měl host příležitost pozorovati Gomér: seděla tu nyní docela jiná, než jak se ukázala, vítajíc starého přítele: vážná a v sebe pohřížená, se sklopenýma očima a občas se zardívajíc. To bylo vždy, kdykoli její děd ve vypravování dotkl se její povahy nebo jejích vlastností — a projevů něžnosti, jimiž ji zahrnovali Mistr i dobrotivá Matka Jeho.

Během vypravování všiml si Bartoloměj zvláštní věci, totiž že uzdravená místa v obličeji dívčině nejevila nejmenších stop po hrozných ranách; ale jakmile se zarděla, ukázaly se jemné růžové rysy, patrně obrysy ran, původně tak hrozných; když pak ruměnec dívčí zmizel, nebylo v tváři znáti ničeho.

Čeho se Bartoloměj dověděl, bylo v krátkosti asi toto: Máti Ježíšova, Maria, odešla z chatrče

Réchy za několik dní, zůstavivši dívku péči dobré té stařeny. Stav Goméry zlepšil se zatím aspoň do té míry, že bylo lze převézt ji v nosítkách na velbloudu do domu dědova. Patrně vlivem „svaté Paní“, jak nazývala dívka vždy svou těšitelku, snášela bolesti tiše a trpělivě; ba, zdálo se, jako by nedbala ani tak tělesného svého stavu, jako více toho, čím se stále obírala v myšlenkách; na otázky dědovy odpovídala vždy, že mu vše poví, až s tím bude hotova. A také pověděla. „Svatá Paní“ ji vypravovala mnoho o dětství svém i o dětství Syna svého. Gomér chtivě naslouchající, zapomínala na bolesti své, a i rozrušení její po hrozném výstupu s Anachairónem, hraničící téměř na šílenství, se tím utišilo. A při tom vyložila „svatá Paní“ dívce i slova žalmistova: „Vedou ke Králi za ní panny, přivádějí je s plesem a jásotem, vedou je do paláce Králova . . .“

Při těch slovech Addových Bartoloměj vyskočil: „Jak že? To jsou slova, kteréś mluvil, rabbi, i ty ve vytržení, když jsem byl posledně u tebe!“

Addo se zarazil. „I mně vnukl Duch tato slova? Ach, nyní chápu! Gomér, nás vede ruka Hospodina! Víš, synu, jaký úmysl uzrál v duši toho dítěte v těch dnech bolesti? Něco, co jest proti všem tužbám, názorům a tradicím našeho národa! Zůstane pannou navždy. Tehdy chtěla tak učiniti jen proto, že totéž zaslibila „svatá Paní“ v dětství svém, když byla vychovávána ve Chrámě zbožnými ženami. Byl tehdy mým předchůdcem zbožný Simeon, jenž pak obětoval Jejiho Syna Hospodinu. — Ale později Gomér slib ten obnovila k vůli někomu jinému. Bylo to po svátcích Pesachu; právě jsem jí předčítal příběh o oběti dcery Jeftovy, — v tom vešel k nám — sám Ježíš a řekl: „Má matka mne po-

žádala, abych tě, Gomér, navštívil — a uzdravil. Věříš, že mám tu moc?“

„A já“, radostně vpadla dědovi do vypravování dívka, „já jsem z celé duše vykřikla: ‚Věřím, věřím, Pane!‘ A Prorok láskyplně se usmál, položil mi ruku na hlavu a řekl jen: ‚Buď zdráva!‘ Rázem jsem strhla obvazy; věděla jsem, že jich není třeba! A rány byly zhojeny . . .“

„Jako ve snách jsem vše to sledoval“, třesoucím se hlasem dokončoval kmet. „Klesli jsme na kolena, chtějící velebiti Boha, jenž sestoupil mezi lid svůj, ale Mistr řekl ještě ke Gomér: ‚Co chceš učiniti, učiň pro mne . . .‘ a odešel. My, překonáni ještě úžasem, ani jsme se nepokusili Ho zadržeti, aby přijal naše díky“.

„Rabbi“, hluboce dojat po chvíli promluvil Bartoloměj. „Mne povolal za svého učeníka. Nevím, čím jsem si toho zasloužil, neboť mnohé, kteří o to žádali, odmítl, a jednou s důrazem nám řekl: ‚Ne vy jste povolali mne, ale já sám povolal jsem vás‘. Buď jist, moje služba celého života bude Mu poděkováním i za vás. Ale nyní zazpívejme společně veliký žalm ‚Hallel‘ Jemu v dík!“

A jizbou nesly se různé hlasy: dívčí jako skřivánka v modru nebes, — mužný jako mohutný tlukot slavíka a slabý, třesavý hlas jako když tichý holoubek přizvukuje na sklonku jarního dne.

„Nyní rád umru“, řekl stařec, když ukončili chvalozpěv. „Oči mé spatřily spasení israelské a o své vnučce mám jistotu, že jest v dobrých rukou. Dobrotivá Matka Ježíšova ubezpečila Gomér, když od ní odcházela, že kdykoli by potřebovala, může přijíti k Ní, že u Ní nalezne nejednu svou družku. Nalezne prý ji vždy snadno: kde bude Syn, tam

bude i Matka. Jaké to štěstí pro mne, když vím, že pod Její ochranou ji budu mít bezpečně ukrytu. Neřekl nadarmo kdysi Prorok: půjdeme za vůní maslí tvých. Kolika dívkám byla a bude sličnost tváří kamenem úrazu, ba i pramenem neštěstí, — a já se o dítě nezapomenutelné své dcery strachovati nemusím, když bude pod záštitou božské lásky a moci . . . “

Když se Bartoloměj rozloučil se svými přáteli a odešel, aby přenocoval, jako vždy, kdykoli dlel v Jerusalemě, u strýce u brány Efraimské, — jistě netušil, že viděl milého učitele svého naposled.

• • •

Vrátiv se do Gennabris, našel v domě bratra svého k svému překvapení Symfoniaka, sluhu Anachairónova. „Pane, odpust, že čekám na tebe“, řekl Symfoniak; „nevěděl jsem, kam se utéci, když jsem byl ze služby propuštěn . . . “ A vida udivený pohled bývalého písaře, pospíšil si s vysvětlením: „Pána mého stihlo to, co lid vyslovuje pořekadlem: Čím kdo hřeší, tím bývá i trestán. Ve svém záletnictví odvážil se dokonce získati si přízeň i poslední milostnice Herodesovy. Když král na to přišel, — jsa nejspíše upozorněn některým soudruhům pánovým, který se mu chtěl zavděčiti, — nesmírně se rozzuřil, — a pán můj zmizel jako už tak mnohý; nikdo neví, zmizel-li úplně nebo dostalo-li se mu posledního příbytku na hradě Machairos, — což jest vlastně totéž. Villu naši král si vzal a nás služebníky vyhnal. Já odešel do Ónu, abych, jak jsem si dávno přál, slyšel proroka jordánského; slova jeho působila na mne neobyčejně. Byl jsem s jinými

od něho pokřtěn. Teprve neštěstí mne uvedlo na jiné cesty. A nyní jsem se osmělil přijíti k tobě a prositi tě o nějaké zaměstnání nebo doporučení, abych nemusil se vrátiti do zločinné společnosti, ze které mne Hospodin vyvedl“.

Bartoloměj uprosil bratra, aby zatím Symfoniaka zaměstnal; viděl v něm prvního svého učeníka, jehož mu Bůh poslal. A dočkal se radosti, že Symfoniak stal se věrným stoupencem Mesiášovým.

*
•
*

A nyní zbývala už jen poslední a nejtajemnější část prorocství Addova, která stále a stále se nesplňovala. Stalo se tak až po dlouhých, téměř padesáti letech.

Bartoloměj na svých apoštolských cestách došel až kamsi do hor armenských. a všude nosil s sebou evangelium, sepsané od spoluapoštola, bývalého celníka, Matouše, a horlivě je vykládal; od božského Mistra obdržel zvláštní moc nad zlými duchy, které ve jménu Ježíšově vymítal z lidí, které posedli. A takovou ubohou duši našel i v Albanopolis, hlavním městě velké Armenie. Byla to jediná dcera tamního krále Polymia; musila býti stále spoutána řetězy a držána v osamělosti v oddělené části královské zahrady. Bartoloměj slíbil králi, že dítě jeho vysvobodí, přijme-li svatý křest. Když král radostně svolil, uzdravil apoštol dívku, kteráž potom z vděčnosti a i pohnuta jsouc jeho vyučováním, slíbila, že zachová Božskému Snoubenci ustavičnou čistotu.

To arci velmi těžce nesli kněží pohanští, zvláště když ještě dvanáct velikých měst uvěřilo v Syna Božího. Využítkovali žárlivosti králova bratra Astyaga,

přemluvili ho, a ten dal Bartoloměje zajmouti a odsoudil ho k hrozné smrti: byl ukřižován a na kříži — po způsobu perském — mu ještě byla sedřena kůže.

Teprve na kříži pochopil Bartoloměj smysl pro-
roctví Addova; smrt mučednická byla mu sladkou,
vždyť přivedl ještě ve smrti „Králi pannu čistou“,
neboť i dcera králova byla ukřižována jako on, —
ovečka bílá a čistá odešla k Pastýři duší.

Suknice nesešívaná.

Legenda alegorická.

I.

Na temné noční obloze vzešly první hvězdy a třesavým třpytem slabě zazářily nad svatým Městem. Ale v nádherném Chrámě Herodově, „divu světa“, bylo stále ještě živo. Nesčetní zástupové židovských poutníků jakoby se nemohli rozloučiti se svatyní, ke které z dále přichvátali, aby oslavili největší svátky Přesnic čili Pesach. Plameny, svítilí s železných košů, upevněných na vysokých stožárech a naplněných hořlavinami, vrhaly četné stíny, ve kterých se jevily hemžící se davy lidu jako noční mátohy oku osamělého pozorovatele, hledícího na tento mnohotvárný ruch s hradby tvrze Antoniovy, jež jako ustavičná hrozba trčela k nebesům v severozápadním rohu ohromné planiny chrámové.

Setník Longin byl pověřen tento týden od prokurátora Piláta z Pontu velením nad stráží chrámovou, protože požíval zvláštní jeho důvěry. Neuplynuly snad jediné svátky židovské, aby při vznětlivé povaze lidu židovského nebylo třeba branného zakročení římské stráže; ale letošní Velikonoce vyžadovaly opatření mimořádných. Přišel na tyto svátky do Chrámu i rozhlášený nový Prorok nazaretský se svými učeníky z Galileje, a bylo ještě v čerstvé

paměti lidu i vrchností jerusalemských, světské i duchovní, to jest římské i židovské, jaké vzrušení vzbudil o podobných svátcích před dvěma roky, když bičíky vyhnal z posvátných míst kupce i penězo-měnce. A nadto vypravovali si lidé, že Proroka provází i silný oddíl těžkooděnců galilejských; a Galilejci nikdy nepožívali obliby lidu judského. Však už předešlé dny ukázaly, že římská stráž tentokráte zvláště musí býti ustavičně pohotově. Proto přijel z Caesareje i sám římský prokurátor do Jerusalema, a proto také vybral za velitele stráže nejosvědče-nějšího ze svých podvůdců, Longina.

Arci, kdokoli pohleděl ve tvář důvěrníka Pilátova, sotva by byl uvěřil, že se Pilát nezmýlil. Longin byl sice postavou obr, jeho štíhlé, statné tělo nasvěd-čovalo, že je to bojovník nad jiné nebezpečný, ale pohled jeho temně modrých očí byl mírný, téměř něžný a všecken výraz jeho obličeje, zastíněného hustými hnědými kadeřemi, sotva dával tušiti, že by byl tak rázným velitelem, jenž by dovedl zkrotit roz-poutané vášně pobouřených davů židovských.

V této chvíli aspoň prozrazovaly jeho rysy tesknou zádumčivost. Živý rej dole v nádvoří chrámovém se zvolna tišil, ale myšlenky Longinovy bloudily daleko, daleko na severu, ve vzdálené jeho vlasti — —

Tam, kde Tatry svými vrcholky prorývají blankyt nebeský, roztroušeny byly obce velkého národu slo-vanského, hlavně kmenů Antů a Vindů. Tam se v jedné z nich narodil a šťastné mládí trávil sta-rostá obce, Veleta. Uprostřed hustého pralesa, v sou-sedství rozlehlého jezera, na širé mýtině vyrostlo mnoho dřevěných obydlí, většinou na vyzdřeném pod-stavku, jež skytala příštířeší lichým rodinám slovan-ským. Uprostřed nich stál chrám nejvyššího boha Peruna, stvořitele světa i bohů věkožizných — a

žrec Chvěn, ctihodný kmet, vedle bohoslužby dělil se se starostou svorně a v lásce o vládu v obci. Pod večer, po denní lopotě, odrážely se od hradby pralesa zpěvy junů i dívek a na jaré reje a tance jejich spokojeně se dívali odpočívající muži a ženy. Oh, jaký to býval klidný a šťastný život!

A za takového večera, kdy velebný klid usínající přírody pod třepotavým svitem nesčetných hvězd budí v duši neznámé touhy a snění, pocítil jednou Veleta opět jakousi nevyslovitelnou touhu, jež se dávno v hloubi duše probudila, aby toto štěstí trvalo stále, bez konce, věčně. Jeho otec Jas, sedící vedle něho, usmál se slovům, jimiž toto přání srdce projevil, — ale starý žrec utěšil mladého starostu.

„Třebaže tvé tělo“, řekl, „vrátí se v prach země, duše, viš to dobře, bude živa dále a vezme hojnou odplatu za to, jak jsi byl živ. Ta nezhyne nikdy, protože je nesmrtelná.“

„Arci, ale odkud nabudu jistoty, že budu i pak věčně šťasten? To je, co už tolikrát hlodalo v mém nitru, — ale odpovědi na to se mi nedostává.“

A tenkrát zasil v jeho duši zbožný Chvěn sémě, které mělo přinést ovoce netušené. Zamyšleně mu odpověděl: „Na smrtelném loži mi vypravoval děd, že daleko kdesi za horami a řekami skrývá se mezi nedostupnými vrchy tajemný pramen s vodou živou. Kdo se z něho napije, nikdy neumře, ale bude živ věčně v blaženosti nevyslovitelné. Jinak se všeliké štěstí brzy zvrhá v útrapy a svízele, které s člověkem jdou životem, jakoby k němu byly nerozlučně připoutány — —“

Starý vlchvec byl prorokem až příliš pravdivým. Jinoši dorůstali v muže a tuhý zápas s přírodou, živly i lesními dravci zocelil jejich těla tak, že brzy byli kolem kol daleko známi jako nepřemožitelní

bojovníci. Veleta sám později jednou k nemalé své radosti a hrdosti slyšel, že divocí Gothové nazvali svého reka jménem jeho národa: Ante... Ale ani tato chrabrost nestačila uchrániti tichý, spokojený život a samostatnost mírného, nevýbojného plemene slovanského. Ukutní a rozpínaví Markomani za vedení svého vévody Marobuda vyrojili se z kamených měst a hradů svých, aby ukojili žhavou žízeň královu po větší moci a více půdě. Kdysi náhle jako ostříž na houf holubů vpadli na klidnou ves Veletovu, která v zátiší lesních velikánů jako by dumala o věčném míru. Osada byla spálena, obyvatelé dílem pobiti a dílem odvedeni do zajetí, které znamenalo kruté otroctví; i Veleta byl zajat.

Jakoby to dnes bylo, viděl Veleta onen hrozný výjev před sebou. V rudé záři hořících chatrčí utkal se sám Marobud s jeho otcem a srazil ho k zemi dříve, nežli mu kdo mohl přispěti na pomoc. Veleta vrhl se jako rozzuřený vlk houfem nepřátel v tu stranu, kde spatřil otce klesajícího; germánského bojovníka, který se mu postavil v cestu, uchvátil za rámě, mrštil jím o blízký strom takovou silou, že spadl dolů bezduchý, ale bylo pozdě. Otce nezachránil. Bleskem obrátil se proti Marobudovi, šileje přímo bolestí a prodíraje se davem nepřátel, ohromných touto nadlidskou silou, k vévodovi. Ale ti se hned vzpamatovali, dotírajíce se zvýšenou zuřivostí na Veletu, — a tomuto množství byl by jistě podlehl, kdyby byl nezakročil sám Marobud. Smrtící sekýra vznášela se již nad hlavou mladého muže, když nepřátelský vůdce, nechtěje ztratiti otroka tak silného, prudce cosi vykřikl. Rána zasáhla jen rámě Veletovo, tak že mu zbraň vypadla z ruky — a okamžik na to byl spoután a odveden s ostatními zajatci.

V opevněném sídle Marobudově prožil s rodáky, kteří přečkali krvavou oslavu vítězství, krutá léta, až i na Germány a Marobuda přišla odvěta. Římský císař Tiberius, nechtěje strpěti souseda tak mocného v pomezí své říše, vyslal proti němu svého bratra Drusa, a ten přemohl Germány v rozhodné bitvě, v níž i Marobud byl zajat. Ubozí Slované, mezi nimi i Veleta, byli odvedeni ještě dále od sladké domoviny, do otroctví římského — a po čase zařazeni do legie tribuna Caia Aquily. Na válečných výpravách vyznamenal se Veleta tak, že nejprve obdržel jako „libertinus“ svobodu, a potom postupoval ve vojenských důstojnostech až na centuriona, setníka. Mezitím přezváno jeho staré jméno na latinské „Longinus“ pro jeho vysokou postavu. V legii Aquilově provázel i prokuratora Piláta do Syrie, jak tehdy zvána jako římská provincie země židovská, ležel posádkou v sídle Pilátově, Caesareji, odkudž nejednou přišel i do Jerusalema. Zde, zvláště za okolností velmi nesnadných, osvědčil jak rozvážnost tak i ráznost, takže i tohoto roku ocítl se se svým velitelem o svátcích židovských ve tvrzi Antoniově.

Po všechny ony dny, kdy Prorok učil ve Chrámě, nevycházela Longinovi z mysli tajemná slova, která zaslechl o poslední slavnosti Stánků, když stál se svým oddílem na stráži v nádvoří tak zvaném pohanském obrovského Chrámu. Prorok stál uprostřed velkého davu židovského blíže velké chrámové pokladnice, do níž takořka pršely stříbrné šekely, jež tam poutníci vrhali jako chrámovou daň. A tamodtud zazněl až k Longinovi výrok Prorokův, který jím mocně zachvěl: „Žízni-li kdo, pojď ke Mně a pij; kdo věří ve Mne, jakož dí Písmo: proudové vody živé poplynou z útroby jeho, — vody, vytryskující do života věčného!“

Zdaž to nebyla téměř tatáž slova, která šeptala zmírající ústa děda Chvěnova? Zná snad Prorok onu studnici či pramen? Ví, kde lze nalézt živou vodu, jež by dala člověku věčnou blaženost? Ale není to možno Divotvorci, který, jak Longin sám spatřil, vrátil zrak člověku, žebrajícímu u vchodu chrámového, jenž byl od narození slepý? Od té doby, — loňského podzimu, — vracel se Longin opět a opět k této záhadě a jeho srdce, které ani kruté zkušenosti válečné nemohly zbaviti vrozené slovanské mírnosti a jemnosti, bylo zaujato osobou Prorokovou tak, že bezděky k Němu lnul, ať židé, jeho úhlavní protivníci, cokoli mu vytýkali. Dnes konečně uzrálo v něm pevné rozhodnutí: „Děle té nejistoty nesnesu. Mezi Jeho učeníky jest jeden, který jest zvláště laskav ke každému. Otáží se ho. Snad se konečně dopídím pravdy — —“

II.

Ze svého zadumání byl vyrušen hlučnou hádkou, která se ozvala dole z nádvoří hradního. Několik legionářů krátilo si tam dlouhou chvíli hrou v kostky. Longinus poznal mezi svářícími se podle hlasu Germána Corvina a Jazona, Řeka.

Corvinus býval kdysi ve službách Marobudových; vlastně se jmenoval Ortvin. Byl menší, zavalité postavy a jakkoli velice silný, přece se v tom Longinovi nevyrovnal. Býval téměř stále opilý, vášnivě rád hrál v kostky, ale při tom svárlivá jeho povaha zavdávala příčinu k častým hádkám, při nichž jeho vzpurnost a surovost nejednou vyvolala divé výstupy. Byv zajat jako Veleta, byl vřaděn rovněž do legie Aquilovy, — když pak Longinus poslán byl do pro-

vincie syrské, byl přidělen do kohorty, jejíž velitelem byl Longin. Jeho jméno změnili si římsí legionáři na podobně znějící: Corvinus^{*)}).

Longin rychle sběhl s hradby do nádvoří!

„Už zase, ty divý vlku? Zapomínáš, že jen s těžší ušel's trestu za poslední rvačku? Víš dobře, jak zodpovědné postavení máme zde uprostřed popudlivých Judejčků — a ještě vyvoláváš spory? Zaslouchl-li tě tribun, neuchráním tě už jeho hněvu jako před týdnem. Co zde zase máte?“ rozhněvaně káral setník rozvaděné žoldnéře.

„Eh“, odvětil zlostně, ač přece zaraženě, Corvinus. „Stále se hněvám na mocnou paní Huldu^{**)}, že mi není příznivá ve hře — a zatím tento řecký ničema hraje falešně — a já prohrál poslední zlaťák!“

„Mlčíš, ty plemeno havraní! Já že hraji falešně? Přihnul sis u starého Efraima cyperského moku — a nyní nerozeznáš na kostkách jedničky od pětky“, hájil se Jason.

„Dosti toho, — oba! Jeden opilý jako pravý Germán, druhý falešný jako každý Řek — jste oba vinni stejně! Ale nyní už ticho! Světla ve Chrámě znenáhla hasnou. Tu chvíli snad to ještě vydržíte, pak vás vystřídá decurio Rufus. Díky bohům, že se tam dnes nic nesemlelo! — Aby nám chvíle ušla, vypravujte něco!“

„Ať vypravuje Corvinus, sic usne! Snáze zapomene na svou zlost!“ zvolal mladý vojín, známý v celé kohortě jako nenapravitelný posměváček.

„Aby tě, holobrádku, Orcus pohltil — či abych to řekl po našem: aby tě hrozná Freja^{**)} celou

*) havraní.

**) Bohyně starogermánská.

noc svými dvěma psy honila!“ zavrčel Ortvin a zle se na mladého druhu podíval. Ale hned se rozmyslil jinak:

„Ale když chcete, budu vypravovati. Ale uslyšíte věci, že vám budou vstávat vlasy na hlavě! Ještě mne dobře neznáte — ať tedy víte, koho máte mezi sebou — —“ a Corvinus divě se zachechtal — ale v tom umlknul. Nahoře s věže, jež trčela nad Chrámem jako věčný posměch a spolu divá hrozba, ozvalo se táhlé, teskné zahýkání sýčkově. Vojáci, jsouce jako pohané vesměs nejvýš pověřčivi, s výkřikem: *dii avertant omen**), vztláhli ruce s roztaženými prsty před sebe, aby odvrátili od sebe zlé znamení. Toliko Veleta sebou ani nepohnul; doma v rodné vísce mívali sýčků dost a dost a považovali je za své dobré přátele, pomáhající jim hubiti všelikou škodnou havěť.

Corvinus zbledl nejprve až k ryšavým vlasům — ale pak se zasmál nuceným posměchem: „Při sám Donnar! to je výborná předehra k tomu, co uslyšíte. Tedy ticho!“ A přihnul si notně z korbele, začal:

„Hú, bylo rušno tenkrát v našem posvátném háji, když jsme porazili prokleté Vindy! Kolik jsme jich pobili, už nevím. Ale zajatců jsme přivedli několik set: mužů, žen i dětí. A věřte mi, jejich ženy i dívky byly nad pomyslení hezké —! Uprostřed háje na vršku, stromů zbaveném, zůstal jen starý, mohutný dub, strom zasvěcený našemu velkému Wodanovi a mocné paní Huldě. Na stromech, lemuujících prostranství kolem kol, byly přibity vybledlé lebky obětovaných koní, a na druhé straně za vrškem už skoro do stejné výše vyrůstala hromada hnátů a lebek, zbytky zajatců, zabitých na počest vznešené,

*) Bohové, chraňte nás před neštěstím!

hrozné bohyni. Dnes měla tato hromada ještě převýšiti posvátný vršek — a všichni naši bojovníci věděli, že to znamená nepřemožitelnost našeho národa na vždycky. Šumot a hukot lesních velikánů jakoby hrůzou utichl, když jsme zanotovali naše obětní písně, kterým jsme už sami dobře nerozuměli. Zajatci se chtěli hrůzou, když pozorovali, jak nás tento zpěv rozněcuje; věděliť, co to pro ně znamená! — Když zpěv dozněl mnohonásobnou ozvěnou, nastalo na chvíli ponuré, zlověstné ticho. Noční temnota nás přikryla — ale my všichni hořeli nedočkavostí, až nejvyšší kněz Ulfo dá znamení —

Náhle shodil se sebe plášť, uchopil sekuru a vrhl se na nejbližšího zajatce. Do nás jako když blesk vjede! Rázem jsme všichni stáli na nohou a to, nač každý z nás se těšil nejvíce, začalo...

Hú — jaká to rozkoš, když vřelá krev stříkala nám do tváří!... Jaká to hudba, když lebky a kosti praštěly a řev umírajících odrážel se od hradeb lesních! A hned každý z nás v ruce měl misky, konve, či co uchvátil, a zachycoval — a pil a pil a pil tu horkou omlazující šťávu!“

Legionáři byli dávno zvyklí krutým výjevům v bojích; ale toto líčení, tak cynické, takovou krvežíznivost starých Germánů odhalující, působilo na ně, jako mrazivá sprcha; zbledli a chvěli se hrůzou. Ale Ortvín toho nedbal; neřekl nadarmo: ještě mne neznáte.

„Já však vyčkal; už dříve vyhlédl jsem si v zástupu zajatců mladou dívku, šlhlou jako srna; byla to slovanská vědma. Stála tak bez bázně, hrdě vztýčená — a když za našeho zpěvu její krajané, oněmělí hrůzou, chvěli se jak osyka u potoka v očekávání svého ortele, hleděla na nás s pohrdáním. Zdálo se mi, že její posměšný pohled upřen jest

na mne — a v téže chvíli jsem si umínil, že musí padnouti rukou mou! A padla — ani nehlesla! Hú, jak opájela její horká krev — více než nejsilnější víno! A jaká síla rozproudila se mými žilami! — V malé chvíli bylo vše odbyto! — —

A pak zabil Ulfo jednorochní hříbě, naše kněžka zachytila krev, namočila trs květin lesních do misky a pokropila nás slavnostně rudou šfavou; v hlubokém tichu přijali jsme její požehnání — jakási sladká únava uchvátíla všechny.

Lebka hříběte pak přibíta na strom vedle ostatních, aby zvěstovala nové vítězství po všechny doby našim potomkům.

Hú, jak se mi stýská po těch blahých dobách, které se už nevrátí! — — Jste tedy spokojeni s mým vypravováním?“ — a Ortvín rozhlédl se sebevědomě kolem.

Ale ani slůvko pochvaly se neozvalo. Surový tón a sveřepý pohled doplňovaly hrůzné líčení, v němž se projevovala téměř zvířecí rozkoš — nikoli ze slávy vítězství a posvátné oběti, ale krutého vraždění bezbranných obětí a — z krve jejich; vojínům se zdálo, jakoby tváře a rty Corvinovy dosud byly jí potřísněny. Chvíli bylo ticho.

„Ortvine“, řekl konečně Longinus hlasem, jehož chvění marně se snažil zakrýti. „Co's tu líčil s takovým posměchem, připomnělo mi, že i mně a mým lidem dostalo se podobného osudu. Víš, že jsem ti toho nikdy ani slovem ani skutkem nepřipamatoval; bývalť náš lid vždycky smírlivý a uměl odpouštět. A snad byla tato jeho mírnost vůči vám slabostí. Víš, že jsem ti kdysi v boji zachránil život — a nedávno, když jsi na stráži, jsa zpit, usnul, a tribun tě pro tak těžké porušení kázně odsoudil k smrti, vyprosil jsem ti milost. Kdybych byl věděl, co vím

dnes, nebyl bych tak učinil. A neučiním už. Jsi vztekly vlk, jenž by měl býti skolen — ale nezasloužíš, aby se tebou člověk poskvrnil.... Ty sám si to obstaráš! — — “

Za Longinem v patách odešli ostatní vojíni, nepromluvivše. Corvinus zůstal sám. Stráž převzali jiní s decurionem Rufem v čele.

Longin dlouho marně čekal na občerstvující spánek. Odporné vypravování Corvinovo znovu mu vyvolalo v paměť osud jeho drahých; tak, právě tak asi bylo, když jeho sourodáci přivedeni byli do zajetí od sveřepých Germánů, kterým byla zcela neznáma, ba na posměch vzájemná láska a obětavost, poutající vespolek členy rodin slovanských. Otec — běda — nepohřben zůstal za kořist lesním dravcům, ženu a dítky asi stihl krutý osud, jak jej vyličil Corvinus, — a matka? Jakoby ji ještě nyní před sebou viděl: když otec padl pod smrtící ranou, vrhla se na bezduché tělo, horoucně je líbajíc, jakoby těmi polibky chtěla ho vzkřísiti. Pak mu na okamžik zmizela s očí — až když ho v poutech odváděli, ohlédl se ještě naposled — a tam spatřil ji, ana hrdě vzpřímena stojí jako socha, hledíc za synem. Vztáhl k ní spoutané ruce — ale ani sebou nehnula — jen v jejích očích četl moře bolesti a lásky — — A tento obraz, vrytý nevyhladitelně v paměť, odnesl si na dlouhou pouť do ciziny...

Stěží potlačil slzy; proč je opustil mocný bůh války Svantovit, — proč neuchránil tolika běd otec bohů Perun, proč neměla pro ně útěchy ani sladká Vesna a štědrá Lada? Jeden, jediný den urval mu všecko: otce i matku i věrnou ženu, dvě nevinné děti, sestru v rozpuku mládí, otcovského přítele, kněze Chvěna, a tolik, tolik přátel, kteří svého starostu nejen ctili pro jeho sílu a statečnost, ale i

milovali pro jeho dobré srdce. Shledá se s nimi někdy? Či smrt, zlobou a ukrutností lidskou mezi ně vznesená, rozloučila je na vždy? Bývalé štěstí bylo tak krátké — není už naděje, že se vrátí? —

Ale, což nebyl Jerusalem v tyto dny pln divných řečí, jež vnikly i za tvrdé zdi hradu Antoniova, o tom, že Prorok jedním slovem v Bethanii vzkřísil z mrtvých přítele, jenž už čtvrtý den odpočíval v hrobě? — —

Longinus z hloubi duše zaúpěl na lůžku, prudce vstal, vztáhl ruce kamsi do neznáma a zvolal: „Mocný Proroku, není-li vše lež a klam, dej mně i mým drahým té vody živé! Dej mi najíti ten pramen života — a budu tvůj, věčně, věrně tvůj!“ —

A jakoby ten vroucí výkřik rázem uklidnil jeho rozbouřenou duši, — po chvíli usnul.

III.

... Longinovi připadalo vše jako hrozná nesku-tečnost, jako děsivý sen; zdálo se mu, jakoby pohlížel do mlh a v nich znovu spatřoval obrazy, jak za sebou následovaly.

Když ráno pohlédl ven, podivil se neobyčejnému vzezření kraje; na obloze nebylo ani mráčku, a přece se zdála tak chmurná, bez jasu a svitu, předměty kolem tak mátožné, že i na něho ulehla jakási tíha, které se pak už nezbavil. A pak nastala ona hrozná cesta na Golgotu — —

Ještě mu v uších hučel zuřivý řev kněží a zákoníků jerusalemských, když časně z rána přivedli před pretorium, pyšně korunující čelo tvrze Antiovy, spoutaného a ztýraného Proroka, jehož večer pod rouškou noční temnoty konečně jali. To ozvalo

se a řádilo zvíře člověka — zvířecí lidé a lidská zvířata — ukrutná a sprostá. Ale proti nim nestál muž pevných zásad a neoblomné spravedlnosti. K svému úžasu a zahanbení shledal Longin ve vladaři člověka, který klade svůj prospěch nade vše, jsa hotov obětovati právo, vymáhá-li toho zájem osobní. Drsnému válečníku objevil se zhýčkaný, rozmařilý Říman jako nerozhodný slaboch, pokoušející se všemi prostředky lsti o to, aby se vytáhl z nemilé záležitosti; ještě nyní zachvělo se ošklivostí srdce setníkovo, cítící tak živě všelikou nespravedlnost a křivdu; jen vladařovo slabošství rozpoutalo ony divé vášně žalobníků i pošťvané luzy, jen jeho zbabělost chtěla je usmířiti tím, že dal obžalovaného, jemuž nedokázána žádná vina, zbičovati a že ponechal velekněžím i chátře volbu mezi buřičem a vrahem — a tichým Prorokem. Oh, jak nebetyčně lišila se od jejich zuřivosti a Pilátovy vrtkavosti mužná, vážná slova jeho: „Království mé není z tohoto světa... Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší hlas můj“. Longin, ač slov těch hned nechápal, přece cítil, že Proroka ani muka, jež dosvědčovaly krůpěje krve na rozedraných ramenech a tvářích, nedovedla zdržeti, aby nevyzval pravdy, třeba že jeho odsouzení urychlí; a ve své přímosti a pravdymilovnosti málem by se byl sklonil, aby zlíbal spoutané ruce hrdiného vyznavače; takovou úctu k Němu pocítil v prvním okamžiku. Ale čím dále, tím pevněji se v něm utvrzovalo i přesvědčení, že Prorok je zcela nevinný a stále živěji cítil, že za těmito slovy skrývá se ještě jiný, mnohem hlubší smysl; zatím arci nebyl s to, aby vyslovil, jak na něj působila. Maje rozkaz, aby byl přítomen celému výslechu, sledoval

téměř lačně každé slovo Prorokovo a pozoroval každé hnutí jeho bledého, ušlechtilého obličeje. Jsa od přirozenosti nakloněn každému, kdo trpěl křivdu, cítil, jak v něm roste netoliko úcta, ale i vroucí soustrast, ano láska k nevinnému Trpiteli, který za věc neskonale vznešenou tak tiše snáší nesmírné útrapy. V jeho duši rozpoutal se těžký zápas mezi těmito pocity a oddaností k veliteli, který zde zastával ducha Říma, zakládajícího na moci a násilí svou světovou říši, kdežto Prorok zakládal své nové království pravdy na svém svědectví a na víře ve své poslání; jako římský voják, zvyklý železné vojenské kázni římské, nechtěl ještě dovoliti promluvit srdci, uhýčkanému a zakřiknutému tvrdým životem tolika let. Ale když potom slyšel židy, ani sami volají: „Synem Božím se činí“, a další slova Prorokova: „Neměl bys žádné moci proti mně, kdyby ti nebylo dáno shůry“, zakolísaly znovu jeho staré názory a Longin nemohl se ubrániti zachvění před jakousi neznámou, tajemnou mocí, daleko silnější, nežli vše, co dosud ovládalo jeho ducha. Nemohl by jistě ani sobě ani nikomu jinému vysvětliti, proč se ani nedivil, když byl konečně vysloven ortel odsuzující; zdálo se mu, že jinak býti nemůže, protože Prorok sám tak chtěl... Ale cítil, že jeho duše vydána jest zcela bezmocně všanc nejružnějším pocitům, které se na ni hnaly jako nezdočný přívál.

A jak zlostně ryčely po cestě nenávistné výkřiky kněží a zákoníků: Svůdce je to! Falešný prorok! S jakým jedovatým posměchem ječel lid, vášní až k šílenství zpitý: Herodes řekl, že je blázen! Jak nepřirozená byla litá divokost židovské mládeže, zasypávající odsouzence oblázky a blátem sebraným na cestě!

Longin prvně ve svém životě cítil hlubokou lítost, ano ošklivost nad povinností svého úřadu, kterou nejednou splnil zcela lhostejně. Dávno-li to bylo, co řídil popravu několika Galilejců, které odsoudil Pilát, ač patřili pod pravomoc Herodesovu. Jen to bylo příčinou hněvu mezi oběma světskými vladaři, králem a prokurátorem římským, a teprve dnes bylo vše vyrovnáno tím, že Pilát poslal Proroka ke králi, aby ho soudil, čímž přátelský poměr byl navázán znovu. Ale nyní —! Srdce setníkovo sevřelo se krutou bolestí, když si nyní, na temeně hory popravné vzpomněl, jak zaslechl z davu jako v odpověď na vzteklé výkřiky, naplňující vzduch, tiché zastenání jakési ženy: Mně odpustil hříchy — a kus dále bledého starce: Mne uzdravil, — jak při jedné zastávce průvodu, zaviněné pádem Trpitele u brány soudné zašeptal za jeho zády jakýsi venkovan svému soudruhu: Nevíš, že řekl: Já život svůj dávám sám od sebe; nevíš, že toto vše sám dávno předpověděl? — jak spatřil, kterak Prorok, zapomínaje na sebe a na svá muka ve vznešeném pochopení splácí soucit plačících žen soucitem svým: Neplačte nade mnou, ale samy nad sebou a nad dítkami svými!

Ale z toho všeho nic ho tak nedojalo, jako onen okamžik, když z vedlejší úzké uličky objevila se vedle průvodu, sledována jsouc několika přáteli, Matka Prorokova, jež musila učiniti okliku, aby se dostala ke svému synu. Vrávorajíc bolestí, podpořovaná věrnými dušemi, které ani jeho ani ji neopustili ve chvíli tak těžké, vztáhla ruce po synovi, až ji od něho surový Corvinus bezcitně odstrčil. Tak, právě tak, s podobným výrazem nevýslovného bolu v ubledlé tváři vztáhla kdysi ruce po svém Veletovi jeho matka, stojící nad mrtvolou drahého muže, když jí s posměchem odváděli sve-

řepí Markomané syna do otroctví! — Oh, kolikrát vzpomene na jednu, vzpomene i na druhou matku! Netušil arci, že přijde okamžik, kdy by za rouhání považoval, srovnávat matku onu s Matkou touto a dokonce vedle sebe klásti syna — s jejím Synem —

Longin, procitnův z tohoto hlubokého zadumání, rozhlédl se kolem sebe. Témě Golgoty poskytovalo pohled ponurý a odstrašující. Rozervaná skaliska, vystupující z půdy, obklopovala prostranství, na němž popravováni zločinci. Zvědavý lid zmítal se podle toho, kde bylo lze co spatřiti z krvavého divadla, které se mu naskytovalo; konečně utvořil neproniknutelnou hradbu, v jejímžto středu stály tři kříže. Viseli na nich oba lotři a mezi nimi Prorok. Pod jeho křížem stáli jeho přátelé; jen jedna ze žen zhroucená u paty kříže, jež objímala oběma rameny, skrývala obličej záplavou vlasů, jež jí volně splývaly po pleci i do tváří. Mladistvý učeník, — ten k němuž včera hnala setníka taková důvěra — podpíral Matku Prorokovu, jež nepohnutě stojíc, neodvracela očí od trpícího Syna; její obličej jakoby byl bolestí zkameněl . . .

Longin užasl, když jeho zraky zvolna klouzaly po okolí; nastává snad konec světa? Rudý kotouč sluneční, stojící nad horou Gareb, jakoby neměl žádného světla; pod ním vítr věčně hořekující bičoval černá mračna, honící se téměř nad hlavami lidí. Dva supi, zavěšení na širokých perutích, vznášeli se bez hnutí ve vzduchu, jakoby čekali na krvavou hostinu. Nad údolím kidronským poletovaly sovy, jakoby již nastával večer, ač bylo krátce po poledni a nad roklemi Josafatskými snášelo se zvolna, zlověstně krákajíc, hejno havranů. A dusné ticho, chvílemi zavládající, prorývaly ob chvíli divé, nenávistné výkřiky kněží i chátři od nich stále šťvané.

I zločinec visící vlevo na kříži, posmíval se druhům svých muk.

Ale, jakoby samo nebe chtělo dáti odpověď na tyto projevy slepého záští, pronásledujícího Proroka až i v hodině smrti, hučení větru na okamžik ustálo a odkudsi s hůry — tak se aspoň všem zdálo — ozval se hlas mírný a tak těšivý, jako když matka konejší postrašené dítě: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ Ani stopy bolesti a nejistoty nebylo v tomto hlase; zazněl tak pevně a vroucně, že Longin, všecek se chvěje, bezděky rázem pochopil smysl těch slov: Mistr sám omlouvá své žalobníky i soudce i katany nevědomostí a v nesmírném milosrdenství ukazuje těm, kdož budou trpěti jako On, aby nezlořečili, ale odpouštěli! A tato slova neslýchané dosud shovívavosti, kdy svět odmítal svou spásu, vydala ihned božské ovoce: lotr na pravici, náhle poznáváje svou bídu, nikoli tělesnou, ale mravní, zaúpěl hlasem prosebným a zkroušeným: „Pane, vzpomeň na mne, až přijdeš do svého království“ — a v zápětí slyší milostná slova: „Ještě dnes budeš se mnou v ráji“.

Longin opět se zachvěl; v ráji? v místě blaženosti? v místě, po němž toužil tolik od útlého dětství? Ale kde je ta studnice štěstí, vody živé? Kde je ten pramen životodárný? A cítě svou slabost, příliš velkou, aby si na tyto otázky odpověděl, zatřásl beznadějně hlavou. Oh, prorok umírá a jemu se odpovědi nedostane — —

Ale dostalo se mu brzy nové naděje a nového povzbuzení. Těžkými mraky, těhotnými strašnou bouří, prolétly první blesky, příšerně osvětlující na okamžik zděšené obličej, takže kletby rázem zmlkly. A v tom ozval se opět s hůry, jako by to bylo až kdesi

nad mraky, silný hlas: „Ženo, hle, syn tvůj“ — „Synu, hle, Matka tvá“ — a v zášlehu nového blesku bylo viděti, jak hlava Trpitelova skládá se dolů a oči s nebeskou láskou utkvívají na Matce i učeníku nejmilejším. „Jeho Matka!“ jásavě ozvalo se v nitru setníkův, „tolik ji miluje, že nemůže na ni nevzpomenouti v hodině muk a smrti! Jí jistě ničeho neodepře! Kdybych — —“ jeho ples změnil se náhle v pokornou úvahu, „kdybych jí mohl způsobiti radost nějakou, prokázati nějakou službu, zdaž by mohl toho neodměniti a nevyslyšeti i touhy mé!“ — A Longin si pevně umínil, že stůj co stůj, třebas i za cenu života svého, musí si najíti příležitost k tomu, — a pak snad bude směti otevřítí jí své srdce a vyprositi si jejího přispění — —

Jeho pozornost byla v tu chvíli upoutána zlostnými výkřiky, znějícími s té strany, kde čtyři žoldnéři jeho dělili se podle římského práva o dědictví odsouzených. Nebylo toho mnoho, ale na korbel vína u starého Efraima nebo na několik vrhů při hře v kostky to stačilo. Oděv Prorokův i obou zločinců si již rozebrali, talet, pás i obuv. Bylo sice vše blátem, prachem i potem potřísněno a krví zbroceno, ale na to byli dávno zvyklí a Efraim se vyzná v čistění takových smutných památek. Plášť Prorokův rozdělili si na čtyři dily — a nyní zbývala již jen jeho suknice. Byla nesešíváná, ale v jednom celku utkaná; a o tu se nyní hádali. Longinovo oko se při tomto pohledu zalesklo, jeho nitrem šlehla jakási myšlenka, při níž se jeho tváře na okamžik vyjasnily vnitřní radostí, jako když jasný paprsek sluneční pronikne temný mrak. Napjatě sledoval výsledek sporu, který chvílemi hrozil i pustou rvačkou. Ale nedošlo k ní; když se katané nemohli dohodnouti, komu by suknice měla připadnouti, navrhl

Corvinus, aby byla roztržena na čtyři díly, jako prve plášť. Ryšavý Gallus však zvolal: „Neroztrhujme jí, ale metejme o ni los!“ A tento návrh byl přijat s nadšením; budou moci i zde si hoditi v kostky. Ve hráčské vášni nic nedbajíce toho, co se kolem dělo, usedli znovu na zemi. „Dva body!“ „Také dva!“ „Čtyři“, zvolal se žádostivou radostí Jason. „Pět!“ vykřikl Corvin a již suknici schvátil. V tom stanul před ním setník na koni: „Dám ti za ni tři zlaté nummy!“ „Hoj, to bude ještě více vína!“ a Corvin lačně shrábl zlaťáky, podáváje setníkovi suknici, krví zcela zvlhlou. Když ji setník sbalil a ukrýval pod plášť, zalétl jeho zrak maně k postavě Matky Prorokovy, toužebně sem hledící. Pohledy obou se setkaly — a srdce Longinovo opět se zachvělo — —

Mezitím donesly závany větru s protější hory Moriah, kde stál Chrám, na Golgotu slavnostní zvuky stříbrných trub: přípravy k obětování beránka velikonočního byly u konce. Ale zde vzrostly hrůzy do nesnesitelná. Temnoty zhoustly tak, že nebylo viděti ani ruky, když stírala pot s čela; celé návrší bylo jako ohromný, pevně uzavřený hrob. A v této tmě tím děsivěji zněl rachot hromu, nyní neustávající; rána za ranou otřásala vzduchem i srdcem lidí, kteří rázem zapomněli na rouhání, kletby a posměch. Každý staral se jen o sebe: bylo slyšeti úpěnlivý pláč dětí, volajících po rodičích, a volání matek, které ztratily děti. Země pod nohama se zvedala a klesala jako vlny na rozbouřeném moři, a davy ve zděšení se porážely a po sobě šlapaly. Skály s ohlušujícím hlomozem se rozpadávaly, praskajíce a pukajíce a zasypávajíce a pohřbívajíce pod sebou všecky, kterým se nepodařilo včas uprchnouti; ostatní pak, kteří stejně jako oni před chvílí ještě

vysmívali se Prorokovi, když ve své opuštěnosti volal k Bohu, nyní sami zoufale se modlili k témuž Bohu o zachránění. Ale hrůzám ještě nebylo konce. S kříže prostředního pronikl v tento zmatek nový, mocný výkřik, překonávající všechny dupot i volání i rachot: „Dokonáno jest!“ — a zanedlouho nato slyšel Longin, který se po celou tu dobu jako pravý římský voják s místa svého nchnul, zmírající hlas: „Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého“. A náhle objevily se mezi tisíci se davy jakési mátožné, strašidelné zjevy — a z tlačenice zaječely výkřiky, pronikající kosti: „Otec můj, — je-li možno! Vždyť jsme ho pohřbili před pěti roky —!“ A tam zase: „Má Judit! Což jsem tě sama neumývala a neza-balovala v plátno před pohřbem!?“ Opět a opět zjevovali se dávno mrtví a, lomíce rukama a hned zase radostně plesajíce, procházeli, vlekouce za sebou pohřební plátna, mezi zástupy.

Spatřil snad Longin také otce nebo matku, sestru nebo děti své? Skočiv s koně a pokleknuv, zdvihl ruce k nebesům, a z jeho rtů vydral se pokorný výkřik: „Vpravdě, tento člověk byl Syn Boží!“

A jako na potvrzení těch slov objevily se před ním dvě pádící postavy: Jason a Corvinus hnali se, zapomínajíce staré pověsti o statečnosti římských vojáků, jako by furiemi štváni, prchajíce s místa hněvu a hrůzy. Longin, ohromený tolikerými dojmy, spatřil, kterak Corvin bezohledně sráží Jasona, který ho předběhl a v útěku mu překážel, mocnou ranou k zemi, — ale po několika krocích od toho místa řítí se sám kamsi do propasti se strašlivým výkřikem. Dlouhá průrva, vzniklá při zemětřesení, hluboká tak, že nebylo lze dna dohlédnouti, pohltila ho, aby ho již nevydala. Setník, zaúpěv, zakryl si obličej rukama.

V tomtéž okamžiku vyjasnilo slunce zase svou tvář a z Chrámu zazněly stříbrné trouby levitů znova. Oběť byla dokonána, — ale na národ židovský ulehla kletba viny nesmazatelné; jeho oběť byla poskvrněna největším zločinem světa.

IV.

Ulicemi jerusalemskými províval vonný, jarní vzduch, jako by balsámem prosycený. Ptáčkové vesele pěli, květiny olevíraly své kalíšky, kvetoucí stromy houpaly svými ratolestmi podle závanů svěžího větríku. Ale všechn tento půvab rozkošného jarního jitra nebyl s to, aby vytrhl Longina z jeho zamyšlení. Kráčel rychle a pravou rukou, skrytou pod pláštěm, tiskl cosi k srdci.

Jak by byl jindy býval pyšný na chválu vladařovu, že tak pevně a obratně si vedl při popravě na Golgotě; jak by ho byl těšil Pilátův slib, že bude povýšen! Ale jeho soudruzi Rufus, Tímoteus i jiní pozorovali na něm od onoho dne, že se v duši zaměstnává něčím, co jim bylo záhadou; a na zvědavé otázky jejich dostávalo se jim odpovědi neurčitých a vyhýbavých.

Nyní vybočil z údolí Tyropoion a začal stoupati po svahu hory sionské; v úzkých ulicích této městské čtvrti nejednou se zmýlil, až konečně stanul před nevelikým domem. Rána klepadlem na dveřích přivolala starou služku, která na římského vojína pohlédla s jistým podivením. Ale ihned se vlídně ptala, čeho si přeje.

„Směl bych promluvit s paní Marií?“ dotazoval se vojin. Nesmělý jeho hlas vzbudil ještě větší údiv

staré Noemi, ale prozradil jí také, že se tohoto vojína není proč báti.

„Počkej okamžik, zavolám Jana, syna Zebedeova“, řekla vlídně a uvedla cizince do přízemní jizby. Ukázavši na vyzdžené sedadlo, pokryté prostým kobercem, odešla. Za chvíli objevil se „miláček“ Ježíšův a uvítal hosta: „Pokoř s tebou!“ Jeho oči spočinuly na cizinci zcela zběžně, jako by jeho duch dlel mimo tuto zemi.

„Pane“, ozval se Longin hned když Jan vešel. ani neodpovídaje na pozdrav, „mám dvě prosby: první, abych směl Matce Prorokově odevzdati něco, co jí snad bude milé, a druhou k tobě, abych směl býti tvým žákem“. Při těch slovech odhrnul plášť, vyňal malý balíček, rozbařil drahocenný dykytový obal — a před očima Janovýmá objevila se suknice jeho Mistra, plná temně rudých skvrn.

„Ach, už tě poznávám! Tys onen setník, který s námi vytrval pod křížem Mistrovým do poslední chvíle. Odpusť, mé oči jsou pláčem tak zesláblé, že tě hned nepoznaly!“ řekl Jan a se svatým zánícením líbal lem drahocenné památky.

Longin však s úžasem pozoroval, že mladistvá tvář učeníkova září jakousi neskonale radostí a štěstím. Což netruchlí pro svého Mistra? Jan však již odešel.

Netrvalo to dlouho a již se vracel: „Matka toužebně čeká. Pojď za mnou!“ Prošedše chodbou, vystoupili po nízkých schodech a Jan otevřel dveře k světnici v podsířeši. První pohled na Marii potvrdil Longinovi, že v tomto domě není po zármutku již ani stopy; i její hlas zněl zpod závoje tak nebesky mile a spolu radostně, že Longina znovu jímá úžas. Jakési tušení procitlo v jeho duši —

a náhle propuklo nezdolnou silou v otázku, na kterou dnes ráno ani nepomyslel: „Paní, tvůj Syn —?“

„Můj Syn časně z rána vstal z mrtvých a opustil hrob — —“, přerušila jeho řeč Matka Páně.

„Vstal z mrtvých —?“ zakoktal setník, nejsa více slov mocen.

„Nevíš to? Což neřekl již dávno, že se tak stane?“ dodala, a pohled její padl na suknici, kterou sama tkala a při této práci mnohokrát slzami zkropila. „Jakže? Roucho mého Syna? A na něm stopy jeho přesvaté krve, kterou prolil, aby očistil a Otcí vrátil duše bloudící! Ó, buď požehnán, na věky požehnán, žes je uchránil před rukama lidí zlých! Věčný Bože, i této radosti jsi mi dopřál!“ a Panenská Matka, klesši na kolena, uchopila do chvějících se rukou vzácný ostatek a vroucně jej líbala. Na Golgotě neodtrhovala oči od božského Syna; jen jednou zalétl její pohled ke skupině žoldnéřů, a když viděla, jak se dělí se surovým posměškem o oděv Syna, domnívala se, že nelze zachrániti ničeho. A nyní pohan jí přináší roucho sám. Dle jejího příkladu učinil i Jan Miláček — a za ním poklekl i Longin . . .

Chvíli bylo ticho. Setníkovi bylo bolně a spolu i radostně u srdce; za cenu takových muk a kruté smrti musil Pán dobýti si slávy vítězného vzkříšení! Živě si představoval jeho bolesti, ale zmrtvýchvstání pochopiti nedovedl. Cítil svoji slabost vůči takovým tajemstvím a v jeho duši rostla touha, aby se mu dostalo světla; sám těch temnot nevědomosti osvítili nedovede. Nyní splnil svůj úmysl, že prokáže přesvaté Matce jakousi službu, — nuže, nesmí váhati a musí ji poprositi, aby směl jí odhaliti, co se ode dávna děje v jeho nitru. Zdvihl hlavu. „Domina“,

promluvil, těžce lámaje aramejskou řeč židů, které se dosud dokonale nenaučil, mísil do ní slova latinská, a ani nejsa si toho vědom, oslovoval Matku Prorokovu jménem, kterého užívali Římané jen když oslovovali své bohyně a císařovny, — „mám toho tolik na srdci a byl bych se tak rád uchýlil k tvému Synu, aby mne ubohého poučil. Ale tato žádost vznikla ve mně příliš pozdě. Dovolíš mi, abych hledal světla a porozumění u tebe?“

Maria procilla ze svého vytržení. Hledající duše, plné posvátné žádosti světla, neoslyší: „Synu, mluv zcela svobodně. Řekl mi Jan, žes ho prosil, abys mohl býti jeho žákem. Jeho hlava spočinula na prsou mého Syna, on bude ti učitelem nejlepším. Ale, seč jsem, i já ti chci ráda přispěti“.

A Veleta, nabyv sladkým hlasem, a více ještě nenadálým oslovením: „Synu“, odvahy, pověděl vše od počátku. Maria i Jan trpělivě ho vyslechli, nevyrušující ho. Když dospěl ve vypravování až ke chvíli, kdy Prorok vypustil duši, zněl jeho hlas teskně a bolestně.

„Domina, smím však doufat v odpuštění a milost od tvého Syna, když i já jsem byl jeho katanem? Stalo se to arci z rozkazu prokurátorova, — ale víš, že jsem já probodl Jeho bok — — ? Oh, jak těžkou jest někdy povinnost! — — “

„Neznepokojuj se pro to, synu“, přerušila jeho řeč vlídně přesvatá Matka, ač se jí při této vzpomínce sevřelo srdce bolestí, „nic z toho všeho, co se událo, nestalo se bez vůle Boží. Syn můj sám kdysi řekl, že Jeho chlebem jest plniti vůli Jeho Otce nebeského. Cokoli mluvil i činil, vše konal toliko k oslavě Otce. Tys byl toliko dávno, dávno vyvoleným nástrojem této božské vůle.“

„Syn Otce nebeského — —!“ zaúpěl Longin, „ale jak to srovnám? Otec — Syn —? Kdo jest vlastně Bůh?“

„Nevola! sám pod křížem: Vpravdě, tento člověk byl Syn Boží?“ řekla Maria. „Nyní arcí toho všeho nechápeš, ale buď klidný. Jan ti vše vyloží, a pak na kolenou budeš obdivovati veliká tajemství, která poznáš. Doufej, synu, — — Zdaž nebyl's nástrojem vůle Boží i tehdy, když jsi uchránil před rozerváním a zašantročením i tuto suknicí Syna mého? Ty ovšem nechápeš, ale nám jest jasno, že i v tom spočívá hluboké tajemství, jako ve všem, co se dalo se Synem mým i se mnou, nepatrnou služebnicí Boha nejvyššího. Jeho Duch mi právě vnukl, co znamená rozdělení pláště a zachování suknice — —“

Veleta pohlédl na přesvatou Matku tázavě. Ale i Jan na ni obrátil zraky s dychtivostí, tuše, že vznešená Matka, chrám Ducha svatého, zjeví nyní, co bylo zjeveno jí.

„Plášť i suknice jsou obrazem království Syna mého na zemi. Synu, řekni, co se stalo s pláštěm?“

„Čtyři žoldnéři moji si ho rozdělili, roztrhnuvše ho na čtyři díly. Římské právo jim to dovoluje.“

„Kdo jsou ti čtyři?“

„Corvinus jest sveřepý Germán, Jason jest lakotný Řek, Gallus jest syn Gallie a Heribert býval legionářem v Britanii . . .“

„Nuže, slyš: plášť značí zevnější útvar království Božího: čtyřikrát bude toto království roztrženo, a to od národů velkých a mocných, které's tu naznačil. Ale království vnitřní, království duší, bude nerozdělitelno a nerozděleno na věky. To naznačuje tato drahá suknice. Ta, jsouc uchována z vůle a

řízení Nejvyššího v celistvosti, bude navždy symbolem této nedělitelnosti a jednotnosti. A tvůj národ to bude, který jest vyvolen, aby tuto nedělitelnost a jednotu chránil a udržel až do konce dní. Zloba a lakotnost ostatních byla nástrojem odvěkých Božích úradků — ke zlému, tvá věrnost byla stejným nástrojem k dobrému. — Zachovej v paměti tato slova! Až tě Jan o všem poučí, pochopíš vše lépe. Ale i národ tvůj ať nikdy nezapomíná velikého úkolu, který mu věčný Bůh uložil. Nebudu ti děkovati za dar tak drahocenný; odměnou tvou bude sám Syn můj! Tvou i tvého lidu. — A nyní, Jene, otevřeš tomuto novému synu mému onu studnici, po níž — zase z vůle Boží — tolik touží. Nejdříve arcí zaveď ho k Petrovi.“

Maria, složivši ruce nad hlavou Longinovou, jako když matka žehná dítě své, zabalila suknici do dykyty a odešla se vzácným šatem do sousední jizby. Setníkovi se zdálo, jako by ve světnici, kde právě dleli, zbyla jakási záplava světla a nevýslovná vůně — — —

Téhož dne ohlásil Longin prokurátoru Pilátovi, že vystoupí z vojenské služby. Vladař s počátku velice se vzpíral propustiti důstojníka tak zdatného. Když mu však setník vyložil důvody tohoto nena-
dálého kroku, zadíval se naň dlouze a chvíli mlčel. A potom řekl v zamyšlení: „Snad máš pravdu . . . A snad bych . . .“ Ale náhle potřásl hlavou a dodal: „Jsi šťastnější než já. Nebudu ti brániti. Mohl bych tě buď donutiti, bys toho nečinil, nebo tě pro neposlušnost trestati, ale neudělám toho, — jdi . . .!“

Longin, odcházeje v hlubokém pohnutí, byl přesvědčen, že i zde zasáhla ona vyšší moc, která určuje jeho kroky po celý život. — Padesátý den od onoho, kdy odevzdal Matce nového Pána svého drahou památku, byl po kázání Petrově, které zahájilo nový oddíl dějin, v rybníku Bethesda s tisíci jiných, nových učeníků Kristových pokřtěn. A vyprosiv si svolení i poslání od téhož prvního apoštola Páně, odebral se do své otčiny, aby svým krajanům přinesl požehnání evangelia, aby i jim otevřel studnici vod živých, plynoucích do života věčného, ze které duši svou napojil sám v den prvních Letnic.

OBSAH:

	Strana
Studnice Panny Marie (1913)	3
Vykoupený (1912)	15
Dřevo života i smrti (1914)	56
Dva lékaři (1914)	81
„Ukaž nám tvář svou . . . “ (1915)	100
Malíř Panny Marie (1916)	128
Zadostučinění (1916)	152
Budiž mé srdce bezúhonné . . . (1918)	164
Suknice nesešívaná (1921)	197

Zprávy o Dědictví Svatojanském.

I. Přehled členů koncem roku 1923.

Zakladatelů jest	8
Spoluzakladatelů	68
Členů první třídy	32
Členů druhé třídy	137
Členů třetí třídy	40.084

Úhrnem zapsáno členů žijících i zemřelých . 40.329

Z toho jest : 1. rodů	6.898
2. spolků, škol, knihoven atd.	1.631
3. členů duchovního stavu (kněží, bohoslovců)	4.405

Během roku 1923 přistoupilo k „Dědictví“ 85 nových členů (mezi nimi jest 8 rodů, 2 spolky a 13 osob duchovního stavu); od uveřejnění jejich jmen bylo nutno upustiti pro nesmírnou drahotu tisku.

Během roku 1923 došlo ředitelství „Dědictví“ oznámení o úmrtí 21 členů.

II. Pravidla „Dědictví Svatojanského“.

1. Vklad člena třetí třídy obnáší jednou pro vždy 80 Kč (z toho připadá 60 Kč na vklad, 5 Kč na diplom a 15 Kč na zásilku starších knih darem dávaných). Člen třetí třídy dostává každého roku jeden výtisk podílu.

2. Za rod, školu, obec, spolek, knihovnu a pod. platí se za členství třetí třídy jednou pro vždy 170 Kč (z toho připadá 150 Kč na vklad, 5 Kč na diplom a 15 Kč na zásilku starších knih darem dávaných).

3. Člen druhé třídy se vkladem 140 Kč dostává dva výtisky, člen první třídy se vkladem 200 Kč do-

stává tři výtisky podílu. Rody, školy, obce, spolky, knihovny a pod. platí za členství druhé třídy 320 Kč, za členství první třídy 470 Kč. Doplněním vkladu možno postoupiti do třídy vyšší.

4. Spoluza kladatelem „Dědictví“ se stává, kdo složí jednou pro vždy nejméně 1000 Kč; dostává ročně čtyři výtisky podílu.

5. Vklady dlužno složiti v plném obnosu najednou; splátky se nepovolují.

6. Kdo k „Dědictví“ přistoupiti hodlá, nechť zašle poštovní poukázkou příslušný obnos pod adresou „Ředitelství Dědictví Svatojanského v Praze-IV. (Hradčany)“ a na odstřížku poukázky nechť napíše své jméno, příjmení, stav a bydliště, pak svou osadu farní a diecési, ke kteréž přináleží. Jde-li o členství rodu, budiž udáno jméno jak manžela, tak manželky i s jejím příjmením, které měla za svobodna.

7. Každý člen ať si lístek na odebrání knih dobře uschová a každého roku před vyzvednutím nového podílu od svého správce duchovního podepsati dá. Na tento lístek může si pak člen, žije-li v Čechách, podíl v knihkupectví B. Stýbla v Praze, Václavské nám. čís. 30 n., vyzvednouti (lístky mají barvu zelenou). Členové v olomouckém arcibiskupství vybírají knihy svého podílu v knihkupectví R. Prombergra v Olomouci (lístky jsou barvy červené), členové pak z biskupství brněnského nechť se o podíl hlásí v knihkupectví Karla Winikera v Brně (lístky jsou barvy žluté). Ostatní členové z jiných diecézí vybírají své podíly u toho knihkupectví, které mají na lístku udáno. Každý člen povinen jest o podíl svůj každoročně hlásiti se u toho knihkupectví, které na přední straně jeho odběrného lístku jest vyznačeno, a nikoliv u ředitelství, jak omylem se stává.

8. Každý člen bez výjimky, nechť přistoupil kdykoli, povinen jest každého roku při vybírání podílu v příslušném knihkupectví zapraviti 2 Kč ve prospěch „Dědictví“ a knihkupci za vydání podílu 50 h, celkem tedy 2 Kč 50 h, jinak by mu podíl nemohl býti vydán.

9. Kdo by si přál, aby mu knihkupec knihu poštou zaslal, nechť připojí ještě příslušný obnos na poštovné. Členové z Ameriky nechť složí v knihkupectví B. Stýbla

v Praze jistou část peněz jako zálohu na další zasilání ročních podílů.

10. Přestěhuje-li se některý člen z Čech na Moravu, nebo odebere-li se z brněnského biskupství do olomouckého, nebo naopak, ať to oznámí ředitelství a připojí svůj odběrný lístek dosavadní, načež mu ředitelství pošle nový lístek na odbírání knih, aby mu pak v příslušném knihkupectví vydávány byly.

11. Poněvadž členský či podílný lístek může se ztratiti nebo i odcizen býti, každý si číslo jeho pro takový případ na jiném místě, na př. v modlitební knížce, zaznamenej; když skutečně ztráta se udála, požádej ředitelství o nový lístek s udáním čísla lístku ztraceného nebo aspoň čísla diplomu a zašli zároveň 20 Kč jakožto poplatek za vydání lístku nového. Připomínáme však, že kdyby se potom pohřešovaný lístek zase našel, týž žádné platnosti již nemá. Podobně, kdo by z jiné příčiny potřeboval lístek nový, na př. je-li dosavadní lístek jeho již vyplněn, ať pošle ředitelství složný lístek a přiloží 20 Kč, načež mu bude zaslán lístek nový.

12. Když by člen umřel, žádáme snažně pozůstalých přátel, aby úmrtí jeho poznamenali na jeho podílný lístek a tento ředitelství „Dědictví“ buď sami zaslali nebo požádali svého pastýře duchovního, aby lístek ředitelství zaslal.

13. Knihy za rod se odebírají tak dlouho, pokud jméno rodu toho se neztratí. Není-li synů, odebírají knihy dcery zakladatele rodu, dokud žijí; dívky jejich však, jiné jméno již nesoucí, nemají práva toho; rod vymřel.

14. Každý nově přistoupivší člen dostane mimo podíl toho roku, kdy se přihlásil, ještě darem některé starší knihy dle ustanovení ředitele (nikoliv dle vlastní volby přistoupivšího člena!).

15. Kdo si nevyzvedne podíl během dvou let po jeho vydání, pozbývá naň práva; podíl ten propadá. Povolení k dodatečnému vybrání propadlých podílů v žádném případě se nedává.

16. Knihy „Dědictvím“ vydané, pokud jsou na skladě, lze objednat přímo u ředitelství „Dědictví“. Ředitelství vyřizuje objednávky, pokud možno, obratem pošty. Při

objednávce knih buďtež příslušný obnos za knihy i poštovné zapraveny vždy předem, a to jak od jednotlivců, tak od knihkupectví. Na úvěr, na účet nebo na dluh „Dědictví“ knih nedává. Knihy zasílají se jen buď proti hotovému zaplacení předem nebo na dobírku!

17. Členů stavu kněžského snažně žádáme, aby, jak veškerí členové očekávají, mezi oktávem svatého Jana Nepomuckého oběť mše svaté za živé i mrtvé členy „Dědictví“ každoročně obětovali. Ostatní členové nekněží buďtež v označeném čase s týmž nábožným úmyslem přítomni mši svaté. U hrobu svat. Jana Nepom. v Praze slouží ředitel „Dědictví“ každého roku ve dnech svátku svatého Jana Nepom. blízkých dvě zádušní mše, jednu za všechny v Pánu zesnulé členy a druhou za Antonína Hanikýře, zakladatele „Dědictví“.

III. Činnost „Dědictví Svatojanského“.

Letošní podíl zajisté bude pro všechny členy „Dědictví“ milým překvapením: jsou to tři knížky čítající celkem 484 stran pestrého obsahu poučně-zábavného v krámské ceně 14 Kč! Vydání podílu tak bohatého vyžadovalo velikého nákladu, i prosíme, aby členové „Dědictví“ známé své vybízeli, by hojně k „Dědictví“ za členy přistupovali. — Mimo podíl vydalo „Dědictví“ letošního roku několik sešitů „Bible české“ ve snížené ceně pro členy: vevedlejší toto dílo bude již brzy ukončeno.

IV. Dary pro „Dědictví Svatojanské“.

Dr. Antonín Podlaha 15.000 Kč. — Profesor Julius Košnář věnoval svůj honorář za povídky „Cestou — necestou“ 775 Kč. — F. Cepník, katecheta v Plané u Mar. Lázní 20 Kč. — Josef Svoboda, děkan v. v. ve Štěchovicích 100 Kč. — Václav Cháb, kaplan v Praze 20 Kč. — Jan Holeček, duch. správce v Praze od E. K. 250 Kč. — Jiří Štěrba 100 Kč. — Josef Neumann, Král. Vinohrady 30 Kč. — Antonín Chudík, farář v Domaželicích 3 Kč. — Josef Fabian, biskupský notář, Slavče 20 Kč. — Václav Sál, spirituál, Slatiňany 60 Kč. — Marie Splinarová, Třešť 10 Kč. — Boh. Pikora, kaplan, Veleliby 27 Kč. — Emilie Říhová, Mcely 15 Kč. — Rod Anny Vítkové. Ptení 10 Kč. — Kroužek českých bohoslovců, Vidnava

20 Kč. -- Msgr. Ludvík Novotný, Rychnov nad Kn.
30 Kč. — Josef Čamra, farář, Malotice 300 Kč. — F. Pro-
cházka, Chicago 2 dolary. — Farní úřad Nechvalice
20 Kč. — Kristián Pátek, Vitonice 10 Kč. — Anna Do-
sedělová v Peklích 6 Kč. — Marie Vacková, učitelka,
Bohuslavice 20 Kč. — Farní úřad v Majetíně 12 Kč. —
Antonín Bičíště, knihař, Hořice 20 Kč. — Štěpán Dvořák,
děkan v. v., Tutleky 25 Kč. — Leop. Jašková, Domo-
radovice 10 Kč. — Marie Hrubá, Rozstání 10 Kč. —
Vojtěch Průša, profesor v Praze 560 Kč. — Paní Ples-
níková 50 Kč. — Sl. Kaurová z Rataj 10 Kč. — Vojtěch
Ron, klenotník, Turnov 80 Kč. — Aloisie Coufalová,
Velká Senice 10 Kč. — Václav Veselý, Plzeň 15 Kč. —
Anast. Audrlická, Bílý Újezd 5 Kč. — Frant. Kamírová
10 Kč. — Josef Prokop, profesor, Liské 7 Kč.

V. Dary pro odbor sv. Jeronyma.

Ferd. Harna, assesor, Chvalkovice 30 Kč.

Pomozte

„Dědictví Svatojanskému“!

Nynější drahotní a výrobní poměry dusí dosud povážlivou měrou všechno naše literární podnikání. Není divu, že těžké nesnáze dolehly také na „Dědictví Svatojanské“. Důležitost a význam tohoto nejstaršího našeho fondu literárního jsou zajisté katolické naší veřejnosti dobře známy. Za 89 let svého trvání vydalo „Dědictví“ celou řadu cenných spisů a rozšířilo je ve statisících výtisků. Značná část náboženské naší literatury vyšla jeho nákladem. Bez něho neměli bychom různých vydání Písma svatého od vydání z roku 1857 až do nejnovější monumentální „Bible České“, neměli bychom „Kancionálu Svatojanského“, díla na tehdejší dobu epochálního, neměli bychom jadrných „Postil“, výborných „Živouů svatých“ . . .

„Dědictví“ knihami svými vykonalo veliký úkol nejen na poli náboženském, nýbrž i na poli národním. Čechové Hlučínští vděčně sobě připomínají, že knihy „Dědictví“ to byly, které budily a udržovaly v nich vědomí národní. Za smutného stavu naší literatury v letech třicátých a čtyřicátých minulého století pronikaly knihy „Dědictví“ do vrstev, do nichž nepodařilo se vniknouti žádné jiné knize české.

„Dědictví“ rozkvetlo od roku 1907 tak utěšeně, že mohlo vydávati několik knih ročně. Svízele dob poválečných učinily nadějnému tomuto rozmachu náhle žalostný konec; teprve letošního roku učiněn byl pokus vydati za podíl tři knihy, což ovšem vyžadovalo veliké sumy peněz. Značný na doby předválečné fond „Dědictví“ ve výši 400.000 korun znamenal by za nynějších poměrů velice

málo, i kdyby byl býval uložen v cenných papírech dosud platných. Vynášel by ročně 12.000 K — obnos, jenž dnes nestačí ani na vydání jediného sešitu „Bible České“! Ale na neštěstí kapitál ten uložen byl v nevinkulované renty býv. Rakouska, takže od převratu nemělo z nich „Dědictví“ dlouho ani haléře! Činnost „Dědictví“ udržuje se dosud ještě z velké části jen soukromou obětavostí, vý-
těžkem z prodeje starších knih a ze vkladů členů nově přistupujících.

Před válkou obnášel vklad člena jednou pro vždy 20 K — roční zúrokování tohoto „kapitálu“ vynášelo 60 haléřů — a za to brali údové po léta několik knih ročně! Za nynějších poměrů bylo ovšem nutno vklad nových členů přiměřeně zvýšiti: obnáší 80 Kč jednou pro vždy; mimo to jest každý člen povinen každého roku při vybírání podílu v příslušném knihkupectví zapraviti 2 Kč ve prospěch „Dědictví“ a knihkupci za vydání podílu 50 haléřů. Je to obnos i nyní nepatrný vzhledem k velikým výhodám, které „Dědictví“ členům svým poskytuje: při vstupu obdrží členové několik starších knih zdarma, každého roku knižní podíl a mimo to mají značnou slevu na knihách mimo podíl vy-
dávaných.

Jest žádoucí, aby k „Dědictví“ přistupovalo hojně nových členů, jakož i aby dobrodincové pamatovali na ně hojnými dary!

Za 11 let slaviti bude „Dědictví“ jubileum sto-
letého svého trvání — doufáme pevně, že šťastně překoná nynější kritickou dobu a že svého jubilea se dočká v novém, mohutném rozkvětu!

Pomozte k tomu! — Získávejte nové členy!

Kupujte hojně dobré knihy „Dědictví“!

Žádejte cenník! — Zasílejte „Dědictví“ dary!

Podporujte Dědictví Svatojanské!

**Knihy „Dědictvím“ vydané tvoří
vzornou knihovnu katolickou!**

**Přistupujte za členy (vklad 80.— Kč
jednou pro vždy!)**

**Kupujte a rozšiřujte knihy „Dědictvím“
vydané!**

**Šiřte různá vydání Písma svatého,
která vyšla péčí „Dědictví“.**

(Dosud vyšly 4 svazky velkého vydání, otisky
jednotlivých Evangelii, kapesní vydání Nového
zákona, Žaltář.)

--- Žádejte cenník. ---

Přihlášky a objednávky přijímá

**Ředitelství „Dědictví Svatojanského“
v Praze-IV., 35.**

Rozšiřujte Písmo Svaté!

Péčí „Dědictví Svatojanského“ vyšla tato vydání Písma Svatého:

A. Velké vydání: Bible česká:

I. Písmo sv. Starého zákona. Přel. a výkladem provází Dr. Jan Hejčl. Svazek I.: Genesis-Judit 30 Kč.
— Svazek II.: Ester Kniha-Sirachovcova 48 Kč
(pro členy Dědictví 44 Kč).

II. Písmo sv. Nového Zákona. Přel. a výklady opatřil Dr. J. L. Sýkora. Část I.: Evangelia a Skutky apoštolské 38 Kč (pro členy Dědictví 34 Kč). — Část II.: Listy apoštolské a Zjevení sv. Jana 32 Kč (pro členy Dědictví 28 Kč).

B. Zkrácené otisky z Velkého vydání: Nový zákon se stručnějším výkladem.

Sv. I.: Evangelium sv. Matouše 6 Kč (pro členy Dědictví Kč 5·40).

Sv. II.: Evangelium sv. Marka 2 Kč (pro členy Dědictví Kč 1·80).

Sv. III.: Evangelium sv. Lukáše Kč 3·50 (pro členy Dědictví Kč 3·15).

Sv. IV.: Evangelium sv. Jana 3 Kč (pro členy Dědictví Kč 2·70).

Všechny 4 svazky najednou zakoupené 14 Kč (pro členy Dědictví 13 Kč).

C. Kapesní vydání: Nový Zákon Pána našeho Ježíše Krista. Přeložil Dr. J. L. Sýkora. Část I.: Evangelia 6 Kč. — Část II.: Apoštolář či Skutky a listy apoštolské se Zjevením sv. Jana. 10 Kč. — Žaltář. Přeložil a výkl. opatřil Dr. Jan Hejčl. Cena 8 Kč, pro členy Dědictví 7 Kč.

D. Otisky z kapesního vydání: Evangelium sv. Matouše Kč 1·70. — Evangelium sv. Marka Kč 1·70. — Evangelium sv. Lukáše Kč 1·70. — Evangelium sv. Jana Kč 1·70.

E. Perikopy čili Výňatky Starého i Nového zákona. Upravili Dr. J. L. Sýkora a Dr. J. Hejčl. Kč. 10·50, váz. Kč 18·50, v lepší vazbě 25 Kč.

F. Nový zákon. Staré vydání z r. 1888. 6 Kč.

Objednávky přijímá

Administrace České bible v Praze IV., 35
(Hradčany).